
UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 00629277 5

SALTIJER SLOVINSKI

ZAGREB
NADBISKUPSKA TISKARA KAPTOL 27.

VULGATAE PSALMORUM EDITIONIS [I. I. a]

N LOCIS OBSCURIORIBUS ALIARUM VERSIONUM AC INTERPRETATIONUM CLARITATE INTERPOLATAE

ILLYRICA METAPHRASIS

SIVE

SALTIJER SLOVINSKI

SPJEVAN PO

D. IŃACIJU ǴORǴI,

OPATU MELITENSKOMU.

PSALLITE SAPIENTER. PSALM. XLVI.

VENETIIS, MDCCXXIX.

APUD CHRISTOPHORUM ZANE, SUB SIGNO S. IGNATII.

SUPERIORUM PERMISSA AL PRIVILEGIO.

NATPIS: Soltijer 'slovinski ali Pjesni Davidove dubrovački iztomačene po D. Ińaciju Giorgi [„Gjorgi" B], opatu melitenskomu. Psallite sapienter. Psal. 46., ver. 7.⁰ A B [B i C bez lat. citata]

ILLUSTRISSIMO DOMINO ET CONSANGUINEO SUO

MARINO SLATARICHIO,

NOBILI RAGUSINO

D. IGNATIUS GEORGIUS

S. D.

SIMUL ut potui constituique emittere tandem in publicam lucem divini Psaltis oracula, quae Illyricae linguae hominibus ob admistam poeticae dulcedini utilitatem et placitura, ut sperabam, et profutura, jam olim rhythmica metaphrasi, adjectis adnotationibus et, ubi opus fuerat, versionum interpretationumque varietate, non indiligenter concinnaveram, statim mentem meam aequum consilium subiit tibi ea potissime destinandi, utpote viro meritissimo mihique et cognatio|ne juncto et benevolentia. [l. 11.b] Quid quod tu me absentem sedulo juvas, meis momentis circumageris, meis rebus invigilas et a curarum molestiis vindicatum in amplissimam asseris literariam libertatem? Si otium meum et in lucubrationibus aliis edendis, aliis conscribendis imperturbata tranquillitas tibi debetur, quidni in te redeat et mei otii fructus? Et si gratia gratiam parit et pensandum est grata saltem animi significatione beneficium, quidni inofficiosus essem atque inhumanus, nisi te, quantum in praesentia datur, saltem hoc qualicumque animi mei, plurima reddere majoraque meditantis, pignore testimonioque munerarem? Tu libens suscipe et magnum puta, nam satis dat, qui dat peramanter, et, ut vetus effatum est, *ἄδην δίδωσι ὁ ἀεὶ μναόμενος τοῦ χορηγοῦ* „affatim reponit, qui semper est beneficii memor".

Ove posvete nema A B.

At enimvero quantum mihi boni felicitatisque afferas, *Mariñe humanissime,* quod me, tuo amore, solertia, diligentia fretum, securo liberoque a rebus domesticis animo vacare studiis nobilioribus sinas, nedum conjici potest ex mea indole hujusmodi semper vacationis percupida; verum ex loco etiam, in quo sum, eruditis meditationibus opportunissimo et vel ad Tantaleam (ita dixero) ***τῶν φιλομαθῶν*** studiosorum sitim explendam accommodato. Satis est nosse, quod in iis regionibus degam, in quibus non homines modo, sed ipsi quoque lapides (si fas ita dicere) sunt literati. Praeter viros doctrina praestantes, quibuscum agas, praeter bibliothecas exquisitis codicibus refertissimas, quocunque [l. III.a] te con|verteris, in praeclara monimenta oculi incidunt objectaque inscripta marmora non sine quadam intimae suavitatis illecebra ingerunt spectanti recordationem venerandae vetustatis atque titulos insignium virorum, quorum lucubrationes legerit, laudes audierit, nomen suspexerit; nec parum delectatur, dum quos ob eximia promerita dignos judicaverat, qui communi mortalium fato non subessent, videt in encomiasticis cenotaphiis vultibusque ad vivum expressis sibimet tanquam redivivos ac postumos per mortis injuriam superesse.

Ceterum mihi tot ubique illustria priscorum decorum documenta pervestiganti egregium potissimumque semper fuit sedulo inquirere, num quid praeclarissimae patriae nostrae gloriosum vel certe probabile inter tot externas memorias deprehendi contingeret; quandoquidem ita animatus sum, ut me studiorum meorum et literariae operae pretium inique immeritoque relatum putem, nisi in patriam praecipue ejusque res et decus ac nominis incrementum mea perpetuo in remotis quoque terrarum oris collimet industria. Ipsa prae omnibus mihi est et ipsius (ut verbis Luciani *)) ***καπνὸς λαμπρότερος ὀφθήσεται τοῦ παρ' ἄλλοις πυρός*** „fumus

*) Lucian. de laud. patriae.

lucidior mihi videtur, quam ignis alibi". Cum ergo, dum hujus Patavini archigymnsii monumenta ac tabularia percurro, in Ragusiensium aliquot virorum honestissimam memoriam inciderim, propemodum religio mihi | fuit eam ulterio- [l. III.b] ribus, quae cursim colligere potui, documentis illustrare illustratamque in apertum proferre. Vix dubito alios quoque repertum iri populares nostros qui in hac Patavina academia eruditione vel dignitate inclaruerint, sed in tanto sapientium, quibus ipsa affluit, numero permisti abditique mihi hactenus innotescere non potuerunt. Quicquid igitur de supradictorum notitia undecunque corradere licuit, commode ad te, tanquam praecipui muneris, quod mitto, epiphoram vel additamentum perscribo, dupliciter apud te, ut spero, gratiosum futurum, quod et patriae sis civiumque amantissimus quodque inter eos paterni tui meique materni proavi Dominici Slatarichii nomen haud obscure et sine multiplici praeconio memoretur.

Marinus Ghetaldus in primis eminet. Hunc in mathematicis eximium patria et novit et praedicat; ast ego, ne suspiciosa sit, si ex popularium ore laus prodeat, alienigenarum solummodo tum in eo, tum in aliis deinceps commendandis autoritati nitar. Non enim mihi mens elogia ex ingenio condere, sed certa quaedam et minus nota proferre, ex ingenuis externorum hominum testimoniis accersita. Quamquam hujusce scriptoris opera, jam typis non semel vulgata, ejus admirabile ingenium scientiamque, ut patrem liberi, referant, non tamen importunum atque inutile est insignium quoque virorum de illo judi|cia laudationesque indicare, [l. IV.a] ut et indoctis lucubrationum ejus a magnis laudatoribus ornatarum meritum eluceat et velut heroum agmine opposito calumniatorum audacia temeritasque absterreatur. Utique multos et bonos testes habet nostri autoris praestantia, nam (ne innumeros, qui ejus autoritatem allegant, pergam fastidiose attexere), quisquis eruditorum post saeculum

XVI. de claris mathematicis scripsit, locum honestissimum assignavit Ghetaldo. Unus pro omnibus sit Gerardus Jo. Vossius, qui in Libro *de mathemat. scient. natura* cap. 26., § 13., ubi de optices illustratoribus, inter praecipuos illum hisce verbis connumerat: „Dicam de praecipius . . . Ad haec, quae paucis Marinus Ghetaldus reliquit de parabola et speculo ustorio. Insuper tractatum de radiis visus et lucis in vitris perspectivis et iride: ubi est de incoata telescopii demonstratione.“ Et cap. 58.: „Anno 1607. Marinus Ghetaldus, patricius Ragusinus, divulgabat variorum in geometria problematum collectionem, sane eruditam. Eopse anno in lucem dabat Apollonium redivivum sive restitutam Apollonii Pergaei inclinationum geometriam. Sed et supplementum edidit Apollonii Galli. Apollonium vero redivivum nuncupavit, quia, cum Apollonii conicorum libri graece admodum forent vitiati, quos etiam secutus esset in translatione sua Federicus Commandinus, ipse loca corrupta ita sanitati restituit, ut ex eo solvi possent problemata, quae ante non poterant. Hac opera sibi visus fuit Apollonium quasi ab orco revocasse. Ac licet jactantior videatur inscriptio, omnino tamen est modesta. Nam cum opus suum [l. IV.b] Apol|lonium vocat, praeclara illa, quae tradit, non sibi, sed Apollonio potius adscribit. Tam Problematum collectio, quam Apollonius redivivus Venetiis prodierunt, illa a Vincentio Fiorina, hic a Bernardo Junta . . . . . . Alexander Andersonus Aberdonensis edidit Parisiis supplementum Apollonii redivivi, quo perfecit ea, quae deerant Apollonio redivivo Marini Ghetaldi Ragusini. Inscripsit id opus cardinali Peronio.“ Marini nomen (quod fato quodam solemne est magnis mathematicis, nam et Marinus Procli discipulus, Marinus Tyrius, Marinus Mersennius etc.) bis in sua *Bibliotheca veteri et nova* immutavit Matthias Konigius, nam alibi Martinum, alibi Marcum Ghetaldum vocat, sed lapsum re-

pendit narrando, quod ejus *Propositiones de parabola* ob publicam earum existimationem typis romanis recusae fuerint anno 1630. Extat quoque ipsius postumus opus, quod *de resolutione et compositione mathematica* inscribitur, ab ejus filiabus, etenim sequioris tantum sexus liberos reliquit, dicatum cardinali Barberino Ragusinae reipublicae protectori. Per urbes Italiae praecipuas peregre fuit et Patavii moratus est, ubi cum viris eximiis ac potissime cum Jo. Vincentio Pinello, praecellentium ingeniorum effusissimo admiratore, ad intimam necessitudinem consuevit. Anonymus in *Relatione vitae Pauli Sarpii* haec habet: „Si trovava in compagnia del Signor Pinelli Monsignor Perrot, Francese, degno d' eterna fama per la sua integrità, ed il Signor Marino Ghetaldo, gentiluomo principalissimo di Ragusa, ancor (credo) vivente, conosciuto da me in Roma ed a Venezia, un angelo di | I. V.a | costumi e demonio (prendo il nome solo nella scienza) delle matematiche. Il suo *Apollonius redivivus*, ed altre sue opere alla stampa, lo mostrano di avere o nessuno o pochi pari etc."

I. Amicorum, quibus consuevimus, virtus et gloria nostra est, nam similes amicitia jungit et similium nunquam est diversa laudatio. Itaque ad Ghetaldi decus amicissimi sui Joan. Vincentii Pinelli praeconium notitiamque subjungo. Hic opibus, genere, sapientia praefulgens, origine Genuensis erat, patria Neapolitanus. Per quadraginta amplius annos ad obitum usque Patavii moratus est, urbis eruditione et literatorum frequentia captus. „Ipse (scribit Comnenus Papadopoli *) scientiarum artiumque prope omnium peritissimus . . . . , . lares suos colloquiis, consuetudini, consortio ac pene non foederi sapientium virorum, tam advenarum, quam indigenarum patentes perpetuo ac paratos et profitebatur et dabat."

*) Papad. in Hist. Gymn. Patav., tom. 2., lib. 1., c. 33., num. 170.

Hinc laudationes illae scriptorum illustrium Petri Pithoei, Caroli Sigonii, Hieronymi Mercurialis, Panciroli, Lipsii, Scaligeri, Casauboni etc. Maximi quoque habitus est a Bellarmino et Baronio, illa aetate purpurati senatus coryphaeis. Ejus vitam conscripsit Paulus Gualdus; honorifice quoque memoratum scriptis mandavere Petrus Gassendus in *Vita Peireskii*, Thomasin. in *Elogiis*, Teisser. ad *Elog. Thuani* to. 2., Mich. Justinian. *de Script. Ligurib.* etc.

II. Ejusdem Pinelli amicitia intime usus [I. V.b] est | alter quoque Ragusinus, philosophus et mathematicus, *Antonius Medus Callossius*. Andream Konigius vocát, non insueta nomenclatorum properantium allucinatione. Anno MDC. suas *Criticas animadversiones in Porphyrii Praedicabilia* et *Lib. VII. Metaphys. Aristotelis* e typographia produxit in lucem et Pinello dicavit luculenta nuncupatoria epistola et eruditae familiaritatis plena. Scripsit et *In Aristotelicae Metaphys. lib. XII.* insuperque *Cogitationes Astronomicas*, quae an lucem aspexerint, incertus sum. Has enimvero, ut ex ejus Prodromis patet, similiter ac reliqua philosophica opera ad Lidium (ut ajunt) lapidem, nempe Patavinorum sapientum judicio exploraturus, diu hac in urbe consedit, et omnium calculo suffragioque comprobata tandem nonnulla emisit in publicum. Florebat anno quingentesimo octogesimo supra millesimum; e vivis excessit ineunte saeculo XVII., non multo post obitum Pinelli sui, quem anno MDCI. diem obiisse Thomasin. in *Chronol. Gymnasii Patav.* prope finem tradit. Flavius Eborensis Lusitanus, elegantiae non contemnendae poeta, libro secundo *Carminum*, quem Antonio Medo nuncupat, hoc tetrasticho proludit:

„Medus adest, Medus, terras qui mensus et undas
mente deûm sedes scandit et astra notat.
Illius auspiciis si stet mea musa, valebis,
turba loquax, Medo nam placuisse sat est.“

III. „*Georgius Ragusaeus* (sunt verba Jacobi [l. VI.a] Philippi Thomasini, Aemoniensis episcopi in *Elog. illustr. virorum)*, philosophus, theologus et orator insignis, Ragusae“ (Epidaurum Dalmaticam Papadop. appellat) „ortum habuit. Vir is colore subnigro, gravi vultu, singulari acumine praeditus, ingenii nobilitatem magna vestium pompa et affabili majestate morum egregie decorabat. In familiaribus amicorum conventibus nihil eo gratius, suavius nichil. Clericalibus initiatus ordinibus gravi beneficiorum proventu ditatus est a Jo. Baptista Milano, episcopo Bergomate. Eloquentiam summo studio coluit, variaque rerum notitia delectatus post confecta philosophiae et theologiae studia“ (in utraque hac facultate doctoratus, ut vocant, lauream suscepisse Papadop. prodit) „medicinae ac mathesi se totum addixit. Post haec Raimundi Lulli Artem studiose evolvit, cumque in illius adita penetrasset, in eandem eleganti ac facili methodo commentatus est deque illa multa palam ab eo tradita testatur ëpistola, quam ea ipsa de arte conscripsit. Ducebat Georgius anno MDCI. Patavii otia dulcissima studiorum canonicisque saecularibus S. Mariae in Avantio sacrae theologiae mysteria reserabat, cum ad secundam philosophiae ordinariae cathedram in ipsis publicis Patavinis scholis quadringentis propositis aureis elevatur. Caesaris Cremonini, philosophorum aevi nostri principis primaque docentis in sede sedulus aemulator. Tertia novembris die, qua intermissa studia repetuntur, oratione pulcherrima praelectionum suarum initium facere consueverat, jugique serie ac tenore in praelectionibus omnibus quicquid afferret, id elegannti [l. VI.b] nitore verborum ac ornatu loci amplitudine dignissimo perpolibat, ut palam auditores ejus omnes se non purum philosophum, sed et oratorem audirë libere faterentur. Multa scripsit et initio quidem Peripateticarum Disputationum volumen edidit, Deiparae virgini inscriptum, cujus et exemplar in Olivetano templo thecis argenteis involutum voto

obtulit, suae erga illam tesseram pietatis. Tractatum inde confecit adversus Cremoninum de Elementorum formis in eoque sententiam illius solidis rationum ponderibus ac momentis fregit. Scientias ad haec omnes comprehendere conatus est Epistolarum libris, ad amicos datis. Verum enimvero, dum non secus ac Mirándulanus adversus divinatrices artes invehitur seque praevisa per astrologicas conjecturas intemperie corporis ratione et eloquentia studet eripere, inani labore fractus, lento quoque morbo corripitur, quem dum negligit, inopiñate defecit, nulla scripta tabula testamenti, idib. Januarii anni salutaris MDCXXII., aetatis suae XLIII. Celebris ejus bibliotheca aedisque peramplae ornamenta, cum illegitimus ab intestato decessisset, fisco devoluta sunt, a quo sub hasta una cum scriptis omnibus venierunt. Corpus humili elatum funere in divi Francisci ecclesia sine honore tumuli conquievit." Haud ferme absimilia habet in Ragusaei encomio clarissimus vir Nicolaus abbas Comnenus Papadopoli in Hist. Gymnas. Patav. tom. 1., lib. 3., sect. 2., cap. 24., num. 114., qui et eum magnificentius Cremonino confert, imo et praefert his verbis: „Id agentem autoritas publica ad secundam philosophiae sedem evexit, collegam et aemulum Cremo-
[l. VII.a] nini, quem siquidem fortuna et dignitate | aequare non potuit, aequavit attamen doctrina, et si absit invidia dicto, certe nitore dicendi, eruditione multíplici, scriptis etiam editis superavit, ac teste Thomasino, scriptore synchrono, ejus de Formis elementorum sententiam solidis rationum ponderibus et momentis fregit."[a]) Quinimo idem

a) Idem Thomasin. et Papad. Ragusaeum scripsisse tradunt: Disputationum peripateticarum volumen 1. cum Responsionibus ad Tractatum Caesaris Cremonini de Formis elementorum; Epistolarum mathematicarum seu de Divinatione lib. duos, Parisiis editos a Nicolao Buon 1623., quibus accessit ejusd. Disputatio de puero et puella, qui e ruinis extracti revixisse putantur. Itemque inedita, nempe: alias Epistolas de logica, rhetorica aliisque scientiis conscriptas libris tribus: Commentarium in Artem

vir pro ea, qua praestat, humanitate mei amantissimus mihi narrabat offendisse sese in schedis P. Salamonii Dominicani, quae in veterum professorum gymnasii conditione rebusque cognoscendis sibi facem non raro praeluxerant, hunc hominem, qui ad tantam virtutem postea gloriamque excrevit, fuisse in patria abjectissimae sortis, terrae filium et publicae pietatis alumnum, donec a nobili Veneto, pueri mendicantis indole, supra conditionem elucente, capto, in patriam avectus est et liberaliter educatus. Thomasinus quoque in altera Elogiorum sylloge agens de Cassandra Fideli, lectissima atque eruditissima femina, cujus plurimae supersunt orationes et epistolae latine conscriptae, de ipso haec insuper scribit: „Vidimus etiam extremae senectutis effigiem“ (Cassandrae) „anno centesimo adscripto, apud clarissimum Ragusaeum, qui a Cassandrae pronepotibus habuit, quicquid ejus reliquum erat.“ Nec non Papad. cap. 31., num. 141.: „Fortunius (inquit) Licetus, sua fama notissimus tum in Patavino, tum in Bononiensi gymnasio, gente Ligur, patria Genuensis . . . . rixas habuit literarias ac literariis acriores cum Georgio Ragusaeo, contra quem de cometis philosophantem acerbissimo stilo pro scitis Aristotelis depugnavit.“ Quod Fortuniani stili acumen, ut pridem Cremonini, ejus aetatis | philosophorum principis, argu- [l. VII.b]
menta, Georgius noster non fregerit, sane videtur in causa fuisse, vel quod latrantem caniculam despexerit, vel quod putaverit homini emoto animo et incolsunte scribenti esse silentio respondendum, vel quod, ut probabilius reor, morte, quae ipsi circa ea tempora accidit, a responsione fuerit et victoria praepeditus. Non sine honore meminere ipsius praeter eos, qui tanti viri ad sua confirmanda themata atque asserta autoritatem producunt, Petrus Gassendus in vita Peireskii, Freherus

Lulli; Commentaria in universam Aristotelis philosophiam X. tomis comprehensa. Adjicit Thomasinus se praeterea vidisse ejus ms. Commentaria in IV. libros Magistri sententiarum ap. P. Bonifacium Fremoldum etc.

tom. 2., p. 4., Vossius pater de Mathem. scient. cap. 38., § 20., Morerius in Dict., Konigius in Bibl. vet. et nova etc.

IV. Non modo eruditionis suae Patavinis sapientibus, atque eo potissimum tempore florentissimae Academiae, sed dignitatis quoque prudentiaeque monumenta reliquit eques *Dominicus Slatarichius* Ragusinus. Ipse post studiorum circulum egregie absolutum Rector Patavini archigymnasii fuit, sive Gymnasiarcha artistarum, quod vocabulum juxta loci nomenclaturam theologos, philosophos, medicos, mathematicos, rhetoras et ceterarum praeter utramque jurisprudentiam liberalium artium professores complectitur. Ejus in studiis praestantiam et regiminis initium Thomasinus in *Gymn. Patav.* lib. 5. his verbis prodit: „Anno MDLXXIX. initio Augusti legistarum Rector idem Petrus Polidorus Picenus et artistarum Rector Dominicus Slatarichius eques, juvenis eruditione praestans, qui XIII. Septembr. in cathedrali pro veteri consuetudine caputium sumpsit.“ Quod ad
[l. VIII.a] hunc annum | referunt quoque Antonius Riccobonus lib. 1., Comnenus Papadop. tom. 1., lib. 1., sect. 2., cap. 17. et Album Rectorum Gymnasii typis excusum; sed prae ceteris luculenter elogium, quod in auditorio archigymnasii, contermino scholae maximae juristarum, e pariete eminet, inauratis lemniscis atque opere coronario circumfulgens et a studiosorum universitate in haec verba conceptum: „Illustrissimo viro Dominico Slatarichio Simeonis f. Ragusino, equiti aurato, Rectori splendidissimo, qui suo splendore ac vigilantia gradum Rectoratus pene dirutum pristino candori restituit. Universitas philosophorum et medicorum in memoriam beneficii pos. V. Cal. Aug. Anno Domini MDLXXX.“*)

*) Ovaj natpis još danas visi na maloj kamenitoj ploči s nakićenim okrajcima o zidu u hodniku univerzitetske zgrade u Padovi; po fotografiji glasi u 9 redaka uprav ovako: ILLVSTRI VIRO DOMINICO | SLATARICHIO SIMONIS F. RAGVSI- | NO EQVITI AVRATO RECTORI SPLEN- | DIDISSIMO QVI SVO SPLENDORE AC VIGILAN- | TIA GRADVM RECTORATVS PENE DIRV-

Extat et ap. Thomasin. l. supradicto in prima Utinensi editione apud Stiratum 1654. Cum porro hujusmodi rectoratus splendor ac dignitas jam propemodum ab exordio saeculi XVII. in desuetudinem abierit, non gravaberis, opinor, *Marine carissime,* nonnulla de ejus praerogativis, eruta ex hujus gymnasii statutis ac privilegiis, ex Thomasini lib. I. et Riccoboni lib. 5. sive Oratione ad Rectorem Ancharanum breviter hic subjecta cognoscere. Scito igitur, quod non nisi vir et genere et divitiis doctrinaque et eloquentia praestans in rectorem eligebatur.[b]) Ejus autoritas ac jurisdictio sita erat in tuendis augendisque Academiae privilegiis, componendis scholasticorum dissidiis, exigendo a novis professoribus seu lectoribus juramento, mulctis pro crimine irrogandis, juri dicundo audiendisque publice cum magistrorum professorumque | (quippe et ipsi rec- [l. VIII.b]
tori suberant) tum studiosorum causis pleneque dirimendie; nefas enim prolata a rectore sententia ad aliud judicium provocare; ejus ornatus — rubeae soleae, holoserica purpurea chlamys et sinistro humero insidens caputium, ut vocabant, auro gemmisque intertextum; comitatus — aulici palliati, famulorum numerus et lictor cum argenteo baculo, quem mazam seu sceptrum nuncupant, praecedens in jurisdictionis argumentum; locus in publico — primus post episcopum Patavinum et civitatis rectores. „Viguit (scribit Papadop. tom. I., lib. I., cap. 16.) rectoris officium et nomen in gymnasio nostro prope ad exitum saeculi XVII. nec aliam ob causam desiisse videtur, nisi ob ingentes in eo munere sumptus.“ Subdit Thomasinus lib. I.:

b) Decet enim (Statut. Pat. gymn. verba sunt lib. I., cap. 9.) eum, qui dignitate reliquis praestat, alios virtute, nobilitate, disciplinis, eloquentia, divitiis anteire. Quare statuimus neminem rectorem nostrum proponi aut eligi posse, nisi etc.

TVM. | PRISTINO CANDORI RESTITVIT. VNIVERSITAS. | PHILOSOPHORVM ET MEDICORVM NŌ IMMEMOR | BENEFICII . POSVIT . V. KAL. AVG. | M . DL — XXX.

„Imminuta nostris temporibus scholasticorum frequentia rectoribus sublatis successere prorectores cum minori autoritate et privilegiis. His quoque sublatis anno 1617. syndici cum adhuc minori autoritate successerunt, qui nunc etiam durant.“

Ut Dominici prudentia praesertim in eo munere ac administratione explendesceret, non parum contulere scholasticae juventutis, numero confisae (nam tunc plus quam ad septena millia excreverat), elati animi atque inconsulta vecordia. Siquidem et inter Germanos et Gallos juvenes orta controversia divisisque in factiones reliquis jam propemodum infestis armis concursum est. Et Germanica natio adversus Patavinum antistitem insurrexit. Et seditione in principem commota interfectoque publico [l. IX.a] ministro, a frequentibus, scho|lasticis, tubis ac tympanis militarem in modum praecinentibus, armato agmine processum est et ad portam urbis statuta vexilla. Quae tandem omnia principis autoritate et gymnasiarchae vigilantia, citius quam videbantur et clementius quam debuerant, conquieverunt. c) Veruntamen quem quorundam subditorum turbulentia rectori intulerat laborem, levabat reliquorum obsequela erigebantque animum tum eruditissimi temporis felicitas, tum professorum auditorumque insignia nomina, quandoquidem illa aetate, ut nunquam alias, Patavina academia magnis ingeniis et magna exempla daturis magnifice efflorescebat. Gloria Agamemnonis, ut ajunt, fortes socii et Jasonis subditi heroes; quidni et eximia cuique laus sit agmen duxisse lectissimorum sapientium. Utique sub rectore Slatarichio inter studiosos numerabantur Querenghi, Pacii, Bronzerii, Praevotii, Pignorii, Avantii etc. interque professores Franciscus Piccolomineus, Archangelus Mercenarius, Jac. Zabarella, Jason de Nores, Josephus Moletius, Antonius Riccobonus, Hieronymus Mercurialis, Hieronymus ab Aquapendente, Melchior

c) Vide Riccobonum Gymn. Pat. lib. 6., cap. 6. et Thomasin. lib. 4. in Chron. ab ann. 1500. ad 1600.

Guillandinus, Marcus de Oddis, Aemilius Campolongus etc., universi editis libris percelebres summisque laudibus ornati a laudatissimis scriptoribus Crasso in Elog., Erythraeo in Pinacoth., Thuano in Elog., Teissero in Addit. ad Thuan., Ghilino in Theatro, Papadop. in Hist. Gymn. Pat., Imperiale in Musaeo, Thomasino in Elog., Naudaeo in Biblioth. polit., Castellano in Illustr. medicis etc. Hoc Slatarichii decus diserte cecinit initio carminum anecdotorum, quae apud me sunt, Didacus Pyrrhus Eborensis: [l. IX.b]

„Qua mare ad Adriacum post capta excisaque bello
Pergama Phryx Itala sedit in urbe pater,
hospes et hospitibus posuit nova moenia musis,
quaeque loci genio supplicat ara deo,
vidi ego et imberbis juvenis de more vocatis
jam populis leges et pia jura dabat.
Mens fuit illius chartis intexere nomen,
nomen, quod, si sis hostis, amare velis,
nomen, quod par est auro, quod vincit et aurum:
at pudor ingenuus non leve fugit onus.
Poscit enim vatis meus Aurius *d)* ora diserti,
cum mihi vix tenuis spiret ab ore sonus."

Ad rectoratum gymnasii equestria familiae suae insignia attulit, quippe ejus gentem, e Mysia seu Servia exortam, ab ultima vetustate reges illi, ob fortiter domi militiaeque navatam operam, equestri honore ac praerogativis auxerant. Thomasinus, quem vidimus, ubi de ejus ad rectoratum accessu meminit, equitem vocat. Eodem sub ejus electionem titulo decoratur in Albo Rectorum typis vulgato Patavii anno MDCV. Et in anecdotis Pyrrhi occurrunt haec carmina lib. 2., eleg. 7.:

„Phoebe, veni et Pindi deduc de vertice musas,
et Slataraci sanguinis adsit eques;

d) Aurium a Dalmatensi Slatarichii appellatione vocat. Unde et Chrysaeus Jacobo Flavio graece nuncupatur ἀπὸ τοῦ χρυσοῦ, ut si Aureum dixerit.

sint hedera incinctae divae, sint virgine lauro.
at juveni in collo regia torquis erit.“

Attulerat, inquam, proavita ac gentilitia ornamenta, nova ac propria retulit; etenim ob dignita-
[l. X.a] tem | rectoris prudentissime ac splendidissime obitam et literariam rempublicam egregie administratam a principe republica eques auratus effectus est, nempe illo equestris praeeminentiae gradu exornatus, qua ab auro dicta non nisi viri apprime conspicui munerari solent. Testantur id literae Serenissimi Nicolai a Ponte, ducis Venetiarum, datae sub diem XXIX. julii anno MDLXXX., quas scio apud te integras asservari.

Prodidit in suis Lyricis, ode 6., Flavius Jacobus Dominici encomium elaboratum fuisse a Camillo Camillio, *e)* qui et ejus Canalitanos hortos pomariumque facunde laudaverit. Haec enim Flavius:

„Chrysaee, Mysis orte parentibus,
quos e vetustae sedibus Olbulae
venisse tradunt, qua Rhacusam
unda maris ferit Adriani,
qua militari cedere nesciam
gentem togatam praeside Blasio
priscaque morum disciplina
patritius moderatur ordo.
Quod te Camillus lumen Etruriae
laudet diserto carmine, quod tuum
Canale Pheacum viretis
praeferat Hesperidumque silvis,
id vere amico gratulor etc.“

e) Camillum Camillium, poetam Etruscum non incelebrem, Ragusii diem explevisse supremum sepultumque fuisse in templo, quod Rosarium dicitur, docet ibi juxta fores in pariete lapis brevi, sed magnifico encomio inscriptus. Ipse est, qui epico poemati Jerosolimae liberatae continuationem adnexuit; illam quidem satis laudabilem, nisi summa nec aequiparabili appositae Tassianae eloquentiae luce offunderetur.

Franciscus India,*f)* clarissimus philosophus Veronensis, ipsi suam Ethicen vel de Mediis virtutibus, quae ad summas conducunt, tractatum nuncupavit. Dicavit et Flavius Jacobus anecdoctorum Carminum libros quinque et Poema de D. Blasio. Itemque Paulus Mejetus librum de Medica compositione, ubi eum | eruditissimum praedicat adjicitque: „Ad [l. X.b] excolendum animum tuum doctrina et virtutibus ab ineunte aetate ita te dedisti, ut excellas.“ Illustrissimus et excellentissimus princeps Georgius de Srino, caesarearum copiarum in Hungaria summus tunc temporis imperator, in epistola *g)* ad ipsum data anno MDCII. haec habet: „Prudens et circumspecte ac nobilis domine, amice nobis benevole et honorande ..... Libellum quandam Dalmatico idiomate conscriptum nobisque abs tua dominatione, scientia literarum veraque virtutum nobilitate ornatissima dedicatum atque missum, eo, quo decuit, grato nimirum animo recepimus etc.“ Perdoctus vir Macedo Stanislaus Marullus ejus illyrice modulatos Pyrami et Thisbes amores ob stili candorem atque eloquentiam (absit invidia dicto) antefert Ovidianis, dum inquit:

„........ Babylon, concede Rhagusae
et tu, si pudor est, Naso latine, sile.“

Tandemque, ne hujusmodi tibi laudatores ad fastidium ingeram, Caesar Simoneta, inter Petrarchae imitatores receptissimus, in suis Italicis rhythmis ad Dominicum Slatarichium monostrophon destinat et epigramma, quorum utrunque subjicio:

„Saggio spirto pregiato,
degno d' alta memoria,

f) De Francesco India v. Lindenium, lib. de scriptis medic. et Konig. in Bibl. vet. et nova.

g) Autographam habebat D. Nicolaus Slatarichius ecclesiae metrop. Ragus. archidiac., ex qua descripta est, quam penes me habeo.

di Minerva e d' Apollo unica gloria,
segui l' alto e segnato
da pochi angusto calle!
Così l' uom saggio e forte
l' oblio vince e la morte.

[I. XI.ª] O di vittoria *h)* albergo, o 'n frale spoglia
spirto divin, dal ciel sceso fra noi,
tu degli antichi e de' moderni eroi
mostri il saper, ch' al ben l' anime invoglia.
Vorrei coforme alla mia accesa voglia
l' alto grido sovran de' merti tuoi
mandar dai liti Esperĩ ai liti Eoi,
che a te si doni e 'l pregio altrui si toglia.
Ma se ben miro appien le virtù tante
oltre l' infuse a te dal sommo Dio,
pon fredda tema alla mia lingua il freno.
Or se forza mortal non è bastante,
l' onorato pensier gradisci almeno,
chè 's' infermo è 'l poter, pront' è 'l desio.

Multa conscripsit, sed ad nos non pervenere nisi ejus Illyrica Carmina, typis evulgata, et Liber Eroticon sive Amorum, qui adhuc ineditus est. Reversus enim ex Italia ad suos, egregiam operam in excolendo Dalmatico idiomate vir patriae amantissimus posuit eoque sua dialecti candore elucubravit, ut nihil supra. Vertit illyrice pastoritiam fabulam Tassii, quae Amyntas inscribitur: Electram quoque Sophoclis tragoediam ex graeco, quae et alia permulta luculenter atque affabre parta et eleganti chalcographico opere perpolita obtulit comiti Srino, caesaris archistratego, sub cujus signis Michael ejus frater legionis praefectus in Hungaria militabat. Imprimenda quoque suis sumptibus curavit etrusca poemata Simonetae, quae Floriae de Zuzeris Pescioniae, eruditione, forma et pudicitia praecellenti poetriae

h) Arbitror errasse chalcographum legendumqun: „O di virtude albergo etc.“

Ragusinae inscripsit, perinde ac, quos supradiximus, Amores Pyrami et Thisbes, ubi in prosphoneticis literis memorat sese libellum carminum in ejus laudem concinnatum propediem | [l. XI.b] datūrum in publicum; quod an fecerit, ambigo, nam nusquam editum vidi.

V. *GEORGII BAGLIVI* memoria non multis absolvi postulat, nam recentissima est ipseque in suis editis operibus secum una circumfert testes et laudatores suos, clarissimos viros, quorum inibi ad eum scriptae epistolae exhibentur. Eum natum Ragusii et e Ragusinis parentibus tam indubium est, quam Ragusium in mundo esse et adhuc superesse quamplures, qui ejus de vultu genitores noverint ejusque actam Ragusii adolescentiam reminiscantur. Id ajo, quia non pauci ex Aletiensis medici adoptione ac domicilio Aletiensem et Salentinum credidere, inter quos ipse doctissimus abbas Comnenus Papadopoli, ex cujus Scholastica Patavina Historia hoc nobile elogium, ut tom. 2., lib. 2., cap. 54., nu. 261. jacet, totum et ad unguem describo: „Si quem alium pleniore jure hac nostra aetate accensere alumnis suis deque eo gloriari licet gymnasio nostro, is est Georgius Baglivus Aletiensis ex urbe clara Salentinorum sub archiepiscopo Hydruntino. Patavii studuit, Patavii ad praemia titulosque doctoris evasit summa cum laude; hic quoque praxim jatricam didicit. Romam profectus, ibi celeberrimus medicus fuit professorque et anatomes administer in Romano Archilyceo; tanti vero in urbe nominis, ut illi famae praeproperus favor atque artis felicitas exitio fuerint. Nam cum, expetitus ab omnibus, eos sibi undequaque labores conciliasset, quos exantlare minime posset nec vellet deserere, iisdem brevi succubuit triginta et octo annos natus, saeculi nostri XVIII. sexto, sepultusque est ad S. Marcel|li in Hyppodromo, vir [l. XI.a] plane in re medica maximus. Quae enim scripsit, a medicis transalpinis maximi fiunt editaque sunt pluries, imo et in varias linguas translata. Quanti

habendus sit et habeatur. comprobant satis, praesertim ex Canonibus Sanctorianae Staticae additis munitisque doctissima praefatione ad senatorem amplissimum Jo. Franciscum Maurocenum equitem et tum Romae Venetum oratorem.' Hi Baglivo Canones immortale apud gentes exteras nomen comparavere. quo Romanus Hyppocrates appellatur. Reliquit multa non edita, atque illud prae reliquis de Morborum successionibus opus in tres tomos distributum, quod expetitum a viris doctissimis expectatumque forte. dum haec scribimus. publicam lucem aspexit vel certe aspiciendae sit proximum."

Haec mihi unum Patavium suffecit Ragusiensium scriptorum nomina. de quorum libris ac rebus. quaecunque mihi ad manum fuere ac reperire potui. hactenus ad te dedi. plura daturus. si reperissem. Utque meam tibi adhuc approbem diligentiam et fidem. duorum praeterea appono inscriptiones, qui. tametsi nihil scripserint. omnino digni sunt, qui referantur. Prima epigraphe mortualis est *καὶ πολύδακρυς*, posita in principali peristylio coenobii Antoniani super marmoreum monumentum *ANTONII BONAE*, patritii Ragusini, quem inter studia insigniter versantem e Palladis gremio mors immatura deripuit. Altera. quam et Thomasinus lib. 5. exhibet. *FRANCISCI CRASSI*, hujus universitatis studiosorum bis syndici, spectaturque in gymnasio inter cetera gymnasiarchorum ornamenta et nomina. Accipe utranque:

[l. XII.b] D. O. M.

ANTONIUS BONA NOB. RAGUSINUS
CUM PER ALIQUOT ANNOS IN CELEBERRIMIS ITALIAE
GYMNASIIS PHILOSOPHIAE MAXIMA CIVIUM SUORUM
SPE OPERAM DEDISSET. FORTUNAE. CORPORIS. ET
ANIMI DOTIBUS ORNATISSIMUS. ATQUE UNICUM
MATRIS SOLATIUM. MORTE IMMATURA SUBLATUS EST
PRID. ID. MAII MDLVII. ANNOS NATUS XXI. MENS. IX.
DIES XIX.
PASQUALIS MENTIUS AVUNCULUS. MOERENS
P. C.

„Francisco Crasso Ragusino Philos. & Medicinae Doctor. Universitas Artistarum Syndico optime merito. Anno Domini MDCX.“

Postremo peramanter, sed enixe te rogo, ut grata haec habere velis meque pari prosequi amore studeas benevolentissimum tui. Vale. Patavii VI. Cal. Apr. Anno MDCCXXIX.

ŠTIOCU. [str. I.]

Prikaživam ti ne udugo, o moj pridragi, što god više ovoga moga truda mnim prilično da znaš, a navlašto svrhe, ganutja i razloge koji me priblazniše za Davidov Saltijer u slovinske pjesni prinijeti. Prvo, bivši to pismo među svijem inijem pritrudno i priduboko i budući u ńegovu tomačeńu ma/osrećni bili dosleka svi slovinski spijevaoci, stavih se kušati, ide li mi od znańa i od ruke proz taj tijesan put protisnut se naprijeda i toliko mučnu, premda priplemenitu stvar neobsjeńeno, uļudno i svršeno izgovoriti. Drugo, hotjeh nebuuvjetovanijem redovnicam, koje su podložńe svaki dan govoriti pjesni Davidove, dati lastan način da razumiju što govore i da tako s uvjeǵbanijom pameti srčanije gospodina proslavļaju. Treće (i ovo mi bî uzrok najpoglavitiji) nastojah da ovijem bogomolnijem pjesnima zaplatim u redovničtvu sve što sakrivih ńekada izprazno i razbludjeno[1]) pjevajući na svijetu. Zato, da mi se ova svršenije zbudu i steku, ne hajah u momu izgovarańu riječ po riječ prinositi, pokli bi to bilo ne htjeti bit razumjen i u izvršeńu moje odluke ma/o mańe neg truditi zaludu. Bî mi dakle običajno iz grčkijeh, latinskijeh i evrijenskijeh, starijeh i poznijeh svetopisalaca po izboru vaditi najpodobnija unutrńa od tijeh proročanskijeh kńigâ ter ih u naški priobra-

[1]) „razʃludieno“ A ;

ćati, koliko većma mogoh, otvoreno i nezahodno. Druzijem riječi gole, meni bî ugodno Davidovu [str. II.] misô i srce | nasljedovati. Ne nadaj se ni mańe odi izgovarańu cvijetjem naki*t*jenu, ni se čudi, ako u momu spjevańu ne sreteš onijeh hitrogovornijeh napravâ koje si se sretat naučio u mojoj Mandalijeni, dočijem tuj iz moje, a odi iz tuđe pameti govorim, i dočijem odi navlaš pogrđujem [1]) svako urešeńe od besjedâ, samo da budem dobro razumjen i da dohitim (što je najpotrebnije) prizamjerne proročke visine nezapletenijem i nezamrknutijem iztomačeńem [2]). Složih svekoliko u razlike vrste od pjesnî za štiocima boļe udvorit s razlikosti, za uzmnožit slovinsko pjesnictvo novijem uredbam od pripijevańa i za povratit na svjetlos ńekoliko davnijeh dubrovačkijeh načinâ od pjetnomjerja, jur ma*l*one sasvijem u nescjenu i u zabitje pometnutijeh. Priložih k tomu, za veću izpun*n*os od razumjeńa, sadržańa od svake Davidove pjesni napose, ńihovo prosvjetļéńe ili nadomjereńe namjesta (s[3]— načinom, quatenus, kô reče veliki Grgur, expositio ita nescientibus fiat cognita, ut tamen scientibus non sit onerosa —[3]) i život prisvetoga pjesnika i proroka, neka se po ńemu očitije poznaju prigode u kojijeh biše te pjesni složene i zapjevane. Pristavih također odi doli za pametnije čeļadi još i napomenutje od ńekijeh osobitijeh običaji evrijenskoga govoreńa, neka se tijem očituje pomńa i vjernos od moga iztomačeńa: i na isti način izbrojih mudroznane naučiteļe koji mi biše provodiči i pomoćnici za Davidove otajnosti razborito dosegnuti. Ja tebi sve ovo na dar, a ti meni za uzdarje prikaži tvoje srce priļubno i mi*l*ostivo.

[1]) „pogarghiuem" A; [2]) „iſtomaceegnem" sa „ſ" ispr. od „s" A; [3]-[3]) nema AB;

ALIQUOT IDIOTISMI HEBRAICI. [str. III.]

Qui frequentius occurrunt in Psalmis.

I. Saepissime apud Hebraeos participium usurpatur pro praesenti tempore, nec non praesens tempus cum futuro et praeterito, et ista alterum cum altero permutantur, maxime cum significatur non quod est aut fuit aut futurum est, sed quod continue fit aut continue fieri debet vel solet. Plurima exempla et luculenta invenies, si modo unius Divi Hieronymi versionem cum Vulgata conferas: Psalmo 2.: Vulg. „Quare fremuerunt gentes et populi meditati sunt inania“, S. Hieron. „Quare turbabuntur gentes et populi meditabuntur inania“; Psalm. 4.: Vulg. „Quoniam ad te orabo“, S. Hier. „deprecor“; Psalm. 7.: „Vulg. „Dominus judicat populos“, S. Hier. „judicabit“; Psalm. 9.: Vulg. „Peribitis gentes de terra illius“, S. Hier. „perierunt“; ibid.: Vulg. „Comprehendantur in consiliis, quibus cogitant“, S. Hieron. „cogitaverunt“, — et sexcenta hujusmodi!

Non solum tempora, sed modos etiam plerumque confundunt, ut docent hagiographi interpretes. Lyranus in Psal. 5., vers. 4., Lorinus in Psal. 1., vers. 1., Bellarminus et quamplurimi recentiores et antiqui.

II. „Quia, quoniam, et, enim, etenim“, similiaque quandoque redundant in oratione; quapropter non est anxie vestiganda ratio hujusmodi particularum: Euthym. in Psalm. 9., vers. 24., Bellarm. in Psal. 17., vers. 30., Lorin. in Psal. 67., vers. 9. „In finem“ valet „in sempiternum“ vel „penitus“: Lor. in Psalm. 51., vers. 7. „Forsitan“ pro „revera“ sumitur non raro: sic Christus Dominus Jo. 8., vers. 19: „Si me sciretis, forsitan et patrem meum sciretis“. Idem de particula „forte“ testatur Ambrosius 2. de Poenit., cap. 5. „Mane“ aut „diluculo“ non semel significat „cito, statim, quamprimum“.

III. Motum et statum persaepe promiscue habent. Sic Psal. 43.: „In nomine tuo spernemus insurgentes in nobis“, nempe „in nos“; et cap. 1. Epistol. ad Ephes.: „Fidem vestram, quae est in Domino Jesu“, scilicet „in Dominum Jesum“. Item personas, adeo ut passim per tertiam tam de se, quam de colloquente verba faciat Psalmista.

[str. IV.] IV. „Animam“ accipiunt non modo pro parte hominis immortali, verum etiam pro „vita“. Quamobrem 2. Reg., cap. 1. Saul vulneratus ita loquitur: „Adhuc tota anima in me est“. Item pro toto homine: Psalm. 21.: „Et anima mea illi vivet et semen[1]) meum serviet ipsi“, videlicet „ego vivam“. Praeterea pro affectione ac desiderio animi: Psalm. 26.: „Ne tradideris me in animas tribulantium me“, et Exod. 15.: „Dividam spolia, implebitur anima mea“.

V. „Nomen Dei“ vel „Domini“ pro ipso Deo passim promiscueque substituunt; et manifeste Psalm. 51., vers. 11.: „Expectabo nomen tuum“, nimirum „te Domine“. Vide hoc loco Euthymium.

VI. Res magnas, proceras atque spectabiles dici „res Dei“, ut Psal. 35.: „Montes Dei“ et Psal. 79.: „Cedri Dei“, Theodoretus, Flaminius, Titelmannus, citata loca exponentes, profitentur.

VII. „Aquae“ nonnunquam significant affluentiam calamitatum; quemadmodum in Psal. 17.: „Assumit[2]) me de aquis multis; eripuit me de inimicis meis fortissimis“; Psalm. 68.: „Libera me ab iis, qui oderunt me, et de profundis aquarum“; Psalm. 143.: „Libera me de aquis multis, de manu filiorum alienorum“.

VIII. „Filiarum“ vocabulo non semel appellantur oppida regiae ditioni sive urbi metropolitanae subjecta. Nec absimilis usus apud Graecos, a quibus *Μητρόπολις* metropolis dicitur quasi *Μήτηρ τῶν πόλεων* „urbium mater“. Sed et ipsa metropolis nomine filiae quandoquè indicatur, ut Psal.

[1]) nomen A, tamen B; [2]) assumpsit AB;

136. Babylon appellatione „filiae Babylonis": Genebrard., Bellarm., Tirinus etc.

IX. „Mansuetorum" seu „mitium" nomine frequenter signantur justi, „superborum" autem peccatores; siquidem omnium virtutum radix mansuetudo et humilitas est omnisque culpae superbia. Quamobrem in Psal. 146. mansuetis opponuntur peccatores: „Suscipiens mansuetos Dominus, humilians autem peccatores usque ad terram". Nec absimiliter „pauperes" plerunque usurpantur [1]) pro calamitosis: S. Hieron., Paraphrastes Chald., Pagninus etc.

X. Legem divinam variis nominibus nuncupant. Dicitur itaque „testimonia", quia divinam voluntatem testatur et fidem ab auditore exigit, cum probatissima sit et infallibilis; „justitiae" [2]), quae justa sunt, docet ac reprehendit injusta: „judicia", nam ex ejus obsequela sive praevaricatione homines judicandi sunt digni mercede sive supplicio; „veritas", inconcussa enim veritate fulcitur; „testamentum" vel „pactum", quoniam ea conditione pepigit Deus nos ejus populum fore, si nimirum ejus | mandatis obtemperaverimus: „ju- [str. V.]
stificationes", etenim per ejus observationem animi justificantur; „viae Domini", siquidem ipsa nos ducit ad Deum; „eloquia, verbum, sermones Domini", quod e divino ore processerit: S. Ambros. in Psal. 118., Tirin., Titelm., Genebrard. aliique in Psalm. 18. et 118.

XI. Cum solemnis prophetiae sit breviloquentia et potissimum linguam hebraicam decoret ferax quaedam et substricta locutio, necesse est plurima subintelligantur in Psalmis et providus paraphrastes intelligentiae causa a brevitate recedat.

Reliqua minoris momenti facile ac sua sponte innotescent satisque mihi fuerit, si per haec non multa, quae protuli, meam in vertendis reddendis-

[1]) usurpentur S; [2]) iza toga još „quandoquidem" AB;

que sensibus ac, ubi necessarium fuerit [1]), verbis, curam diligentiamque legentibus approbavero. Sicubi vero me obiter aliquid non absonum, nec importunum ad poeticae orationis concinnitatem addidisse reperient, nequaquam id mihi [2]) vitio dabunt, quotiescumque animadverterint illustrem Apollinarii graeci theosophi poeticam Psalmorum paraphrasim aliasque non incelebres recentiorum ab hisce cultibus ac laudabilibus illecebris neutiquam abhorruisse. O utinam nostrates docti viri meis vestigiis insistant, ut nativo sermone altiora studia ac scientias pertractando additum illyricianae dialecto in literatorum rempublicam patefaciant!

———

[1]) fuerat AB; [2]) nema AB:

INDEX [str. VI.]

versionum atque interpretum, quibus in hac poetica Davidici Psalterii in illyricum idioma translatione usus est Autor[1] *et*[2]— *quorum nomina in prima columna et in notis allegantur.*—[2]

Versiones ex[3] hebraeo :[3]

Graeca LXX. Interpr.[4], Symmachi[3] etc.[3]
Latina[3], nempe[3] Hieronymi[5].
Anonymi.[6]
Felicis.
Flaminii.
Vatabli.
Pagnini aliorumque[3] etc.[3]

Psalterium Roman. antiquum.
Psalterium Ambrosianum.

Paraphrases:

Chaldaica.
Jo. Campensis.

Glossae:

Ordinaria.
Interlinearis.
Jo. a Pastura.

Expositiones:

Origenis. [str. VII.]
Jo. Chrysostomi.[7]
Gregorii[8]— Magni.
Basilii Magni.
Hieronymi.
Augustini.
Ambrosii.
Hilarii.
Bedae.
Theodoreti.
Euthymii.
Cassiodori.
Ludolphi Carthusiensis.
Gilberti Genebrardi.
Nicolai Lyrani.
Francisci Titelmanni.
Roberti Bellarmini.
Jo. Lorini.
Jacobi Tirini.
Marci Antonii Flaminii etc.[3]

[1]) auctor AB; [2—2]) nema AB: [3]) nema AB; [4]) interpretum AB; [5]) S. Hieronymi AB; [6]) Hebraica Anonymi AB; [7]) S. Jo. Chrysostomi AB; [8—8]) pred svakim imenom AB ima „s.":

ŽIVOT [str. VIII.]

slavnoga proroka i krała

DAVIDA.

Za podpuno razumjet iztomačeńe od saltijera Davidova trijeba je imati prid očima Davidov život, za najmańe onoliko, koliko je zarican i tegnut u saltijeru, a to, neka se pozna s koga uzroka, na koju švrhu i po kojoj prigodi složio je sveti prorok ove mudrovisoke i bogozlamenite pjesni svoje. Znam da jesu ńekolici bogoslovci koji govore da ih svijeh ne izmislî ni složî David; nu je meni nad svakijem scijeńeno govoreńe i sud od crkve pravovjerne, koja drugijem imenom ne nazivłe ih negli Davidovijem. I pokli je ńih još od početka općina krstjanska pjesnima i/iti saltijerom Davidovijem nazivala, kako svjedoče Teodoreto i Kasiodoro*), i ja ću ih nazivat tako i scijeniti, er ovo moje scijeneńe[1]), toli dobro naslońeno, vidim da je vele temełitije negli svijeh bogoslovaca koji mne inako.

I. David dakle, prvoroditeł od židovskijeh krałeva i srećni početak od kraljevskoga[2]) plemena posvećena porodom Isukrstovijem, rodî se od kołena Judina, to jes od najčestitije kuće među sinovima Jakobovijem. Grad od Betlema, u komu se paka[3]) bog čovjek porodî, bî ńegovo rodno mjesto. Za oca ima bogata plemenika, na ime Izai. Ima takoder sedmero bratje i dvije sestre, Abigai/u i Sarviju. Bî nadaren svakom mi/osti s nebesa, to jes telesnom ljepotom i jakosti, srcem hrabrenijem i viteškijem, mudroznańem i bistrinom od pameti.

*) Theod., Argum. in Psalm.; Cassiod., Prolog. cap. II.

[1]) scijeńenje B; [2]) krałevskoga AB; [3]) pak AB;

a nadasve tolikom blagoćom, dobrotom i pravednosti, da isti bog izreče,*) da u ńemu iznašô bješe čovjeka, kakva prem svoje srce žudijaše.

II. Budući on najmladi među bratjom, bî od oca postavļen za nastojnika [1]) više domaćijeh stadâ, gdje, za kreposno danke provoditi i hvaliti naredno privišńega, naučî vješto udarati [2]) u saltijer i skladati bogoļubne [str. IX.] | pjesni. Ne mańe ukaza tuj velekrati svoju izboritu snagu i srce junačko; udirući bo mu na ovce razlika grabeća zvjereńa, on golijem rukama opiraše se ńima, zadavļivaše lave i medvjede, ter im iz krvavijeh čeļusti silom izkidivaše plijen popadeni.

III. Uto Saul, koji ťada više puka izraelskoga kraļevaše, zgodi se da cijeća svoga neposluha pade u omrazu božiju, krocijeć česa zapovidje bog svomu proroku Samuelu da pođe u grad od Betlema i da u očinoj kući pomaže svetom pomasti Davida na mjesto Saulovo za kraļa. Tako bî učińeno, i ta stvar potaja se za koje doba.

IV. Netom bog ostavî Saula, naripî ga duh nečisti, koji ga tolikom unutrńom zlovoļnosti pridušivaše, da ga čestokrati [3]) vađaše izvan sebe; zato biuši [4]) mu napomenuli dvorani da David sasma hitro u saltijer udaraše, dozva ga tajčas u dvor kraljevski i ńegovijem udarańem i pjesnima uze, kad bi ga zlovoļnos pritisla [5]), unutrńu muku razgovorno oslađivati.

V. Ne do vele donije zgoda da se Filistei ili državnici od Palestine, susjedi izraelskoga kraljevstva, podignuše s oružanijem četam na Saula, kojijem Saul s vojnicom svojom pospješno izteče suprotiva. U palestinskoj vojski imaše gorostasan zatočnik, na ime Golijat, koji za mnogo dana izlazaše na poļe, pozivajući na mač i na kopje, ako bi im išlo od srca, viteze Saulove. Nitko ne smijaše iziti na pozov, pripaden strahovitijem uzrastom i

*) Act. cap. 13.

[1]) ,naistoinika' A; [2]) udarat AB; [3]) čestokrat AB; [4]) bivši B; [5]) pritisnula AB;

mogućom desnicom vrlovitoga Golija*t*a; tako da Saul bijaše ličbom obećô onemu tko bi toliko snažna izraelskoga protivnika pogubio, svoju hćer za ženu i s hćerom bogastva neizrečena [1]). Sam David nađe se, zasve da u prvi cvijet od mladosti i još nevješ [2]) vojevańu, koji se uslobodî izteći na zatočište suproć gorirečenom [3]) bojniku, ter s pomoći nebeskom, u koju se samu uzdaše, pogodî ga kamenom iz praće usred čela, i tako na zemļu oborena istijem ga ńegovijem mačem posiječe ter ńegovu glavu prikaza Saulu. Ovo bî najprvi uzrok s kojega Saul poče Davida nenavidjet i progoniti, pokli Evrijenkińe [4]) diklice, radostive cijeća ra*t*i dovršene i pridobita neprijateļa, izvodeći ko*l*a bjehu Saula pri Davidu pogrdile i začele u tancu ovaku pjesan:

Svo'om tisuću vitezovâ [str. X.]
ako Saul sabļom stra*t*î,
smaknu sabļa Davidova
toliko ih desetkrati.

Za koju stvar on odtada nastoja Davida i svojom rukom i tuđom pogubiti; nu zamani, er svemoguća obrana s Davidom bješe, koja nadahnu još i Jonatu, prvorodjenoga sina Saulova, da ga sa svom dušom obļubi i da mu bude pomńivi stražnik i [5]) pomoćnik [5]) uz oca, neka ne bi nijednom skrovnom zasjedom izginuo.

VI. Bješe David iza pogubjeńa Golija*t*ova još pogubio dvijesti Filisteâ i stekô za ļubovcu Mikol, hćer Saulovu, s kojom živijaše u velikoj ugodbi i ļuvezni. Bješe izvan toga u drugom boju grdo razbio iste protivnike Filistee, kad jednom stojeći prid Saulom oma*l*u bî [6]) od neharnoga kraļa kopjem proboden. Uklonî se dakle otole i skrî *se* u kuću svoju. Ali samosilni kraļ posla bojnike, da ga u kući prikonoć čuvaju a s jutra privedu k sebi i umore. I tako bi se izpu*n*ilo, da ļubezniva Mikol ne doglasî mu pogibio i ne spustî ga niz

[1]) neizmjerna B; [2]) ‚neuiesc u‘ docn. dod. iza ostrugane riječi A; [3]) gorirečenomu B; [4]) ‚Eurienskigne‘ s docn. prevučenim ‚s‘ A; [5]) nema B; [6]) ne bî AB;

proȥor od dvora, da uteče; a neka se ne bi stavila kućna čeļad ni stražnici Saulovi od ńegova pobjegnutja [1]) i neka bi on imô zadovoļna vremena za od svojijeh se zlotvorâ odmaknuti nadaleko, privarî svakoga ovakom hitrinom. Stavî u odar Davidov stup jedan i*l*iti priliku, obložî joj oko glave vlasastu kožicu sličnu kosama Davidovijem i reče, da se on nedobar ćuteći bješe prilegô i pripočinuo.

VII. Utoliko vrijedni David sahranî se prvo uz proroka Samue*l*a, zatijem, ne videći ufańa da će se Saulova nemi*l*os utažiti, otide k posvetniku božijemu Akimeleku, koji s mnozijem inijem posvetiteļima pribivaše u gradu od Nobe, za stańa posvetiteļskoga zakonito određenu. Pokli tuj bî primjen i oružjem pokrijepjen i hranom, ne posta, neg priko evrijenskijeh granicâ pobjegnu u državu od Filisteâ, u grad od Ǵe*t*a, u komu nevjernik kraļ Akiz gospodovaše. A*l*i tuj videći, da na zlo bješe nastupio i da ga Filistei krvavo gledahu, kô ńihova ńekadašńega satriteļa, uzboja se ter za
[str. XI] ubjeg|nut gotovoj smrti uze hiniti nerazborstvo. Radi če*s*a pogrdjen i odaslan kô mahnitac, s družbom, koja š ńim bješe, uklonî se u Odolsku spi*l*u za sačuvat se u pustińi. Tad k ńemu pridođoše otac i mati i sva rodbina, ustrašeni da ih ne bi Saul pogubio kô rodjake onega koga on sumńaše da mu ište kru*n*u prigrabiti i koga krivcom naziváše od uvrijeđena kraljevskoga veličanstva.

VIII. Utoliko Doeg Idumevac, najpoglavitiji među dvornicima Saulovijem, budući kraļu doglasio kako crkovńak Akimelek bješe primio i pomogô Davida, uzrokova da tajčas kraļ pakļenom rasrgbom plane i po iste ruke Doegove posiječe osamdeset i pet božanstvenijeh posvećenika i ńihov grad porazi do korijena.

IX. A David tukući se dođe najprije u grad od Ćeile, zatijem se zaklonî u pustoš od Cifa. Izdaše ga uhode i dorekoše sve to Saulu, koji iznenade s vojskom pridođe ter ga obteče odasvuda.

[1]) ‚pobieghnutia‘ docn. (?) ispr. od ‚pobiegnuchia‘ A ;

Poginuo bi tad bio David, da glasi i priglasja od podignutja filistevskoga i od štetâ, s kojijem po evrijenskoj kraļevini udarahu, ne ódbî otole kraļa i ne svrnu ga s vojskom nazada. Potom otjera Filistee, povratî se opeta Saul na Davida; a David s č*et*om svojom tad skroven staše u Engadskoj spi*li*. U neznani Saul tamo sam uljeze za naravne potrebe; upazî ga David, i premda mu život mogaše dignuti i tako se ńegova progonstva slobοditi, ne htje se okrvavit nikako, neg se samo ukradom privuče i odreza mu krajak[1]) od haļine. Pak kad Saul pođe iz spi*l*e, uśta za ńim vapiti u ove glase: „Ah, kraļu, čemu slušaš zlobnike, koji me zloglase prid tobom za tvoga odmetnika i neprijateļa? Ah, moj ćaćko, nije li ovo kraj od tvoje odjeće? nijesam [2])— li ti mogô, kad prikinuh haļinu, i život prikinuti —[2])? Čemu me dakle pra*v*a progoniš? Sudio bog među mnom i tobome!“ Na ovako mi*l*ostiv govor zaplaka se Saul i ganut na Davida put stolnoga grada sa svom vojnicom zapovrnu.

X. I drugi izgled od blagoće i mi*l*osti opet ukaza David prema opakom Saulu. Ovi, zaboravļen od predńega dobročinstva Davidova i podžežen zlijem duhom, kojijem u svijesti patijaše, bješe se podignuo iznova s boj|nicima za tražiti ńega po [str. XII] pustińi od Cifa, u kojoj bješe oćutio da uistinu boravļaše. A*l*i netom uzazna David kraļevu ļutu odluku, podignu se slobodno u družbi Abizea, svoga sestrića a sina Sarvije sestre svoje, ter priko gluhe noći pristupî k taborima progoniteļskijem i uvuče se u śatore Saulove nečuven od nitkoga. Tuj našadši kraļa gdi spî i videći Abizea sasma naoštrena za pogubit ga, uzdrža desnicu svoga druga govoreći: „Ustavi se i ne prostri ruke na kraļa božijom pomasti zabiļežena, i znaj, da dokle god on od svoje ne pogine, neće po meni nikada poginuti. Neka me tjera i progoni, odlučen sam prije svaku nevoļu podnijeti neg ubojstvom od kraļa, s nebesa pomazana, nebesa uvrijediti.“ Odijelî se dakle i

[1]) ukrajak AB; [2])—[2]) docn. dod. na rubu A, nema B;

s sobom ponije otole kopje i sud vode, koja stahu Saulu nakon glave, ter kad se podaļe odmaknu, zivnu sluge Saulove, i vrateći im što bješe iz kraļeva šatora iznio, ukaza očito da on Saulovu smrt i kru*n*u, kako ga zloglasnici potvorahu, ne iskaše.

XI. Zatijem opeta uteče u zemļu filistevsku, a doskoro svemoguća osveta oborî se više svekolike kuće Saulove, er biuši [1]) nasta*l*a nova ra*t* među Evrijencim i Filisteima, poginuše tuj kraļeva tri sina pod sabļam hudovjerskijem, a on, za ne upasti u neprijateļske ruke, nasrnu na svoj isti mač i tako povoļno pogubî se. Kad začu taj glas blagostivi David, gorko proplaka smrt, premda svoga glavnoga progoniteļa, a potom toga vratî se u rodnu zemļu i na mjesto Saulovo bî primjen za kraļa. Nejmaše tad on veće od tries godištâ, ter zatijem stolova u gradu od Ebrona šes godiš i pô, a tridesti i tri u Jeruzalemu, koga on najprvi izbavî podpu*n*o izpod oblasti od nevjernikâ na ovi način.

XII. Jeruzalem, poglaviti grad i prvostolni od židovske kraļevine a*l*iti zemļe od obećańa, bud da s strane poludnevne vas bješe pod vlasti izraelskoga, to jes pravovjernoga naroda, ništarnemańe gora od Siona, koja se s gradom s sjeverne strane sastajaše, bijaše u rukah nevjernijeh pribivalaca koji, na tomu visokom i klisuritom brdu nedobitno utvrdjeni, ne bojahu se da ih će ičija si*l*a otole [str. XIII] smaknut i izgnijezditi. Odlučen kraļ Da|vid osvojiti tu tvrđu, nareče svojijem vitezovim, da tko bi u ńe podstupu najprvi s mačem u desnici napro uzgori i uzišô na m*i*re [2]), ostô bi nad svijem če*t*am kraljevskijem [3]) za vojvodu poglavitoga. Joab, brat Abizeov i sin sestre kraļeve, bî taj vi*t*ez prihrabreni, koji se prvi uzpe i ote tvrđu neprijateļom.

XIII. Odtada dobri kraļ obra za stan svoj Sionsku go*r*u; ńu naselî zamjernijem kućam i plemenitijem građanima; ńe ogradu većma razprostranî i utemeļî; ńu nazva imenom od grada Davidova i u ńoj sazida priponosite kraljevske dvorove.

[1]) bivši B; [2]) ‚mjire‘ S; [3]) ‚kraglieuskiem‘ s prevučenim ‚g‘ A;

A ktemu bog priložî mu još veće slave i dopustî da dvakrat velikijem dobitjem razbije Filistee, koji se bijahu nań s oružjem podignuli.

XIV. U to doba arka božanstvena a*l*iti svetozlamenita pohrana, u kojoj za zaklad vjekovitoga uvje*ta* i pogođaja među privišńem [1]) pomoćnikom i pukom izabranijem hrańahu se dvije ploče, na kojijeh božija ruka bješe svoj zakon udjeļala, nahođaše se posadjena u priprostu pribivalištu. Krocijeć česa bogoļubni David nedaleko [2]) od svojijeh novijeh dvorova napravî ńoj urešen stan, prostrije ńe zakoniti šator i odredî je najbrže u Sionsku tvrđu primjestiti. Dakle sa svijem pukom, s inokupnom slavom i radosti, s čestijem posvetilištima, s četram, s trubļam, s bubńima i s svakijem vrstama izborita skladnopjevańa uzvede je na go*r*u od Siona i postavî u grad Davidov. Tancaše sve množtvo na božije pošteńe, a nad inijem vrijedni kraļ, pometnuvši svu kraljevsku ponositos, igraše viteški i udaraše prid arkom. Vidje to s prozora gizdava Mikol, Davidova ļubi a hći Sauļova, i namrdî se, ter kad se kraļ doma vratî, zateče ga podrugivajući se ovako: „Uistinu proslavio si danas kru*n*u tvoju, gdje si se smiješan ukazô prid svijem narodom!“ Osjeknu se on na ńu govoreći: „I udarat ću i skakat ću i ponižit ću se većma neg dosle na *ča*s moga boga, koji je digô tvomu ocu kraļevstvo a dô ga meni.“ Tako za ńegovu bogoļubnos i poniženstvo uzmnožî višńi Davida, a kraļicu Mikol ponižî i učinî je neplodnicom.

XV. Nu misleći David kako bi još jače svemogućega počastio, odlučî na slavu ńegovu priuzvišeno i pri|bogato [str. XIV] templo sagraditi, a*l*i mu privišńi po usta Natana proroka odgovorî: „Neću da mi ti veliko templo gradiš; dosta mi je za sad ovo, u komu moja arka pribiva pod šatorom. Kraļevat će za tobom sin tvoj, koji će tvoju požudu, a moje izbrano pribivalište izvršiti. Ja sam te iza stadâ uzeo i uzvisio na kraljevstvo; ja sam

---

[1]) ‚Privisegnjem‘ B; [2]) na daleko AB;

ponižio tvoje protivnike, a tebe nad svijem gospoditeļim proslavio; također ću proslaviti tvoje sinove i unuke i kraljevsku kru*n*u u tvojoj kući i plemenu nepomično i vjekovito utemeļiti.“ Pridođoše zatijem Davidu i novi vijenci od dobitja: pridobî Filistee i dobar dio podložî; pridobî moabske puke i uharačî; pridobî kraļa od Sofene i ma*l*one porazî; pridobî surijanske narode i posjede im poglaviti grād od Damaška; pridobî svu Idumevsku i*l*i Edomsku zemļu i pod svoju oblas ujarmî stanovito.

XVI. Prigodî se da umrije amonski kraļ, prijateļ Davidov; zato David posla u sina ńegova, koji za ńim bješe postô na kraljevstvo, poklisarštinu od požaljeńa [1]). Izvrnu i izopačî ime od tega dobra dje*l*a amonski puk, i tračeći [2]) svuda da to ne bjehu poklisari poslani za ļubav negoli uhode za izkušati [3]) bitje amonsko ter ga Davidu doglasiti, nagovoriše mlada kraļa da obruži te poklisare, kako i učinî, obričeći im si*l*om brade i postrigući im haļine do pojasa. Razļutî se David na tako neharno i nepravedno naružeńe, ter posla vojevodu Joaba s vojskom na osvetu. A*l*i i neprijateļi prikupiše dosta pomoći i pridružiše mnoge če*t*e razlicijeh nevjernikâ; sasvijemtijeme ostaše dobrzo razbjeni i vidješe od dobitnijeh izraelskijeh bojnikâ obkružen [4]) Ra*b*at, stolni grad ńihove kraļevine.

XVII. Dočijem toliko srećno Joab vojuje na poļu, donije nezgoda da kraļ David, koji ostô bješe u Jeruzalemu, ugleda jedno podne iz svoga dvora Betzabeu [5]), prigizdavu mladicu a svoju susjedu, gdi se umiva u kladencu od ńe perivoja. Ona bijaše unu*k*a ńegova najprvoga svjetnika Akitofe*l*a, a žena Urije, ńegova bojničkoga nadčelnika.*) Obļubî je i pohotje kraļ, ter je potajno pridružî k sebi; kojijem pridruženem budući stekla ona, za sačuvat joj pošteńe prid svijetom, bez krzmańa

[str. XV.] posla | po ńe muža Uriju. Dođe on iz vojnice

*) 2. Reg.. cap. 11, 3. junc. cap. 23., 34.

[1]) ‚poʃcjagljegna‘ A; [2]) ‚tarcechi‘ prevučeno pa poviše toga docn. napisano ‚tracechi‘ A;. [3]) izkušat A, iskušat B; [4]) ‚obruʃcen‘ (?) docn. ispr. u ‚obkruʃcen‘ A, ‚obruʃcen‘ B; [5]) Betsabeu B;

Joabove; uze ga kraļ više bojnijeh zgodâ izpitivati[1]), koliko da ga zato bješe zivnuo, pak ga doma odpravi, da počine. Nu vrijedni Urija ne pristupî tamo govoreći: „Dali ću se u meku odru ja uz ļubovcu pokojiti, dočijem moj vojvoda Joab i moji drûzi junaci leže na tvrdoj zemļi pod šatorima? A tako mi kraļeva zdravļa neću tu nepodobnos i nečovječtvo učinit uvijeke!“ Videći dakle David da nije hitrine ni načina za pritisnut Uriju k ženi, pisa liste Joabu, da u podstupu od grada stavi ga na pogibno mjesto, neka bi neprijateļskijem mačem izginuo. Osta tako ubjen vjerni Urija, a kraļ u dvor privede Betsabeu, ter je uze za pravu ļubi. Ovo su velika dva grijeha Davidova, za koja bî dosta pedepsan od boga i za koja toliko izplak*a* pokoreći se i vapeći mi*l*osrdje.

XVIII. Imaše David među inijem sinovima Absalo*na*, prilijepa u licu, i Tamaru, Absalonovu sestru, ńemu priličnu u ljeposti. Užeže se za ńom Amnon, najstariji kraļević, i si*lo*m je osramotî, za koji uzrok Absalon ubî Amnona, a zatijem nakon ńekoliko vremena sklopî s vele gospode opak dogovor za otet ocu kru*nu* i sebi je postaviti. Prigovorî među ostalijem i pritegnu na svoju nasljedbu Akitofe*la*, uzdanoga svjetnika, prijateļa i vojvodu Davidova, koji se iznevjerî i na tako izdajstvo popuze, cijeć er David, kako gori zarekosmo, priļubî Betzabeu[2]) hćer i umorî Uriju, ze*ta* ńegova sina Elijama. Kraļ pripaden Absalonovijem[3]) odmetnutjem, videći se ostavļen od svojijeh i znajući krvnu ćud sinovńu, uteče pospješno iz Jeruzalema sadružen od ma*la* broja svojijeh vjernijeh službenikâ, ter trudan i gladan i žedan, plačući i uzdišući putovaše. Nu ne do vele po pravdi božanstvenoj Akitofel sam se po sebi zadavî, a Absalon pridobjen od vojske očine, bježeći na mazki[4]) proz gustu dubravu, osta o grani obješen za kose, a zatijem, probjen trijema kopjačam iz desnice Joabove, ukaza svijetu koliko

[1]) izpitovati B; [2]) ‚Berſabeu‘ SA, Betsabeu B; [3]) ‚Absolonouiem‘ A; [4]) ‚maſki‘ SA, ‚maſghi‘ B;

teško pedepsańe jošter i za života dopada tko ište neharno život ugrabiti roditeļu, od koga je život primio. U ovoj zgodi nadasve sinu neprimjerna blagos Davidova, pokli, premda od prihuda zlotvora oslobodjen, ne m*o*že mi*l*ostivom srcu odoļeti, da gorko ne požali i ne proplače smrt Absa- [str. XVI] lonovu, tako da dugo vrije|me ne prista vapeći u žalosti: „Ah, moj sinko, ah, sinko moj Absalo*ne*, tko mi će dopustit da umrem za te?!“

XIX. Iza toga i opeta većekrat razbî u boju Filistee, koji od vremena do vremena ustajahu s oružjem na puk izraelski, ter budući sve neprijateļe izokoli svojijem mogućstvom ńešto podložio, ńešto pristrašio i stavnijem pokojom namirio evrijensku kraļevinu, bî tegnut od napasti taštom i oholom požudom, hoteći zna*t*i broj svoga podložnoga puka. Na tu svrhu biuši[1]) svud poslô pripisôce, iznađe da imaše pod svojom vlasti tisuću i trista tisućâ samijeh junakâ podobnijeh za boja. A*l*i bog tu ńegovu neredbenu hvastu i taštinu ļuto zaplatî, ter mu posla proroka i nareče mu da za svoj grijeh obere od tri biča koji hoće, to jes i*l*i glad i*l*i boj i*l*i kugu. Obra pokajani kraļ kugu, a to er, kô samovladalac i glava od puka, svojijem bogastvom i mogućstvom od dva ina biča mogô bi sebe kakogod učuvati, nu ne od ovega, koji jednako met*e* i ubogare i bogatce, i kraļeve i podložnike. Posta kuga samo[2]) za po dnevi i pomorî sedamdeset tisućâ između puka. Vapijaše uceviļeni David: „Ja sam sagriješio, moj bože! obrati na me tvoju osvetnu ruku, a ostavi moj puk; udari pastijera, a prosti ovčicam, koje ti nijesu sakrivile!“ Kad ugleda anđela s mačem, kojijem puk ubijaše na površju od gore Sionske, ter se po svje*t*u svoga proroka zavje*t*ova tuj sagraditi otar privišńemu i na ńemu prikazati posvetilište. Tako izpu*n*î, i na temu mjestu bî po Davidovoj smrti sazidano glasovito templo Salamunovo.

[1]) bivši B; [2]) nema B;

XX. Bješe jur ostario sveti kraļ; zato prideći pristupnu smrt svoju, za dignuti sva razmirja i domaće zavade, koje bi iza ńega mogle cijeć pohlepe od kraļevańa[1]) među kraljevskijem sinovima slijediti, nareče kraļom Salamuna ter mu još za života prida kru*n*u i vladańe. Zatijem pokojno priminu od sedamdeset godištâ nesvršenijeh, za uvijeke među prislavnijem prorocima uživati. — Ovo ma*l*o a potrebito[2]) od ńegova života prikupih iz kńigâ od kraļeva[3]), iz Jozefa Flavija i iz izbornijeh[4]) tomačiteļâ od pisma od kraļeva i od paralipomenâ, to jes od stvarî propuštenijeh u kńigah od kraljeva.

SVJEDOČANSTVA [str. XVII]

svetijeh otaca više osobite izvrsnosti od DAVIDOVA SALTIJERA.

S. Atanazijo, Opusc. de virt. Psalm.

Sva pisma božanstvena uče nas krepos i pravovjernos; nu je saltijer Davidov izvan toga još i zrcalo od dušâ našijeh. Može dakle svak u Davidovijeh pjesnijeh ganutja i bitje duše svoje zaskočiti i također priliku od sebe istoga, nauke za izpravit se i molbe kojijema će bogu ugoditi.

S. Bazilijo, Serm. 1. de virt. et laud. Psalm.

Jedine su pjesni Davidove koje se mogu rijet da svakolika božija pisma u sebi drže i obhitaju. Obilne su za svačije potrebe i pomoći; došasta prorokuju, stare prigode spovijedaju, uče nas zakone i načine od dobroživjeńa, neznanijeh vjeǵbaju u dje*l*ovańu, i za rijet uma*l*o, mogu se zva*t*i pohrana od svijeh spaseńijeh naukâ za svake duše koja u ńima božanstveno blago prigibļe se iziskivati. Po ńima se liječe ustarane ra*n*e du-

---

[1]) kraljevanja B; [2]) potrebnito B; [3]) kraljeva B; [4]) ‚iſbrōjniēh‘ B, ‚iſbornieh‘ s docn. ispr. ‚or‘ A;

hovne, po ńima se privode na pravi put srca zavedena a izgubjena povraćaju, po ńima se svake smeće od pameti, svaka unutrńa opaka prignutja, koja razlikijem načinom nad ļudskijem dušama za života gospoduju, podpu*n*o izkorjepļivaju. Svaka dakle Davidova pjesan jes veseļe od srca, namireńe od duše, zlamen od pokoja, vladańe od nabuńenijeh i nekrepkijeh mislî. Ona taži smutjeńa[1]) od naravi i uzpreže si*l*os od bludnosti; ona je goniteļica od hudobâ, darovnica od anđelske pomoći, nepogibno utočište u noćnoj strahoći, počivalište u dańemu trudu, dječici obrana, mladosti pomoć, starcima razgovor, glas i jezik crkve svete, nauk svijem koji se na krepos upućivaju, uzmnožeńe svijem koji u kreposti napreduju, potvrdjeńe svijem koji se izpu*n*om kreposti naresivaju.

[str. XVIII] *S. Ivan Zlatousnik, Homil. 6. de Poenit.*

Velekrat mi se prigodilo začuditi i smutit[2]) u svijesti, dočijem promišļam i besjedim ovako: Čemu nad svijem svetijem ńigam toliko od staroga, koliko od novoga zakona, svikolici krstjani obļubiše pjesni Davidove i ńih samijeh obraše, da im su u ustijeh bez pristanka? I*l*i se prinoćiva po crkvah, svakomu su na ustijeh u početku, u srijedi, u svrsi pjesni Davidove. I*l*i[3])— se jutrom radi o pjevańu, svakomu su na ustijeh u početku, u srijedi, u svrsi pjesni Davidove —[3]). I*l*i se ukopna sprava priminutijem nareduje, svakomu su na ustijeh i u srijedi i u svrsi pjesni Davidove. Nu čujte uzrok! One naše življeńe svakijem darovima nadjeļivaju, one su sve svakomu, one naš život podpu*n*o u život anđelski privraćaju, one, mogu rijet, s djecom rastu, mladiće zovu na mudros, djevicam darivaju čistoću, starcima stavnos, grešnicim pokajańe.

---

[1]) smutenja B; [2]) smutiti AB; [3])—[3]) nema B;

S. Grgur Veliki, In Ezech.

Pripijevańem od pjesnî Davidovijeh stječe se duh i*l*i od skrušeńa i*l*i od proročanstva, ako se pomńivo i bogoļubno uzpripijevaju.

S. Ambrozijo, Praefat. in Psalm.

Premda svekoliko pismo sveto odiše mi*l*os božanstvénu, osobito nad inijem odišu je[1]) pjesni Davidove. Pripóvijedańe od starijeh zgodâ uči nas živjeti, zakon vjeģba nas za ne zaći, proročanstva navještuju nam što bit ima, pokarańa nas podobrivaju, svje*ti* nas i nauci priblaznivaju. Davidove pjesni imaju u sebi koris od svega toga i mogu se zva*ti* općeno ljekarstvo od spaseńa čovječanskoga. Tko ih uzštî, naće tuj osobiti lijek za svake ra*ne* duhovne i za svakoga svoga unutrńega prignutja i pohotjeńa. Što je dakle svaka ta proročka pjesan naponase negli pjetno orudje od kreposti, koje po duhu svetomu udarajući poštovani prorok objavî na zemļi slados vrhnebeskoga pripijevańa?

S. Agustin, Prol. in Psalm.

Jedno nas uče proroci, drugo spovijedańa od davnijeh stvarî; jedno nam zakon priglavļiva, drugo nas svje*t*uju nauci od života, a Da|vidove [str. XIX] pjesni, što god je u svetijeh kńigah korisno, sadrže u sebi svekoliko. Došasta naricaju, stara dje*l*ovańa napomeńuju, zakon ļudem daju, nauke od svetoživjeńa potvrđivaju, i za ukratko sve rijeti, one su od pravoga mudroznańa općena i priobilna blagaonica, koja dijeli svakomu što svakomu potrebuje. A je *l*i igdjer dobre stvari koju neć po tomu spjevańu naučiti? Ne iztječe li otole, rekbi iz vre*l*a, svaka veličina od kreposti, svaka uredba od pravednosti, svaka ljepos od čistoće, svaka izpu*n*os od razbora, svaki izgled od uztrpjeńa i sve što se inokupno nazvat može imenom

[1]) ju B;

od dobra? Svršeno bogoznańe, prorokovańe Isukrstova uputjeńa, nadańe općenoga uzkrsnutja, strah vječnoga pedepsańa, rajske slave obećańe, objavļeńe svijeh otajstva od naše pravovjernosti i svaki ini dar vrhnaravni naložen je i spremjen za svakoga, jak u shrani pribogatoj, u prosvijetļenijeh pjesnijeh Davida priblaženoga.

S. Jerolim, Proem. in Psalm.

Davidove su pjesni od ńega spjevane, ali svekolike gledaju i prorokuju Isukrsta.

S. Beda, Praefat. in Psalt.

Imaš znati da ova Davidova proročanstva nad svijem su inijem u pravovjernoj crkvi običajna, cijeć er hrane u sebi najveći broj privisocijeh otajnostî o Isukrstu i o krstjanskomu vjerovańu, narečenijeh, također er i u jednakoj scjeni biše[1]) još davno držana od svetijeh otaca staroga pisma.

Kasiodoro, Prol. in Psalm., cap. 16.

Pjesni Davidove po redu od brojeńa imaju u sebi svoju krepos. One, počamši od blaženstva Isukrstova i svetotajstva novoga i staroga zakona zaricajući, svekoliko na svrhu hvalami božijem[2]) i svetijem uzradovańem zaglavļivaju. Zato se razložito u temu daru naslađuje sveta mati crkva, koju izrańenu vidimo potlačeńem od mnozijeh suprotivâ. Sve naćeš u ńima, čijem se može narod čovječanski razgovoriti. One su blago koje se u čistu srcu sveđ uzmnaža, one su veliko utješeńe od žalostivijeh, blaženo ufańe od pravednijeh, korisno utočište od ginućijeh, rijeka iz koje bez pristańa[3]) vadi se koris svaka, a ńe vir nedospjetnijem[4]) iztjecańem nikad ne prisušiva.

[1]) bješe B; [2]) ‚Boſejem‘ S. ‚Boſeiem‘ A. ‚Boſeiēm‘ B; [3]) pristanka B; [4]) ‚nedospietniem‘ docn. dod. nad prevučenijem i ostruganijem ‚nedop . . . . iem‘ A;

Pjesan I. [str. 1]

U ńoj David kaže da i vječno i vremenito blaženstvo za samijeh je pravednikâ određeno; zatoj da tko[1] žudi bit blažen, pravednos nasljeduje.

[1] Blažen čovjek kî ne sliedi[a)]
svje*t*e opake, zloću oholu,
ne gre putom i ne sjedi
na kužnomu zlobnich stolu;
[2] neg sveđ grli sa svom moći
gospodinov zakon sveti,
ter ga kuša u dne i noći
bogolubnom svo'om pameti.
[3] Bit će on jakno dub zeleni
komu plodna zemla ugodî,
kî prostira drage sje*n*i
pri tekućoj bistroj vodi,
kî će proniet svoje u vrieme
sladko voće, kitno cvietje
za okru*n*it veselieme
viencim jesen i proljetje.
Ńegov neće lis opasti
nasrtańem vihra silna,
gojeći ga sladkom vlasti
blage sreće ruka obilna.
[4] A*l*i opacieh narav plahu
ta dopasti dobra neće;
bit će slični gnusnom prahu,
koga vjetar s tlî pomeće.
[5] Tiem nejmaju s druziem jedni [str. 2.]
vječni život steć na sudu,
ni će podniet zbor pravedni
od grešnikâ družbu hudu,
[6] er visoko božje znańe
vidi dje*l*a dobra i kriva,

Natpis: 1 ‚tko' docn. (?) ispr. A, ‚tko' ispr. od ‚tako' B;

i da grešno putovańe
k pogubi se pospješiva.
Vječnom trojstvu kê sve vlada
bu*d*i slava neizrečena
kô bî, kô jes i kô odsada
bit će priko svieh vremenâ.

a) *Sliedi, sjedi, gre* etc. Ova su u istomačeńu[1] latinskomu svakolika u minuto a ne u sadańe doba postavļena, kô da rečemo: sliedio je, sidio je etc. A*li* ja nasljedovah i odi[2] i drugdje običaji od[3] evrijenskijeh kńigâ, koje bez razluke zamjeńuju velekrati među sobom dohodna, sadańa i minuta vremena u govoreńu kako odizgara zarijeh. latinski pišući posebne običajnosti evrijenskoga besjedovańa. *V. Idiotismos hebr. num. I.*

Pjesan II.

David, òbrâńen i dobitnik od svojijeh odmetnikâ, očituje da tko je pod štitom nebeskijem, ne može poginuti; uči nas strah božiji i proročkiiem znańem zlameńuje[1] u sebi gospodina Isukrsta nasrnuta od Židovâ.

[1] Čemu puci tamni i kleti*a)*
gńievno reže, skupno ustaju
i smamļenoj u pameti
misli izprazne privraćaju,
kô da mogu svo'om nesviesti
određeńa božja smesti?
[2] S poglavicam sjedińeni
kraļi ustaše rad poraza
protiv bogu, protiv meni, [str. 3.]
koga kraļom bog pomaza,
i za moju kru*n*u rva*t*i
podigoše stiege od ra*t*i,
[3] skupno vapeć: „Uzu tešku,
kôm nas vežu, razkinimo:
i kroz našu moć vitešku
ńihov jaram tja vrzimo;
vrz'mo i naša voļa sama
bu*d*i unaprieḍ zakon nama".

— pjes. 1: 25—28 nema B; 32 pospješiva] uputiva B; napom. *a*): 1 iztọmačeńu AB; 2 ovdi B; 3 nema AB;
— pjes. 2: natp. 1 zlameńuje B;

[4] Rug će tvorit na te sprave
bog, prid kiem se nebo trese,
i na prietńe ńih neprave
višńi gospod smijat će se,
pazeć kud se, a bez krila,
ļudska oholas zaleti*la*;
[5] ter svo'ih riečî kroz gromove
on će karat ńih obiesti;
on zahvale sve ńihove
rasrǵbom će svojom smesti
i sahranit krepko u boju
proć zlotvorim kru*n*u moju.
[6] Zašto ja sam koga on stavî
kraļom slavna vrh Siona,[b]
da spoviedam nauk pravi
vjekuvječnich svo'ih zakonâ,
vrh Siona gore svoje,
gdje stan vječni sebi obrô je.
[7] Meni reče on s nebesi:
„Eto, sinko[c] drag i mio,
ti moj sladki porod jesi;
danas sam te porodio —
danas, pokli na mê znańe,
i što 'e prošlo,[d] sve 'e sadańe.
[8] Još i od svieta kru*n*u pitâ — [str. 4.]
za tvê očinstvo dat ću 'e ureda,
nek državam do kraj sv*i*ta
tvê pristoļe zapovieda
i tvoj štuje prut oblasni
mrkli zapad, istok jasni.
[9] Strah gvozdene tvê šibike
sviet će vladat kroz moć svoju;
ti ćeš smrvit odmetnike,
rekbi od kala sûde, u boju."
Tako izreče meni zgara,
u svo'oj rieči tko ne vara.
[10] Sad, o kraļi slavni, svuda
glas pametim moj doprite;

34 ‚svoiēh' B; 36 ‚uiecgni' docn. ispr. u ‚Visgni' A;

kî nosite mjere od suda,
svje*t* primudar naučite
i s izgleda viđ'te moga
kakva 'e koris sliedit boga.
[11] Sveđ služite privišńega;
on vam bu*di* strah najveći;
u radosti dvorite ga,
radujte se, nu trepteći.
On je ćaćko, nu je opeta
strašni sudac pakla i svieta.
[12] Ovi nauk prigrlite,
da ne srči bog se ikada;
da put pravi ne izgubite
sred vječnoga streni jada
ter da vašu kru*n*u izmiene
kru*n*e u raju nesvršene.
[13.] Er gńiev sudńi kad proć zliema
skoro općenom plane u vaju,
blâ*g*o dobriem, blâ*g*o oniema
kî se u boga sama uzdaju
i stavļaju vrhu svega [str. 5.]
żeļu, ufańe, misô u ńega.
Proslavjeńe daj se bogu
ocu, sinu, duhu svetom,
kî sve uzdrže, kî sve mogu
svo*j*om oblasti nepočetom,
kô s početka bî đosleka,
sad je i bit će sveđ dovieka.

8 astiterunt *Symmach.:* co[n]sistunt; 10 Christum — *Graec.:* unctum.

a) Mnim da ovi odmetnici biše među inijem kraļevi i gospoda od Surije, susjedi kraljevstva[1] Davidova, koji jur ńemu uharačeni, u zgodno vrijeme poslije odvrgoše se i s mnogom si*l*om vojske pristupiše u pomoć amonskomu kraļu, ńegovu uvrjediteļu i zatočniku. Viđ život Davidov, stavļen na početku, na poglavju XVI. i riječi svetoga pisma *(2. Reg. cap., 8. et cap. 10.).*

b) Sion bijaše visok brijeg nakraj Jeruzalema put sjevera. Taj brijeg budući David oteo nevjernicima, na površju ńegovu sagradî tvrđu a*l*iti grad svoj osobiti; tuj stavî svoj stan i dvorove i nadasve tuj prinese arku a*l*iti shra*n*u od uvje*t*a družbenoga utvrdjena među bogom i narodom izabranijem. Viđ poglavje XIV. života Davidova. *V. Joseph. lib. 7. Antiq. cap. 2. et 3. et lib. 6. de bel. Jud. cap. 6. et fuse Reisnerum in Descript. Hierosol.*

napom. *a)* 1 ,kragliestva' s precrtanim ,g' A, ,kraļevstva' B;

David se odi.[2] kô i na druzijeh mjestijeh, nazivļe sionski kraļ, to jes od Jeruzalema, pokli od Jeruzalema najljepši i najpoglavitiji dio bjeşe gora od Siona.

c) Bog je otac općeni svijeh ļudi, budući ih stvorio, nu osobiti od pravednijeh, budući ńih, satrene po grijehu, priporodio po mi*l*osti, a naravni Isukrstov, koga u ovoj pjesni David zlamenuje. Viđ pjesan 79, *i)*.

d) Božanstvena visina pozna i vidi jednijem samijem pogledom sve ujedno što bi, što jes i što će biti. Prid svojijem licem sve što je sada, neće proći; sve što je prošlo, prošlo nije, i pridošlo je veće sve što ima pridoći. Kako čeļade koje vrže oko s visoke gore i upazi dugu vojsku red po red otvorenijem poļem putovati, vidi ńu na prostrano i najedno svukoliku. Ne tako tko stoji pod gorom na nizoku; taj bo ne može zamjerit neg ma*l*o poma*l*o rede od bojnikâ putujućijeh, ter onijeh veće ne vidi koji su jur prominuli, ni mańe onijeh koji još izdaleka nastaju. Tako gospodin bog s nedohitne svoje visine zamijera u sku*p*u a*l*iti u jednom hipu sva došasta s[a]dańa i minuta vremena, koja mi iz naše niskoće ne možemo neg čas po čas ćutjeti i poznavati. — S tega uzroka prid bogom nejma prije ni poslije, nejma jučerańega a*l*iti sutrašńega dnevi, neg su svi vijeci prid ńime dan današńi i sadańe doba. Ovo je sasma trudno nami umrlijem razumjeti; nu dosta je za sada da vjerujemo, dokle očito uzpoznamo paka, kad uzneseni u vjekuvječanstvo uživemo životom božanstvenijem.

Pjesan III. [str. 6.]

Progońen od svoga sina Absalona, k bogu se nauzdanu utječe i pomoć prosi. Pročti poglavje osamnaesto života Davidova.

[2] „Ah čemu su, kî me more,
gospodine, uzmnoženi?
Vidim mnoge mê zlotvore
gdi se dižu suproć meni;
[3] zasjednikâ broj mnogi je,
kî môj duši vel*e* općeno
da u ruci tvojoj nije
ńe spaseńe postavļeno.
[4] A ti sâm si, gospodine,
moja slavo, moj pokoju,
kî me primaš iz visine,
koji uzdižeš glavu moju.“
[5] Mojiem glasom žalosn*i*me
vapih tako k privišńemu,
a on tajčas usliši me
svete iz gore*a)* gdi 'e stan ńemu.
[6] Zaspah, pokli tvâ straža me
ušikala gojno i mi*l*o;

— pj. 2, napom. *b)*: 2 ovdi AB;
— pj. 3 : 17—20 nema B;

ustah, pokli príńila me
tvoja pomoć, bože, u krilo.
[7] Tiem i mnoštvo da me obkruži,
srce moje prèdat neće;
podigni se, tvû vlâs pruži,
slobodi me tužna veće.
[8] Tvrdo udari svieh kî gredu [str. 7.]
bez uzroka na me prvi;
i da reže, a ne ujedu,
grešnicima zube smrvi.
[9] Sva spaseńa, sve pomoći,
bože, tvojich slaze iz rukâ,
a blagoslov tvoj će doći
vrh vernoga tvoga puka.
Slavnom trojstvu, kud dan svitće,
budi slava pričestita,
kakva 'e bila, jes mu i bit će
sva vremena vjekovita.

25, 28 percussisti, contrivisti — Hebr.: percute, contere.

a) To jes s gore od Siona, ńemu posvećene, na kojoj ńegova crkva i u crkvi ńegova uvjetna arka stanovaše i na kojoj bješe navlastito častjen i klańan. Viđ život Davidov na poglavju XIV.; zatoj, gdje god unaprijeda sreteš ime od gore svete ali od gore božije, sveđ razumjej goru od Siona.

Pjesan IV

Prosi u ńoj višńe milosrdje; nuka umrle na dobrotu; kara nevjerne i po sebi svjedoči pokoj unutrńi od pravednijeh.

[2] Kad god zazvah ime svoje,
bog, mâ pravda, uslišî me
i razpregnu srce moje
tiesno jadim neizbrojnime.
Ah smiluj se i sad meni,
o prilicpa diko od nebi,
ter usliši glas molbeni
i mê suze pri potrebi.
[3] O umrli, dokle ćete [str. 8.]
usioni srcem biti?

Pj. 3, 21 ‚obkruſci' ispr. u ‚okruſci' A;

Čemu ćete sjene klete
i laživi sviet ļubiti?
[4] Boga htjejte, boga ištite,
znàjuć da tko privišńemu
posvećen je, čudnovite
dare prima sved po ńemu.
Tiem, er čistu mû požudu
posvetih mu, htjeńe i misli,
plač moj čuje, kad god bu*d*u
najveće me tuge stisli.
[5] Srčite se na vrlinu
grieha, kî vas s neba odmeće.
Bješte propas i krivinu
i nemojte griešit veće.
Misô, kā vam na um doći
bu*d*e u srcu ter prostre se,
izkušajte i u samoći,
u ložnicah skrušite se.
[6] Svak uńańe svo'e postavi
vječnu u ļubav, kā vas ište;
prikažite vjerni i pra*v*i
ńoj od srca svetilište.
Vel*e* mnozi, pakla gori,
srnuć sliepi put poraza:
„Odkud znamo što jes gori?
tko nam rajska dobra ukaza?"
[7] Ah toj za znat, od razloga
dosta 'e čovjek da ne bježi,
kiem, kô zrakom [^a^] lica tvoga,
nas, o stvorče, zabiļežî.
Ter otajstva pokli od tega [str. 9.]
znańe mi si podô očito,
o moj raju, vrhu svega
radujem se plemenito.
[8] Oni biesne van načina,
er ti uzmnožî ńih odveće
plodom svojieh od baština
i nestavne darim sreće.

31 ‚prauui' doen. ispr. u ‚uprauui' A:

[9] A ja trajuć mir priblagî
s tobom verniech ļudî u broju,
prigrlit ću sanak dragi
vazda tihom u pokoju.
[10] Sām ti, o ćaćko mi*l*ostivî,
mene utvrdî sred uſaña,
da pri svakoj suprotivi
mê se srce u te uklaña.
Ocu, sinu, duhu — tr*i*ma,
jedna hvala, čās i dika,
kô bî, kô jes, kô bit ima
od početka do v*i*k v*i*kâ.

2 iustitiae meae — Hebr.: iustitia mea; 50 in idipsum — Flam.: simul; 53 singulariter — Hebr.: solus.

[*a*) Čovjek je sastavļen od tijela i duše, a duša od dvije vrste od moći, koje se po razumnicijeh nazivaju dońe i gorńe. Po dońijeh živemo i ćutimo, po gorńijeh razumijemo i razložimo; po jednijeh[1] prikladni smo zvijerima, po druzijeh bogu, pokli nas on ne inako svojom slikom zabiļeži, neg er nas stvorî razložne, umne i razboriće. Po ovemu svomu razboru svak može, bez ine pomoći, razaznat po stvoreńu stvoriteļa, također i put od naravne pravednosti; po zakonu bo od naravi svak zna da iskrńemu nejma učinit što ne bi htio da je sebi od iskrńega učińeno. Ter tako, kad ino ne može po naravnomu zakonu neoskvrńeno živući, svak se može upodobiti za bit[2] prosvijetļen zakonom upisanijem, to jes priveden na pravovjernos podpunu[3] i zadovoļnu za nebeska vjekovita dobra poznati prvo a paka posvojiti. *Vide etiam S. Bedam in eundem versiculum.*]

Pjesan V.

Izrana vapi k privišńemu, kaže božiju omrazu prema grešnicima i nariče ovijeh pedepsańe a blaženstvo od pravednijeh.

[2] Bože, ušima tvo'im priblaz*i*m
rieči moje htjej primiti
i moj vapaj razum*i*ti,[a]
s kiem prid lice tvoje ulazim,
da na zrake tvê sunčane
mojieh tugâ noć osvane.
[3] Čuj, i mi*l*os tvû podpu*n*o [str. 10.]
pruži na mê molbe i glase,
čiem duh moj ti poklańa se,
o moj bože, o mā kru*n*o.

pj. 4, napom. *a*) iz AB, nema S; 1 jednijem A; 2 biti B; 3 podobnu B; 6 mojieh] ‚mojem' S; 10 ‚o mā' docn. ispr. u ‚moja' A;

prid kiem žive za služiti
što bî, što jes, što ima biti.
[4] Eto upravļam molbe ogńene,
o mā želo, k tebi izrana,
a ti na osviet biela dana
uslišit ćeš, uȓam, mene
i otrt ćeš, vječna istoči,
rosu od suzâ s mojieh *oči*.
[5] Sved, kad danak ȥorno u doba
nebo licem svo'em pozlati,
stat ću uza te i poznati *b)*
da prijateļ niesi od zlobâ,
i da si*l*e i krivine
mrziš kê se meni čine.
[6] Znam, moj zlobnik staȓa imati
neće tvoga kon svjetli*l*a;
tvojieh *oči* zra*k*a mi*l*a
opake će raztjerati,
kô jutrńe sred vedrine
žarko sunce noćne tmine.
[7] Ti, nepravo kê dje*l*uju,
ļuto gledaš duše pr*i*ke;
ti ćeš smaknut sve jezike
kî, mû lažom *ča*s da otruju,
čemera su ļuta i grda
nadojeni tamnieh srdâ.
Jak vidjeńe kobno ńeko
ubjegnut ćeš zla krvnika,
i od huda izdajnika
odstupit ćeš nadaleko;
nu ne od mene, kî te štujem, [str. 11.]
ļubim, sliedim, obslužujem.
[8] Tiem u kuću tvoju prit ću,
bože, u množtvu tvê mi*l*osti:
sred tvê crkve svete dosti
u strahu te počastit ću
i poklonit, kô pravo je,
teb' u harač srce moje.

20 ‚suôem' docn. 'spr. u ‚suoim' A; 46 ‚pociastitchiu' s docn. umetnutim drugim ‚t' A:

[9] Ah u pravdi tvôj dov*i*ka
provedi me, sudče pra*v*i;
moj prid tobom put izpra*v*i
cieć protivnieh napasnikâ,
to jes cieća zlobna puka,
kî me izgledom na grieh nuka.
[10] Eto nejma svietle istine
sred ńihovieh jaznieh ustî,
a ńihovo srcę upustî
u se umrle sve taštine —
srce sliepo, kê od dobra se
samom slikom goji i pase.
[11] Grob otvoren ńih su grla
usmrdjena grešnu u dahu;
svo'em jezikom privraćahu
vuhovita dje*l*a vrla,
svud sijući nepristavne
smeće, šte*t*e, varke izdavne.
Na ńih, bože, si*l*a ogńena
obori se[c)] tvoga suda,
da ńihova misô huda
razvrže se neizvršena
i ńihove sve zaludu
żelę opake pasti bu*d*u.
Tjera', izagni ļudi klete
zarad množtva ńih krivine:
oni isti te, gospodine, [str. 12.]
razdražuju na osvete;
oni glavu na ńihovu
tvê pedepse si*l*om zovu.
[12] A svieh kî se u tê ufaju,
bože, obuzmi radostima,
da uživaju, čiem ti u ńima
uzpribivaš, sladki raju,
pokojeći sved na nebi
tebe[d)] u ńima, ńih u tebi.
Tobom će se zahvaliti
tko god ļubi tvoje ime;
ti dušama pravedn*i*me

63 ,suôem' docn. ispr. u ,svôim' A;

blagoslov ćeš tvoj doniti,
ti proliti na ńih zgara
srećni potop svieh dobara.
Ti, jak štitom, nas obkružî
dobrohtjeńem tvo'em odsvudi,
da nam nikad ne naudi,
kad se s paklom sviet sadruži,
prigrabit nas nastojeći
tvôj mi*l*osti, našoj sreći.
Vjerna družbo svakolika,
slavno trojstvo u ļubavi
hvali, pjevaj, časti i slavi,
kako bit će sved dovika,
kô sad biva i bî prije,
odkad stvoren sviet ovi je.

a) Čovjek na tri načina može ne[1] razumjet tuđe besjedovańe: i*l*i er glas ne čuje, i*l*i er riječi[2] ne dohita, i*l*i er zabavļen[3] o čemu[4], ne stavļa pamet na govoreńe. Nu ne tako bog, koji cijeć svoga znańa neizmjernoga[5] svaku stvar podpu*n*o čuje, pa i razumije. Većekrat reče se da privišńi naše molbe ne sliša, ne, er ih istinu ne čuje, neg er ih pogrđiva, koliko da ih ni čuje ni razumije; i to se pam prigađa kad mi razpršanom pameti[6] a*l*i studenijem srcem ńemu se molio. Krocijeć česa odi priporučiva David bogu ne drugo, neg da bi dostojô se dopustit mu da | moli kako je podobno, ter da ńegova moljeńa ne ostanu [str 13.] cijć nepodobnosti pogrdjena. *Vide Bellarminum hic.*

b) Znase očito da višńi nije prijateļ od zloće; i[1] više toga sveti David nije nikada posumńio. Nu odi hoće rijet[2] da če poznat u dje*l*u po ńegovoj tadańoj pomoći, da bog pravednike osvećuje. A koliko bî vrijeđan David od Sau*l*a i od ineh ńegovijeh progoniteļa, viđ u ńegovu životu.

c) Zovući prorok odi pedepsu i sud božanstveni na svoje zlobnike, tijem ne ište da bog izpu*n*i[1] što on žudi, neg on žudi da se izpu*n*i[1] što bog hoće, dočijem po višńemu prosvjetļéńu priviđa što je svemogući sudac odlučio dje*l*ovati prema svojijem progoniteļom.[2] *V. Sixtum Senens. lib. 8. Biblioth. Sanctae.* Vid pjes. 68, *a)*, ps. 108, *a)*.

d) Ļubav, ka je privelika, čini na ńeki način da dva koja se ļube, jedan u drugomu zamjnito pribiva, pače da se jedan u drugoga srcem pritvori, i da ostanu kô jedna duša u dva tijela. Na isti način, budući u raju neizrečena ļubav i prijazan među bogom i blaženicima, bog u ńima a oni u bogu[1] pribivaju, paček ostaju po čuću od iste ļubavi u istoga boga priobraženi.

———

92 ,tuôem' docn. ispr. u ,tuôim' A; 95 ,prigrabit' s docn. ispr. ,it' A; napom. *a)*: 1 docn. dod. A; 2 riječ A; 3 ,ʃabaujen' A; 4 ,od cemu' docn. ispr. u ,o cemu' A; 5 svemogućega B; 6 ,pametim' s docn. precrtanim zadńim ,m' A; napom. *b)*: 1 nema A; 2 rijeti A; napom. *c)*: 1 ,ispunni' A; 2 ,progonitegljon' S; napom. *d)*: 1 ńemu B:

Pjesan VI.

David, s neba pedepsan radi priļubovstva od Berzabee i ubojstva od Urije, plače svoju krivinu. a)

[2] Ustavi se,[b] bože, ustavi
u rasrǵbi karat mene
i mê zloće nebrojene
u tvom gńievu ne zabavi.
[3] Ah za mi*l*os čin' da umine
nemoć[c] bolne mê gorkosti;
ah smetene vid mê kosti
ter me izvidaj, gospodinẹ!
[4] Viđ mû dušu gdi uze harat
zled priteška skrovne smeće;
tvoja osveta, jaoh, dokle će,
dokle, o bože, na me udarat?
[5] Obrati se k meni i prosti, [str. 14.]
sahrani mi dušu veće;
izbavi me sej nesreće,
zaklinam te tvôm mi*l*osti.
[6] Er smrtnoga sred nereda
nejma tvoje uspomene:
i sred peći nie pakļene
tko tvê ime pripovieda.
[7] Plakah dosle, nu i odsada
ne ću ustavļat plač na licu;
prat ću suzam mû pernicu
po sve noći s gorka jada.
[8] Od bojazni potamnio
moj pogled je prid tvo'em gńivom
i prid svakom suprotivom
oslabio sam i ostario.
[9] Stani[d] od mene svak ponase
tko krivinu ļubi i stvara,
er usliŝî višńi odzgara
plača moga tužbe i glase.
[10] On mi*l*osno primî od mene
smjerne molbe i odluke.

20 pripovieda] ‚pripouieda' docn. ispr. u ‚da spouieda' / 26 ‚tuôem' docn. ispr. u ‚tuôim' A;

i gospodin prostrie ruke
na molitve mȇ snižene.
[11] Nek se, tko god na me ustaje,
velḿi smuća, stidi i trne
i tutako natrag svrne
zasramļene svo'e stupaje.
Čas, blagosov, slava i hvala
daj se trojstvu privišńemu,
kā dava se, kā 'e davala,
kā davat će sved se ńemu.

25 turbatus est — S. Hier.: caligavit.

a) Viđ život Davidov na poglavju XVII.[1] [str. 15.]

b) Ovo je prva od sedam pjesnî pokornijeh, običaj od kojijeh ne zna se prem kad je počela u svetoj crkvi. Zna se samo da sveti Agustin oko ljetâ Isukrstovijeh 420 hotje ńih u svojoj najpokońoj nemoći (kako piše Posidijo u ńegovu životu) imat sveđ prid očima i u pameti, i da ih S. Grgur prvi i Inočencijo treći, namjesnici božiji, jedan oko gospodinovijeh ljetâ 600 a drugi oko 1200, svojijem izgovornijem pisańem prosvijetliše. Ńihov je sedmeri broj veoma zlamenit; prvo, er je u ńemu slika od sedam anđela koji osobno stoje prid licem božijijem[2], od sedam prošeńâ odočenaša [po[3]— kojijeh se grijesi uklańaju —[3]], od sedam crkava, kojijem S. Ivan apostô u svojijeh prikazańijeh pokoru navjestiva; drugo, er nam je uzrok za steći sedam darâ duha svetoga; treće, er je u ńemu lijek suproć sedam poglavitijeh grijehâ, suproć sedam nečistijeh duhova, o kojijeh besjedi vanđelje, i također suproć sedam hudobâ koje iz pokornice Mandalijene Isukrstovom zapovijedi pobjegoše. *Vide Innocent. III. in Psal. Poenit. et Tostatum in cap. 13. Geneseos quaest. 606.*

c) Stari evrijenski tomačiteļi, a i mnozi bogoslovci krstjanski vele da David za svoj grijeh od priļubovstva i od ubojstva bî pedepsan s nebesa još i teškijem bolovańem u tijelu; zato da u ovoj on pjesni plače svoje telesno, a vele veće svoje duhovno razboljeńe. *V. Lorinum in Comment. huius psal.*

d) Budući po nebeskom nadahnutju oćutio da mu je grijeh prošten, zatjeće slobodno i pogrđuje pakļene napasnike[1]—, koji[2]— se ńegovijem duhovnijem,—[2] i svjetovne neprijateļe —[1], koji se ńegovijem telesnijem[3] bolovańem veseļahu.

napom. *a)* u A nema broja, pa zato u ńega tek napomena *b)* ima broj 1, a u B ove napomene uopće nema; napom. *b)*: 1 ‚Innocentio' SA; 2 ‚Boſciem' SA; 3—3] iz A, nema S; napom. *d)*: 1—1 nema B; 2—2 docn. ostrugano A; 3 ispr. od ‚duhovniēm' A;

Pjesan VII.

Iskan na smrt i razlicijem krivinam potvoren nepravedno od krala Saula i od inijeh svojijeh progonitela, s ovom pjesni utječe se k bogu, kaže ńemu svoju pravednos, i stavno u ńegá uzdajući se, slavi pravdu božanstvenu. a)

[2] Gospodine, mā ļubavi
i moj bože, ufam u te;
ti sahrani, ti me izbavi
od zlotvorske sile ļute,
[3] kô lav biesan, da kadgodi
ne ugrabe mi dušu u plienu;
kad ne uzima tko je slobodi [str. 16.]
i odkupi zarobjenu.
[4] O mā utjeho, ako učinih
toj što na me zloba veli;
ako zađoh, ter zaminih
pravu krepos s kriviem djeli;
[5] ako neprav s nepravima
ja zlo vratih na ńih zloću,
protivnicim prid mojima
mrtav pasti dostojno ću.
[6] Nek tad dušu mû progoni
silni zlobnik i zaplieni,
na tle život spleše i skloni,
u prah slavu smetne meni.
[7] To li prav sam, probudi se
u rasrǵbi tvôj odzgora;
čin' da osvete tvê se uzvise
nad nabunom mojih zlotvorâ.
[8] Ustan' zakon b), kî nam poda,
branit trieskom tvoje osvete,
i skupština svieh narodâ
pristrašena dvorit će te.
Brani zakon, kiem zabranî
potvoraña, sile i zloće:
brani pravieh i sahrani,
kô tvoj isti zakon hoće.

ńatpis: napomena u A nema broja, pa zato u ńega tek napomena *b)* ima broj 1:

Er kad pomńu tvû pózriti
bu*d*u umrli u potrebe,
svi te uzet će i uzvisiti
na kraljevstvo vrhu sebe.
[9] O poznanče mo'ih razlogâ,
mje*r*o od pravde neskrovite,
ti si sudac vrh svakoga [str. 17.]
i kraļ vlasti trjeskovite.
Ah moj sudče, pravda tvoja
po pravdi me mojoj sudi;
mâ pravednos kô dostoja,
više mene taki bu*d*i.
[10] Grešna zloća, pakla crńa,
satrt će se s suda tvoga;
ti, kî gledaš unutrńa,
opravdat ćeš pravednoga.
[11] Iz desnice tvê jedine
ti sâm pomoć na me svodiš;
ti sva srca bez krivine
sahrańivaš i slobodiš.
[12] Čujte, umrli! dan u svaki
ne pedepše bog grešnike;
on je sudac prav i jaki,
nu i trpeć bez prilike.
[13] On vas čeka rad pokore;
a*l*i ako se ne obratite,
vidim gdi se na vas ore
mača svoga ra*n*e očite.
Nategô je lûk proć vama,
tvrda srca za satrti:
[14] spravio je striele od plama,
striele od jada, striele od smrti.
[15] Eto, vajmeh, skup oholi
zač*e* žalos, zloću rodî,
[16] jamu [c)] izdube, jeda doli
u ńu padem kakogodi.
Nu pogibil, kû man stvorî,
mû zamieni svojom tade;

36 kraljestvo A; 50 ,ſvodise' S; 64 ,iadaa' s docn. dod. zadńim ,a' A;

ter u ja*m*u, kû mi otvorî, [str. 18.]
mješte mene prvi upade.
[17] A i napried će tuga, kojû
na me motri zlobnik tmasti,
na glavu se svrnut svoju
i nepravda sva nań pasti.
[18] A ja moga gospodina
cieć ńegove pravde pjet ću
i nebeskieh do visinâ
slavit ime privišńe ću.
Otac i sin i duh sveti
stekô slavu doba u svaka,
kô bî slavjen od podrieti
i kô bit će vas viek paka.

16 inanis — Lorin: vacu[u]s vitā; 24 in finibus — Flamin. contra commotiones; 33—36 circumdabit te. Et propter hanc in altum regredere. — Campens. amplectetur te et orabit, ut digneris rex esse illius; 48 diriges — Glos. Int.: iustificabis; 63 ardentibus effecit — S. Hier.: ad comburendum operatus est.

a) Prigledaj život Davidov na poglavju VI. i na slijedećijeh.

b) Na vele mjestâ pisma svetoga nahodi se od boga naredjeno da sudci i gospoda ne puštaju zlobnijem okrivļivati i tlačiti pravednike. Ovi zakon David ište da bog brani i da, kô svoj, stavi u dje*l*o, ter da on, neumrli zakoniteļ izvršujući ga, poda izgled umrlijem, svojijem podložnicima. *V. Flaminium et Titelmannum hic.*

c) Saul i ńegovi dvornici dubli su ja*m*u Davidu, to jes nastojali su, i potajno i očito, da u ńihove ruke upade za pogubit ga. Nu sve bî zaludu, paček se još i sreća privrnu, ter Saul dvakrati upade u ruke Davidove. Viđ poglavje IX. i X. Dav. živ.

Pjesan VIII.

Hvali mogućstvo, mudros i dobrotu božanstvenu. najliše prema čovjeku.

[2] Gospodine, kî sve vr*i*me
nas mudr*i*me,
vladaš zrakom znańa tvoga,
čudno ti je nada sv*i*me
tvoje ime [str. 19.]
po državah svieta ovoga!
Zlatniem krilim prosvietliše
i prikriše

— pj. 7, napom. *c)*: nema B:

zemļu, o slavni gospodine,
ter od neba vele više
uzlet*i*še
tvojieh slavâ veličine.
[3] Pače, nek bi jur prista*l*e
sve zahvale
kiem[a] se osvetni diči pakô,
mliečna usta djece[b] ma*l*e
na tvê hvale
pọdìgô si i potakô.
[4] Gledam, gledam (ah čudesa!)
tvã nebesa
ruke tvoje hitra d*i*la,
zviezde ohole s vedra uresa
i iz ničesa
stvoren mjesec pun svjetli*l*a.
[5] Tiem, što 'e čovjek, da sveđ ima
nad in*i*ma
u spomeni tvojoj mjesto?
Što je umrli, da tvojima
mi*l*ostima
pohodiš ga toli često?
[6] Ti si ńega blag i mio
ponižio
rajskieh dvorân ma*l*o mańe;
slavom ga si ti kru*n*io[c]
[7] i uznio
tvoga stvora na vladańe.
[8] Pod noge si vrgô svoje
ti sve što je
s' mirniem ovcam krotkieh stadâ [str. 20.]
i živuće s tiem svakoje
skupno koje
pase plodnieh vrh livadâ,
[9] s brziem ja*t*im letuštieme
ribe nieme,
kieh vodeni jaz zatvora,
kê putima studenieme
svako u vrieme
šetaju se sińa mo*r*a.

[10] Bože, o bože naš prisveti,
kom živjeti
svako bitje držano je,
ah čudno ti siva i leti
po svem svieti
neďohitno ime tvoje!
Ocu i sinu buď podana
slava izbrana;
budi i duhu, kî raj vlada,
kakva ńima s prvieh danâ
bî davana,
podaj im se sveđ i sada.

13 destruas — S. Hier.: quiescere facias; 19 videbo — Hebr.: video.

a) Osvetne su hudobe suproć ļudima, ne er ih ļudi u čem uvrijediše, neg er su stvoreni na ńihovo mjesto za raja. Ali svekolike ńihove sile i osvete ļudsko umiljenstvo pridobiva; zato gospodin Isukrs. za prema paklu svoj novi zakon utemeļiti, izabra za svoje nasljednike i učenike čeļad priprostu i poniženu, i sveđ osobito pomilova krotku dječicu i uživa bit slavjen iz usta ńihovijeh. *V. Matth. cap. 18. et 19., Mar. 10., itemque Matt. 21. et alibi.*

b) Tri vrste od dječice hvališe Isukrsta: prvi, koji ga proslaviše svojom krvi a ne riječima, kako mladijenci; druzi, koji ga proslaviše riječima a ne krvi, kako oni koji mu zapjevaše Hosanna; treći, koji ga proslaviše i krvi i riječima, kako s. Ańeta od trinaes godištâ, s. Pankracijo od dvanaes, i mnozi ini.

c) To jes, slavna ga si učinio; prvo, er ga si stvorio na tvoju sliku i priliku; drugo, er ga si uzpodobio za rajskoga blaženstva; treće, er mu si podložio sva umrla stvoreńa. *V. S. Jo. Chrys. hic etc.*

Pjesan IX. [str. 21.]

David, dobitnik od svojijeh neprijateļâ, slavi i blagosivļa privišńega, s koga pomoći bješe stekô toliko slavno dobitje.

[2] Vječnu" slavu tvoga uresa
sa sviem srcem svud pronit ću;
svakolika tvā čudesa,
gospodine, razglasit ću.
[3] Biglisat ću do nebesa
i u tebi se veselit ću,
pojuć hvalu neizrečenu,
o privišńi, tvomu imenu.

[4] Nepr̈jateļska sva vojnica
razpršana nazad pade;
plam osvetna tvoga li̇ca
svieh oborî, svieh popade.
[5] ter učinî tvā desnica
sud podoban meni tade,
kad zasjede, sudče pravi,
na pristoļe vječno u slavi.
[6] Glasom kara gromovitiem
i mê smaknu protivnike,
potišteniem skri zabitjem
ńih spomenu mrtvu uv*i*ke:
[7] slomî mačem ogńevitiem
zlobnieh mače svekolikè.
ter iza dna sve ńihove
podrie tvrde i gradove.
Ńih spomena, ńih zahvala,
kôm se uzpeše k zviezdam gori,
zama*l*o je popršala
jakno žamor vjetra u gori;
s bu*k*om, s treskom bješe usta*l*a — [str. 22.]
s bu*k*om, s treskom pak se oborî.
i ńih slava svieh godištâ
š ńima ujedno dospje u ništa.
[8] Ti nad rajskiem, bože, sku*p*om
uviek živeš slavan svieme:
ti neumrliem plešeš stupom
potlačenu smrt i vrieme:
ti, da sličniem d*a*š odkupom
pomoć brižniem umrlieme,
pristoļe si spravio tvoje
za suditi što pra*v*o je.
[9] Za dat izgled svietu hudom,
čiem tvā pravda stoji uza te,
i odredit tankiem sudom
svakom dje*l*u slične plate:
[10] da tko stegnut jakiem trudom
za uteć se zaziva te.

28 ‚Jakno' docn. ispr. od ‚Jako' A; 35 ‚supom' S;

vazda pomoć nade u tebi
pri nevoļah i potrebi.
[11] Tiem svi kî tvê ime znaju,
nek uńańe u te stave,
er smeteni ne ostaju
kî te ištu, sliede i slave;
vjerne tvoje dugo u vaju
tvoje ruke v*i*k ne ostave,
neg ih veće iz dubine
više uzdižu, gospodine!
[12] Hod'te umrli, da gizdavi
pjesań vaša romon tvori
na *ča*s višńem, kî boravi
na sionskoj svetoj gori;[b]
pojte svakoj po državi
mudros kraļa kî sviet stvorî,
da na slavno pjeńe oholo
nebo i zemļa zamni okolo.
[13] Er pravednu krv ne ostavî, [str. 23.]
da osvetu zaman ište,
niti ubozieh[c] zaboravi,
niti ńihov glas potište;
on videći bies nepravi
kî podložne svo'e pritište,
sve na razlog stavi zl*i*ma
što činiše protiv ńima.
[14] Molih jednom ńega ogńeno,
i rieh: „Na moj plač se smili:
viđ kô me su nesmiļeno
mo'i zlotvori ponižili, —
[15] ti kî, da te slavļu općeno
raja[d] u vratieh, bože mi*l*i,
s vratâ uzdižeš od smrti me,
ah i sada slobodi me!“
[16] Tako vapih i od mê boli
brzo izbavļen rieh u slavi:
„Nabode se puk oholi
na isti poraz, kî mi spravi;

18 ‚Pri neuogliah i potrebi‘ docn. ispr. u ‚Pri neuogli, pri potrebi‘ A; 69—70 docn. dod. sa strane A;

ovo je uza kû mi doli
moj zasjednik sakrî i stavî;
nu zamršen iznenade
on najprvi u ńu upade.“
[17] Moć vjekušte pravde slavne
tad se umrliem oč*it*ova,
kad pun grešnik himbe izdavne
osta ulovļen usred lova
i u tuge nepristavne
pade kê mi skrovno osnova,
kažuć da tko raspe sije,
udi sebi sam najprije.
[18] Pravo ’e da se tako upravļa
u jaz pakļen zlobnik[e)] tmasti,
i tko god se zaboravļa
od moguće višńe oblasti;
[19] a tko oholas s strane ostavļa, [str. 24.]
neće u zabit vječnu pasti,
i poginut uviek neće
srce smjerno i trpeće.
[20] Probudi se, ah probudi,
nemoj hudi da se uzmnože;
prid tvê lice zovi i sudi
ļudsku oholas, slavni bože,
[21] ter nek vide da su ļudi
i tvom jarmu vrat podlože,
tvôm strahoćom ńih veomi
nesmotrno skuči i slomi.
Slavan bu*d*i, rajski oče,
i ti, davni sinko odzgara,
slavan duše, svietli uzroče
svieh mi*l*ostî, svieh dobara,
kô bî odkada vas sviet poče,
i kako je prem sadara,
i kô bit će, dokle godi
bog stvoreńu uzgospodi.

9—12 In convertendo inimicum meum retrorsum infirmabuntur et peribunt — S. Hier.: Cum ceciderint inimici mei retrorsum et corruerint et perierint; 15 qui iudicas iustitiam — Campens.: o iuste iudex; 22 frameae — Graec.: *ῥομφαῖαι*, gladii;

101 ‚s‘ nema A; 110 i] u A;

32 cum sonitu — S. Hier.: cum ipsis; 40 in iudicio — Hebr.: ad iudicandum; 45 pauperi — Hebr.: oppresso; 78 filiae Sion — Bellarm.: caelestis Hierusalem; 101. 104 pauperis, pauperum — Hebr.: humilis. humilium: 110 legislatorem Chald.: timorem, Fel.: iugum.

a) O kojoj od svojijeh mnozijeh dobiti David odi raduje se. među naučiteļim sumńivo je. Nu meni čini se najpriličnije[1] istini, ako rečem da ovu on pjesan zače, kad pridobî svoje odmetnike. suproć sebi podignute pod vojevodstvom Absalonovijem. Ova bo pjesan u evrijenskijeh kńigah nosi ovaki napis[2]: „*Victori, super morte filii.* Dobitniku više sinovńe smrti". Viđ život Davidov na pogl. XVIII.

b) Na gori od Siona staše [templo[1] i[1]] arka božija, kako rekoh u prosvjetļeńu i nadomjerju od druge pjesni i u životu Davidovu na poglav. XIV.

c) Ubog u evrijenskomu govoreńu uzimļe se većekrati za tužnika i uceviļenika.

d) Ima se zna*l*i da u svetijeh kńigah pod prilikom od sionske gore zlamenuje se i*l*i rajsko pribivalište i*l*i sveta crkva krstjanska, er kako na brdu od Siona osobito bog pribivaše s svojom arkom prisvetom, tako na nebesijeh osobito u rajskoj slavi a na zemļi u crkvi pravovjernoj pribiva. *V. Genebrardum, Tirinum etc. in multis locis.*

e) Zamjerit je biļeg od dobrote Davidove da nigdjer u svojijeh pjesnijeh ne zaziva imenom svoje nepravedne zlohotnike i neprijateļe; a to. da se u ńega s dvije strane izgledamo: jedno, u našem progonstvu utječući se k samomu bogu. koji sve zna i kojemu nije trijeba imenom naše uvrjediteļe spovijedati: drugo. mrzeći na grijeh a ne na grešnika, i huleći krivine.[1] a krivce. koliko se može. pokrivajući.

Pjesni iste dio drugi, [str. 25.]

koji za pjesan novu ali desetu broje evrijenska pisma. U ńemu se sadrži tužba Davidova prid bogom prema nepravdam, silam i ćudi oholoj od opacijeh i zazvańe na ńih od osvete božanstvene.

[1] Čemu ponie*a)* nadaleče,
gospodine, tvo'e stupaje,
kad nas nađe zlo najpreče,
kad potreba najveća je?
[2] Gore ubozi, kô plam teče
zlobna oholas po sve kraje;
ah dopusti, ako ikade,
da ńe misô na ńu pade!
[3] Jur su slavit mnozi usta*l*i
od grešnika tamne želļe;
jes tko časti, jes tko hvali
tvoje glavne nepr'jateļe.
kî tieh hvalâ pri zahvali
u zloći se svo'oj temeļe.

---

pj. 9, napom. *a)*: 1 najpristojnije B; 2 nadpis AB; napom. *b)*: 1 iz AB, nema S; napom. *e)*: 1 ‚krivina' S;

[4] i draže, te i ne ištu te
sliepi u množtvu srģbe ļute.
[5] Da 'e prid tobom, ti prid ńime,
n'jedan od ńih ne zamiera,
ter u svaki čas i vr*i*me
gnusniem putim svoj grieh tjera,
ne mneć dje*l*im da ļudsk*i*me
u tvôj ruci prava 'e mjera:
oni samo svi nastoje
protivnike tlačit svoje.
[6] Vapi srce ńih oholo:
„Niesu za me tuge općene;
sreća ustavî svoje ko*l*o
po sve vieke vrhu mene.“
[7] Usta i jezik svud okolo [str. 26.]
ńihov riga prietńe ogńene,
nadmen jadom i čemerom
i proklestvom i nevjerom.
[8] Ukraj selâ[b)] drume obsieda
zapirući pogibio,
da potajnieh iz zasjedâ
pravedna bi pogubio:
on uboga preži i gleda,
rekbi gladan lav nemio
kî, lov jeda kîgod vidi,
žeļniem okom strieļa iz hridi.
[9] Preži uboga, svo'om desnicom
da svršeno razkine ga;
da ga umori, blagiem [c)] licom
kad primamit bude ńega,
[10] ter kad uzom zasjednicom
samosilno zaplete ga,
strena i zbjena poda se će
naskočit ga snažno odveće;
[11] govoreći sâm u sebi:
„Bog se od nas zaboravļa
i na pamet kraļ od nebi
zlobe naše v*i*k ne stavļa;
on ih znati nejma triebi,
on vid na ńe svoj ne upravļa.

pače odvrće lice i krije,
za ne pazit što svo'e nije."
[12] Ah ustani [d] na osvete!
čin' tvê slave da se uzmnože;
goruć zamah ruke svete
digni na ńih, vječni bože!
pod udorcom teške od štete
glavu oholu nek podlože,
i uboge zlieh od ļudi
progońene ne zabudi.
[13] Tvû rasrǵbu, gospodine, [str. 27.]
eto ńihov bies probudî,
kad rekoše da krivine
ļudske pravda tvâ ne sudi;
[14] a ti vidiš što nam čine,
i znaš boles kâ nas trudi:
ah na sudu pridaj tvomu
ńih u ruke tebi istomu.
Tebi samom ostavļeni
ubozieh su svieh životi,
ti pomoćnik božanstveni
pripukloj ćeš bit siroti;
[15] tiem zlotvorske u nescjeni
slomi ruke, srca ukroti,
i da nije nać im traga,
grieh s grešnikom stri jednaga.
[16] Znajte, o ludi, da u*v*i*k*e
bog kraļuje vrh visine
i da tjera nevjernike
iz' svo'e rajske kraļevine;
[17] on sved sliši nevoļnike,
ter da plač im brzo umine,
prie prošeńa ļubko prima
što god žeļa začne u ńima.
[18] Što god srce riet se spravî,
on prie rieči ńim potvrdî,
er sud vječne svo'e ļubavi
v*i*k sirote ne pogrdi.

66 rajske] slavne B:

Tiem se oholit veće ustavi,
silni čovječe i zlosrdi,
znajuć da ćeš ti doma*l*a
u k*o* dospjet, kî si od kala.
  Sveto trojstvo i ńegovo
ime slavite, o nebesa,
kako 'e ńega sviet poštovô,
kad je izišô iz ničesa,
kako 'e davat nasljedovô [str. 28.]
ńemu slave pu*n*e uresa
i kô slave sveđ živuće
po sve vieke davat mu će.

8 comprehenduntur — Hebr.: comprehendantur; 23—24 omnium inimicorum suorum dominabitur — S. Hier.: omnes inimicos suos despicit; 33 in insidiis cum divitibus — Camp.: in angulis villarum iuxta publicas vias; 42 rapiat — Camp.: dilaniet; 47—48 humiliabit eum, inclinabit se et cadet, cum dominatus fuerit pauperem — S. Hier.: confractum subiiciet et irruet viribus suis valenter; 56 in finem — Hebr.: prorsus; 93—96 ut non apponat ultro magnificare se homo super terram — S. Hier.: ut nequaquam ultra superbiat homo de terra.

a) Bog neizmjerni i svud-živući ne odhodi daleko od nikoga; paček i od istijeh grešnikâ, ako se odijeli svojom mi*l*osti, ne odijeli se svemogućstvom. Zato razumjej Davidove riječi ovako: Gospodine, čemu si se tvojom pomoći, a ne tvojijem bitjem, od nas odijelio? I*l*i: Gospodine, što nas ne pomagaš, koliko da si se od nas podpu*n*o odijelio?

[*b)* Tko hlepi tuđijem obogatit, sune se najprije na odore od seļana, od ubogarâ i od ine priproste čeļadi, ištući sveđ onijeh koji od ńega mańe mogu, za, ako ne inako, daj ńihovijem se pogubjeńem uzmnožiti i ukazat moguć.]

[*c)* Nije nać štetnije i strahovitije zasjede od blaga lica s nemilosnijem i opakijem srcem sadružena, što i ja ńegdi zarekoh u mojijeh razlicijeh pjesnijeh, ovako pišući:

  Sviet je gori na godišta;
zato tisuć očî otvori:
prvo misli, pak govori,
slušaj vele, vjeruj ništa.
  Prijateļâ broj mnogi je,
u kieh prave nie ļubavi:
tko te gladi, taj te ubije,
tko te grli, taj te udavi.]

[= Pjesni razl., br. 44, 5—12.]

[*d)* Vid na listu 11] [= pj. 5, napom. *c*.]

napom. *b)—d)* iz AB, nema S.

Pjesan X.

Da nejma bojat se od progonstva tko se uzda u boga; koji silnike pedepše, a sahrańiva progońene.

[2] Uzdam se[a] u boga, svjetnici mo'i mi*l*i,
kî sred zla svakoga ļubko me prikrilî.
Tiem, kô vi velite, potreba nie meni,
kô pticu, da štite gorske me zeleni,
[3] prem grešna da 'e ruka na mene u gń*i*vu
smrtnoga od lûka napela tetivu;
prem s zlobne da si*l*e krvnici nemi*l*i
ļute su svo'e str*i*le u trkač složili;
er ńih striel nie vriedna i hrli zamani,
sva srca pravedna potajno da ra*n*i.
[4] Eto kê ti stavî zakone sve tvoje,
o bože moj pravi, zli grešnik satro je;
pravednieh noć i dan za rasut on sliedi,
bud' da ga pravedan u ničem ne uvriedî.
[5] Sve vidiš, bože, ovoj, kî obra na nebi, [str. 29.]
kô crkvi u tvojoj, vjekovit stan sebi.
Znam, tvoje sveđ lice gleda na tužnoga,
znam, tvoje zenice čuvaju uboga.[b]
Čovjeka kušaš ti trenutjem tvo'ih očî,
da sam on svo'im usti svo'e zloće svjedoči.
[6] Bog kuša čov*i*ka pravedna — za uzvisit,
bog kuša grešnika — za poraz ńemu bit.
Er dušu svo'u gubi i na ńu mrzi uv*i*k,
nepravdu tko ļubi i ńe je nasljednik.
[7] Iz čaše krvave vječni kraļ svo'im rukam
zločincim vrh glave daždjet će uze i plam,
da im uviek razgara sred strašnieh ponorâ
dah silnieh vjetara plam gusta sumpora.
[8] Prav je bog u sebi i ļubi, prav tko je,
i pravdu sved s nebi svoj obraz gledô je.
Slava ocu vječnomu i višńem sinu svom
i duhu svetomu, kî su tri u jednom,
kô bog je hvaļen sad i kô bî, odkle 'e sv*i*t,
i kô će sved odsad u vieke viekâ bit.

11 quae perfecisti — S. Hier.: leges.

26 ‚daſdjèt' S. ‚daſdiet' A. ‚daſedjet' B:

a) Ovu pjesan učinî, kad ńegovi prijateļi u početak, prozirajući pogubnu voļu Saulovu suproć ńemu, svjetovahu ga da uteče. *V. Flaminium in argum. huius psalmi.*

b) Viđ pjes. 9, *c)*.

Pjesan XI.

[str. 30.]

Svjetuje da se u boga uzdamo a ne u ļudi, er je bog vjeran a ļudi himbeni i grabeći.

[2] Slobodi me, gospodine,
er pod suncem sveta[a] ne ima
i ma*l*o je nać istine
među ļudskiem sinovima.
[3] Svak s iskrńem tamno živé,
svak je izprazne pun hitrine,
usti imaju svi laživé,
svi s dvá srca tlape i hine.
[4] Ah strla se višńom vlasti
usta iz kieh se laž otvora
i tko jezik îma u hvasti
s vele riečî s ma*l*o stvora,
[5] vapeć: „Jezik naš neistini
pokriepimo privarami;
on s nami je: tko 'e bog ini?
mi smo i jezik sâm bog nami."
[6] Nu bog veli ńim protiva:
„Rieč se vaša zaman tra*t*i,
er za sudit dje*l*a kriva
u ovi čas ću snažno ustati.
Er moj zove tries ogńeni
tuga ubozieh, plač prosjakâ,
ciela imańa kiem zaplieni
vašieh ustî himba opaka.
Ja ńih bitje nelagodno
u spaseńu sačuvat ću
i smiono i slobodno
za branit ga dje*l*ovat ću."
[7] Proć grabećiem umrl*i*ma
vječni osvetnik prieti ovako,
i taj ńegov govor ima
žeļnu svrhu steć svakako,

[str. 31.]

— pj. 11, 3 ‚nach' docn. ispr. u ‚nachi' A; 5 ‚iʃkargnem' s docn. ispr. ‚ʃ' A:

er ńegova rieč je svaka
ríeč pričista neockvrńena,
srebro iz plama, srebra zra*k*a
sedamkrati očistjena.
[8] Spasit ćeš nas, da ne može
naudit nam ļudska izdaja;
čuvat ćeš nas uviek, bože,
od tač kleta naraštaja.
[9] Zlobnici bo tamni i hudi
idu ter nas kruže odsvuda:
a ti uzmnožî zlobne[b)] ļudi
po dubini tvojieh sudâ.
Gdje ste, o puci, za slaviti
oca, sina, duha boga,
kô bî, kô jes, kô ima biti
tja do vieka neizmjernoga?

14 magnificabimus — S. Hier.: roboremus; 43 filios hominum — Lorin.: malos.

a) Viđ pjes. 13, *a)*.

b) Veli sveti Agustin da bog trpi opake na svijetu: jedno, ufajući da će se obratiti na dobro; drugo, hoteći da dobri pate po ńima i tako da više mjesto steku u raju.

Pjesan XII. [str. 32.]

Boli se ļuveno na svoga svemogućega pomoćnika, što ńemu, napastovanu na grijeh, ureda pomoć s nebesa ne pošiļe.

Dokle, o raju moj, svršeno
zaboravļen imaš stati
i tvê lice božanstveno
od mene ćeš uklańati?
[2] Kad će ustavit, jaoh, goruće
misli jadna duša moja
i mê srce odahnut će
od svakdańieh nepokojâ?
[3] Neprijateļ moj dokle će
oholit se mene viši?
[4] Ah moj ćaćko, gledaj veće
mû boljezan ter me uslíši!

— pj. 11, napom. *a)*: nema je A. premda u tekstu ima u st. 2 nad „sveta" br. 1:

Moj prosvietli vid najpreče,
da ne zaspim snom smrtn*i*me
[5] i moj silnik da ne reče:
„Bih dobitnìk ja nad ńime!“
Uživat će on, znam, ako
popuznem se s putâ pra*vi*h:
[6] tiem ufańe krepko i jako
u dobrotu tvũ postavih;
i uzdam se mo'em stupajom
da ćeš vladat u napasti
i obasjat dragiem rajom
tvoga lica moj duh tmasti.
Ter ću uzigrat rad ļuvezni
tad u tebi, spasiteļu,
i sladke ti pjevat pjesni, [str. 33.]
o mã kru*n*o, u veseļu.
I er učinî mê čestite
žeļe dobrim neizmjern*i*me,
pod žice ću romonite
tvê privišńe pjevat ime.
Č*a*s, kã s svietom jur početa
sad je i bit će sved i svudi,
o jedinstvo trojstva sveta,
prikazana tebi bu*d*i.

Pjesan XIII.

Žali umrle, prignute na zla sraka, er boga nejmaju prid očima i ne haju za dobra vjekovita.

Ļudi bez razloga,
za tjerat svo'e zloće bez straha n'jednoga,
u srcu svojemu rekoše: „Nie boga“.
ter živuć sebe van,
svaki je ńih ostô izštećen i gnusan,
čiem sliedi neprave požude noć i dan.
Ńih pakô posvoji,
i nie nać jednoga,[a] nie toga nać koji
kreposno dje*l*uje i k dobru nastoji.

— pj. 12, 27 slatke A; 29 i er] ‚Ier‘ S, ‚Jer‘ B; 32 ‚priuiscgne‘ docn. ispr u ‚prislauno‘ A;

[2] Vječni kraļ svieh stvorâ
nazre se[b] jednome i s pomńom odzgora
umrle razgleda s rajskoga prozora,
jeda gdje po sreći
razumna čovjeka zamjeri pazeći,
kî žudi nać boga i vječnu čes steći.
[3] Nu nade inako, [str. 34.]
gdi s puta pravoga svaki se potakô
i bježeć od boga gre na vrat u pakô;
smrdeći i nečisti
gdi svi do jednoga tjeraju drum isti
ter niesu stvorcu svom od n'jedne koristi.[c]
Kužni dah od smrti
iz grla ńihova odiše i srti
u način od groba, za svieh nas satrti.
Istine tuj nije:
opojen jezik sviem u gorkoj laži je,
pod usnam ńihoviem vr*i* čemer od zmije;
ńihove usti i glas
prokletom gorkosti pu*n*a su na svak čas,
ńih stupaj brz leti za prolit krv od nas.
Družba je sliedeća
ńih priekom živjeńu trud, nemir i smeća,
satreńe od pravednich i vječna nesreća.
Sljepos je ńih mnoga,
zašto put ne znaju od mira pravoga,
prid očim nejmaju bojazan od boga.
[4] Ražaļen bog tieme
zgar veli: „Poznat će svoj grieh u nevrieme
svi koji, jak brašno, proždiru[d] sluge mê,
[5] pokli oni zvat k sebi
ne htješe v*i*k mene, da im pomoć dam s nebi
u tiesnoj nevoļi, u glavnoj potrebi.
Zatoj, čiem u strahu
višńemu ne živu, naredih da plahu[e]
ńih dušu ta straše kā 'e strašit nejmahu."
[6] Jaoh, pusti na osami [str. 35.]
ostaste, o grešnici, er boga nie s vami,
naroda pravedna kî opći s dušami.

Ah vi bez razloga
grdiste jur svjet*e* od vjerna uboga,
uface kî stavî u ćaćka rajskoga.
[7] Er tko je, neg on sām
kî drago spasene*f)* s radostim i s slavam
iz rajske države odizgar dat će nam?
I srećno kroz djel*o*
kad svrne ropstvo s nas kē nas je svieh spelo,
tad će svoj vjerni puk uzigrat veselo.
Č*a*s, slava i dika,
kolika sprva bî, bud' trojstvu tolika
u doba sadańa i vazda dov*i*ka.

19 inutiles facti sunt — Hebr.: foetuerunt.

a) Ne razumjej ovo kô da u doba Davidovo ne bješe nitkoga ni dobra ni sveta, neg da među onijem koji govore da nije boga, ne nahodi se nitko pravedan. I*l*i se može promisliti da prorok to veli, cijeć er ni u svetijeh nejma te dobrote koja, k božijoj dobroti primjerena, ne pomrči i ne uzme sliku od nepravednosti. Još se može posumńit da tako on besjedi od goruće požude, koju imaše, da bu*d*e svak pripravedan, i zato da mu se čińaše koliko ništa svakojaki broj od pravednikâ.

b) Govori David ovako za bit razumjen od ļudi; er neobhitni naš stvoriteļ nejma potrebe nadzirat se s nebesa za uhodit čovječka djel*o*vańa, budući on po svojoj neizmjernosti svud, sveđ, u svemu.

c) Koristan je čovjek bogu, kad je koristan duši svojoj; er premda bog nejma od nas potrebe, zasveto, pokli po svomu mi*l*osrdju hlepi da se svi spasimo, on tako po svojoj ļubavi našu koris drži za svoju. Može se još rijeti da višńi tad vidje da mu nitko među bogonevjercima[1] (o kojijeh David besjedi) nije izvańijem načinom koristan, to jes da ga nijedan ne slavi, ni poštuje, ni mu poklańa podobni harač od obslužeńa.

d) Grapsam i inijem ošte*t*jeńem izkrńega zlobnici se, koliko brašnom, žire i tove.

e) Kaina,[1] ubojicu od svoga bra*t*a, pritisnu ńekada toliki strah, da u svakom vidjenom stvoreńu scijeńaše sresti svoj poraz i pogubu. Tako je! krivo srce straši se i gdi nije trijeba, i spoznańe od [unutrńe][2] krivine čini grešniku da sveđ prēdâ. Ovo ja prikazah u prvom pjevańu od Mandalijene, ovako iz ńe ustâ govoreći:

U nemiru, sumńi[3] i smeći [str. 36.]
iza stańa mienim stańe;
bježim, a*l*i jaoh bježeći
sa mnom nosim mē spoznańe;
krijem se, a*l*i, vajmeh meni,
ne krijem se môj spomeni. [stih 277—282.]

f) Zariče došastje i upu*t*jeńe Isukrsta spasiteļa za oslobodit nas iz robstva pakļenoga.

---

napom. *c)*: 1 bogonevjernicima A; napom. *d)* u A nema broja 4. kako bi trebalo da ima, nego križić; napom. *e)*: 1 ‚Kajna' S; 2 iz AB, nema S; 3 sumńi] strahu AB; napom. *f)* nema je B;

Pjesan XIV.

Kaže da je raj za samijeh duša pravednijeh.

Tko će sladke nać pokoje
i mir u tvom stanu imati,
tko će, o bože, počivati
vrh prisvete gore tvoje?[a]
[2] Ah ne ini neg tko ulazi
k tebi svake bez krivine
i svo'u dušu, gospodine,
od nepravde čuva i pazi;
[3] kî svo'u misô poda istini
i ńoj srcem odgovara,
kî jezikom svo'em ne vara,
motri, izdava, laže i hini,
ter ne tvori najmańega
bezakońa druziem v*i*ku,
ni prîstaje zlu čov*i*ku
na sramotu izkrńega;
[4] prid pogrdom koga ostaše
zbjene u ništa duše zlobne,
dava časti kî podobne
oniem kî se boga straše;
kî se kune[b] pravo iz svoga [str. 37.]
srca i bježi zlu kamatu,
kî ne prima dare i platu
za osudit pravednoga.
Tko dje*l*uje, znam, ovako,
steć će rados vjekovitu,
uživat će još na sv*i*tu
bez promjene dobro svako.
Č*a*s s početka svieh vremenâ
kakva trojstvu bî višńemu,
taka i sada i uviek ńemu
bit dostoji poklońena.

a) Raj se odi naziva imenom od Sionske gore, er kako osobito na ovoj gori bog u svojoj svetoj arki pribivaše, tako nigdje osobitije ne pribiva i ne objavļiva se svojijem veličanstvom neg u raju. Vid pjes. 9. *d)*.

b) Zakletva je po sebi dobra, nu je zla, kad se tko ńome zlo služi. Dopušteno je zaklet se pravedno, kad je potreba, to jes, i*l*i na podobnu sudu, i*l*i za svoju

26: ,stècchje' S. ,stécchie' A:

čas, život, imańe, kad se ne može inako, sačuvati, i*l*i za ukloniti šte*t*u veliku od iskrńega etc.; a to, pokli se tad ne uzimļe u izprazno ime božije. *(V. S. Tom. 2. 2. qu. 89. art. 1.)* Krocijeć česa odi David postavļa među pravednike tko se potrebito i pravedno zaklina[1] [i][2] podpu*n*o izvršuje što je iskrńemu obećô pod zakletvu.

Pjesan XV.

Hvali prorok svoga stvoriteļa, koji ga je i lasno u potrebah uslišio i za slijedit krepos očito prosvijetlio i blagodarno ufańem od vječne plate u kreposti pokrijepio.

[2] Rekoh momu gospodinu:
„O mā slavo, sahrani me!
u te ufah svako u vr*i*me,
er si moj bog uistinu
i ne imaš, kô ja od tebe,
mo'ih od dobâr v*i*k potrebe."
[3] Molih za me tač ńekada [str. 38.]
i za vjerni [*] puk ļubjeni;
i što žudjeh, dā bog meni
i svom svetom puku tada,
kom u krugu svoga sv*i*ta
dobra udielî čudnovita.
[4] Mnozi dotad pritisnuti
bjehu bolim i slabosti,
a sad ńihov pun jakosti
leti stupaj, kad se uputi,
ter hrabreni, laci i hrli
put neba su tiek prostrli.
Tiem neću općit s nevjern*i*ma;
držim gozbe[a)] ńih za ništa,
kê su od grdieh svetilištâ
naložene darovima,
kieh je blago i jezbina
krv poganieh od živinâ.
[5] Od imena ńih da izgine
hoću u ustieh mo'ih spomena,
er je u tebi, slavo općena,
dio mê gozbe i djedine;

— pj. 14, napom. *b)*: 1 ,ʃakligna' s docn. prevučenim ,g' AB; 2 îz A B, nema S;
— pj. 15, 6 ,od' docn. ostrugano A; 26 ,môieh' docn. ispr. u ,môih' A;

ti s' mê očinstvo, ti na nebi
vratit ćeš ga meni u tebi.
[6] U izvrsno je mjesto pa*l*o
moga diela razmierańe,
pokli očinstvo i imańe
najboļe me jes dopa*l*o:
er bogastvo kê bit može
boļe od tebe, vječni bože?
[7] Blagosivļat tiem višńega
ja ću, kî mi razum dô je,
da najboļe sliedim što je
i da sterem tiek put ńega,
a i na to me srce moje, [str. 39.]
zasve sliepo, nukalo je.
[8] Mńah da gledam sveđ prida mnom
za svjedoka stvorca moga,
ter sred puta pravednoga
ne osliepih zloćom tamnom;
a on ob desnu staše u mene,
da se stavnos mâ ne krene.
[9] Tiem se srce mê veseli,
veseo jezik plove u slasti;
a i kad budem u grob pasti
ter se od mene duh odieli,
znam da ostatak moje pu*t*i
s ufańem će počinuti.
[10] Er se uzdam da ostaviti
neć u paklu[b)] dušu moju
i da u vječnom nepokoju
neć u štetu zapustiti
tko 'e posvećen živjet obrô
samom tebi, vječno dobro.
[11] Od života put čestiti
ti mi ukaza kroz tvê zrake,
radosti me ti ćeš svake
tvo'em vidjeńem napu*n*iti,
er razblude v*i*k svakoje
u tvôj ruci znam da stoje.
Ocu, kî se ne porodî,
slavnom sinu rodjenomu,

duhu, od oba koji izhodi,
trojstvu a bogu sve jednomu
čas nada sviem bud' častima,
kā bî i kā im sveđ bit ima.

19—24 Non congregabo conventicula eorum de sanguinibus — S. Hier.: Non libabo libamina eorum de sanguine; 28 calicis mei — Bellarm.: calicis convivalis; 32 funes — Lorin: funes agrimensorii; 37—42 usque ad noctem — S. Hier.: noctibus.

[*) Držani smo u našijeh molitvah ne za nas samijeh neg i za izkrńijeh moliti. I zato u najpoglavitoj molitvi, to jes u očenašu, nije nam ostavļeno od Isukrsta da govorimo bogu „Oče moj", neg „Oče naš", ter tako hoće da prosimo milosti jednako za nas i za svu općinu pravovjernu.]

a) U staromu zakonu ubijahu se živine na čas i posvetilište privišńega, i dijelom toga mesa gostijaše se veselo oni koji posvetilište pri kaživaše. Isto čińahu i [str. 40.] hudovjernici svojijem laživijem bogovima i častijahu gozbe priobilne; nu pravovjercima[1] po zakonu zabrańeno bješe od tijeh prokletijeh gozba i svetilištā blagovati. Zato odi David rijet hoće: Neka se nevjernici goste i vesele; meni se ne haje uživat na ńihovijeh gozbah pribogatijeh, er živući u pravoj vjeri, uživam podpuno u tebi, o bože, koji si moja gozba, moje imańe, moje očinstvo vjekovito.

b) Pod imenom od pakla razumije se odi limbo, u koji imaše sit po smrti duša Davidova i iz koga imaše bit izbavļena po Isukrstu. Limbo zove se kadgod, kako i u vjerovańu, imenom od pakla, cijeć er sjedi udno okoliša od zemļe nedaleko od pakļene ogńevite propasti [kako pripovijedaju][1].

Pjesan XVI.

Progońen nepravedno, kaže bogu pravednos svoju, tuži se na svoje progonitele i u način od proklinańa[1] nariče im duhom proročanskijem teške pedepse s nebesa.

[1] Bože, usliši pravdu moju,
mû razumjej molbu odzgara;
mû molitvu slišaj, koju
šļem ti iz usnî bez privarâ.
[2] Nek zlotvore moje i mene
sudi slavno lice tvoje,
i tvê oči božanstvene
neka vide što pravo je.

— pj. 15, napom. *): iz AB, nema S; napom. a): 1 pravovjernicima AB; napom. b): 1 iz A, nema SB;
— pj. 16, natpis: 1 „proklignagna" s docn. prevučenim prvim „g" A;

[3] Ti znaš dobro da krivine[a)]
u mom srcu naći nije;
kušô si ga, gospodine,
što si mogô pomńivije.
Kušô si ga i u noći,
da u tmini grieh ne skriva;
kušô si ga sa svom moći
plamom jacieh suprotivâ.
Er ne samo da prignuti [str. 41.]
ne htjeh dušu na grieh hudi,
[4] nu se uztručah spomenuti
i besjedom griehe od ļudi.
I cieć riečî tvojieh ustî,
kiem mi obeća raj u plati,
nikad stupaj moj ne pustî
trudne pute tvê čuvati.
[5] S toga uzroka i odsade
uzdrži me po tvom putu,
neka stupaj moj ne pade
u pakļenu propas ļutu.
[6] K tebi, o kraļu svieh najviši,
vapih, er se sved mi umolî;
ah mê i sada rieči usliši
i tvê uši prigni doli.
[7] Ti, kî ufańem, tko te scieni,
braniš tugam prid najtvrdiem,
čin' da tvojiem prema meni
sviet se čudi milosrdem.
[8] Zatoj molim tvû desnicu,
od svieh, kî se ńoj opiru,
da me, od očî kô zenicu,
neockvrńenom čuva u miru.
[9] Zasjeni me, o mâ slavo,
tvoje obrane srećniem krili
izprid zlobnieh, kî nepravo
mnokrat me su ponižili.
Oni[b)] život moj ńekada
obkružiše, da zarobe

31 rieči] ‚rieci' docn. ispr. u ‚molbe' A.

[10] biesni i kako žirna stada
u brlogu tusti od zlobe.
Glasom vapeć slobodn*i*me [str. 42.]
svaki na me što ne izreče?!
[11] ter obujmi, da strat*i* me
ter me izagna nadaleče.
Svaki zloće pun i biesa
prignu oči na tle doli,
za ne pazit put nebesa
i tvoj vidjet tries oholi.
[12] Oni srcem podbiše me,
rekbi spravni na plien lavi,
koji iz hridja potajnieme
o*k*om preže lov krvavi.
[13] Ustan',[c] bože, na onega
kî nad iniem na me mrzi;
prie vremena satri ńega
i na zemļu ružno vrzi.
Protivnicim tvo'im ugrabi
mač, proć meni kî ńim' poda,
[14] iz ńih ruke nek prišla bi
opet k meni mã sloboda.
Po životieh ńih smion*i*h
prostri ubojni tvoj bič vrli;
daleko ih drž' od on*i*h
kî su za te svietu[d] umrli.
Vid gdi utroba pu*n*a 'e sv*i*ma
zlata, u rudah kê si skrio;
djecom plodni, pušta'u ńima
po svo'oj smrti blaga dio.
[15] A ja od pravde s blagom draz*i*m
prid tvê rajsko lice doću,
i kad slavu tvoju upazim
nasi*t*it[e] se podpu*n*o ću.
Trojstvu u tvomu, vječni bože, [str. 43.]
od nas primi slavu i diku
kã bî, kã jes, kã ne može
n'jednom vlasti dospjet v*i*ku.

26 perfice — Hebr.: sustenta; 27 ut non moveantur — S. Hier.: et non labentur; 47—48 adipem suum concluserunt — Symmach.: adipe suo conclusi

sunt: 52 proiicientes — Graec.: ἐκβάλλοντες, eiicientes: 59-60 habitans in abditis — Camp.: qui insidiatur; 66 frameam — Graec.: gladium; 72 a paucis de terra — Lor. ex Euseb.: a mortuis mundo.

a) Govori o krivini od kraljevskoga veličanstva uvrijeđena, kojom ga zlobnici prid Saulom potvorahu.

b) Viđ poglav. VI. života Davidova, u komu se pripovijeda kako David, obkružen u svojoj kući od bojnikâ Saulovijeh, jedva uteče spusteći se niz prozor.

c) Viđ pjes. 5 *c*), pjes. 68 *h*), pjes. 108 *a*).

d) Tko hoće živjet bogu, trijeba je da umre svijetu, ne tijelom neg srcem: to jes da srce i volu sveđ živu ima za višńega srčano lubiti i za u način od mrca, koji leži na zemli, nu zemlu ne ćuti, o svjetovnijeh hvastah i razbludah podpuno ne hajati.

e) Bog nije ništa stvorio zaludno u čovjeku, kako ni u nijednoj drugoj stvari: zato i vola naša, sveđ pohlepna od dobara i uživańâ, ne može se nikako rijeti da je stvorena zaludu. Ali bi bila zaludu stvorena, da su samo za ńe uživańa vremenita, er kako vidimo, ona se nikad ne može ńima zadovoliti, ter je sveđ nemirna i svakčas hlepi naprijeda. Dakle jes kojegod dobro izvan vremenitijeh dobara spravno za ńe, kojijem se ńe pohlepa nasitit ima i u komu ona ima podpuno počinuti. To dobro nevremenito ino nije neg bog neizmjeran u ljeposti, u dragoći i u dobroti, u komu će se naše htjeńe, koliko u bezkrajnoj pučini od uživańa, dobrosrećnijem i neizmjernijem uživańem nasititi, paće potonut u medu neizrečenom od razbludâ vjekovitijeh.

Pjesan XVII. [str. 44.]

David, po privišńoj pomoći obrańen od krala Saula i od inijeh svojijeh glavnijeh domaćijeh neprijatelâ, slavi ovom privisokom pjesni svemogućstvo, dobrotu i lubav božanstvenu. I po običaji od spijevalaca prikaživa u pričici i u prilici, kô da gospodin bog u način od vojvode oružana, na kolijeh od vjetara, s šatorim od magle i s četama za sobom od gromovâ, trjeskovâ i grada ogńenoga, u pomoć se ńegovu sunuo, razpršavši progonitele ńegove i izvadivši ńega iz gorkoga mora od tugâ i od nevolâ. Također izbraja i ine milosti kê dotle bješe s nebesa primio, to jes dobitja svoja prema inostranijem protivnicim i uzvišeńe svoje na evrijensko kraljevstvo.

[2] Lubit ću te, gospodine,
prvi uzroče mê jakosti,
[3] mā slobodo, kā ne gine,
moja tvrdo, mā stavnosti:
u te ufat ću, o moj bože,
er me u tešku zlu pomože.

— pj. 16, napom. *c)*: u A nema rednog broja nego križić;
— pj. 17, 2 prvi] ‚praui' A.

Ti braniteļ moj si i moga
od spaseńa snaga i dika;
[4] ti me primaš, ja dragoga
hvalit ću te slobodnika,
čiem te zaman ne zazivam
prid zlotvorskiem suprotivam.
Čujte, umrli, što mi učinî
moj bog, moj raj, dobro moje,
i u kakvoj, vajmeh, tmini [str. 45.]
zrak me ńegov obasjô je,
ter uzmite izgled pravi
svo'e jakosti, svo'e ļubavi.
[5] Bješe tamnos smrtne boli
obtekla me bez' izmjene
i nepravda, kā se proli
poplavicom, smela mene;
[6] pritječuć me za satrti
mu*k*a od pakla, robstvo od smrti.
[7] Zazvah mojoj pri nevoļi
boga i vapih tuj prid ńime;
a on pomoćnik svieh najboļi
svete iz crkve uslišî me.
i što vapih prid ńim tade,
vječne u uši zade i pade.
[8] Sva se tajčas zemļa uztrese
unutrńieh iz ponorâ,
kruto iza dna krenuše se
svi temeļi tvrdieh gorâ,
pripadeni i smeteni
na gńiev strašni božanstveni.
[9] Prid tiem gńievom gorućieme
usta iz zemļe dim krvavi,
prid tiem licem osvetnieme
ogań planu, da u žeravi,
kû svo'om srǵbom bog potaknu,
grešnici se spraže i smaknu.
[10] Prignu on nebo, side, od magle
pak na ko*l*a stupaj stavî.

37 ,ghgnjeuom' s dod. ,j' A:

[11] mješte końâ vjetre nagle
on zauzda, stučî, spravî;
ko*l*ovode svoje učinî
da su rajski kerubini.[a]
[12] Vrže šator svoj oholi, [str. 46.]
da se umrlom skr'je pogledu;
obstrie mrklos uokoli
i od oblaka sje*n*u bliedu,
svu nadmenu tekuć*i*ma
crnieh vodâ potopima.
[13] Oblak prid ńim taj ne posta,
er ga on zrakom razdrie i smrsi,
a otole štetan dosta
tries u grešne sletje prsi,
pače na ńe zdaždje tada
ogńevita slikom gra*d*a.
[14] On gospodar neba viši
svoj glas posla silno u gromu,
kô da veli: „Satariši
oblas puku nepravomu,
o pogube pun krvave
gra*d*e od ogńa i od žerave.“
[15] Tako on tisnu striele svoje
i učas rasu ļudi pr*i*ke,
muńe uzmnožî zgar svakoje
i mê spražî protivnike,
razmetnute i smetene
cieć godine crne ogńene.
[16] Tvoj grom, bože, kî sviet kara,
stresô morski[b] vas prostor je;
dmjeńem vrućieh od vjetara,
kieh rasrǵba tvâ razgorje,
vali uvreše i sva do dna
privisoka propas vodna.
Pučina se sva prisušî,
ter se nazre odkle izhode
rieke, kojieh jur pridušî
našem o*k*u si*l*a od vode,

46 spravî] i spravî B; 56 zdrakom B; 65 o] od A.

i vidje se temeļ oni [str. 47.]
na kî stvorac sviet naslonî.
[17] Pruži zatiem iz visine
svo'u desnicu k tužnu meni;
prihitî me sred dubine,
kojom zjaše jaz vodeni,
ter me uzdiže i slobodî
neizmjernoj strena u vodi;
[18] to jes moćno ugrabî me
prijakosniem zlohotnicim,[c]
kieh omraza pridušî me,
jak valovim, tugam pr*i*cim.
kieh mogućstvo jače i više
od mogućstva moga b*i*še.
[19] Oni, prie neg uvriedjeni
od mene se čuše ikada,
na me ustaše nesmiļeni
u dan moga gorka jada,
a bog višńi rad mê obrane
sta zatočnik s moje strane.
[20] On za izpu*n*it svo'e besjede
na sramotu nepr'jateļa
sahranî me, ter me izvede
u prostranos od veseļa;
er me ļubi on ļubiti,
ļubi od mene ļubjen biti.
[21] On će odvratit sličnu platu
mojoj stavnoj pravednosti;[d]
hranî u skutu svom bogatu
blagodarstva i mi*l*osti,
neka moja čista d*il*a
po ńih bi se zaplatila.
[22] A ja s puta božijega
čuvah da moj stup ne zađe,
ne odrekoh se v*i*k višńega [str. 48.]
za bez straha griešit slađe;
[23] mislih sude svo'e svakoje
i ne odvrgoh pravde svoje.

---

113 čista] slična B.

[24] Hoću jošter da i naprieda
neockvrńen živem š ńime,
[25] da se od zloće moj duh gleda,
er on k rukam mo'im čist*i*me
vedri pozor svoj obraća
i mũ pravdu s vrhom plaća.
[26] Ah sad poznam da po nami
ćud uzimaš, o mã slavo!
Dobar s dobriem ti dušami,
pra*v*a srca grliš pra*v*o,
[27] nemio si s ļudem kriv*i*m
a mi*l*ostiv s mi*l*ostiv*i*m.
[28] Poniżene, kad te uzmole,
ti ćeš spasit, o moj raju,
ti poniżit oči ohole,
koje na zlo sved gledaju;
ti si od znańa zrak prisveti,
ti si sunce mê pameti.
[29] Ah prosvietli tmine moje,
o mã ʒoro, da mi ikada
dan svjetlosti rajske tvoje
ne pomrči sred zapada:
neka uprav vidim iti
po zahodieh segaj sv*i*ti.
[30] Ču'em, taku si podielio
jakos mojoj duši i tielu,
da bih smiono proletio
proz protivnu vojsku cielu
i slobodno prišô sko*k*om
vrhe zidju privisokom.
[31] Neockvrńen je kraļa moga [str. 49.]
put i zakon podan nama;
gospodara nestvornoga
naredbe su zlato iz plama
i desnica privišńega
brani tko se uzda u ńega.
[32] Ki 'e bog ini kraļ rajskoga,
razmi gospod naš, vladańa?
na kũ stavnos, izvan boga,
mož naslonit tvoja ufańa,

ako od vieka vele prije
on osobit bog nami je?
[33] On je meni bojnom snagom
boḱe opasô i jakosti,
on mê duše put je dragom
izravnio pravednosti;
[34] on mọ'im nogam na visine
dô 'e jelinske tiek brzine.
[35] Po tebi učî, bože, svake
mâ hitrine bojne ruka;
ti mišice moje jake
kô bronȥena stvorî od luka;
[36] vlas me u boju štiti tvoja
a desnica prima iz boja.
Tač zadojen bojnom krvi
moj svevoļan duh bi bio,
da me nauk tvoj najprvi
nie svršeno izpravio;
a izpravļat će i unaprieda
tvoj me nauk i besjeda.
[37] Ti razširî mê stupaje,
da put slave krokom idem!
i moj stupaj trud ne haje,
samo više da uzidem,
kad poplešem grla pri*k*a [str. 50.]
tvo'ih i mo'ih protivnikâ.[e)]
[38] Za ńima ću u potjeru
smiono letjet żeļan pliena;
još da u pakô tiek prosteru,
mâ će ih zgrabit ruka ogńena;
dok ne izginu, vratit neću
nazad sabļu mû sliedeću.
[39] Skršiću ih, rekbi kada
vrli sjever dubje obori,
i vrženi svi nazada
ostat ne će pra*v*i uzgori;
ruke udorcom mê moguće
pod mê noge posrnuće.

---

189 da u] da i u B; 191 ‚ne' nema B.

[40] Nu što 'e mȃ vlas? Ti si podô
svu mi jakos za boj biti,
o moj rajski vojevodo,
provodiču mê dobiti!
Tebi hvala po razlogu,
er je tvoje sve što mogu.
Ti jak gvozdje trjeskovito
k bedram snagu pripasa mi,
ti zlotvore vrže očito,
da mi leže pod nogami;
ti oborî sam poda me
tko 'e s oružjem srnuo na me.
[41] Ti zlobnike pripadene
tište, da mi pleća obrnu;
ti svieh, mrze kî na mene,
rasu i smetnu u krv crnu;
[42] ti, kad zvȃše tebe mani,
ńih ne usliši ni sahranî.
[43] Toli ostatak jošter koji
žive od čete tej bjeguće,
smrvļena ga mači moji, [str. 51.]
kô prah vjetri, razmetnut će
ter izgrnut s zemļe odzgora
kô kalužu od prostorâ.
[44] A ti me ćeš i unaprieda
suprotivnoj puka zlobi
ugrabiti, ćaćko, ureda;
i ti opet me uzdigô bi,
da me ukiṇe koja zgoda,
na gospostvo od narodâ.
[45] Eto pomno služiše me
nepoznanci i tuđini,
i s posluhom trenućieme
što naredih svaki učinî;
[46] a moj sinak, puk ļubjeni,f)
kô da 'e tuđin, laže meni;
kô da 'e tuđin, za me oslabî
ter koristi u ńem nije;
za me kô hrom ide, da bi
poslušô me sveđ slabije;

za me ne gre on putima
od vjernosti, kiem it ima.
[47] A*l*i živeš, gospodine,
za svakomu platu dati,
kru*n*o od rajske kraļevine,
blagosovjen tisućkrati!
bu*d*i uzvišen, o moj bože,
spasiteļu, kiem sve može.
[48] Bože, kî si dopustio
da se osvetim mojom rukom,
kî si mene okru*n*io
nad podložniem mnogiem pukom,
slobodio kî si mene
ļute od si*l*e razjeđene.
[49] Ah ne mogu odoljeti [str. 52.]
mom ufańu kê me nuka,
ter opet ću i opet rieti
da protivna ti vrh puka
uzvisit ćeš mene i v*i*ku
ugrabit me zlu čov*i*ku.
[50] Krociec česa po narod*i*h
hoću slavu tvû raznieti,
harnom sviesti kê porodih
tvomu imenu pjesni pjeti
i od pjesni tej svakdańe
bit će ovako sadržańe:
„Bog Davida privernoga
spasî i darim još napùnî,
er ga uz*e* on za svoga,
er ga kraļom on okrunî
er mu čelo jur počastî
kroz prisvete dar pomasti.
On je ńega prid najtvrđiem
si*l*am velmi sahranio:
on je svojiem mi*l*osrđem
stanovito prigrlio
prvo ńega, a zatieme
sve ńegovo uviek pleme.“

---

244 blagosovļen A B;

Sunce i zviezde kad bog stvorî,
stvor slavu mu dô svaki je,
kā još žive, kû da umori
vjekovitos moćna nije;
tiem slavimo jedinoga
i mi u trojstvu višńem boga.

4 refugium meum — Hebr.: arx mea; 47—48 ascendit super Cherubim — Bellarm.: aurigae sunt Cherubim; 107 voluit me — Camp.: amavit me; 132 cum electo electus — Hebr.: cum gratioso gratiosus; 138 lucernam meam — Lorin.: oculum interiorem mentis meae; 148 eripiar a tentatione — Hebr.: percurram exercitum; 159 aut quis deus — Hebr.: aut quis petra.

a) U prvomu redu od devet korá anđelskijeh nahode se kerubini; i što ńih nad inijem iznosi, jes osobito poznańe od istinita veličanstva božijega. *V. D. Tom. prima parte, qu. 108.*

b) Odkud i kako rijeke iztjeću iz mo*r*a, mi ne znamo, er su podzemaļski ńihovi iztočaji. Zato veli David da budući se ogńevitijem dahom stvoriteļa rasrćena prisušilo mo*r*e, ostaše odkrivene unutrńe | šupļine a*l*iti riječki prohodi i vodo- str točja. Ovo sve on veli zlamenito i s tijem hoće rijeti da bog osvetni bješe ga izvadio i slobodio iz najveće dubine od gorkoga i prostranoga mo*r*a od nevoļâ, budući izviše ńega do dna digô svu strahovitu pučinu od progonstva Saulova, koja ga bješe sa svijeh stranâ obtekla i priklopila. *V. Idiotismos Hebraeorum, quos initio posui, num. VII.*

c) Viđ neizbrojne tuge i suprotive koje podnese David progońeni, izbrojene u kî dio u ńegovu životu na poglavju[1] V. i slijedećijeh.

d) Hvali sama sebe David, nu razložito i dopušteno, kako [1-] rijeh i drugovdje [-1].

e) Besjedi odi[1] prorok ne o Saulu, ni o Saulovijeh nasljednicijeh, neg o nevjernijeh inostrancijeh, i govori da će svakako satrti te svoje neprijateļe, nu ne kô svoje, neg kô božije. A to, er gospodín bog jur bješe izbranom puku u ḱnigah od Levitika zapovidio da se nikad ne ustavi progonit[2] i pogubļivati nevjernike koji zemļu od obećańa, ńemu od boga namijeńenu, posjedovahu. Ovako se riječi Davidove imaju razumjeti, pokli od neprijateļâ svojijeh, kô svojijeh, niti se po zakonu imô niti se po naravi hajô dobrostivi David nikada osvetivati. Ako li ćemo otajnos prozreti od tijeh riječi, razumjejmo pod imenom od neprijateļâ grijehe naše, kojijeh imamo bez pristanka progonit[2] iz duše pokajańem. *V. S. August. hic.*

f) Odi zariče nevjernosti i odmetnutja od svojijeh vlaštitijeh izraelskijeh podložnikâ, koja smotriše suproć ńemu slijedeći Absalo*n*a i ino odmetnike, prem u doba kad inostranci, od ńega uharačeni, vjerno mu služahu. Viđ poglav. XV. i XVIII. Davidova života.

---

napom. *c)*: [1] poglavļu A; napom. *d)*: [1-1] vid na listu 197 [pj. 63, *a)*] A, samo ,vid na listu' B; napom. *e)*: [1] ovdi A; [2] progoniti A.

Pjesan XVIII.

Prilikuje ljepos zakona božijega prilijepom uresu i zamjeri od nebesa.

[2] Krug nebeski ponositi
božju slavu glasi i veli,
i nad suncem stanoviti[a)]
zviezdam pobjen kram veseli
višńa dje*l*a mi*l*ostiva
svo'om zamjerom navještiva.
[3] Božje vlasti spoviedańe
uči i danu dan izrica,
a noć noći dieli znańe [str. 54.]
da 'e višńemu navjesnica,
ter dan s noći na izmjenu
moć nam kaže božanstvenu.
[4] Nu zemaļskiem slične n*i*su
ńih besjede besjedama:
[5] svud čuveni ńihovi su
glasi i jezik vedra od plama,
po svoj zemļi do kraj svieti
zvek ńihovieh riečî leti.
To jes po ńim vrhu svega
svak tko 'e vladan po razboru
pozna i vidi svieh ljepšega
tač gizdavu stvorca u stvoru
i ńegove moći mjeri
po nebeskoj v*i*k zamjeri.
[6] Gledaj sunce! nie li vidjet
kô da gospod prigizdavi,
za očito se opovidjet,
uń osobit stan svoj stavî?
sunce ures svieta ovoga,
svietli izgled stvorca svoga!
sunce, koje iz istoči
tač se bani, diči i gizda,
da 'e pogledu našieh očî
vidjet vitez mlad sred zv*i*zda
kî gre urešen iz primi*l*a
svo'e ļubovce stana i krila.

---

6 namjerom B, navjestiva A.

[7] On krokaja gorostasna
duziem putom veseo hrli,
s kraja od ņeba svietla i jasna
svoj počińe stupaj vrli
i sviet pašuć, sebe opeta
na drugomu kraju sreta.
Nie taj tko se od ńegove [str. 55.]
skrit vrućine plodne može;
sva skrovita zemļe ove
rodom svoji zraci uzmnože,
stvara u rudah pribogati
sebi sličan porod zlati.
Nebo 'e liepo, kom je trieba
da nam svaku svjetlos plodi;
svega ljepše pak od neba
na naš pogled sunce izhodi,
a još ljepši sunca i nebi
božji zakon siva u sebi, —
[8] čisti zakon ko'i uzroči
da s zla puta duh se obraća;
vjerni zakon kî svjedoči
da bog slugam vjerno odvraća;
mudri zakon kî najmańe
djece u pamet stavļa znańe.
[9] Božji zakon pravda 'e prava,
kôm veseļe srca stječu,
a zapovied višńa dava
svjetlos, kôm se duše obtječu
i dan bieli, jakno ʒora,
o*k*u od naše sviesti otvora.
[10] Strah božiji strah je sveti,
strah zaplaćeņ stavno uv*i*ke:
vječni[b)] sudi, vječni uvje*t*i
u istini nejma'u slike,
er po sebi nad sva ina
dobrota su, pravda, istina.
[11] Slavni sudi, kojieh voli
svaka duša prosvietļena

---

56 duh] puk B; 60 znańe] pamet B;

hranit, čuvat, steć negoli
zlato i drazieh množ kamenâ;
a ńih slados gre naprieda [str. 56.]
vrh sladosti sata i meda.
[12] Ja tvoj sluga znam po meni
da što rekoh, sve tako je;
zatoj zakon tvoj ļubjeni
čuvam usred duše moje,
er čuvańa jes za toga
mnogo uzdarje, plata mnoga.
[13] Ah jaoh, zasve mnim da hodi
moj duh uprav tebe ištući,
tko znat može da kadgodi
ne sakrivih ne znajući?
Očisti me, gospodine,
od potajne mê krivine.
[14] Ah oprosti što me ikada
prignu ohola družba pr*i*ka,
er neockvrńen bio bih tada
i čis grieha privelika;
da ńih izgled i svje*t* prije
vlas nada mnom imô nije.
[15] Tad tvom licu sveđ bi bile,
o moj bože, mā ļuvezni,
moje ugodne, drage i mi*l*e
misli od srca, ustâ pjesni,
o hvaļeni u dne i noći,
moj odkupe, mā pomoći!
Vječnom suncu u tri zraka,
raj nebeski kiem je sv*i*tô,
dajte, o puci, sad i paka
proslavjeńe stanovito,
kakvo on davno primô ’e sebi
jur s početka zemļe i nebi.

69 iudicia — Hebr.: pacta *vel* mandata; 92 ab alienis — S. Hier.: a superbis.

a) Nad suncem, mjesecom i danicom i nad ine četr zvijezde skitačice, od kojijeh svaka kreće se s mjesta i čini svoj osobit okoliš oko | zemļe, jes nebo, koje se [str. krepčina a*l*iti firmamenat zove i na komu, koliko pribjene, stoje ove nebrojene zvijezde koje vidimo. One po sebi ne odhode s mjesta niti vlaštito putuju, neg

samo obrću se s svijem[1] nebom, i od ńega zanesene, koliko da je tko zanesen sa svom kućom u kojoj stanovito sjedi, u jedan dan i u jednu noć svoj tijek okolozemaļski dospijevaju.

b) Zakon božji upisani zove se odi imenom od sudâ božanstvenijeh, er po obslužeńu i*l*i pristupjeńu od ńega imamo bit sudjeni dostojni platë i*l*i pedepse vjekovite. Također zove se još i imenom od uvje*t*a a*l*iti pogođaja, er po ńemu višńi uvje*t*ova se puku pravovjernomu da mu će sved bit[1] u pomoći, ako zakońe zapovijedi uzobsluživa. *V. Idiotismos Hebr. num. X.*

Pjesan XIX.

Proročanskijem prividjenstvom blagosivļa došastoga Isukrsta ili Mesiju, s dohodom od koga obećava vjernom puku dobitja glasovita suproć telesnijem i duhovnijem neprijateļim, kako se pak i dogodi iza upućeńa sina božijega i utvrdjeńa vjere krstjanske.

[2] Jakobov te[a] bog branio[b]
i ńegovo slavno ime;
on tvê molbe uslišio
tvê najteže tuge u vr*i*me!
[3] Pomogô te sred potrebe
svete iz crkve u kôj biva,
svoga iz raja čuvô tebe
sred najgorich suprotivâ.
[4] Svako tvoje na pameti
svetilište držô mi*l*o;
sve što staviš na otar sveti
liepo, ugodno, tusto bilo.
[5] Darovim te napu*n*io [str. 58.]
mjerom żeļe srca tvoga
i tvê misli potvrdio
zgar s pristoļa nebeskoga.
[6] A mi, kad nas moćno uzbļudeš
suproć paklu tvôm dobiti
i kada nas spasit budeš,
svi ćemo se veseliti.
[7] Tad ćemo se u ime boga
vedrom slavom uzmnažati
i podignut na vječnoga
razbojnika stieg od ra*t*i.

— pjes. 18, napom. *a)*: [1] ‚suoiem' A B:
napom. *b)*: [1] ‚biti' ispr. u ‚bit' A:
— pj. 19, 7 čuvo] čuo B.

Zatoj da tvê žeļe izpu*n*i,
mσlim tvoga ćaćka iznova,
i što prosiš, da ti okru*n*i
žeļnom svrhom vlas ńegova.
Eto u prsi mê prostrie se
s neba poslan zrak čestiti;
poznam, poznam, zgar da će se
sve što izrekoh izpu*n*iti.
Poznam višńi da bit hoće,
pače da je jur sahrana
slavna kraļa, kî pridoće
za obranu puka izbrana.
Blag roditeļ uslišit će
sveta iz dvora privišńega
i jakosno zaštitiće
svemogućom desnom ńega.
[8] Pod oružjem[c)] srnu oho*l*im
na nas če*t*e bezakońe,
gvozdovitiem škripe ko*l*im
i ogńene bodu końe.
A mi, stiegom prikriļeni [str. 59.]
vojevode slavna, š ńime
ostat ćemo slobodjeni
božanstveno vapeć ime.
[9] Eto poļe na široko
zlotvor svaki svezan pade,
a mi ustasmo na visoko
vrh ńihovieh glava tade.
[10] Kraļu našem i vojvodi
daj spaseńe, bože, u boju
i usliši nas, kad godi
uzvapimo pomoć tvoju.
Hvale koje trojstvo slavno
sprva prima plemenite,
sad mu i vazda nepristavno,
o umrli, prikažite.

24 magnificabimur — Chald.: vexillum erigemus; 39 in potentatibus — S. Hier.: in fortitudine.

---

28 svrhom] krunom B; 39 zaštitit će A B;

a) Bog Abrama. Izaka [1] i Jakoba [1] imenuje se u svetijeh kńigah općeni stvoriteļ. jedno, er porod od ova tri patrijarke on osobito za svoj puk prigrlî; drugo, er navlaštitom pomńivosti čuva tri ova sveta evrijenska davnoroditeļa i shrani u tugah i suprotivah neizrečenijeh.[2] I. *Genebrard. hic.* Radi česa sveti prorok u svojijeh pjesnijeh čestokrati naziv|e ga imenom od boga Jakobova. za uslobodit sama sebe i druzijeh na stavno uzdańe, da kako ńihova oca Jakoba jur u svojijeh nezgodah pomože, i ńih će pomoći u potrebah svakojakijeh.

b) Ovijem blagosovim prorok ne prosi dobra Isukrstu, koliko[1] da Isukrs, koji je kladenac od svijeh dobara. potrebovô je prid svojijem ćaćkom od umrlijeh pripotištenijeh priporukâ: neg pod prilikom od prošeńa prorokuje koje mi*l*osti i ļubavi imaše vječni roditeļ zaisto ukazati učovječenom sinu a našemu općenom sahraniteļu. I*l*i očituje svoju požudu, kô da rijet hoće: Da bi, o naš spasiteļu, bit moglo da te nejma ćaćko nadariti tijem priobilnijem mi*l*ostima, ja bih ga s moje strane ovako žeļno molio da te ńima uzbude neizmjerno napu*n*iti. Tako i mi, kad u molitvah dajemo blagosove i slutimo dobro bogu, tijem kažemo našega srca prignutje da, još da bi bog mogô nejmat u sebi sva dobra i da bismo mu ih mi dat mogli, dali bismo mu ih dobrovoļno.

c) Zariče se odi, pod slikom telesnoga, duhovni boj koji nam čińaše grijeh, svijet i pakô, i u komu po Isukrstovoj muci. dostojanstvu i odkupjeńu ostasmo i ostajemo na svakčas dobitnici.

Pjesan XX.

Hvali u duhu oca vječnoga, biuši uzvisio i okrunio gospodina Isukrsta, sina svoga, kraļa od pravovjernijeh i dobitnika od pakla i od smrti, i uztoj nariče ńegovijem vremenitijem i vječnijem neprijateļim podpuno satarisańe.

[2] Raduje se naš kraļ[a)] dosti,
kom roditeļ vječni jesi,
rad mogućstva i jakosti
kom s nebesi
ti ga, o bože, divno uresî.
Uzigrô je od veseļa,
er ga ruka tvā sahranî,
kad od pakla satriteļa
ńega obranî
i š ńim ńegov puk izbrani.
[3] Eto mu si blag i mio
dô što žudje srce svoje;
što je ustima jur prosio
vlasti u tvoje,
ne zamani prosio je.

napom. *a)*: [1-1] Jakob i Izak B; [2] neizrečnijeh A; napom. *b)*: [1] kako B.

[4] S blagosovom sladkiem kru*n*u
još prie neg je on zaprosî,
svu kameńa draga pu*n*u
vrhu kosî
za ures mu stavio si.
[5] I kad proseć on izustî
da mu udieliš duga l*it*a,
dug mu život ti dopustî [str. 61.]
i čestita
uživańa vjekovita.
[6] S tebe, pokli tvomu u krilu
ńemu 'e pomoć i spaseńe;
ńegovo se u svjetli*l*u
stere i peńe
više zviezdâ proslavjeńe.
Za riet boļe, uzmnažati
slavu ćeš mu i unaprieda,
nek se očito ńegov sja*t*i
ures gleda
s jasniem suncem uporeda.
[7] Blagosov ćeš dat mu uv*i*ke,
da će se uń vas obratiti;
odkrit ćeš mu od tvê dike
zrak skroviti,
ter će u tebi veseo biti.
[8] On tvoj porod, naš kraļ pravi
kom si obilna nada u svemu,
utemeļen bit će u slavi
po tvojemu
mi*l*osrdju privišńemu.
[9] U ńem vjerni svikolici
steć će obilnos blage česti,
a svi tvoji protivnici
naće i sresti
u tvôj ruci sve bolesti.
Ah, zlotvori tvo'i najveći
pa*l*i u ruke tvoga suda;

— pj. 20, 5 ‚diuno' (?) docn. ispr. u ‚dicno' A, davno B; 47 ‚stècchje' S, ‚stécchie' A.

to li uzištu drugdje uteći,
tvā bez truda
desnica ih stigla svuda.
[10] Ńih će, jakno peć, obsjesti [str. 62.]
tvoga lica plam srǵbeni,
vrlinom ćeš tvôm ih smesti,
da smeteni
svi zajaze pakô ogńeni.
[11] Voće i blaga sva ńihova
s korienom ćeš s zemļe odnieti,
da sred ļudskieh svieh sinovâ
trag prokleti
bu*d*e ńihov opustjeti;
[12] er svrnuše svoje osvete
suproć tebi zlobe cieća
i smotriše tamne svje*t*e,
kê pršeća
ne potvrdî dje*l*om sreća.
[13] U bieg svrnut ńih ćeš pleći
jedniem dielom, tvê vojnice,
s drugiem ćeš ih spried zateći
i u lice
udrit ledne strašivice.
[14] Uzvisi se, gospodine,
nedobitnom tvôm jakosti,
a mi trubļom hvale istine
u radosti
pjevat ćemo tvê kreposti.
Ocu, sinu, duhu bogu,
kom na zemļi ńie nać slike,
pjeva', o sviete, po razlogu
hvale i dike,
kô s početka, sad, uv*i*ke.

36 in benedictionem — Chald., Hebr.: benedictionem; 74—75 praeparabis vultum — S. Hier.: firmabis contra faciem.

a) Besjedi se u ovoj pjesni o Isukrstu kô čovjeku, a ne kô bogu, i prikaživa se ma*l*omańe neg sved ńegova čovječanska narav, po kojoj mańi bješe od svoga neizmjernoga roditeļa.

Pjesan XXI. [str. 63.]

Molitva gospodina Isukrsta izdišući na križu, kojom prikaživa nebeskomu ćaćku tegotu od mukâ svojijeh, moli ga za svoje uzkrsnutje i spomeńuje kolike ńegovom mukom porodit se imahu višńemu časti i hvale a koristi crkvi pravovjernoj, složena proročkijem znańem po kraļu Davidu.

Bože,[a] ah bože moj, pogleda'!
vaj, čemu me pusti[b] ovako?
Môj slobodi k meni ne da
prić i vapi na me opako
moj[c] grieh, pače grieh općeni,
kî 'e na meni, a ne u meni.
[2-3] O moj bože, u dne, u noći
zaman vapih bez pokoja;
nu se neće ta riet moći
nerazborna molba moja,
[4] er si dvora kraļ rajskoga
i zahvala puka tvoga.
[5] Naši stari u te ufaše,
i ńih si od zla izbavio;
[6] k tebi vapaj prostiraše,
i ļubko si ih sahranio;
u te ufaše, î po tebi
ńih ufańe zaman ne bî.
[7] Ah navlašto ja bit gledan
dostojan sam s mojiem trudim!
niesam, niesam neg crv jedan,
ter me ružna prid sviem ļudim
pogrduje u nescjeni
izmet puka potišteni.
[8] Kî me paze mnom rug tvore, [str. 64.]
gdi sva jakos moja oslabî,
kreću glavam i govore:
[9] „Gdi 'e bog ńegov, da ga ugrabi?
uń ufô se, on ga izbavi
kî ga ļubi, kako on pravi.“

6 ‚kjie‘ S; 23 ‚neszieni‘ s docn. ostruganim ‚s‘ A; 28 ‚gdjie‘ S.

[10] Ah moj ćaćko, ti si mene
iz utrobe čiste iznio;
još pri dojkah mê ļubjene
majke ufańe mê si bio:
[11] taj čas padoh, kraļu od nebi,
iz matere u skut tebi.
[12] Tiem od mene ne odstupa’,
er si moj bog od poroda.
Eto moja smrt pristupa,
i nie tko mi pomoć poda,
[13] a kruže me ļudi opaci
jak obiesni junci i ba*c*i.
[14] Da me osvade svemu sv*i*tu,
ustim zjaju protiv meni,
slični lavu vrlovitu
kada reži, grabi i plieni,
ter satira odasvudi
jedniem tiekom stada i ļudi.
[15] Vid, kô voda sred gorkosti,
iztekô sam vas u krvi;
rasute su moje kosti,
kieh udorac teški smrvi,
i kô vosak skopni*l*o je
sred mo’ih prsî srce moje.
[16] Prisušî se snaga u meni
jak izpečen sud od kala,
prionu k grlu mom sprženi
jezik žeļan pitja i ma*l*a,
ter si, o ćaćko, jur me sveo [str. 65.]
u prah smrtni i u pepeo.
[17] Viđ gdi život moj obteče
biesnieh pasâ[d)] množtvo grdo,
gdi me obsjede i zateče
prieko vieće i zlosrdo,
gdi nadmeni krvne odluke
probiše mi noge i ruke.
[18] Viđ gdi u tielu mom razpetu
broje svaku kos napose,
na mû golu pu*t* prisvetu
svud slobodno pogled nos*e*,

[19] ter mê odjeće diele i sreću
vrh haļine moje izmeću.
[20] Ah, od mene tvû ne stani
nadaleko pomoć, bože!
ah pogledaj, ter me obrani,
er me obranit tvâ vlas može;
[21] hod' oružju, hod' otima'
mû jedinu dušu psima.
[22] Otmi lavskieh iz čeļusti
mene u tugah speta mnoz*i*h;
poniženstvo mê ne pusti
si*l*am zvierî jednoroz*i*h.
Nu uslišen sam: eto odzgori
ti na moj plač odgovorî.
Er znaš, ćaćko, ja ne prosim
da me izbaviš mu*k*e i smrti,
kû povoļno sad podnosim
za ńom ļudski grieh satrti,
neg da oživeš mene opeta,
kî sam život mrtva svieta.
[23] A ja vadeć iz dubine
oce svete, bratju moju,
sred vesele ńih skupštine [str. 66.]
slavit ću te, moj pokoju,
i glasiti tuj prid sv*i*me
uzvišeno tvoje ime.
[24] Tad mâ harnos ńima riet će:
„O Jakoba vjerno pleme,
u kojemu minut neće
strah privišńi n'jedno u vrieme,
puče izbrani, skupno moga
hvali i slavi ćaćka i boga.
[25] Izrae*l*ov, u bojazni
štuj ga, o rode, kô pra*v*o je,
pokli on ne htje da su izprazni
moji uzdasi, molbe moje,
ni pogrdî sina svoga
u naličju od uboga.
Blagi ćaćko mi*l*ostiva
ne odvrnu lica od mene.

čiem u slici môj uživa
izgled slike svo'e blažene,
i uslišî sve što moje
plačno srce vapilo je.
[26] Hvala, o ćaćko, mā bit ima
u velikoj crkvi uza te;
svetilištim zavjetn*i*ma
počastit ću pomno ja te[(?)]
prid sviem kî se pravde od tvoje
bogoļubniem strahom boje.
[27] Od tieh mojieh svetilištâ
blagovat će kruh dan s nebi
vjerni ubozi kiem sve 'e ništa
i samomu sve je u tebi;
svi koji ištu tebe u meni
hvalit će te nasi*t*jeni.
[28] Srca tako pokriepļena [str. 67.]
steć će život neprošasti;
do kraj zemļe uspomena
poletjet će tvoje oblasti,
i do konca krug od sv*i*ti
k tebi se će obratiti.
S kućnom družbom svoga iz doma
i neznanci dohrlit će,
častit će te i veoma
poniženo klańati će,
[29] znajuć da tvā sviem národi
vlas kraļuje i gospodi.
[30] Nu ne samo ubog tvoje
svetilište blagovat će,
neg na zemļi bogat tko je
duši otole hranu imat će
i slavit će neizmjernoga
ma*l*u u brašnu stvorca boga.
Na zemļu će pridań pasti
svi kî u zemļu mrtvi shode;
[31] živjeti će, da ga časti,
moj duh vratjen sred slobode

128 ‚stèecchje' S, ‚stéecchie' A; 131 ‚svjeti' S; 132 ‚secchie' ispr. u ‚chiese' A; 139 ne] me S.

i služit će vjerno u svemu
moj duhovni porod ńemu.
[32] Rod[g)] došasti k višńem prit će
rajske upisan vojske u broju,
nebesa ista naviestit će
privisoku pravdu svoju
puku rodit koji ima se,
koga stvorit bog će za se.
Slava ocu neizmjernomu
kî sve stvore na sviet dava,
slava sinu jedinomu,
prisvetomu duhu slava,
kô s početka bî od sv*i*ti [str. 68.]
i sada je, sveđ za biti.

3 a salute mea — B e l l a r m. : ab evasione mortis; 30 vult — C a m p. : amat; 39 tribulatio — B e l l. : ultima tribulatio; 84 humilitatem meam — P a g n i n. : respondisti mihi; 141 pingues — S. A u g u s t. e t A q u i l. : divites; 152 annunciabitur — S y m m a c h. : adscribetur.

a) Sve ovo Isukrs govori po svojoj naravi čovječanskoj, po kojoj i mańi bješe od vječnoga svoga oca i podložan na smrt i mu*k*e umrle.

b) Riječi su ovo Isukrstove u prilici od grešnika, od koga uze obličje za grešni dug zaplatiti. Tko je pravovjeran krepko drži da nije nikada bog ostavio ni pustio Isukrstovo čovječanstvo, s kojijem je vazda sastučen bio sobstvenijem i nerazdružnijem ujedińeńem, ter da naš spasiteļ veli ovako za naš nauk, neka po temu sudimo tegotu od mu*k*a ńegovijeh, pokli on tijem kô da hoće rijeti: „Ah moj ćaćko, čemu si me pustio podnosit mu*k*e ovolike, kad sam mogô jednijem uzdahom mojijem a*l*iti jednom kapļom moje neprocijeńene krvi svijete neizbrojene sahraniti.“ *Si quis contra Calvinum alias interpretationes velit, adeat S. Athanasium Tract. de Passione, Cyrillum Alexand. Dial., quod unus sit Christus, Magistr. [sententiarum]*[1] *Dist. 21, cap.* 1. *eiusque Commenti*[2], *D. Thom., D. Bonavent. Scotum, Durand. etc.*

c) Isukrs niti učinî, niti može ikada grijeha učiniti, neg, er bješe na se uzeo grijehe naše, zove grijeh za svoj. A to svjedoči sveti Pavô, pišući Korintjanom, da vječni otac svoga sina, koji grijeha nikad ne pozna u sebi, učinî za nas grijehom, to jes nań stavî naše krivine za na ńemu ih pedepsati. *„Eum, qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum fecit.“* 2. C o r i n t h., c a p. 5.

d) Pod imenom od pasâ, od lavâ, od jednoroga etc. razumjej svud po ovoj pjesni Židove, na zvjersku priliku žestoke prema Jezusu.

e) Jednorog a*l*iti jednorožac, koga mi iz talijanskoga jezika zovemo leunkorno, jes u istočnijeh[1] Indijah zvijer sasma ohola, neukrotna i vrlovita. Pišu spovijedaoci[2] da je sta*s*om i grivom końu prikladna; ima kudu od vepra, bradu od koze,

napom. *b)*: [1] iz A, nema S; [2] ‚Commento‘ S; napom. *e)*: [1] ‚Istocnjh‘ S; [2] ‚spouidaozi‘ A.

dlaku na zlato *ili* na pepeo, a sred čela rog prav, gladak i oboštren od dva lakta, kojijem dotegnuvši vode otrovane, ostavļa ih zdrave i očistjene. Ona ļubi mjesta kalovita, sveđ u tle gleda; trudno se živa uhiti cieć brzine i jakosti. Riječ je da se samijem djevicam povoļno puštava u ruke, premda to mnozi očigledni svjedoci ne drže za istinu. *V. Plinium, Elianum in Hist. Animal., Paulum Jovium lib. 18., Marcum Polum in Hist. Indica etc.*

f) To jes svetilištim od moga prislavnoga tijela i krvi, koja ću tebi postavit u crkvi mojoj za zavjetno i temeļito prikazańe od zahvaljeńa.[1]

g) To jes krstjani, kojijeh krvi svojom porodi Isukrs i uze za svoj narod izabrani.

Pjesan XXII. [str. 69.]

Raduje se i slavi svemogućega pastijera koji ga je namjestio u stado od svojijeh pravovjernijeh i još ktomu svjetovnom obilnosti i bogastvom nadario.

[1] Gospodin mnom vlada, moj pastier on je sam;
[2] ja svoga od stada ovčicȁ vjerna sam,
i u ńem sve ima što prosi żeļa mȃ.
Po ńem će sve mi bit što srce mê ište,
er me htje nastanit u liepo plandište,[a]
gdi zelen s cvietima v*i*k ne zna što 'e zima.
Pomno me uzhranî nad vodam,[b] kiem slike
u slasti naći n*i*, za živjet uv*i*ke,
er život rajski je slas kȃ se tuj pije.
[3] Kada god duša mȃ zađe i grieh zanie ńom
on si*l*am draz*i*ma vrnu je k stadu svom;
on za svo'e slavn' ime prav na put stavî me.
[4] Još da grem, bože moj, po sje*n*ah od smrti,
ne straši mene toj, er sa mnom drug si ti,
drug vjerni, drug pravi, drug rajske ļubavi.
Tvoj prut[c] i šibika, pastieru moj mi*l*i,
mene su dov*i*ka u srcu smirili,
er me su priveli tvoj u skut veseli.
Nu tvojoj mi*l*osti dobrima vječnieme
nie bilo zadosti nadielit żeļe mê
i podat za pokoj mȏj duši zakon tvoj.
[5] Još da se grizu svi kî smrtno zlobe me,
ti blagom proslavî svjetovniem bitje mê
i spravî za mene gozbe bez procjene.

— pj. 21, napom. *f)*: [1] ‚Sahuagliegna' s docn. (?) prevuč. prvim ‚g' A; — pj. 22, 21 ‚prodat' S.

Ti, da se u časti raskošnoj ponose, [str. 70]
mirisnom pomasti prosvietlî mê kose
i mene priizv^rsnom opoji čašom tvôm.
[6] Napokon mā bit će tvā milos obrana
i vjerno sliedit će[d)] mû dušu svieh dana,
za čuvat da ne bi zašla put od nebi.
A to nek živući prikivam zatieme
u raju, tvôj kući, mā kruno, sve vrieme
i rajske tvê dike uživam uvike.
Od zemļe počete do sada, sad i sved
trojice prisvete svak slavu pripovjeđ
i vik nepristale naricaj ńoj hvale.

1 regit me — Graec.: ποιμάνει με, est pastor meus; 22 adversus eos, qui tribulant me — Camp.: ex adverso persecutorum, ut videant et doleant.

a) Razumije mir i pokoj koji pravovjerna i pravedna duša u sebi ćuti.
b) Razumije vodu od svetootajnoga kršteńa, na proročansku.
c) To jes zakon pravovjerni, kojijem se duše vladaju, koliko ovčice šibikom.
d) Milos božija, bez koje ne možemo učiniti nijedno dobro duhovno, ni od grijeha se učuvati, svako naše dobro djelo i pritječe i druži i slijedi. [Ovo[1-] sve ukratko izrekoh u mojoj Mandalijeni, pjevajući o milostivoj pomoći božanstvenoj:

Pritječe nas, da hoćemo;
druži, da prav put poznamo;
podpomaga, da možemo;
sliedi, neka platu imamo,
i nas bez nas vlada'uć odi,
nas, ne bez nas, gori uzvodi.[-1]] [Uzdasi V. 301.—306.]

Viđ[1] pjes.[2] 58, c).

Pjesan XXIII. [str. 71.]

Kaže da je svijet stvoren za ļudî a ļudi za spaseńa, nu da sami pravedni spasit će se. Od kojijeh rodjen, gospodin Isukrs imaše, kô ponosit nad inijem od pakla i od svijeta dobitnik, uziti na nebesa za raztvorit nam rajska vrata. Zatoj prorok u ovoj pjesni na svrsi zaziva anđele, da mu raj otvore.

Višńega je zemļa ova
i što vidiš ńu puniti;
sviet gospodi vlas ńegova
i svieh kiem je stan na sviti.

— pj. 22, nap. d): [1-1] iz A, nema S; [2] pjes.] još i na listu A.

[2] Er on stvorî utvrdjenu
zemļu morskoj na dubini,
i nad riekam postavļenu
usred vodâ stavnu učinî.
[3] Sve je za nas toj začeto
a mi rajskieh za visina;
nu tko će uzit mjesto u sveto
i na goru[a] gospodina?
[4] Taj sam koji prav rukama
ne dje*l*uje s nerazbora,
ter nečistiem požudama
srce u svoje put ne otvora;
koji izprazniem v*i*k riečima
ne zaveza duše svoje,
ni zakletvam himben*i*ma
izkrńega svoga izdô je:
[5] Blagoslov će više ńega [str. 72.]
iz privišńe ruke siti,
i spasiteļ rajski će ga
mi*l*osrdjem napuniti.
[6] Daj ne drugo, evo, umrli,
kô su dobr*i*[b] srećni u plodu
i dokle su svoj prostrli
u slavnomu zrak porodu;
svemoguće sin desnice
za sina se ńim darova,
čiem dobrotu sliede i lice
ištu boga Jakobova.[c]
Evo u boju neumrlomu
on dobitnik svietla imena
put nebesa k ćaćku svomu
nosi odore pakla strena.
[7] Podignite vrata od nebi,
poglavice[d] rajskieh če*t*â;
raj se otvorî sam po sebi,
kraļ od slave uń da ušeta.
[8] Tko 'e taj srećni kraļ od slave?
On je gospod moćni i jaki,

15 ,necistieme' A.

prid kiem rati sred krvave
splesan pade grieh opaki.
[9] Vrata od raja podignite,
poglavite višńe sviesti;[e)]
vječni zatvori, ustanite,
er od slave kraļ će uljesti.
[10] Tko 'e táj srećni kraļ od slave?
Kraļ od slave bog je od boja,
kom robuju bojne sprave
i viteška čes svakoja.
Stvoriteļu trojstvu od ļudî [str. 73.]
daj se od ļudî čas velika,
i kô od vieka bilo 'e, budi
sad u vieku sveđ dovika.

18 accepit — Fel.: iuravit; 50 virtutum — S. Hier.: exercituum.

a) Viđ pjes. 14, *a)*.
b) Iz plemena od Jese rodî se kraļ David, a od koljena Davidova sveta djevica — sveta, rijeh, i hći od svetijeh ļudî [kojoj[1-] roditeļi biše Joakim i Ana etc.[-1]].
c) Viđ pjes. 19, *a)*.
d) To jes poglaviti anđelski dusi, *ili* er su oni poglavita božija stvoreńa i najprva, *ili* er su poglavice od inijeh stvorâ, dočijem vladaju i vrte uredna[1] nebesa i tako uređuju sve stvari podnebeske. *Ili* zovu se odi, da, za veću *čas* Isukrstu, vrata otvore oni koji su najpoglavitiji među anđelima. Pokli jesu i među ńima viši i niži, ter je najviši i najprvi red od Serafinâ, od Kerubinâ i od Pristoļâ; drugi niži od Gospostvâ, od Kreposti i od Oblastî; treći najniži od Poglavstvâ, od Arkanđelâ i od Anđelâ. *V. S. Dionys. de Coelesti Hier. cap. 6. et 7.*
e) Što je duh negoli spomenutje kojijem se spomeńivamo od šta se spomeńivamo, negoli htjeńe kojijem hoćemo što hoćemo, negoli svijes kojom razumijemo što razumijemo? Zato anđeli, budući izpuni i cjeloviti dusi, zovu se odi imenom od Svijestî, er nijesu drugo negoli svijesti, htjeńa i spomenutja bez tijela i bez prignutja za imat ga.

Pjesan XXIV.

Prosi milosrdje na grijehe svoje i milos za pravedno živjeti unaprijeda, a na svrhu obranu prema svojijem progoniteļom.

Kroz[a)] goruće uzdisańe,
bože, uzdigoh dušu k tebi,
[2] i budući ti mê ufańe,
bit zasramļen neću u sebi,

— pj. 23, napom. *b)*: [1-1] iz A, gdje je poslije ,etc.' još ostrugano nekoliko riječî, nema S; napom. *d)*: [1] uredno A.

ni će molba mā skrušena
odstupiti neuslišena.
[3] Ne daj zlobniem, ah, dovieka
nevoļom se môm smijati,
er tko tvoju pomoć čeka, [str. 74.]
znam da smeten nejma ostati
i žaliti bez zahvale
suze svoje zaman pa*l*e.
[4] Smeten ostô pače i pla*k*ô
izgubļene trude svoje
tko, dje*l*ujuć sved opako,
taštom svietu robovô je,
što za steći svo'im trudima
razmi platu vjetra i dima!
[5] Tvoje drume neockvrńene
ukaži mi, gospodine,
na mê żeļe ponižene
put objavi vječne istine;
tvôm istinom upravi me,
tvojiem znańem prosvietli me.
[6] Tebe, er ti si mê spaseńe,
sveđ izgledam vapeć: „Prosti!
Ne zabudi tvê smiljeńe
i od vieka tvê mi*l*osti;
spomeni se da 'e bez broja
i bez mjere blagos tvoja.
[7] Mê mladosti razpuštene
vrz' nerazbor u nescjeni,
mi*l*osrdno ter se od mene
cieć dobrote tvê spomeni,
i viđ, ne što bih ńekada,
neg prid tobom što sam sada".
[8] Sladko 'e srce u dobromu
našem ćaćku s umrl*i*ma,
čiem put pravi nie mučno mu
istiem kazat grešnicima
i ńih na svoj zrak privesti
gnusne iz tmine od nesviesti.
[9] A negoli da svo'e vjerne [str. 75.]
mudro ne bu*d*e uputiti

i uvjeǵbat krotke i smjerne,
kô će čistiem drumom iti
i ńegova put svjetli*l*a
dobrosrećna sterat krila.
[10] Božji puti pu*n*i istine
i mi*l*osti dušam jesu,
kê čuvati nad sve ine
ńegov zakon pomńive su
i u zakonu višńe svete
i svjedoǵbe i uvjete.
[11] Tiem na grde mê krivine
skupne brojom bezbrojn*i*me
smi*l*it ćeš se, gospodine,
za prisveto tvoje ime,
po komu mi se obećava
vječna rados, sreća i slava.
[12] Tko godier se strašiš boga,
komu zakon bog podô je,
da sred puta obranoga
ńim stupaje vladaš tvoje,
komu, er pravi put obrô si,
platu obilnu višńi nosi, —
[13] hodi k meni sad i sluša',
čuj tvû sreću ter je steci:
tvâ će u dobru tonut duša,
sviet će[b)] očinstvo bit tvôj djeci
i prikrit će svo'om oblasti
zemļu porod tvoj došasti.
[14] Sve što vjerniem bog obeća
i sva otajna kâ raj krije,
tebi tvoje plate ciećа
objavit će najposlije
i u zraku slave svoje [str. 76.]
u ńem, po ńem, š ńim sve što je.
[15] Zatôj oči mê smućene
k ńemu obraćam i mê suze,
er mê noge zamršene
on će iz grešne pcdriet uze;

---

45 **,uviegbat'** (?) docn. ispr. u ,uviʃbat' (?) A.

zatoj vapim vrieme u svako
izdno srca k ńemu ovako:
[16] „Ah pogledaj, ćaćko, na me,
imaj mi*l*os bitja od moga.
Eto ostavî sva družba me,
potrebnik sam bez nikoga,
od svieta izdan, a odzgara
poznan ubog svieh dobara.
[17] Iz nevoļe ti me izvadi,
kôj mā̃ slabos ne zna uteći;
er me, vajmeh, mu*k*e i jadi
naripiše svi najveći
i po mojoj duši i t*i*lu
razkriliše vlas nemi*l*u.
[18] Umiljenstvo pazi moje
i tegotu moga truda,
i prosti mi, jaoh, sve što je
mā̃ skrivila narav huda;
skrši tvrdi dub mê zloće
kî mi rada gorko voće.
[19] Vid zlobnike mê nad mnome
uzmnožene i smione
gdi s omrazom nepravome
plačni život moj progone,
i gdi nejma š ńih pokoja
ucviļena duša moja.
[20] Ah mû dušu čuva' i gleda'.
Ah slobodu, ćaćko, d*a*' mi;
ako u tebe ufam, ne da' [str. 77]
da se ufańe mê zasrami;
[21] daj spaseńe mom životu,
pravdu er ļubim i dobrotu.
Tebe čeka moj duh verni,
o žudjeni shraniteļu;
[22] a ti svaki jad čemerni
čin' da mine pri veseļu
s mene i s tvoga segaj puka,
Izraelova slavna unuka“.
Sunce, zviezde, zemļo i mo*r*e
i od svich stvorâ ljepši raju,

čin'te slavne kroz žamore
da se trojstvu hvale daju,
da kô sprva bî ńekada,
sad je i bu*d*e sveđ kô sada.

40 legem dabit delinquentibus — S. Hier.: docebit peccatores; 51—52 requirentibus testamentum — Hebr.: custodientibus pactum legis; 73—78 Firmamentum est dominus timentibus eum et testamentum ipsius, ut manifestetur illis — S. Hier.: Secretum domini timentibus eum et pactum suum ostendet eis; 89 unicus — Camp.; ab omnibus desertus; 96 multiplicatae — Hebr.: dilatatae; 114 Innocentes et recti adhaeserunt mihi — Camp.: Innocentiae et aequitatis studia servent me.

a) Mnim da ovu pjesan David složî kad, ostavļen i izdan od najuzdanijeh[1] dvoranâ, bježaše pod staros izprid sina Absalo*n*a. Viđ život ńegov na poglav. XVIII.

b) Blagodarni stvoriteļ ne samo u raju dobro dobrijem dava, neg i na svijetu. Zato, o umrli, ne trudi iskat svjetovna dobra po grijehu, er ćeš ih veoma lašńo steć po kreposti. Pročti Davidovu pjesan XXXVI., koja na vele mjestâ tu istinu potvrđuje.

Pjesan XXV.

Potvoren od opacijeh jezika i ozloglašen prid svijetom, vapi prid pristoļem sudca boga i kaže pravednos svoju.

Sud mi[a] čini, gospodine,
smiono vapim, sud mi čini,
pokli uljezoh bez krivine
prid tvê lice, sudče istini,
er što o meni zloba kaže, [str. 78.]
naćeš da sve tlapi i laže.
Prav sam i ufam pravdu u tvoju;
tiem moj razlog kô da oslabi?
Da ja varam, varku moju
tvâ tančina poznala bi,
er tvê bistro znańe umije
prozret misli najskrovnije.
[2] Izkušaj me i razluči
sve što 'e u meni, gospodine;
moje srce prli i muči,
da zatajat nejma istine,

— pj. 24, napom. *a)*: [1] ‚ńajuʃdanjieh‘ S, ‚naiuʃdanijeh‘ A;
— pj. 25, 5 o] u A.

i viđ, u môj duši je li
što su opaci na me iznieli.
[3] Znam da u ńoj naćeš samo,
da 'e tvû mi*l*os sveđ mislila,
da tvoj zakon, kiem imamo
vjerno mjerit naša d*il*a,
sveđ je bio ńoj dosada
i zabava i naslada.
[4] Ja ne sidjeh drug od zlobâ
u izpraznieh ļudî viećii;
ja ulazit n'jedno u doba
među ohole glave neću;
[5] ja opake mrzim zbore
i zloćudne razgovore.
[6] Ruke moje, bože, umit ću[b)]
meu pravedniem u tvôj kući,
i tvoj otar obhodit ću
s vjernom družbom pjevajući,
[7] za u pjesnieh čut i rieti
slavna čuda tvê pameti.
[8] Ļubih ures, ti znaš dobro,
tvoga od stana, što umjeh boļe;
ļubih mjesto kê si obrô [str. 79.]
tvojoj slavi za pristoļe,
i er ļubiš mê sve što je,
ļubih, bože, sve što 'e tvoje.
[9] Ah zlotvorskoj smrti ikade
nemoj da mâ smrt je slika
i da moja glava pade
među glave od krvnikâ,
[10] kieh neprave ruke očito
napuńiva grabsa i mito.
[11] Ako prid tvoj sud s čist*im*e
eto srcem smjeh uljesti,
smi*l*uj mi se, slobodi me
od progonstva silne česti;
spraži jezik taj doskora
kî me zlob*i* i potvora.

42 ,ie' docn. ispr. u ,e' A; 53 ,sparſci' A.

[12] Ja na pravi put daleko
stah od putâ svieh pogubn*i*h,
nek bi hvalu ti mû stekô
sred skupštinâ bogolubn*i*h,
slavni sudče, kî ćeš sv*i*tu
moju ukazat pravdu očitu.
U tri kipa jedno bitje,
u tri sobstva boga istoga
nami razlog proslavit je
svega iz srca luvenoga:
on s početka bî pun dike,
jes i bit će sveđ uv*i*ke.

13—14 proba me — Camp.: scrutare omnia mea; 28 iniqua gerentibus — S. Hier.: superbis; 33 circumdabo — Cassiod.: circuibo.

a) Ovu pjesan učinî prorok sveti, kad od svojijeh zavidnika bî nepravedno potvoren prid Saulom, kô da mu ište život i kru*n*u uzeti.

b) Običajno je bilo u staromu zakonu umivat ruke za zlameńe od pravednosti i za ukazati unutrńu čistoću čistoćom s dvora. Zato Moizes izhitrî velik sud mjedeni u templu, iz koga umivahu ruke i noge posvetiteli, kad imahu k božijemu otaru pristupiti, što i dan današńi misnici krstjanski činiti običajemo prid misom i na misi. *V. Origen. tract. 15. in Matth.*

c) Iđahu u sku*p*u oko otara božijega evrijenski crkovńaci, udarajući i pojući hvale[str. 80.] privišńemu. *Lorinus et Bellarm. hic.* Kako i sada opći se činiti od krstjanâ u skupnohodećemu pomoljeńu, koje latinski zovemo pročesijun.

Pjesan XXVI.

Prosvijetlen višńom milosti i brańen desnicom svemogućom, nejma straha od nikoga; i zasve da ostavlen od svojijeh, boraveći pod krilom ćaćka vječnoga i u ńegovoj kući, nahodi sve što žudi.

Bog ako je
zora i sunce duše moje,
ako 'e meni
on spasitel oblubjeni,
tkoga da se strašim veće?
On odmeće
tvrdiem štitom svoje obrane
svaku od mene boles s strane.
Dakle prid kiem treptjet mogu,
kad nahodim stavnu i mnogu

svjetlos, pomoć, štit u bogu?
[2] Eto na me
pristupaše, da shara me,
odasvuda
nepravedna če*ta*[a)] huda,
da mi i istu krv popije,
meso izije.
A*l*i, višńem iznenade
oborena trieskom, pade;
i ostaše zlobni i pr*i*ci,
kî me mor*e*, protivnici
bez jakosti svikolici.
[3] Još da sta*n*e [str. 81.]
množtvo vojske oružane
protiv meni,
i da jur su pripravļeni
sred taborâ plami od boja,
ne bi moja
duša i srce izčeznulo;
još da bi me nasrnulo
strašno bjeńe iza toga,
ne bih prědô, negli u moga
Ufô bih se stvorca i boga.
[4] Vrhu svega
prosih mi*l*os jednu u ńega,
kû mnim ste*ć*u,
nu dok stečem, prosit je *ć*u,[b)]
d*i*m, pribivat da me stavi
u gizdavi
svoj stan rajski sve dni moje,
da ljepote vječne svoje
nagledam se pun sladosti
i razgledam żeļno dosti
svoga dvora zamjernosti.
[5] Mnim, rieh, steći
ovu mi*l*os ja proseći,

— pj. 25, napom. *c)* u A je tu sasvim isplavļelo pismo pa se ne može ništa pročitati:

— pj. 26, 36 ‚stècchju' S, ‚stecchìu' s prvim ‚c' dod. nad retkom A.

er po d*il*u
znam privišńu blagos mi*l*u.
On najgorieh tugâ u vr*i*me
obsje*n*î me
u skrovištu svo'e pomoći;
on me učuva sa svom moći;
[6] on me utvrdî vrh temeļa,
on me uzvisî sred veseļa
vrh svieh mojieh nepr`jateļâ.
Za har taku
božje crkve stranu svaku
radosno je
obhodilo[c)] srce moje.
Tuj pjevajuć skladno ńega, [str. 82.]
od mojega
glasa, kako razlog ište,
prikazah mu svetilište.
Slavit ga ću i unaprieda
pjesni pojuć slađe od meda,
samo na ńe da on pogleda.
[7] O mê ufańe,
molbe usliši mê svakdańe,
kiem srčano
k tebi vapim, o mã obrano,
i za mi*l*os jur se umoli.
[8] Čuj sred boli
gdi ti uzdišuć srce veli:
„Moj te pogled ište i želi,
i tvê lice sveđ će iskati;
ah jednom ga k meni obrati,
za kiem na dan mrem stokrati“.
[9] Pun gorkoga
gńieva od mene sluge tvoga
ne uklańa' se;
uzmi suze mê prida se,
ne ostavi me ni pogrdi,
čiem zlosrdi
zmaj na mene glavu peńe.
[10] O mê blago, mê spaseńe,
sad si ćaćko ti sam meni,

er me pustî u nescjeni
majka i ćaćko moj rodjeni.
[11] Uputi me,
da drumovim grem pra*vi*me;
daj mi, o bože,
način da moj stupaj može
sveđ po tvojieh putieh iti,
er me očiti
zasjednici love odsvudi.
[12] Ah ne daj me ńih požudi!
viđ kriv svjedok potvora me, [str. 83.]
i potičuć tašte plame
udi sebi, lažuć na me.
[13] Ja vjerujem
dopriet u raj, da stanujem,
priveseli,
zemļa od živieh kî se veli;
i sve tlačeć vremenito,
vjekovito
dobro u ńemu pazit svako.
[14] Uzmi, o dušo, srce jako,
dje*l*uj vriedno, trpi i čeka',
dokle u svrsi tvoga tieka
uzvisi te bog dovieka.
Kad bog stvorî
zemļu ozdala, nebo odzgori,
sviet gizdave
dô 'e mogućstvu višńem slave.
Tiem veselo, kako onada,
sveđ i sada
pripievaj se neizrečena
č*a*s, blagosov, hvala i scjena
ocu općenom stvoriteļu,
sinu ļudskom spasiteļu,
duhu od dušâ braniteļu.

4 protector — alii: salvator; 43 visitem — Hebr.: oculis perlustrem; 51 Chald.: „umbraculo“ [ni u S ni u A nije drukčijim pismom naznačeno na koju se riječ u tekstu vulgatinom odnosi ova varijanta, ali biće da se odnosi na „tabernaculo“]; 95 inimicos — S. Hier.: insidiatores; 96 animas — Bellar: desiderium.

118 ‚sziena‘ s ostruganim ‚s‘ A.

a) Mnokrat bî David nasrnut od razlicijeh neprijateļâ, nu o kojijeh odi besjedi osobito, ne zna se.

b) Bez sumńe ma*l*okrat stječe što prosi u boga tko ne trpi i ne nasljeduje u prošeńu, er bog drži u ma*l*oj scjeni pršeće i nestavne molitve; i kako je on stanovit u svemu, tako hoće da je i srce naše u ńegovu uzdańu stanovito, ufajući se da će zaisto izmolit što pita, ako mu bude korisno za spaseńa.

c) Viđ pjes. 25. *c)*.

Pjesan XXVII. [str. 84.]

Sprva sumńiv i mučan više svoga spaseńa, moli zań božanstveno milosrdje i kune grešnike, pak nebeskijem nadahnutjem poznajući da je uslišen, raduje se u gospodinu.

K tebi vapim i vapit ću,
gdi me skrovna sumńa muči;
ah na ļutu mû nesriću
ne ogluši se ni primuči.[a)]
Er primučiš ako ikada,
zatočniče nedobiti,
moj će život satren tada
u dno zemļe s mrtviem siti.
[2] Nemoj molba mâ da izgine,
čiem tvû pomoć żeļno stižem
i k tvom ruke, gospodine,
nadsunčanom templu uzdižem.
[3] Ah nemoj me v*i*k pridati
jazu ogńenom s grešnicima
i moj vjerni duh ne stra*t*i
s kletiem dušam neprav*i*ma
koje iskrńem uńeguju
i u miru š ńim govore,
a u srcu motre i snuju
raspe i zloće sve najgore.
[4] Ńim daj[b)], bože, što dostoje
svoja izdavna grešna d*i*la;
na ńih padi sve ono što je
svies ńihova namislila.
Što god rukam svo'im radiše, [str. 85.]
vriedni sudče, teško im plati;
što mi krivo odvratiše,
ti pravedno ńima odvrati.

[5] Ne mislišе da ih sudit ćeš,
tvā ne znaše djela sveta;
tiem, kô zgradu, razgradit ćeš,
i zgradit ih neć opeta.
[6] Blagosovjen bog sve vrieme,
kî mû molbu prima i scieni;
uń ufah se — pomože me,
[7] er je on pomoć i štit meni.
Pomladih se, i mā strena
novom snagom put procvjeta,
da ńegova čas imena
hrlo glasim priko svieta.
[8] On mā 'e jakos, tiem ga uspeńī
pripievańe k zviezdam moje, —
on branitel̨ moj spaseńi,
on me kral̨om pomazô je.
[9] Blagoslovi, spasi, uresi,
bože, tvoj puk, tvû baštinu;
ńega vladaj, ńega uznesi
u tvû rajsku kral̨evinu.
Ocu, sinu, duhu, i u ńima
daj se bogu proslavjenje,
kako dosle bio hval̨en je
i kô hval̨en sveđ bit ima.

3—4 deus meus ne sileas a me — S. Hier.: fortis meus, ne obsurdescas mihi; 12 templum sanctum tuum — Gloss. Ord.: caelum; 13 trahas — S. Hier.: tradas; 36 protector meus — Hebr.: scutum meum; 41 plebis suae — S. Hier.: mea.

a) To jes unutrńem nadahnutjem razgovori dušu moju i opri se paklu, koji me sumńam smeta i nepokoji.

b) Odi dobrostivi David ne ište da na ńegovu molbu pošl̨e bog pedepsu ńegovijem neprijatel̨im i da se pravda božija ugodi s ńegovom osvetnom vol̨om, neg svoju vol̨u ugađa vol̨i božijoj, ter ino | ne prosi neg da se izpuni hotjeńe višńe str. 86
pravde, koje on na proročku priviđa da je odlučeno te nepodnosne zlotvornike pedepsati.

34 ‚szieni‘ s ostruganim ‚s‘ A; napom. *b)*: [1] ‚provigtja‘ S.

Pjesan XXVIII.

Pjeva djela čudnovita koja tvori u podsunčanoj naravi stvoriteļ bog, na koga samu riječ svemoguću sve stvoreno obslužuje i podlaga se.

Nos'te bogu, sinci božji,
sinke od stada mlade ovniće;
[2] ča*s* mu i slavu svak priloži,
zasve on slavom vječnom svitće;
svak mu ime štuj, ńegov*im*
prostrt svetiem prid dvorovim.
[3] Er još morske jaz dubine
ne imaše svoj kraj strmi,
kad glas vječne veličine
ne zavapî, neg zagrmî,
da se, kud on zapovieda,
voda s zemļe dieli ureda.
[4] Kad vrh vodnieh jazâ puč*e*
i tvrd vapaj zabesjedî,
režńa od mo*r*a smjerno umuče
i obslužî što on naredî,
ter se ukaza pun kreposti
glas neizmjerne velikosti.
[5] Ako vihar dubje u gori
strahovitiem hukom slama,
ako davńe čedre[a] obori
nad visociem planinama,
znaj da vihar vrši i sliedi
glas svemoćne zapoviedi.
[6] Er libanske[b] bog će čedre [str. 87.]
podriet si*l*om pla*t*e vrle,
da put višńe strane vedre
jak telići skaču i hrle,
kad ih zav'je i zahiti
snažni sjever, jug srditi.
Pače i go*r*e s mjesta svoga
krenut će se, kad on reče,
i kô porod jednogora[c]
prid vjetrom će trčat preče
kitni Liban i ugodni
izkoriepjen Sirion plodni.

[7] Glas božiji plam oblaka
u trjeskove ciepa ogńene,
ter i muńe stvara i svaka
pravde oružja božanstvene,
kada pod grom, kî se čuje,
svo'oj osveti striele kuje.
[8] Bog neplodnu pustoš stresa
slavnom rieči koju izusti;
kad uzhoće, on s nebesa
uzplodit će Kades[d] pusti,
da procvjeta i prorađa
voća od inich draža i slađa.
[9] Glas božiji sko*t*e od zvierî
začne, izhitri, spravi, izvede;
po ńem ne ckni pri materi
neg na pašu jelin grede;
božjem glasu skrovno nije
mjesto od dubrâv najgustije.
[10] Svak u crkvi slavit će ga,
er potopom dažde dieli,
da sva zemļa zene s tega
ter se po ńoj puk nase*l*i,
videć iz ńe krila izbranu [str. 88.]
s obilnosti cavtjet hranu.
[11] Kraļ gospodin u vječnomu
kraljevstvu će stolovati,
gospodin će puku svomu
nedobitnu jakos da*t*i,
gospodin će puk ńegov*i*m
smirit draziem blagosovim.
Bu*d*i trojstvu č*a*s neumrla
s hvalom pu*n*om dike i sklada,
er se slava svo'a prostrla
odkad sviet je tja do sada,
i živjet će v*i*k sred raja
bez skončańa, svrhe i kraja.

26 confringet — S. Aug.: convertet; 28 et comminuet — Flamin.: et saltare faciet; 35—36 Libani et dilectus quemadmodum — Flam.: Libanum et

47 porađa A; 70 ‚tai' docn. ispr. u ‚tja' A.

Sirion quemadmodum exilit; 46 commovebit — S. Hier.: parturire faciet; 50 praeparantis — S. August.: perficientis.

a) Čedri u sdubovi jelama prilični i rastu u visinu priveliku. Ńihov lijes nije podožan crvotočini. Voće je ńihovo oblo i drveno u način od ploda borova. U evrijenskijeh stranah nahode se i u bližńijeh[1] državah od istoka, a nadasve na gori od Libana. *V. Andream Matthiol. super Dioscor.*

b) Gora od Libana glasovita sjedi na granicah Evrijenske *a*liti Svete zemļe i ńu razdjeļiva od Surijanske pokrajine. Država u kojoj stoji zove se Fenićija, koja jes i ona dio od Surije. Brijeg od Libana svete kńige nazivaju gorom od gorâ, a to er se on u mnoga brda razlučuje. Imena su ńihova Galaad, Ermon, Sanir, koji se jošte i Sarion i Sirion imenuje, Amana, Antiliban etc. *V. de hoc monte Deuteron. cap. 3. etc. Josue cap. 2. Cant. cap. 4. Hierem. cap. 22. item Tacitum Hist. lib. 3. Strab. lib. 16.*

c) Viđ pjes. 21, *e)*.

d) Pustińa od Kades sasma je prostrana u arapskoj strani, među Eģiptom i zemļom od obećańa. Dva dijela od ńe, pros koja prođe iz Eģipta puk izabrani, zovu se Sin i Faran. Ona steče to ime po gradu koji na kraj ńe sjeđaše, imenovan Kades. *V. Numer. cap. 13. et 33. Andream Masium in Josue cap. 15. Guevaram in Habacuc cap. 3. Pererium in Genes. cap. 14.*

Pjesan XXXI. [str. 89.]

Pomožen u nevoļi, hvali dobrotu privišńega pomoćnika i svjedoči svojijem izgledom da priblagi gospodin za čas pedepše umrle i na ńihovo skrušeńe smiluje se dobrzo.

[2] Do zviezda ću uzdizat te,
gospodine, harnom pjesni,
er kad zloba na me uzbiesnî,
ti me primî sam prida te.
Zloba uzbiesnî na me kade,
ne vidje se tvôj desnici
da mo'i ļuti protivnici
pogubom se môm naslade.
[3] Tajčas moje ra*ne* i zledi
vriedniem liekom ti pomože,
er te vapih, o moj bože,
kad se boles mã povriedî.
[4] Izdno[a)] pakla ti me izbavî,
da me hudi ne poraze;

— pj. 28, napom. *a)*: [1] ‚blifcnieh' s ‚c' docn. dod. nad retkom A;
— pj. 29, 6 ‚uidje' s ostruganim ‚e' A.

između onieh kî u grob slaze
ti me opeta na sviet stavî.
[5] Duše, ustan'te, posvetjene,
da bog pjesni vašom slove,
i svetińe svud ńegove
ponavļajte uspomene.
[6] On na umrle plan*e* zloće,
nu za srǵbom blag se stvara;
on, razdražen, smrtno udara
za oživjet nas pak kad hoće.
Ńegov, na nas da poteče, [str. 90.]
zama*l*o se gńiev probudî;
tko večerom plače i trudi
opet rados jutrom stječe.
[7] Poznam, bože, ja po meni
kako, zasve da 'e pravedan,
u trenutje i u čas zgledan
tvoj se u mi*l*os bič promieni.
[8] Vidjah život moj čestiti
i ponosno rieh ńekada:
„Uistinu ja nikada
neću iz dobra krenut biti,
er povoļno mojoj želi
višńi 'e podô čes veliku
i ńegova moju diku
blagodarnos utemeļi".
Čiem zahvala tašte sje*n*e
tač mê oholo srce pase,
sreća i rados mā skonča *s*e,
er ti odvrnu lice od mene.
[9] Tako smeten srcu u momu
viknuh: „Bože, k tebi prit ću;
molit ću te, i vapit ću
k tebi, ćaćku neumrlomu.
[10] Pomozi me, ako ikade,
er koristi tebi nije
da se moja krv prolije,
da se tielo mê razpade.

---

17 ‚ostante' docn. ispr. u ‚ustante' A; 38 je A.

Jeđa ću te, gospodine,
kad prah bu*d*em, hvalit moći?
jeda, kô sad, u dne i noći
glasit slave tvoje istine?"
[11] Ti me začu, ti se smi*l*î [str. 91.]
meni u takòm nepokoju,
ti u pomoć pričte moju
kô razgovor sladki i mi*l*i.
[12] S tebe, o bože, kratko u vrieme
plač u rados moj prominu;
kostret[b] moju ti razkinu
i radostim odjede me.
[13] Ter ja slavu nemučeću
pripievat ću rad tvê dike;
gospodine moj, uv*i*ke,
i moj bože, hvalit te ću.
Ustan' skupno za slaviti
svak božanstvo jedno i troje,
od početka kô bilo je,
sad je i viecim sviem će biti.

21—22 ira — Chald.: una hora; 33 abundantia — Flam.: prosperitate; 40 virtutem — Camp.: munitionem firmissimam; 65 compungar — S. Hier.: taceat.

a) To jes iz tuge privelike.
b) U koju se bješe obukô za poniženije se umolit privišńemu.

Pjesan XXX.

Kraļ David, bježeći izprid sabļe sina Absalona i ostalijeh svojijeh odmetnikâ, ostavļen od prijateļâ, potreban hrane i pokoja u trudnu putovańu, ovom pjesni vapi pomoć odizgara i uzdiše k općenomu sahraniteļu. [a])

[2] U te ufam, gospodine,
i neću se uviek smesti;
rukom pravde tvê jedine
slobodi me sej bolesti;
[3] čuj, pospješno ter me izbavi, [str. 92.]
mā zasjeno, mā ļubavi!

Ti stan moga utočišta,
da me spasiš, bu*d*i sada,
[4] kî na svaka susretišta
sveđ si moja tvrda i zgrada;
ah za tvoje slavno ime
pi*t*aj, hrani, provedi me!
[5] Ti ćeš mene na običajno,
branite|u snažni, oteti
smrtne iz mreže kû potajno
zapeli su |udi kleti,
jeda u ńu po nesreći
moj se uvezne duh boleći.
Mnokrat, bože od istine,
ti me iznese teška iz jada;
[6] tiem pridavam, gospodine,
moj ti u ruke duh i sada,
da ga vladaš i svje*t*uješ,
braniš, vodiš, gospoduješ.
[7] Znam da mrziš na svakoga
tko svoj udes u taštini
gonetańa izpraznoga
ište, gleda i iznać sc*i*ni,
ter svo'u sreću mjeri u sebi
po promjenah zviezdâ i nebi.
A*l*i nejmaš mrzjet na me,
kad moj udes ti si meni;
ti si ufańe kê čuva me,
sladki bože moj |ubjeni,
bože, srećo mâ svakoja,
moj izglede, zviezdo moja.
[8] Ja ću uzigrat u radosti,
mi*l*osrdje misleć tvoje,
misleć, o*k*o tvê mi*l*osti [str. 93.]
da mû smjernos vidjelo je
i poznalo sve prihude
duha moga brige i trude.
[9] Znam da u rukah nepr'jate|a
ti me i prije v*i*k ne ostavî;
ti moj stupaj pun vese|a;
na širinu sreće stavî,

i prinese bitje u boļe
iz tjeskoćâ od nevoļe.
[10] Zatoj i sad ah ne štedi
smi*l*ovat se na mê vaje,
čiem mā pamet, mo'i pogledi
i mā utroba smućena je
prid oružjem neharnoga
i rasrǵbom sina moga.
[11] Evo život moj nezgode
si*l*e umrieti s nepokoja
i s uzdasim evo odhode
ucviļena lje*ta* moja,
čiem razbiram z gorka jada
što sam bio, što sam sada.
Bježim kud me tjera sreća,
i mā uboštvom snaga oslabî;
glad, put, pustoš, strah i smeća
mo'im kostima jakos grabi,
pače udorci truda česta
bolesno mi ih dižu s mjesta.
[12] Prikoran sam s mê nesreće
prid mo'im slugam odmetn*i*ma
i od odmetnieh vele veće
prid neharniem susjedima
kî, moj pokli poraz čuju,
sramotno me pogrduju.
Mê poznance nerazdione [str. 94.]
strah nevjerni tjera u tieku,
da im mā tuga ne prione,
da s mê zledi zla ne steku;
tko me srećna dvorio je
bježi u družbi sreće moje.
[13] Svi dvorani pobjegoše
van, videć me tač uboga,
ter me sku*p*a svi vrgoše
u zabitje srca svoga,
kô da, složen u grob, strenu
odnieh sa mnom mû spomenu.

---

59 ,s' S;

U brlog sam svržen doli
kô sud razbjen, i još gore,
[14] ter čuh mnozieh uokoli
gdi me hule, grizu i kore,
kô da trud sam kî hara me
môm krivinom dozvô na me.
Utoliko svi najedno
zasjednici mo'i skupļeni
jaoh zboriše nepravedno,
da se i život digne meni;
[15] a ja na ńih prietńe ļute,
o moj bože, ufah u te.
[16] Rieh uzdišuć: „Moj bog ti si,
tebi 'e u ruci sreća moja;
il' se život moj uzvisi
il' potlači, voļa 'e tvoja:
ah bud' voļa tvâ zlobn*i*me
sad krvnicim oteti me!
[17] Jasniem licom tvê mi*l*osti
obasjaj me slugu tvoga,
slobodi me po kreposti
mi*l*osrdja neumrloga,
[18] er nie razlog da se smete [str. 95.]
tko u pomoć svo'u zove te.
A zlieh duše[b] zasramļene
pa*l*e u pakô vjekovito,
[19] i ńih usne prihimbene
zamuknule kamenito,
kê pravednieh ruže u časti
s pogrdome, s oholasti.
[20] Ah prostranos kolika je
tvoje slasti, kû raj dvorî!
Ńu zastupaš ovdi, da je
slađe ukažeš vjerniem gori
i nadariš ńom tko ima
u te ufańe prid ļudima.
[21] Ńih ćeš[c] čuvat stanu u tvomu
od protivnieh svieh jezikâ —

98 tebi 'e] ‚tebjie' S, ‚tebije' A; 108 ‚ko' docn. ispr. u ‚tko' A; 119 ‚naredisc' docn. ispr. u ‚nadarisc' A.

u tvom stanu, tebi istomu,
er tvoj ti si stan dov*i*ka,
i da ih svjetlos tvâ zaštiti,
ńih ćeš licem tvo'em zakriti“.
[22] Blagosovjen višńi u slavi,
er svo'u mi*l*os čudnovitu
ukaza mi, kad me stavî
u tu tvrđu stanovitu,
kû ne može, znam, nikako
nadrvati sviet ni pakô.
[23] Zabjen tugom nenadnome
van sebe sam jednom rekô:
„Izprid sebe odvrgô me
božji pogled nadaleko“;
nu bî inako, er on moje
molbe i vapaj uslišô je.
[24] O posvetjen tko ńemu je
k ńemu ļubav pruži i obraća,
pokli on vjerne sahrańuje, [str. 96.]
a oholiem s vrhom vraća;
[25] tko se uń ufa vrz' strah svaki,
bud' hro dje*l*om, srcem jaki.
Ocu, sinu, duhu izbrana
proslava se v*i*k ne štedi,
kâ s početka ńim' podana
stanovito jošter sliedi
i nać svrhe svo'e ne prëdâ
po sve vieke unaprieda.

10 fortitudo mea et refugium meum — S. Hier.: petra mea et munitio mea; 15 laqueo — S. Hier.: rete; 27 vanitates — Bellar.: somnia et auguria; 41—42 salvasti de necessitatibus animam meam — S. Hier.: cognovisti tribulationes meas; 64 conturbata — Hebr.: infirmata; 114 abusione — Hebr.: contemptu; 119 perfecisti eis — Chald.: operatus es, ut reddas praemium bonum eis; 133 excessu mentis meae — Hebr.: consternatione animi; 141 veritatem requiret — S. Hier.: fideles servat.

a) Viđ život Dav. na poglav. XVIII.
b) Viđ pjes. 5, *c)*, pjes. 68, *h)*, pjes. 108, *a)*.
c) Svud je bog i svud je božije lice; zato, svud dragoļubno gledajući pravednike, svud ih prema suprotivam brani, grli, zaštićuje.

Pjesan XXXI.

Plače svoje grijehe, u koje s priļuboċstva od Berzebee[1] *i s ubojstva od Urije upade, ter ine grešnike nagovara na pokoru.* [a])

Bla*g*o zloće kiem proštene
dobrotom su višńom mnogom
i krivine sve prid bogom
zabitjem su pokrivene.
[2] I taj blažen koga odprije
višńi griehom ne prikara,
komu izdajstvo i privara
u pravednoj duši nije.
A ja eto u ņajgrde
zlobe usrnuh, vaj, dvakrati
i ne hrlih tajčas zvati
moga ćaćka mi*l*osrđe.
[3] Jaoh što mučah? čemu skrovni [str. 97.)
grieh ne otvorih sudcu momu?
Eto 'e stoga tielu ovomu
satro i kosti jad otrovni.
[4] Vasdan vapim, strašna er mu*k*a
noćno i dańom na me 'e pa*l*a
i nada mnom oteška*l*a
moguća je božja ruka.
Jur s boljezni mê svakdańe
jad sam isti, ne sred jada,
gdi mi srce, jaoh, probada
ļutom dračom mê spoznańe.
Dragu zelen v*i*k od luga
ljetno sunce ne priuze
kô' mû snagu, pače i suze
jur prisušî gorka tuga.
[5] A*l*i u takom nepokoju
stekoh, bože, pamet inu:
prikazah ti mû krivinu
i nepravdu ne skrih moju.
Rieh: „Proć meni mojiem usti
moj grieh odkrit višńem hoću";

---

natpis: [1] Berſabee A; stih 11 ‚harlih' docn. ispr. u ‚harlim' A; 17 vapih A; 22. ‚u sred' docn. ispr. od na [?] sred' A.

a ti grieha moga zloću,
još prie[b] neg je rieh, odpustî.
[6] Svak tko 'e dobar, mnim, videći
očit izgled moje sreće
k tebi zgodno u vrieme će
za prošteńe prit moleći,
nek ne dopre k ńemu uv*i*ke
strašni potop plamâ i str*i*lâ
kî, jak mnozieh vodâ si*l*a,
prolit će se na grešnike.
[7] O mā hvalo kôj se utječe [str. 98.]
moj duh obstrt od zasjedâ,
slobodi me i unaprieda
od napasti kā me obtječe.
[8] Nu mi veliš: „Razum[c] tebi
dat ću i nauk, kud ćeš iti;
mojieh očî ustaviti
vrh tebe ću stražu s nebi".
[9] O grešnici, čujte i momu
po izgledu raj ištite;
ah prikladni ne budite
maski i końu nesviesnomu.
A ti, o bože, tešku u vaju
oštrom uzdom i oglavi
žva*l*o stisni i razkrvavi
sviem kî k tebi prić ne haju.
[10] Bičâ mnozieh pedepsańe
stječu grešne duše hude,
a tvā mi*l*os čuva i bļude
tko u tebi ima ufańe.
[11] Gojno u bogu radujte se
i uzigrajte, o pravedni,
i svi srcem kî ste uredni
vašom česti dičite se.
Zemļu i nebo odkad stvorî
i sad i uviek bog je slavan;
tiem trojici puk pripravan
slične slave sveđ govori.

16 inveteraverunt — S. Hier.: attrita sunt; 22 in aerumna mea — Graec.: *εἰς ταλαιπωρίαν,* in aerumnam; 25—28 Chald. et Hebr. hunc versic. vertunt sic: Conversus est viror meus in siccitates aetatis; 45 exultatio — S. Hier: laus.

a) Vid poglav. XVII. živ. Davidova.
b) Er bog srce gleda a ne riječi.
c) To jes dat ću ti mi*l*os i prosvjetļeńe zadovoļno, u vrijeme kad znam da ćeš se ńim služiti i da ćeš zaisto ńim se prignut na dobrodje*l*ovańe.
d) Grešnici po ńihovu pu*t*enom živinskom pohotjeńu učine se prilični živinam nerazložitijem. Zato ih višńi na ńeki način još i na svijetu gleda kô živine, prteći ih tugâ i nepokojâ, ako kadgod ne dvorńijeh, a*l*i zaisto vazdakrat unutrńijeh, dokle ih napokon sprati u zatvore vjekovite. *Sicut oves in inferno positi sunt. Psal. 48.* str.[

Pjesan XXXII.

Zove pravednijeh da boga hvale, budući on istinit, milostiv, prav, moguć, mudar, i nejmajući razmi u ńemu umrli vrijedne pomoći i obrańeńa.

[1] Čiem pristoji hvalit boga,
osobito sviem pravednim,
uzigrajte, neizmjernoga
slaveć stvorca glasom jednim,
o pravedni, kî staviste
uń sve žeļe vaše čiste.
[2] Sveznanoga gospodara
mednom četrom proslavite,
saltier[a] zlatni kraļu odzgara
s deset žicâ skladno udrite,
[3] pojte časti rad ńegove
mi*l*iem glasom pjesni nove.
[4] Pokli sve što on naredi,
sve što obeća, sve što izreče
pravedno je u besjedi
i po dje*l*ieh hvalu stječe,
er se dje*l*o sveđ s riečima
vjerno ugađa ńegovima.
[5] On mi*l*ovat tko se kaje
ļubi, a čini sud zlobnieme;
napuńena sva zemļa je
mi*l*osrdjem privišńeme,
kê se u stvorieh ćuti i kuša [str. 100.]
rekbi život, snaga i duša.
[6] Božjom rieči utvrdjeno
nebo na svoj ures usta;

— pj. 32, 25 riečim A.

vojstvo od zviezdâ bî stvoreno
odihajom vječnieh ustâ,
da po noćnoj odzgar tmini
rajskiem dvorim stražu čini.
[7] Sabra on u stog mo*r*e, da ga
žali pašu bez slobode;
kô u pohranu ma*l*u od blaga
složî uzrasle lasno vode;
dno zemļe ih svrže i srenu
jaznu u spre*m*u prosjedenu.
[8] Od desnice ńegove se
straši, o zemļo stvorna od ńega;
prid ńim skupno tresite se,
pribivaoci svieta ovega,
[9] er naredbom rieči svoje
on sve stvari sām sazdô je.
[10] On je gospod koga znańe
svieh narodâ svje*t* razmeće,
on od puka namišļańe,
on gosposko grdi vieće;
pri mudrosti svo'oj nejaka
umrla je mudros svaka.
[11] On sve što se s sobom svje*ti*,
sve što smisli, sve što odluči,
sve po krepkoj svo'oj pameti
vjekuvječnu stavnos uči,
i svo'e misli sveđ prohode
iz narodâ u narode.
[12] Bla*g*o puku kom za boga
moćni gospar taj se broji,
bla*g*o puku srećnom koga [str. 101.]
za baštinu on posvojî,
koga okrilî u dne i noći
nadnaravnom svo'om pomoći.
[13] Iz stražnice[b] jednom gori,
odkle pazi ļudska dje*l*a,
[14] bog s pristoļa stavna otvorî
zrak pogleda privesela,
za razvidjet svieh vremena
ļudstva zemļom nastańena.

[15] On kî izhitrî sviem i učinî
srca pomno i ponase,
on kî pozna što se čini
i činiti sve što ima se,
doprie unutra i razgleda
dje*l*a i misli ńih ureda.
[16] Ter tuj vidje da zamani
svikolici pomoć sciene
u zemaļskoj nać obrani,
i da s vojske nebrojene
i s jakosti svo'e najveće
učuvat se kraļi neće,
i da umrla srca oblasna
neće ubjegnut čes prihudu,
još da tiela gorostasna
i bezmjerne snage uzbudu,
[17] još da i zbodu, nek uteku,
strjelovite końe u tieku.
[18] Tiem odvrnu lice od ov*i*h
i svoje oči blage ustavî
podložnikâ vrh ńegov*i*h
u kieh višńi strah boravi,
kî se ufaju samo u svoga
mi*l*osrdna ćaćka i boga.
[19] A to da bi, pokli u tašto [str. 102.]
ne stavļaju bitje ufańa,
obranio ńih navlašto
gorke od smrti i skončańa
i još dô im uzdisanu
u potrebno vrieme hranu.
[20] Duša naša boga čeka
i š ńim dobra obećana;
on svjetovnieh sred zaprjekâ
naša 'e pomoć, naša obrana,
[21] on će dvora sred višńega
srca rados bit našega.
U ime sveto, da nas smiri,
tvoje ufasmo sveđ najtvrdje;
[22] ah po ufańu našem m*ir*i
za nas tvoje mi*l*osrdje,

î kô ufańe naše žudi,
taki, o bože, s nami budi!
Roditeļu, rodjenomu,
vječnom duhu, kî oba grli,
u hvaljeńu dostojnomu
glas prostri se svaki umrli,
er s početka bilo 'e tako,
sad je i bit će sveđ jednako.

a) Saltijer, u koji udarajući David pjevaše slave božanstvene, bî od istoga proroka najprvo izmišļen i napravļen na priliku četveronuglasta *a*liti četverostra*n*a štita, po kojemu bjehu protegnute deset žicâ. Premda ńeki hoće da je saltijer isto ono pjesničko orudje koje mi arpom zovemo. *V. S. Hier. ad Dardanum, Lorin. in Praefat. cap. 9.*

b) Viđ pjesan 13, *b)*.

Pjesan XXXIV. [str. 103.]

David, smrtno progońen od kraļa Saula, pobjegnu pod obranu kraļa ģetskoga, nevjernika; ali, videći da mu i on poraz spravļa, za izbavit se iz rukâ ńegovijeh, prignu se na razlika izvańa nerazborstva i kaza kô da se pomamio. Dakle tijem uzrokom odaslan iz dvora kraļeva i po božijoj milosti oslobodjen od smrtnoga pogibija, u ovoj pjesni slavi svoga neumrloga sahraniteļa i sve umrle svjetuje na strah, na ufańe i na ļubav božanstvenu. [a])

[2] S blagosovom zamjernieme
svako u vrieme
hoću glasit gospodina;
veseliem se mo'im ustima
sveđer ima
pjet ńegova dika istina.
[3] Unutrńiem zahvalama
sobom sama
gizdat će se duša moja,
slaveći ga u môj slavi,
er me izbavî
od smrtnoga nepokoja.
[4] Čujte, o duše krotke i blage,
ter pridrage

sred ļuvezni radujte se;
boga sa mnom proslavite,
uzvisite
ime kiem se pakô trese.
[5] Eto usliši ļubko mene, [str. 104.]
kad žudjene
iskah ńega rad pomoći;
on me izvadî svieh iz trudâ
kî me odsvuda
nasrtahu u strahoći.
[6] K ńemu, umrli, pristupite,
da primite
svoj u dušu zrak blaženi;
smiono hod'te, da ga ištete,
er nećete
prid ńim ostat zasramļeni.
[7] Ja sam izgled vami od toga:
mene uboga[b)]
on od kraļâ kraļ najviši
ot*e* gorkiem mu*k*am sv*i*me;
on spasî me
i mê suze brzo uslišî.
[8] Vjerniem stražnik anđeo bit će,
i ugrabit će
si*l*i udesa ńih svakoga,
kad omahne uokoli
mač oholi,
braneć tko se boji boga.
[9] Ah kušajte i pazite
kê čestite
slasti u ćaćku višńem jesu;
bla*g*o, ah bla*g*o sviem kî u vaju
uń se uzdaju,
er sve sreće ńihove su.
[10] Ļudi ńemu posvetjeni
svi skupļeni
sred bojazni služite ga,
er uboštva i nesreće
poznat neće [str. 105.]
duša kā se straši ńega.

[11] Kî živješe svietli u slavi,
rekbi lavi
si*t*i tuđe krvi i pliena,
eto leže na tlieh doli
lačni i goli
sred uboštva potištena.
Ńegda obilne i moguće
blagom kuće
sad potrebne ginu od glada,
a tko ište vjerno boga
bez svakoga
đobra neće bit nikada.
[12] Čujte, o sinci, er ću izreći
kô se steći
strah privišńi može i što je;
[13] čuj me tko god nać veseli
život želi
i uživat sve dni svoje.
[14] Znaj da plodi dobra mnoga
strah od boga;
nu tko ima ga steć požudu
jezik od zla svoj ustavi
i ne pra*v*i
usnam svojiem varku hudu;
[15] ukloni se i bjež' svaka
dje*l*a opaka,
ter s dobrotom živi očitom,
išti, sliedi, ļubi, hlepi
mir priliepi
iznać s nebom, s sobom, s sv*i*tom.
[16] Višńi u dobrieh oči upira
i prostira
uši na ńih molbu ogńenu; [str. 106.]
[17] višńi na zlieh oštro gleda
za ureda
s zemļe podriet ńih spomenu.
[18] Kada, strene silnom česti,
u bolesti
prave duše boga zvaše,
uslišene i od svake

boli opake
slobodjene pomno ostaše.
[19] On nevoļnieh stavno ufańe
sjedi uza ńe,
ńih sniženstvo da sahrani;
[20] premda pate mnoziem trudi
vjerni ļudi,
ńih izbavļa, štiti i brani.
[21] Pače n'jedna kos[c)] po smrti
ńim' se strti,
er je on krepko čuva, neće;
[22] a zlieh čeka smrt neredna:
na pravedna
tko god mrzi opustjet će.
[23] Duše svojieh službenikâ
bog dov*i*ka
izbavit će svake od zledi;
svi kî ufańe hrane u bogu
zać ne mogu,
svjetlos bo ih druži i sliedi.
Sverodnomu porodniku
hvalu i diku
dajte i sinu vječnom š ńime;
pojte duha neizmjernoga,
slava od koga
bî, jes, bit će po sve vr*i*me.

9 laudabitur — Hebr.: gloriabitur; 22 tribulationibus — Flam.: pavoribus; 40—42 immittet . . . in circuitu timentium — S. Hier.: circumdat in giro timentes eum; 56 divites — Chald.: leones; 88 vultus — Camp.: torvus vultus; 108 delinquent — Hebr.: desolabuntur.

a) Viđ živ. Davidov na poglav. VII.

b) *V. Idiotism. Hebr. n. IX.* [str. 107.]

c) Najmańa kos od mrtvijeh pravednikâ poginut neće, neg će bit čuvana do dnevi sudńega, za tad biti pored s dušom poblažeńena i naki*t*jena slavom vjekovitom. I premda i opacijeh kosti imaju se tad sku*p*it u tijelo i uskrsnuti, ne mogu se rijeti čuvane, ako imaju, zajedno i s dušom i s tijelom, ginut[1] uvijeke.

115 sverednomu S; napom. *c)*: [1] poginut A.

Pjesan XXXIV.

Napopaden nepravedno od kraļa Saula i od inijeh svojijeh progoniteļa, zove sud i desnicu vjekuvječne pravde suproć ńima, kaže ńihova bezakońa i[1] zloćudnos, sluti im vrhnaravnu pedepsu, i blagosivļa na svrhu sve dobrostive braniteļe od svoje pravednosti. [a])

Gospodine, pravo sudi
kî me krivo osudiše;
svieh primozi, sviem naudi
kî žestoko na me udriše;
[2] stisni oružje, štit pohiti,
zatočniče nedobiti.
Skoči, ustani vrlovito,
daj mi pomoć u zlu prieku;
[3] tisni kopje trjeskovito
na ńe i ne daj da ti uteku;
reci meni: „Ja sred boja
sahrana sam vjerna tvoja".
[4] Sramom,[b)] strahom protrnuli
kî moj smrtno život ištu;
nazad skupno posrnuli
u tvom snažnom susretištu,
jadni, ružni i smeteni,
kî zlo misle protiv meni.
[5] Prah prid vjetrom tač ne izgini [str. 108.]
kako oni prid tobome;
tvoj anđeo svieh u tmini
stiešti rukom svo'om strašnome,
[6] da prid tugam kê ih slide
uteć ištu, a ne vide.
On ih tjerô s ogńevitim
zviždom mača oko glave,
a bježali sviem politim
putom, rieke sred krvave,
da na puziv put ne mogu
pobjeguću upriet nogu.
[7] Oni meni iz duboka
u zasjedah mrežu skriše,

natpis: [1] nema S; stih 3 sviem A.

da me umori bez uzroka
ńih zavidos grda odviše;
oni, kad man nastojaše
mene obružit, ružni ostaše.
[8] Ah zančica iznenade,
ah, na grlo došla onemu
kî me zaman zlobî sade,
mom zlotvoru najvećemu:
upô u istu mrežu koju
skri za ulovit dušu moju.
[9] A mā duša u višńemu
gizdat će se i radovat,
spasiteļu pri svojemu
u rajskoj će slasti plovat,
kad uzpleše slobodjena
klete guse grla strena.
[10] Tielo i tiela kosti skrovne,
do najmańe kā je u meni,
riet će: „Raspom ček*e* otrovne
glavu moju ti zamienî;
tiem priličan tko bit može [str. 109.]
u jakosti tebi, o bože?“
Ot*e* mene potrebnoga
ti iz ruke jače od mene;
ti slobodî mene uboga
od svieh kî me deru i pliene,
ter u vjetar sve porazne
ńih pukoše misli izprazne.
[11] Krivi svjedoci ustajahu,
i što ne znah pitahu me;
[12] dobar zajam zlo vraćahu,
tvoreć zlobnu nehar u me,
i ištuć[c)] da bi mā doma*l*a
duša u svemu pusta osta*l*a.
[13] A ja kad mi bič domorî
kiem ńih nesvies oruža se,
stavļah plačnoj u pokori
bodežļivu kostret na se
i u ruhu tač priprostom
tlačah život teškiem postom.

Znam da molba kû ti šaļem
pu*n*a u moj skut vratit se ima,
er k zlotvorim mo'im najdaļem
iđah s želam priļubn*i*ma,
i s srcem sam stavniem obrô
ńima odvraćat za zlo dobro.
[14] Ńih pohođah kô pr'jateļe
i kô sladku bratju moju;
kušah nemir i dreseļe
u ńihovu nepokoju,
i prinicah š ńim' pla*k*ati
kô s sinovim ļubka ma*ti*.
[15] Sve ovo tvorih, i saviše;
a oni svakoj mojoj tuzi
neharno se veseliše; [str. 110.]
ter da ista hrid prosuzi,
sastaše se i neznane
smotriše mi biče i ra*n*e.
[16] Nu zaludu, pokli ostaše
sa sviem sku*p*om razpršani;
a*l*i još se ne spoznaše —
kušaše me, nu zamani;
smijaše se, da me osrame,
i škripaše zubim na me.
[17] Gospodine, na ove zloće
kad ćeš slično pogledati?
Vrat' mi život, koji hoće
zlobna si*l*a da mi stra*ti*;
moj jedini duh ne pusti
vrlieh lavâ jazniem usti'.
[18] Zboru u mnogom slavit ću te
hvalit ću te s snažniem pukom;
[19] nemoj samo himbe ļute
da se diče svo'om odlukom
i da tugom môm uživa
tko mi krivo gre protiva,
tko za uzročit poraz ļući
blazni licem, srcem truje,

75 ‚najdagljem‘ S, ‚naidagliem‘ A; 80 slatku A.

ter prijazan sprieđ kažući,
s strane rotno namiguje,
tkom sam mrzeć bez n'jednoga
i uzroka i razloga.
[20] Oni od mira rieči medne
dočiem sa mnom govorahu,
snujuć varke nepravedne
kriše unutra srǵbu plahu,
tamnu srǵbu kā je usta*l*a
zemaļskoga grešna iz kala.
[21] Razglobiše svo'e čeļusti, [str. 111.]
videć gdį me zlo načelo;
zalajaše zlobniem usti:
„Jur veselo! jur veselo!
ńegova se evo sada
nagledasmo gorka jada“.
[22] Danu i ti si, gospodine,
nagledô se isto u doba
ńih nepravde, ńih krivine,
lažî, izdajstva i gnusobâ;
dakle, o sudče snažni i pravi,
ne primuči ni me ostavi.
[23] Ustan', i čuj mi*l*os tvoja
mê razloge, sud mi učini:
ti si moj bog, pravda moja,
ti gospodar moj jedini;
sje*d*i i pra*v*iem načinima
sudi među mnom i ńima.
[24] Sudi unutra, ter uzbu*d*i
poman za znat sve što 'e u meni;
po pravdi me tvojoj sudi,
o moj kraļu božanstveni;
naćeš da mo'ih nepokojâ
zloća uzrok je, nu ne moja.
[25] Nemoj, nemoj da zlotvorim
rados plode moje boli
i da mukliem rogoborim
šapće ńihov bies oholi:

---

143 ‚mojih‘ S.

„Eto veće proždriesmo ga:
dušo, uživaj, naša, stoga!“
[26] Čin’ svi da se straše i srame
kiem je rados mā̃ nesreća;
da kî zlobno revu na me,
svieh obuče strah i smeća
kô haļina ružna i kleta [str. 112.]
od vrh glave do dno petâ.
[27] A u veseļu i u radosti
provodili danke mi*l*e
svi kî žude pravednosti
mê da bi se svietu odkri*l*e:
kî mir ļube sluge tvoga
proslavļali tebe boga,
veleć: „Hvalom uzmnožio
uvieke se gospod sļavni
kî ’e pravedna opravio
a pedepsô puk izdavni“,
[28] a i moj jezik tvû mislit će
pravdu i tebe sveđ ȟvalit će.
Roditeļa, rodjenoga,
bogom, duhom sjedińene,
nađi iz ustâ puka svoga
slava pu*n*a žeļe ogńene,
nek s početka kako od svieta
ńih sad i sveđ druži i sreta.

2 nocentes — Hebr.: iudicantes; 36 exprobaverunt — Titelm.: opprobrio affecerunt; 66 sterilitatem — Chald.: orbitatem; 74 sinu meo — S. Hier.: sinum meum; 79—84 Quasi proximum et quasi fratrem nostrum sic complacebam, quasi lugens et contristatus sic humiliabar — S. Hier.: Quasi ad amicum, quasi ad fratrem meum sic ambulabam, quasi lugens mater tristis sic incurvabar; 103 gravi — Hebr.: robusto; 153 magna — Alii apud Lor.: maligna.

a) Viđ život Dav. u poglav. V. i u slijedećijeh.
b) Viđ pjes. 5, *c)*, pjes. 68, *h)*, pjes. 108, *a)*.
c) To jes ištući mi otjerat dušu iz tijela i tako dignut mi dobra vremenita, i ištući me nepristavnijem progonstvom potisnut u neuztrpjenstvo i tako dignut mi dobra vjekovita.

---

165 njie S, nije A.

Pjesan XXXV. [str. 113.]

Spovijeda da je privelika bezumnos i zloba u grešnicijeh, nu ne mańe da je milosrdje, dobrota i pravda u bogu.

[2] U sebi zô čov*i*k sakrivit rekô je
kî višńi strah uv*i*k neće o*č*i prid svoje;
[3] privare, hud i pr*i*k, on smišļa svakoje,
on tamni himbenik nebesa varô je.
[4] Tiem bogu zloća jes omrzla ńegova,
er duše liepi ures za ništa darova;
nepravdu, laž, nesvies on riečim dje*l*ova,
kôm sebi da boles, kôm inieh otrova;
ne htje znat razum svoj, za u rajskoj bit dici,
kā dje*l*a pravednoj pristoje desnici,
[5] neg pustî svoj pokoj, čiem srca u viećnici
svo'ih zloćâ po noćnoj zbor ku*pi* pernici.
Za nikad ne gledat čistoće vječne zrak
on obra sliepo stat na grešni put i mrak;
omrazu, gńiev i ra*t* kû ima mudar svak
proć griehu ne htje imat, za dugo bit opak.
[6] Nu si opet dobar ti, koli je zloban sviet;
tvê je zrak mi*l*osti do zviezdâ, bože, uzpet;
može svo'om kreposti istina tvā dopriet
oblake i svjetlosti sunčanoj mjesto uzet.
[7] Najviše sve gore slikuje nad sve ine
tvā pravda, kû dvore nebeske visine;
izmjerit tko more tvo'ih suda dubine,
taj može i ponore bezkrajne pučine.
Živinam i ļudim tvû pomoć čekanu [str. 114.]
i davaš, stvorče, ńim u hrani sahranu.
[8] Ah čuda! koli sv*i*m odizgar poslanu
uzmnažaš tvo'im stvorim tvû mi*l*os izbranu.
Još ļudski sinovi pod sje*n*om tvo'ih krilâ
ufaju mir novi sred tvoga svjetli*l*a;
opojit sviet će ovi ńih plača i cvila
a tvoji dvorovi blaženstva primi*l*a.
[9] Tuj ćeš ńih napu*n*it potopom razbludâ,
[10] er si ti vjekovit[a)] vir kî nam život da;

srećna se tuj smirit naša će požuda
i u zraku tvom pazit tvê zrake bez truda.
[11] Ah milos tvû stavi poznance prid tvoje,
kî tebe s ļubavi svud dvorit nastoje;
tvôm pravdom proslavi svieh kî se ńe boje
i sŕcem kî pravi steć tebe dostoje.
[12] Oholieh stupaje od mene ukloni,
da mi ne pristaje ńih izgled smioni;
nemoj da nastaje grešnik bezakoni
i da me u vaje pakļene progoni.
[13] Oholas er bî put kiem pade hudoba,
kâ želi nas prignut u propas svieh zlobâ,
ńe s neba bies rînût, gdi zliem ne podoba
stanovat, pade u skut vječnoga od groba.
U trojstvu bog svoje hvale imô kê čeka
i kê mu pristoje bit dane od čovjeka,
kô hvaļen bio je s početka dosleka
i sada kako je, bud' hvaļen dovieka.

21 dei — Hebr.: altissimi; 27 quemadmodum — Chald.: o quam; 33 ubertate — Hebr.: beatitudine; 41 non veniat — Chald.: ne occurrat.

a) Odi mnozi bogoslovci razumiju da je zarečeno otajstvo prislavnoga trojstva. Vir od života jes otac, život je sin; zrak po komu ćemo vidjeti u raju zrake oca i sina, duh je sveti, pokli bez pomoći duha svetoga naša slaboś ne može djelovat ništa vrhnaravno; ili otac i sin jes[1] vir od života, to jes od duha svetoga, koji od obadva izhodi i koji je duša i život od dušâ pravednijeh. Može se jošter istomačiti da u zra|ku božijemu vidjet ćemo boga, er duša naša, bivši izmjerna, ne može po sebi vidjet[2] neizmjernoga, ako je ne prosvijetli, ne pokrijepi i ne podpomože ńeka osobita vrhnaravna svjetlos koju naučiteļi zovu *svjetlos od slave* aliti *blaženičko prosvjetļeńe,* i koja toliko uzdigne svakoga rajnika, da ńegova duša dopre na očigledno bogovidjeńe, po komu ostane blažena. str. 115.

Pjesan XXXVI.

Razlici nauci od pravednosti po kojijeh se očituje čestitos od pravednijeh i tuga od grešnikâ.

U opacieh djela i rieči
ne izgledaj se tko 'e pravedan;
s zliem se pukom ne nadtječi,
[2] er zli minut će u čas jedan,

— pjes. 35, napom. *a)*: [1] jest S; [2] vidjeti A.

kako učas vrh livadâ
sieno i trava sahne i pada.
[3] Gostit ćeš se neizbrojnoga
sred bogastva još na sv*i*tu,
ako uzufaš ćaćka u tvoga
sliedeć krepos temeļitu.
[4] Hoć li uslišen bit u svemu?
nasladuj se samo u ńemu.
[5] Vjerno izpovjeđ gospodinu
vas tvoj život, ufa' u ńega,
[6] er tad on će po načinu
sviem ļudima svieta ovega,
jak sred podna sunce, odkriti
tvê dobrote zrak skroviti.
[7] Ńega moli, ńemu v*i*ku
tvû podlagaj svies prignutu;
ne zaviđaj zlu čov*i*ku
kî je srećan svom u putu;
[8] sŕgbu uzprezaj i nepravi [str. 116.]
jadoviti gńiev ostavi.
Tko te zlobom vrieđa i sreta
zatočnik mu ti ne bu*di*,
[9] er zlobnike skoro s svieta
iztjerat će vječni sudi,
a tko osvetjen bit zgar čeka
posiedat će sviet dovieka.
[10] Postoj ma*l*o ter ćeš strena
nać grešnika do biļega;
neć ugledat ni zlamena,
kad uzišteš mjesto od ńega,
er mu sreće i godišta
proletjet će brzo u ništa.
[11] A tko srcem blag odmeće
zlobnu oholas i vrlinu,
taj uz platu vječnu steće
i sviet ovi za baštinu,
ter će ogreznut duša svoja
poplavicom od pokoja.

---

39 ‚stècchje' S, ‚stecchie' A.

[12] Preži i, pra*v*a da zanese,
škripļe grešnik nań zubima,
[13] a*l*i višńi rugat će se
taštiem si*l*am ńegov*i*ma,
prividajuć da nań veće
dan pristupa od nesreće.
[14] Zlotvornici mač trgli su
i pogubnu sviem tetivu
svoga od luka napeli su,
da obore na tle u gń*i*vu
i potrebna i uboga,
i da satrų pravednoga.
[15] Ah[a] ńihova proletio
srca taj mač kiem nam priete;
skoro luk se taj skršio [str. 117.]
jačom moći vječne osvęte,
i ńihova sva zahvala
na ńihove glave pa*l*a.
[16] Boļe 'e dobriem da uživaju
s pravednosti ma*l*o imańe
neg grešnicim sve što imaju
blaga, kê će doć na mańe,
[17] er pravedne bog veomi,
kriepi, a grešnu jakos lomi.
[18] Bro'i svestvornik od poroda
neockvrńenieh dušâ lje*t*a;
da im očinstvo rajsko poda,
]19] neće ih smesti zled ni šteta,
i u gladu si*t*e bit će,
[20] čiem poginut grešnici će.
Čiem protivnik, gospodine,
tvoj sa svome predńom časti
koli veće iz visine,
toliko će teže pasti,
i svo'e slavno bitje umrlo
kô dim će se razić hrlo.
[21] Što zaimļe v*i*k ne plaća
tamni grešnik i grabeći,
a pravednik harno odvraća
svaki zajam svoj najveći.

er je prema izkrńemu
mi*l*ostivo srce u ńemu.
[22] Tiem tko ńega blagosovi
za djedinu zemļu imat će,
a zlotvori svi ńegovi
kî ga kunu polipsat će,
i razlikom svi se smrti
u proklestvu svom satrti.
[23] Tko zna da uzań bog je i vidi, [str. 118.]
dobro upravļa stupaj tade;
[24] tko put božji ļubi i sl*i*di
neće udrit se, još da pade,
er bog isti, kî 'e štit ńemu
ruke u pomoć podvrće mu.
[25] Od djetinstva[(b)] davno moga
mê starosti do vremena
ja ne vidjeh pravednoga
višńe od ruke ostavļena,
i rod ńegov živa u duha
prosit hranu, żeļan kruha.
[26] Pače znam ga bitju u takom
da on iniem zaimava,
i dobrostiv tužnu svakom
sveđ iz pu*n*a šaļe i dava,
a i ńegovo bit će pleme
s blagosovom neumrlieme.
[27] Ukloni se od zla prieka
i čin' dobro — jur raj tvoj je;
uń slobodno pođ' dovieka,
[28] pravdu er ļubeć, svete svoje
bog ne ostavļa u neznani,
neg ih uviek čuva i hrani.
Nepravednieh skupno udrit će
zgar pedepsa trjeskovita
i ńih pleme porazit će,
[29] da tko 'e dobar bu*d*e od sv*i*ta
sam baštinik uzvišeni
i provodi viek blaženi.

90 ‚prokletstuu' s prevučenim prvim ‚t' A; 95 je A.

[30] Mudro izreče prav ustima
i svoj govor sviesno uložî;
[31] vlada srcim pravedn*i*ma,
jakno duša, zakon božji;
tiem ńih stupaj kud se uputi, [str. 119.]
nigdjer neće popuznuti.
[32] Pomno grešnik mjeri i pazi
pravednika, da ga ubije;
[33] a*l*i, da se ne porazi,
gospodin ga štiti i krije,
kî ga osudit ni na svomu
neće pra*v*a sudu istomu.
[34] Čekaj pomoć samo u ńemu,
ńegov sliedeć drum istini,
da te uzvisi svietu u svemu
jakno u tvojoj otaǵbini,
da tač sjedeć na visoku
paziš hudieh smrt žestoku.
[35] Zlobne uzrasle vidjeh više
neg libanskoj[c)] čedre u gori;
[36] prođoh, a*l*i ih već ne b*i*še —
višńa ruka svieh oborî;
mjesta iskah im, nu zled ista
smakla bješe š ńima i m*i*sta.
[37] Svak dobrotu, kâ ne gine,
pazi i pravdu svako u vr*i*me;
miran čovjek da i primine,
one ostat će sved za ńime:
[38] a što ostaje neprav*i*ma
poginut će za'edno š ńima.
[39] Pravedniem je bog spaseńe
i obrana zla velika;
[40] on je pomoć i izbavļeńe
ńima iz ruke od grešnika;
uń se ufaše, on vječn*i*ma
spasit će ih mi*l*ostima.
K liepom kladencu od svieh stvorâ,
u tri traka kî se dieli,

124 ‚Boſcj‘ SA; 127 i 130 ‚i‘ nema S; 136 ‚otazbini‘ S; 143 ‚iſkah‘ A: 149 ‚nepravjma‘ S; 151 pravedniem je] ‚prauedniemе‘ A.

svak uzdiži bez umora [str. 120.]
glas od hvale priveseli
i dovieka čas mu objavi,
kôm se odvieka diči i slavi.

2—3 aemulari in malignantibus neque zelaveris — **Hebr.**: imitari malos nec aemuleris; 93 volet — **S. Aug.**: diliget; 112 iudicium — **Camp.**: quod aequum est; 121 meditabitur — **Titelm.**: pronunciabit; 139 sicut — **S. Ambr.**: ultra.

a) Viđ pjes. 5, *c)*, pjes. 68, *h)*, pjes. 108, *a)*.

b) To jes: ja, po običajnom načinu od nebeskoga providjenstva, vidjeh da pravedni bez hrane telesne ne ostaju, premda po osobitom sudu božijemu uzbude kadgod inako. *Ili*: ja ma*l*one sveđ vidjeh pravedne i ńihovu djecu obilnu hranom potrebitom. *V. Lyran. hic.*

c) Viđ pjes. 28, *a)*, *b)*.

Pjesan XXXVII.

Ne budući zadosta svetomu Davidu jednom i drugom plakati svoje grijehe od hotimstva i od ubojstva, povraća se ovom trećom pjesni vapiti prošteńe prid pristoļem sudca vječnoga u vrijeme kad, progońen od svoga sina i razlicijem tugama pritišten, nejmaše inudje utočišta neg u samomu bogu. [a)]

[2] Dosti, dosti bičâ i jadâ!
Ustav' ruku, bože, zgara:
u gńevu me već ne kara'
ni u rasrǵbi napopada'.
[3] Evo t' prsi[b)] mê probjene!
viđ kako me gorko ustrielî,
viđ gdi tvâ se i ne dieli
ruka osvetna svrhu mene.
[4] Izprid lica gńevna tvoga
zdravļe[c)] od tiela moga odstupî;
mê se u kosti nemir upî
s moga grieha neizmjernoga.
[5] Vrh mê glave uzhodeći [str. 121.]
od zloćâ me vali tope;
s svom tegotom grieh se prope
jakno gora na mê pleći.

— pj. 37, 2 ‚ʃgara' docn. ispr. u ‚ʃgori' A; 3 ‚kara' docn. ispr. u ‚kori' A; 15 ‚s' nema A.

[6] Prorvaše se[d] i ište*t*iše
mê zarasle grešne ra*n*e,
er se duše mê pogane
nerazborom povriediše.
[7] Tužan u srcu i u pogled*i*h
svršeno sam k zemļi prignut,
er se stidim o*č*i uzdignut
k nebu, koje teško uvriedih.
Ozlovoļen vasdan iđah,
[8] er su moji bo*c*i bludni,
pu*n*i napasti i požudni
grieh sliediti kî jur sl*i*đah.
Nejma u mojoj zdravļa pu*t*i,
kā me i opet na zlo nuka,
[9] potlačî me teška mu*k*a,
ponižî me nemir ļuti.
Tač da režim, a ne cvielim,
izdno srca uzdišući;
ti znaš, ćaćko svemogući,
sve što pla*č*em, sve što želim.
[10] Prid tobom su żeļe moje,
tebi skroven moj plač nije:
pla*č*em sve što grieših prije,
želim da mi prošteno je.
[11] Eto u srcu mom je usta*l*a
smeća, a dalek pošla 'e snaga,
i mo'ih očî zra*k*a draga
u suzah je pomrčala.
[12] Eto[e] izkrńi mo'i ļubjeni, [str. 122.]
prijateļi mo'i najliše,
pristupiše i ustaviše
zlobni stupaj suproć meni.
Tko bî uza me, eto u strahu
svrnu i pođe nadaleče;
[13] eto şi*l*a na me teče
onieh kî mû dušu iskahu.
Eto neće da se utaži
zloba i, hoteć da naudi,
riga na me čemer ludi,
na me izmišļa vasdan laži.

[14] A ja ostajah, jak gluh tko je,
kad zlotvorska rieč bi pukla,
i u načinu niemca mukla
ne otvorah usti moje.
[15] Ogluših se tisuć krati,
kô zabušen čovjek kî je
ter jezikom ne umije
zlorecima odvjet da*ti*.
[16] A to, er srce mê, što može,
u tvoj ufa sud skroviti;
ah ti me ćeš uslišiti,
gospodine moj i bože.
[17] Rieh: „Trpjet ću nerazlogâ
i dopustit nikad neću
da moj zlotvor rados veću
s netrpjenstva ćuti moga;
kî do neba vapio je
u veseļu neizrečenu,
put poraza potom krenu
kâ nezgoda noge moje".
[18] Na sve zledi spravan stojim [str. 123.]
i krivine rad mê opake
na biče sam spravan svake,
misleć platu kû dostojim.
[19] I prikorom za uzmnožiti
sram i žalos samu sebi,
ne samo ću moj grieh tebi
neg i pucim sviem glasiti,
ter ću pomnit s svom pameti
kô mâ plačna duša *moće*
zaplatiti duge i zloće
kieh ne može mjere izrieti.
[20] Nepr'jateļi nu mo'i živu
tvrdi u prietńah protiv meni,
pače još su i uzmnoženi
kî mi omrazu nose krivu.
[21] Kî vraćaju zlo za dobro,
viđ gdi ozlobit svietu ištu me,

---

86 ‚mòcchje' S, ‚mócchie' A.

pokli čiste sliedeć drume
nepravdu sam bježat obrô.
[22] Ah moj bože sladki i mi*l*i,
ah moj rajski gospodine,
prid strahoćom ńih vrline
ne ostavi me ni se odi*l*i.
[23] Htjej se u pomoć mû pružiti
na moj nemir, tužbu i želu,
o moj snažni spasiteļu,
oblasniče vjekoviti.
Kô na izhodu stvarî odavna
bog bî u trojstvu slavom kruńen,
i sad i sveđ bud' napuńen
proslavjeńa nepristavna.

80 dolor meus — Bellarm.: dolor, quem merui.

a) Viđ živ. Dav. na poglav. XVII. [str. 124.]
b) Strijele božije jesu suprotive koje vječni osvetnik posila grešniku.
c) Viđ pjes. 6, *b)*.
d) Novijem grijehom ne povrjeđivaju se predńi grijesi prošteni neg samo u prilici, to jes u koliko se može rijet opačiji tko se opet na grijeh povrati, ter za prvijem grijehom proštenijem učini i drugi, negli tko samo u prvi grijeh upade.
e) Ovu pokornu pjesan složî David, kad mu za grijehe od ubojstva i priļubovstva posla bog progonstvo Absalo*n*ovo, kako mu bješe po usta Natana proroka zaprijetio. Viđ živ. Davidov na poglav. XVIII. *V. 2. Reg., cap. 12.*

Pjesan XXXVII.

Užežen u požudi prema državi rajskoj a svomu rodnomu mjestu, svjedoči koliko je slabo i prošasto naše bitje vremenito, kratak život i slava bjeguća. Zatoj moli ćaćka nebeskoga da mu grijehe odpusti i da ga u svoj raj prizove.

[2] Rieh u sebi: „Mojiem putim
za ne pasti, čuvat ću se;
za ne izginut griehom ļuti*m*,
moj ću uzpregnut jezik u se,
pokli vele lašńe iz ustî
negli iz ruke grieh se izpusti".
Zato ustima stražu stavih,
još kad mi se rieč dopušta,

i razloge kê pripravih
vrgoh s strane, kad gorušta
silna zloba skoči na me.
da laživo potvora me.
[3] Ponižih se, stah priklono,
ter primučah i što 'e dobro,
er se bojah, da smiono [str. 125.]
kad bih razlog moj riet obrô,
u rieč pravu, kû ću izrieti,
i neprava ne izleti.
Tač pritrpjeh zlobne ļudi,
ali začeh boles novu,
pazeć ružni život hudi
i nesrećnu smrt ńihovu,
kî scieneći sved živjeti
mrư dobrzo, za uviek mrieti.
[4] Tad uzavre srce moje
na nerazbor taj očiti,
i stah mislit kô kratko je
naše bitje na ovem sviti,
ter mi uz taku misô planu
žeļa prema rajskom stanu.
[5] Srcem, kê bog razumije,
kê moj jezik riet se može,
progovorih: „Ah da odkrije
dan mi od smrti tvā vlas, bože,
i kî mojieh broj ljetâ je,
neka poznam što mi ostaje.
[6] Vidjeli bi ļudi umrli
i sudili tad po meni
da ńih danci lete hrli,
bože, svojoj u promjeni,
čiem su kratka mā godišta
i mê 'e bitje prid tviem ništa".
Što 'e živ čovjek negli izprazan
skup bjegućieh od taštinâ?
[7] on prohodi jak prikazan,
slika, misô, san, glas, tmina,

42 ,tûom' ispr. od ,tviem'? A.

kā se časom kaže i krije,
dođe i prođe, jes i nije.
On se zaman muči i znoji, [str. 126.]
smeten život provodeći.
bez pristanka čiem nastoji
obilnije blago steći;
ku*p*i, a ne zna tko za ńime
pomoće se blagom t*i*me.
[8] Dakle iz ruke svieta ovoga
kû da čekam platu trudim?
što da unapried izvan boga
sliedim, ufam, ištem, žudim?
što da čekam izvan ńega
kî 'e svud, kî svеđ, kî vrh svega?
Ah moj raju, ovdi nije
što bih iskô po razlogu;
sve što imam pri tebi je,
po tebi je sve što mogu;
što znam, što sam i što hoću,
nać u tebi podpu*n*o ću.
[9] Svieh krivinâ ti me obrani,
er za griehe mê skrovene
pustio si da pogani
zli ludjaci ruže mene
i pod suncem da nastoje
ozloglasit ime moje.
[10] A ja, znajuć da mê smeće
iz tvê drage ruke izlaze,
držah usti mê mučeće
i prigrlih mê poraze.
[11] Nu te molim, ah jaoh s mene
već odmakni biče ogńene,
[12] er jakostim ruke tvoje,
kā me svakčas kara i bije,
kopni i gine srce moje.
Znam, znam da môj krivini je
sve to plata i da ļudi [str. 127.]
napopadaš za grieh hudi, —
za grieh hudi s koga ńima
sve što imaju ljepše i draže

pod udorcim ti tvojima
činiš da se slabo ukaže
i da seončas, kô paučina,
kosi, dere i ražčina.
Er, kô veļah ma*l*oprije,
sa svom slavom na sviet odi
čoek umrli drugo nije
neg taština kā prohodi,
kā taštinam er pristaje,
nad taštinam taština je.
[13] Svedržeći gospodine,
na moje se molbe umoli,
čuj što vape suze istine
kê mi iz srca boles proli;
ah ne umukni, negli odzgori
mi*l*osno mi odgovori.
Tj, moj ćaćko, znaš da niesam
ja građanin stavni ovamo,
neg vrh zemļe sej grešne sam
pridošałac i gos samo:
rodni u raju moj stan ima,
kako i mojiem pradjedima.
[14] Zatoj zloće moje oprosti,
nek, prie negli pođem s sv*i*ta,
kušam srcem dio sladosti
uživańa vjekovita,
i prie negli već ne bu*d*em,
bu*d*em blažen među ļudem.
Tri u jednom, u trieh jedan
otac, sin, duh, bog neizmjerni
bu*d*i slavjen i spoviedan [str. 128.]
tvo'ih iz usta, puče vjerni,
kô 's početka bî dosleka,
sad i vazda i uviek viekâ.

20—21 dolor meus — Cassiod.: zelus ob adversarii iniquitates; 41 mensurabiles — Felix: iuxta minimam mensuram; 45 in imagine — S. Io. Chrys.: instar imaginis; 86 animam — S. Hier.: desiderabilia; 94 vane conturbatur — Flamin.: vanitas est; 103 apud te — Bellar.: ut tu nosti.

Pjesan XXXIX.

Gospodin Isukrs, bog i čovjek, u doba od svoga blaženoga uskrsnutja slavi ćaćka vječnoga i priporučiva mu svoje pravovjerne. Pjesan po Davidu proročanskijem prividjeńem upisana:

[2] Čekah[a)] pomoć žeļno od boga,
a on pružî se k meni u grobu:
[3] molbe uslišî srca moga,
tamnu otvorî zemļe utrobu.
Izvede me smrtne iz jame,
u kû umrle tuga svodi,
ter iz kala smrtnoga me
snažnom rukom oslobodî.
Vrhu groba kamenita
mê stupaje slavne stavî
i put raja vjekovita
moj dobitni tiek upravî.
[4] U mȃ usta pjesan novu
složî i hvalu prigizdavu,
da je uvieke na ńegovu,
kî naš bog je, pjevam slavu.
Prizamjerno vidjeńe će
mnozi gledat čuda ovoga,
ter grešnici strašit se će, [str. 129.]
a ufat će vjerni u boga.
[5] I bla*g*o oniem kî sva lje*t*a
u ńegovo ime ufaju,
za taštine ter od svieta
i bezumnu laž ne haju.
[6] Kruńeniče rajski i bože,
ti čudesa mnoga učinî;
k tvoʼim mislima tko da može
iztakmit se u hitrini?
Svietu ih glasih i rieh prije,
kad s umrlom još bjeh pu*ti*,
nu bezbrojni ńih broj nije
mȃ riеč mogla dosegnuti.

2 ‚k' nema A.

[7] Svetilištâ starieh sje*n*e
i od živinâ dar krvavi
ti povrže i na mene
tielo umrlo zatoj stavî.
Ne iska veće griesim vrl*i*m
prikazańe puka u tvoga,
[8] er rieh: „Evo ja bog hrl*i*m.
da t' prikažem mene istoga".
[9] Na[b)] čelu je svetieh kńigâ
pisan posluh moj proć tebi,
er tvoj zakon htjeh da mi ga
srce i duša grle u sebi.
[10] Hvalih izgled pravde tvoje
uzmnožite sred skupštine
i glas hvale (ti znaš) moje
neću uztegnut da počine.
[11] Ne krih sudńu tvû tišinu,
rieh da 'e ļudskom svrha odkupu,
ne potajah tvoju istinu [str. 130.]
i tvû blagos mnogom sku*p*u.
[12] A ti, o ćaćko, još ne uklańa'
mi*l*osti mi tvê žudjene,
er tvā vjerna smi*l*ovańa
sved primaše u skut mene.
[13] Premda i dospjeh moju mu*k*u,
ne dospieva oňa stoga
u mo'ih udieh, u mom puku,
kieh zvat mogu mene istoga.
Neizbrojene zledi obstiru
vjerno tielo kom sam glava,
i progonstvom pravu v*i*ru
jur pakļeni gńiev skončava.
Zloće kê môm platih krvi
stisnuše je u nalogu,
kieh broj svakčas veći vrvi,
broj kî izbrojit ja ne mogu, —
broj nad vlasim glave moje
strašnom si*l*om uzmnoženi,
s koga srce svenulo je
cieć boljezni moje u meni.

[14] Drago t' bu*d*i, gospodine,
mene u mojieh slobóditi;
ti pogledom iz visine
pomozi me i zaštiti,
[15] nek se ujedno srame i boje
svi koji ištu van pameti,
progoneći vjerne moje,
opet život moj oteti.
Nazad s kletom svojom si*l*om
posrnuli pripadeni
svi kî momu puku mi*l*om [str. 131.]
šte*t*u žude i u ńem meni.
[16] Smećom, kô ńih dje*l*a prose,
srca osta*l*a pritištena
sviem kî vape: „Radujmo se
pogubjeńem boga ubjena".
[17] A uzigrali i uživali,
ćaćko, u tebi svikolici
kî su pomno sveđ te iskali,
mo'i ļubjeni nasljednici.
Oni, er ļube svo'e spaseńe
kê ti posla ńih požudi,
tvê vapili na pošteńe:
„O naš kraļu, slavan bu*d*i".
[18] Ja, kô čovjek, nejmam moći,
pu*t* uboška čiem skriva me,
nu s privišńom tvôm pomoći
znam da ti se misliš za me.
Ti štit kî me sveđ zastupî,
ti s' mã pomoć, ćaćko sveti;
tries popadi, naglo stupi,
satri krive, pra*v*e osveti.
Otac i sin i duh božji
bu*d*i hvaļen doba u svaka;
kã bi dosle sveđ se uzmnoži
triema kipim č*a*s jednaka.

31—32 multiplicati sunt super numerum — S. Hier.: plura sunt, quam ut narrari queant; 36 aures — S. Paul. Henr. cap. 10: corpus; 54 misericordiam — Hebr.: clementiam; 67—68 Et non potui, ut viderem — Titelm.: Quae dispici non possunt ob numerum.

a) Odi Isukrs po svojoj čovječanskoj naravi, ne po božanstvenoj, govori.

b) Ovo ćelo a*l*iti početak od svetijeh kńigâ (premda ini inako govore) jesu kńige od Ǵenezi a*l*iti od stvoreńa[1] svjetovnoga, a to, er su one redom najprve u pismu svetomu, i er se u ńih nahode prilike i zlameńa od smrti Isukrstove i od ńegova posluha prema ćaćku vječnomu osobitija neg drugovdje, to jes smrt pravednoga Abela, posvetilište Abramovo i posluh Izakov. *V. Jansenium et Lorinum hic.*

Pjesan XL. [str. 132.]

Djela od milosrdja prema izkrńijem, navlaštito prema nemoćnicima, uzvišuje, i boli se na svoje himbene prijateļe, koji u ńegovoj nemoći bjehu pod prilikom od ļubavi veoma žudjeli vidjet ga umorena.

[2] Blažen tko se brine i misli
potrebnicim i uboziem,
kieh su u odru svom pritisli
zle nezdravi s mu*k*am mnoziem.
Od harnika privišńega
taj na mi*l*os mi*l*os steće
i oslobodjen bit će od ńega
na dan tuge svo'e najveće.
[3] Ah višńi ga sahranio,
na sviet blažen da 'e dov*i*ka,
i nikad ga ne pustio
żeļi svojieh protivnikâ.
[4] Pomogô ga, kad dni uztraje
i on bolan u dreseļu,
i sterô mu, da mekša je,
kô prijateļ drag, posteļu.
[5] Ja[a)] poboļen rieh: „Objavi
tvũ mi*l*os mi, gospodine;
tielo i dušu moju ozdravi,
er me bolniem griesi čine“.
[6] Veļaše opet zlobnik ļuti,
na me tamnu riga'uć zlobu:
„Kad će smrt ga prikinuti, [str. 133.]
da mu izgine ime u grobu?“

— pj. 39, napom. *b):* satvoreńa A;

— pj. 40, 6 ‚stècchje‘ S, ‚stécchie‘ A.

[7] I ako uljeze kad on k meni
cieć pohodbe i razgovora,
laga ustima i zasjenî
skrovnu rados plačom sdvora.

U ńem mira pod haļinom
sku*p* od zloćâ skroven staše,
ter, izhodeć van, s družinom
[8] na me otrovno govoraše.

Slišah mû *ča*s protresati
zlobniem šaptom mê zlotvore.
kî na mene tisućkrati
rieše opako, misleć gore.

[9] Rieše opako: „Jeda sade
napokon mu bu*d*e veće
da ne ustane on nikade
iz posteļe sej boleće?“

[10] Moj, moj isti drug[b)] uzdani,
u kom kušah mir žudjeni,
koga moj kruh ļubko uzhranî,
mnoga izdajstva smotrî meni;

i da glavu mû satrenu
na tle vrže i shara me,
rekbi obiestan koń, gvozdenu
uzdigô je petu na me.

[11] Vaj, za mi*l*os ozdravi me,
bože, iz ove smrtne boli,
nek pedepsu himbam prime
iz mê ruke ļudi oholi.

[12] Nu u hip ovi poznam, ćutim,
er me nebo zgar nadiše,
da me srcem tvo'em ganut*i*m [str. 134.]
ļubiš, vječni sudče, odviše.

[13] Ti me pod tvoj štit mogući
primî, er me nađe pra*v*a,
i moj poraz gledajući
neće zlobniem bit zabava.

Ti, da oblasti v*i*k ne ima
na me gorkos zviezde prieke,
mene držiš prid očima
i držat ćeš stavno uvieke.

[14] Blagosovjen, gospodine,
izraelski bože, svudi
sličnom hvalom, kā ne gine,
po sve vrieme budi, budi;
tebe u trojstvu, kê sve vlada,
slavi harnos svich jezikâ,
kako 'e bilo, kako 'e sada,
kako bit će dovik vikâ.

12 animam — S. Hier.: desideria; 15 versasti — Camp.: versabit, ut mollius cubet; 27 vana — Chald.: mendacium; 29—30 congregavit iniquitatem sibi — Camp.: aliud intus habuit, aliud in ore; 40 dormit — Hebr.: cubat; 42 speravi — Theodot.: fidebam; 48 magnificavit super me supplantationem — Hebr.: elevavit contra me calcaneum; 55—56 quoniam voluisti me — Camp.: me amari abs te.

a) Očito je da ovu pjesan složî David u jednoj ńegovoj teškoj nemoći, ali se ne zna kada. Spovijeda se da on, prije neg bî uzvišen na kraljevstvo od svega množtva izraelskoga, bolova šes mjeseca u Ebronu, gradu tad poglavitomu od židovske kraļevine. *V. S. Hier. in Tradit. Hebraic., ex 2. Regum.* Viđ pjes. 6, *b)*, er prije scijenim da se odi govori o nemoći Davidovoj koju podnije iza svoga priļubovnoga grijeha, i ne vele prije Absalonova podignutja.

b) To jes Akitofel, kako mnim, ńegov ńekad uzdani svjetnik, koji se od ńega odmetnu u nabuńeńu Absalonovu. Viđ živ. Davidov na poglav. XVIII.

Pjesan XLI. [str. 135.]

Iztjeran neprijateļskom posilnosti iz svoje rodne države, žudi žestoko povratit se, za moć počastit boga u svetomu mjestu gdje pribivaše ńegova arka zlamenita i gdje on osobitu čas od izraelskoga puka primaše. Prilika od duše užežene za rajskijem uživańem.

[2] Žedan[a] jelin ište i hlepi
drag kladenac željno odveće,
a mā duša vir priliepi
od svakoga dobra i sreće,
to jes tebe, bože pravi,
sladki uzroče mê ļubavi.
[3] Tebe 'e žedna duša moja,
snažni bože, bože živi;
tebe uzdišem bez pokoja,
ļubovniče milostivi;

— pj. 41, 9 ,uſdiscem' s ostruganim ,m' A.

ah kad srećno doć vrieme će
da prida te prieđem veće!
[4] S te požude cvielim, pače
sam plač, sam trud pića je meni,
i*l*i tminu dan potlače
i*l*i tmine sunce izmieni,
er moj govor svagdańi je:
„Dušo moja, tvoj bog gdi je?“
[5] Nu spomenem kad se opeta
da ću zgodu jednom sresti
kā tvojega mjesta sveta
u stan me će čudni uvesti,
duša mirna mā zadosti
rastapa se od sladosti.
Doće vrieme kad veselo, [str. 136.]
kô na gozbi tko se čita,
uzdignut ću glas i čelo
kroz veseļa romonita
i dat tebi hvalu i slavu
tvomu u dvoru prigizdavu.
[6] Dakle čemu, čemu sada,
dušo moja, zlovoļna si?
čemu mrakom smeće i jada
tvê radosti zrak se gasi?
i kroz nemir tvoj skroveni
čemu smetaš mene u meni?
U boga ufaj: još ćeš ńega
stanu u svetom proslavļati
i riet: „S lica ti mojega
plač spaseńom rukom skrati,
[7] o moj blagi kraļu i bože,
sve mê sreće kiem se uzmnože“.
A*l*i pokli sasviem tięme
još u meni moj duh prêdâ
i smućeńem potajnieme
podpu*n*a mi mira ne da,
za razgovor taku sriću,
dokle stečem, daj mislit ću.

12, ‚prighiem‘ s ostruganim ‚m‘ A; 40 ‚spasegnom‘ s ostruganim ‚g‘ A.

Hoću odovle izdaleka
razmišļat te, stvorče mi*l*i —
u ovich stranah, Jordan rieka
bistriem vodam kê prikrilí,
gdi ja obrah za mê stańe
od dva Ermona[b] brdo mańe.
[8] Znam da činiš sveđ da umine
naš trud opet s mira duga;
ah ne[c] rieke neg pučine
jur me obstrieše suzâ i tugâ,
kô da glasom svojiem zove [str. 137.]
jedan potop druge nove.
Shra*n*e od vajâ ti rastvorî
i sve boli vrže na me;
tad sva si*l*os kruto odzgori
tvo'ih valova prikri*l*a me,
popadoše me odasvuda
svi ponori brige i truda.
[9] Nu do[d] brzo smi*l*ovańe
odredit mi tvê ne lienî,
u tvû hvalu i spievańe
moj pospješno plač promienî,
neka srećan s tvê pomoći
radujem se u dne i noći.
[10] Zatoj ću se molit tebi,
o životu moj, ovako:
„Bože, kî me u potrebi
prigrļivaš krepko i jako,
čemu opeta pun nescjene
zaboravļaš sad se od mene?
Čemu mučan grem? što sliepa
nepr'jateļska vlas me mori?
[11] Boles mi eto kosti ciepa,
čiem protivnik zli me kori,
vikajući bez pokoja:
„„Kamo tvoj bog, pomoć tvoja?“ “
[12] Molba će ovo vik mã biti;
tiem, mã dušo, stoj vesela!
što si tako sred zabiti
zlovoļnostim potamnje*l*a?

ne znaš da sveđ on svakoje
uslišiva molbe moje?
  Što me smetaš ti skončana? [str. 138.]
uń ufaj se, vjerujući
da sred svoga i opet stana
slavit ćeš ga š ńim živući:
on je sunce svakoj tmini,
on mê lice svietlo čini.
  Slava ocu, kî sve može,
sinu, koji svieh sahranî,
slava i tebi, duše bože,
odvjetniče naš uzdani,
kô s početka bilo 'e prije,
sad je i bit će v*i*k poslije.

17 mihi — Bellarm.: mihi a cogitatione mea; 54 Hermonim — Hebr.: Hermonum; 66 omnia excelsa tua — Chald.: omnes gurgites tui; 83 per singulos dies — Cap.: assidue; 95—96 salutare vultus mei — Bellar. et Titelm.: illuminans, glorificans vultum meum.

a) Pjesan ova bî po Davidu učińena kad, bježeći izprid Saula, tucijaše se po gorah i pustińah. Viđ ńegov život na poglav. VII., IX. i slijedećijeh.

b) Rijeh odizgara u nadomjerju pjesni XXVIII. da brdo od Ermona jes dio od Libanske gore, koja je na granicah Evrijenske zemļe ter se i u ńu prostira i dijeli je od kraļevine Surijanske. Sad velim da dva bjehu Ermona: jedan zvan *Ermon veći,* a drugi *mańi,* i jedan podaļe od drugoga, nu obadva prilučena k Libanskoj gori. Veći se imenovaše još i Sanir i Sarion, također i[1] Baalermon i Sion, jednak imenom, nu različan bitjem od gore svete Sionske koja bješe stučena s gradom Jeruzalemom. *V. Deuter. cap. 3. S. Hieron. in Ezech. cap. 27. Christian. Adricomium et Brocardum in Description. Terrae sanctae.* [Viđ[2]- na listu 274-[2].] [= Pjesn. LXXXVIII *c)*.]

Na Ermonu mańemu, daleko od arke prisvete i od kuće božije, nahođaše se pobjegući David kad složî ovu pjesan.

c) Zariče tuge koje podnese u dvoru Saulovu, kad tolikrat oma*l*u ne osta ubjen. Viđ poglav. V. i VI. živ. ńegova.

d) Zarica svoje po božijoj mi*l*osti sahrańeńe iz rukâ Saulovijeh.

---

napom. *b)*: [1] nema A; [2-2] iz A, nema S.

Pjesan XLII. [str. 139.]

Prikladnijem načinom k predńoj pjesni kaže veliku požudu za povratit se u sveto mjesto božijega pribivališta, i tuži se na neprijatele kojijeh sila držaše ga nadaleko.

Sudac[a], pače parac meni
bud' na oholas, bože, i smińe
huda puka, kî ne scieni
ni kreposti ni svetińe.
[2] Ti svemoćan, ti sve svime,
ti s' mā jakos svakolika;
mā jakosti, slobodi me
od neprava himbenika.
Vaj, što od sebe ti me odmetnu,
da zlovolan grem u smeći,
čiem on stere ruku štetnu
mučeći me i moreći?
[3] Pošli tvoj zrak kî, s besjede
prave obećan tvoje mi je,
nek me združi i privede
na brieg[b], slavni tvoj stan gdi je,
[4] pokli haran takom daru
s priveselom dobrom česti
k božanstvenom tvomu otaru
u mjesto ću sveto uljesti.
Ti si rados bitja moga,
ti me smirit vik ne kratî;
opet i opet tebe boga
pod četru ću pripievati.
[5] Da što cvieliš, dušo moja? [str. 140.]
što me, misli mê, smetate?
žudjenoga dar pokoja
steć s nebesa što ne ufate?
Još ću ńemu s proslavjeńem
pjesni pjevat ja svakoje;
on je moj bog, on spaseńem
obsinut će lice moje.

---

3 ‚szieni' s ostruganim ‚s' A.

Slava trojstvu, koga ime,
koga bitje jes neizrečno
kô bî dosle, bud' zat*i*me
u sadańe doba i vječno.

1—3 discerne causam meam de gente non sancta — Camp.: litiga pro me contra gentem non sanctam; 21 qui laetificat iuventutem meam — Flamin.: laetitiae et exultationis meae.

a) Ova pjesan bî složena od Davida kad on uteče iz Jeruzalema izprid nabune Absalo*n*ove. Viđ poglav. XVIII. živ. Davidova.
b) Viđ pjes. 2, *b)* a[1] živ. Davidov na poglav. XIV.

Pjesan XLIII.

Spomenutjem od starijeh milostî i čudesâ koje ńekada za obranu puka izabranoga bijaše djelovô gospodin bog, nastoji ga prignuti na jednaku pomoć u nevoļah i suprotivah koje isti puk u posiedńa vremena žalostivo podnosaše.

[2] Čusmo, i tvoja slava istina
do nas prostrie glas čestiti;
oci naši od starinâ
hotješe nam naviestiti
sve što doba u ńihova
tvoja, o bože, vlas dje*l*ova.
[3] Nedobitna tvoja ruka,
koje dje*l*a neizmjerna su,
nevjernoga narod puka [str. 141.]
snažno iztjera, vrže i rasu
i u države zle čeļadi
djede naše stavno usadî.
[4] Bio bi zaman svoj mač ńima
za tej zemļe posiedati,
ni proć si*l*am protivn*i*ma
mogli bi se sačuvati,
da ih ne čuva tvâ desnica
i zrak blagi tvoga lica.
Ti ńim kaza najmi*l*ije
tvê ļubavi plam gorući;
[5] ti si isti sad i prije
moj bog, moj kraļ svemogući;

— pj. 42, napom. *b)*: [1] a] ‚i u' A.

ti sam možeš vrieme u svako
tvoj sahranit puk jednako.
[6] Ufam da ćemo i opeta
protivnike strt mrzeće,
kô vô biesan kî što sreta
tvrdiem čelom mlati i meće,
i pogrdit ime u tvoje
tko proć nami štetno ustô je, —
[7] ime u tvoje, pokli u momu
luku i strielah nie mi uzdańa
i u mom maču viteškomu
ne nahodim sačuvańa,
neg u samu tebi, bože,
kî sve možeš, kiem sve može.
[8] Ti nas ot*e* silnicima,[a]
ti zabušî zlohoćnike,
[9] uzrok ti si tvo'im vjern*i*ma
od svakdańe hvale i dike,
neka slove *ča*s i scjena
po sve vieke tvoga imena.
[10] Čemu dakle[b] sad, o bože, [str. 142.]
čemu odmećeš nas nazada?
čemu puštaš da primože
rvańe nas smeće i jada?
čemu na boj ogńeviti
s našiem če*t*am neć iziti?
[11] Eto si nas obratio
u bieg ružni prid protivom,
da tko 'e na puk tvoj mrzio
raznosi ga grabsom krivom:
[12] jak ovce nas, kieh nož prosi,
po narodieh rażpršô si.
[13] Nas razproda, jaoh, za ništa
i za ma*l*o ti zamienî
sred sramotna trgovišta;
[14] prid susjedim smo obruženi,
i smieje se našom boli
tko pribiva nami okoli.
[15] Pripovies smo nevjern*i*ma,
za naš prikor glavam kreću;

[16] stid po vasdan prid očima,
po svem licu ćutim smeću,
[17] gdje me psuju svako u vieme,
kore, mraze, progone me.
[18] Pade s množtvom svieh bolestî
na nas ova sad nescjena,
premda naše nije iz sviesti
v*i*k pobjegla tvâ spomena
i da niesmo kriviem d*i*l*i*
tvê zakone pristupili.
[19] Nie nam srce s tvê ļubavi
ustupilo v*i*k odprije,
i naš stupaj verni i pra*v*i
s tvoga puta svrnuo nije,
[20] a ti obstrie nas smrtnom sje*n*om [str. 143.]
bitju u jadnom i sniženom.
[21] Da smo u zabit postavili,
bože, slavno tvoje ime,
da smo ruke raztvorili
k bogovima poganskime,
[22] ti bi uzaznô, kom skrovita
našieh srcâ sva su očita.
Bržek ove tuge k nama
sve dni hrle za te samo;
er puk tvoj smo, pod rukama
hudovjerskiem umiramo,
na priliku stadna imańa
kê se hrani za ubijańa.
[23] Ah ustani i unaprieda
ne spi za nas, gospodine!
ah ustani tere ne da'
da nam s tragom pleme izgine!
[24] što kr'ješ lice ter se od tvoga
zaboravļaš puka uboga?
[25] Eto k zemļi s dušom, s tielom
prostrti smo i prionuti,
moleći te snižniem dje*l*om;
[26] ustani nas podignuti,

71 ‚djelli' S.

o nad kraļim kraļu svime,
slobodi nas za tvê ime.
Božanstvenoj neizmjernosti,
kā u trojstvu vječnom siva,
hvale pjevat s svom radosti,
pravovjerna crkvo, uživa' ;
ńoj ponavļaj davne časti
sad i za vas viek došasti.

48 virtutibus — Hebr.: exercitibus; 61 similitudinem — Camp.: fabulam; 75—76 et declinasti semitas nostras — S. Hier.: nec declinaverunt gressus nostri; 83 requiret — Flam.: animadvertisset.

a) To jes Faraunu i ećicijanskoj samosilnosti.

b) Ove se nezgode evrijenskom puku ne prigodiše u doba Davidovo | neg vele [str.] poslije, kad ga babilonski kraļevi zarobiše i oplijeniše strahovito. *Ali* David sva ta odi, kako i u druzijeh pjesnijeh, na proročansku privida i pjeva, koliko da su jur u vrijeme ńegovo pristupila.

Pjesan XLIV.

Isukrsta vjerenika i pričistu djevicu Mariju, ńegovu majku i vjerenicu, hvali na proročansku i uzvišuje ovom pirnom veselom pjesni, kažući u ńoj kraļevańe, ljepos, blagos, pravdu, nedobitnos i sladkogovoreńe prislavnoga vjerenika a visinu, urese, časti, izglede, duhovnu plodnos i vjekovito proslavjeńe priizvrsne i pričestite vjerenice, od kraljevske krvi istoga Davida plemenito porodjene.

[2] Čiem spievańe dobro i mi*l*o
sad iz moga srca izhodi,
bu*d*i na čas ovo d*i*lo
kraļu koji mnom gospodi;
ńemu jezik moj za pjeti,
kô brz pisac, teci i leti.
[3] Ti si, o kru*n*o svieh od ļudî,
nad sviem ļudem pun ljeposti,
po usnah ti[a)] teče svudi
od uļudne med dragosti,
er te vječniem svo'im darovi
bog roditeļ blagoslovî.
[4] O viteže primogući,
tvoj pripaši mač čestiti;

[5] mač tvā 'e ljepos: vojujući
ńom ćeš vas sviet pridobiti;
ne stoj, srećno hod' naprieda, [str. 145.]
kraļuj, vladaj, zapovieda'.
Cieć blagosti tvê ļubjene,
cieć istine tvo'ih zakonâ,
cieća pravde proslavjene
kā je s tobom nerazdiona,
na zamjernos[b] vlasti svete
tvā desnica uzniet će te.
[6] Kô striel oštra rieči[c] tvoje
proletjet će srca sv*i*ma;
što tvôj kru*n*i protivno je
tiem oružjem dospjet ima,
kad pod jaram tvoje oblasti
svi uzbudu puci pasti.
[7] Tvê pristoļe, kraļu i bože,
sto'i na plećieh svieh od v*i*kâ;
pripravedna riet se može
gospodična tvā šibika,
[8] pravdu er ļubiš i opaku
nepravednos mrziš svaku.
Tiem bog ćaćko, tvoj bog[d] kî je,
priveselom svo'om pomasti
pomaza te davno odprije,
da kraljevske primaš časti,
ter te uzdigô nad in*i*ma
tvojiem vriedniem vrsnicima.[e]
[9] Svieh krepostî miris ču*t*i
ah kô naše srce uživa
iz haļinâ tvoje od pu*t*i,
kôm božanstvo tvê se od*i*va
i u kôj drži stan kreposni
kô dvor čisti bjelokosni.
[10] Carske[f] hćeri, kru*n*e umrle
plešuć svieta nestavnoga,
za mirisom rajskiem hrle [str. 146.]
od izgleda slavna tvoga
i raduju tvoje lice
služeći te dvorkińice.

Nu nad iniem srećno uzhodi
vrhu svetieh svieh kraļica,
kû ti stvorî, da te rodi,
tvā priliepa vjerenica;
ona sjedi priblažena
tebi obdesnom uzvišena.
Vječna ļubav čista i jasna
odieva je suhiem zlatom,
blagodarnos višńa oblasna
razlikosti pribogatom,
ter se ujedno u ńu spliše
rajske sreće sve najviše.
[11] Hćerce moja, ro*d*e slavni,
kî od plemena moga izide,
čuj me, i ovi govor stavni
čin' da misli tvê razvide;
prigni uši mudre i svete
na mê rieči, na mê svje*t*e.
[12] U tolikoj ti si slavi,
da za tebe zemļa nije;
tvoj dom i rod zaboravi
i puk koji svjetovni je,
er kroz tvoje dostojańe
božica si ma*l*o mańe.
N'jedna nemoj da se ugniezdi
v*i*k zemaļska misô u tebi;
ti prikladna suncu i zviezdi
srcem bivaj sved na nebi;
tad tvû ljêpos obļubiti
vladalac će vjekoviti.
On je tvoj bog kî gospodi [str. 147.]
sviem i koga svak klańat će,
á za ńime svi narodi
żeļnu u tebi pomoć naće;
[13] tvê će s darim molit lice
snažni, obilni poglavice.
[14] Znam da u duši svakolika,
a ne dvorńoj u zamjeri,
naprava je tvoja i dika,
o kraljevska liepa hćeri;

zlatne odjeće tvom uresu
[15] tvê kreposti razlike su.
Rajskom kraļu skup[g] djevicâ
izgledom ćeš tvo'em privesti;
[16] ki*t*a svojieh ļubovnicâ
u veseļu s dobrom česti
vedru u templu privišńemu
posvetjena bit će ńemu.
[17] Ako ostavî sviet mrzeći
i prošaste roditeļe,
duhovne ćeš sinke[h] steći
za neumrlo tvê veseļe,
kad ńihova priko mjere
pod nebom se vlas prostere.
[18] Nikad neće nać zahoda
u spomeni môj tvê ime:
od narodâ do narodâ
hvalam ga ću dostojn*i*me
pripoviedat, neka stega
puci uvieke proslave ga.
U jedinstvu od naravi
a u različnom trojstvu od kipâ
stvoriteļa svak proslavi
s pripievańa skladna i *l*ipa,
i kô dosad, vrieme u svako [str. 148.]
sad i odsad poj ga tako.

1 verbum — Hebr.: psalmum; 11 propterea — Bellar.: propterea quod; 23—24 deducet — Alii: diriget in regnum; 25 sagittae tuae acutae — Cassiod.: verba praedicationis tuae; 33 directionis — Lorin.: rectissima; 54 in honore tuo — Lorin: inter honorarias ancillas; 90 filiae Tyri — Hebr.: robusti; 95 in fimbriis aureis — Flam.: ex intertexto auro vestis eius; 97—98 proximae eius afferentur tibi — S. Hier.: amicae eius ducentur illuc; 109—110 memores erunt — Hebr.: memor ero.

a) Bî Isukrs i u tijelu prilijep i prisladak u besjedi. Tijem s. Petar reče mu: „*Verba vitae aeternae habes*“, to jes: „Imaš riječi od raja“.
b) To jes, uzvisit će te ob desnu oca vjekovitoga, da si kraļ i sudac svemu svijetu.
c) Riječi su Isukrstove ńegovo vanđelje, komu se na svrhu vas svijet podložit ima.
d) Bog je osobito bog Isukrstov, er se s nikijem inijem ne sastuči sobstvenijem i nerazdionijem ujedińeńem neg s ńegovijem prislavnijem čovječanstvom.

e) Vrsnici su oni koji su od iste vrste i družine. Zato odi se razumiju pod imenom od vrsnikâ svi anđeli i blaženici od raja koji istu vrstu od blaženstva uživaju s Isukrstom.

f) Zariču se kraļice i gospođe koje svjetovna veličanstva za ļubav Isukrstovu pogrdiše, od kojijeh je broj nad svijem uzmnožit u redu prisvetoga Benedikta.

g) Zariču se boguuvjetne djevojčice, a*l*iti dumne, koje po izgledu majke božije svoju čistoću privišńemu vjereniku zavjetovaše.

h) Marija djevica majka je duhovna svijem pravovjeŕnijem, er su oni duhovna braća ńe sina Isukrsta, a nadasve svijem dušami majka je po ļubavi, er je ńihova parčica i pomoćnica nepristavna.

Pjesan XLV.

Kaže da krstjanski puk i crkva pravorjerna, zlamenovana pod prilikom grada Jeruzalema, nejmaju nikad uzroka za bojat se od ijedne najstrahovitije nezgode i suprotive, živući oni pod krilom i pomoći svoga svemogućega obraniteļa i budući obtečeni s nebesa rijekom priobilnom od svacijeh milostî i dobara.

[2] Bože, naše utočište
i kreposti i jakosti,
ti si nama pomoć sama,
kad nas teško zlo pritište.
[3] Još da uzbude vas sviet pasti, [str. 149.]
da najbrže trešńa vrže
tvrdu od gorâ posred mo*r*a,
nećemo se mi pripasti.
[4] Man smućena voda reži
i krepčina sviech planinâ
cokoće se silno i trese,
ter nam strašnu smrt poteži,
[5] pokli srećni naš grad rodni
od razbludne rieke čudne,
pu*n*e darâ svaciech zgara,
sveđ uživa tiek ugodni.
[6] Grad ovo je drag višńemu,
u kom sebi kraļ od nebi
obra uzeti stan prisveti
za sahranit nas u ńemu.
Bog, kî stavno tuj pribiva,
ńemu ne da v*i*k da prêdâ;

on iz rana sveđ je obrana
od svakieh mu suprotivâ.
[7] Ostali su puci u smeći,
trepte[a)] ine kraļevine,
svakčas jače srti i skače
zemļa iza dna žamoreći.
[8] A mi svi smo pu*n*i uzdańa
s družbom boga prem jakoga,
kî nas prima nad in*i*ma,
kom Jakobov rod se klańa.
[9] Hod'te, umrli, da vidite
koja čuda tvori svuda
za uzdanu našu obranu
vlas desnice vjekovite.
[10] Nek živemo sred pokoja, [str. 150.]
po sve kraje iz strana je
našieh slavni vrhnaravni
kraļ otjerô plame od boja.
Čuvat će nas i odsada,
strt će oklopja, luke i kopja,
spražit štite gvozdovite,
zlotvor na nas kê popada.
[11] „Stan'te (ón veli), da poznate
da nie inoga, neg ja, boga;
svi narodi na sviet odi
uzvišivat mene imate“.
[12] Bog je s nama svo'im drazieme
i jakostan i krepostan;
on nad sv*i*ma grli i prima
Jakobovo vjernò pleme.
Sveto trojstvo svak proslavi.
nek općenu stječe scjenu
sveđ i sada, kô ńekada
od početka sv*e* naravi.

5—7 dum turbabitur terra, transferentur — Cap.: si subvertatur tota terra et transferantur; 10 eius — Hebr.: sua; 14 fluminis — Camp.: fluvii amenissimi: 39 terrae — Lor.: terrae iudaicae; 42 arma — S. Hier.: hastam.

a) Zemàļske veličine ista zemļa satira, a duhovne ne može ni ista vjekovitos satrti.

41 dosada S.

Pjesan XLVI. [str. 151.]

Zazira vas svijet, a najliše puk izabrani, na proslavjeńe od Isukrstova uzišastja na nebesa, koje na proročansku priviđa da ima u svoje vrijeme izvršiti po svojemu uzkrsnutju bog-čovjek, vodeći sobom svete oce oslobodjene iz limba.

[2] Pjesni i hvale romonite
pripievajte bogu u dici
i dlan o dlan, puci, udrite
u radosti, svikolici,
[3] višńi er gospod strahoviti
[4] kraļ veliki svieta, nami
hotje puke[a)] podložiti,
da nam leže pod nogami.
[5] On nas obra k sebi uzete,
baština smo nek ńegova;
on obļubî liepe če*t*e
Jakobovieh od sinovâ.
[6] Eto uzhodi segaj časa
u dvorove svo'e blažene
združen skladom mednieh glasâ,
zvekom trubļe posvetjene.
[7] Pojte, pojte našem bogu,
pojte, pojte našem kraļu
[8] kî prostira oblas mnogu
na svu zemļu bližńu i daļu.
[9] Pojte ńemu vješto i znano,
er, kraļujuć pucim dolu,
ima stańe nadsunčano [str. 152.]
i na svetom sjedî stolu.
[10] Glave evrienske i gospoda
paklu oteta š ńim sta*l*a se,
Abramova kî poroda
samodržac spovieda se,
ter uzrasli snagom ovi
na visine tolike su,
da zemaļski kô bogovi
svoga uz boga vidjet jesu.

Oče, sinko, duše, tebi
u jedinstvu božjem slava,
kâ bî, kâ je, kâ pod nebi
vremenom se ne skončava.

9 nobis — Titelm.: nos in.

a) To jes puke i množtva od nevidjenijeh pakļenijeh duhova i neprijateļâ.

Pjesan XLVII. [str. 153.]

Veseli se u sazidańu od tvrđe sionske aliti grada Davidova, postavļena od sjeverne strane Jeruzalemu vrh gore svete od Siona, u komu imaše počivati svetouvjetna arka i u komu imaše, jakino u svojoj crkvi, biti častjen bog svemogući. Pripovijeda red, veličinu i ljepotu od zgrade i hvali privišńega, pokli se puku svomu jur umolî da jednom uzdigne se ta građa ponosita, za veću čas ńegovu.[a]

[2] Gospodin se velik kaže
i dostojan svake hvale
u svom gradu, koga draže
on obļubî neg sve ostale;
ter, da nam se żeļe utaže,
jur ńegove mire pa*l*e
eto opeta diže uzgori
na prisvetoj svojoj gori.
[3] Eto građa jur počina
i na temeļ stavno sieda;
eto sionska jur visina
nov na sebi ures gleda;
eto od zemļe sva širina
moćna kraļa grad spovieda,
u veseļu kî zamiera
Jeruzalemu od sjevera.[b]
[4] Poznat će se svoje u vrieme
da u tem dvoru višńi stoji,
kad otole prid svakieme
pomagat nas uznastoji;
[5] zgra*d*u gledat slavnu svieme [str. 154.]
ide u sku*p*u kraļ svakoji

[6] ter prid čudim kā vide se
snebiva se, smeta i trese.
[7] Pače boles priteška je,
kô rodiļu kā svich hita;
misleć jakos kû nam daje
tvrda toli plemenita,
[8] mne da na ńih jur ustaje
ńeka otole moć skrovita,
kā ih ima strt doskora
kô plah vjetar plavi od mo*r*a.
[9] U ovem gradu sad gledamo
sve što čusmo po besjedi;
bog, bog, koga sama imamo,
snažni u ńemu gospod sjedi:
on utvrdî, dobro znamo,
on priliepu gradu uredî,
nek protivne bez zaprjeke
nepomična žive uvieke.
[10] Er nam veće s tvê ļubavi
poda mi*l*os dara ovega
kî prosismo, ćaćko pravi,
usred templa sved tvojega,
[11] pravo 'e da se tvê proslavi
ime dokraj svieta svega,
do neba se ter narica
pu*n*a pravde tvā desnica.
[12] Sionska goro, jad otjeri!
pravda 'e s tobom božanstvena;
uzigrajte, srećne hćeri
židovskoga od plemena;
[13] tvrdiem zidom, puče, obsteri
vrh od Siona uzvišena
i po redu brojom nove
ziđaj torne zgar ńegove.
[14] Tuj svu pamet uložite, [str. 155.]
da se m*i*ri vješto uzvise;
mjesta kućam razredite,
da ńih ljepos uzmnoži se,
i svu zgra*d*u naresite,
nek došasti rod čudi se

koliko ste pomno u svemu
poslovali privišńemu.
[15] Er bog je ovo, naš bog davni
kî svom bitju nejma mjere,
koga život nepristavni
priko svieh se viekâ stere:
on gospodar naš je stavni,
kî rad naše pravde i vjere
vladat će nas po sve vike
kako izbrane podložnike.
Puče, koji nad sve ine
nadieļen si višńiem dari,
slavna trojstva veličine
časti, hvali, blagodari,
kako od prve bî starine
i s početka svieh od stvarî,
tako u vrieme bud' sadańe
za ne doći vik na mańe.

14 magni — Hebr.: potentis; 20 cum suscipiet eam — S. Hier.: in auxiliando; 32 conteres naves Tharsis — Lorin.: conteret naves maris; 55—56 narrate in turribus — S. Hier.: numerate turres; 58 in virtute — Hebr.: in muris.

a) Viđ živ. Davidov na poglav. XII. i XIII.
b) S strane sjeverne od Jeruzalema staše gora Sionska i pod sobom iz visoka gledaše grad koliko mati hćer neuzraslu; zato u svetijeh kńigah mnokrati Jeruzalem zove se hći sionska, *Filia Sion*.

Pjesan XLVIII. [str. 156.]

Pripovijeda umrlijema da je zamani sve ino na svijetu izvan dobrijeh djelâ, i da sve podsunčane slave i sreće popršo zamalo; tijem da čovjek nije vrijedan ni jednom moći ni hitrinom za od smrti se sloboditi i ubjegnuti starnu osudu od svojega priminutja.

[2] Ovo čujte, svi narodi,
ovo ušima prigrlite,
svi kî skupno boravite
postavļeni na sviet odi.

[3] Čujte, od zemļe svi stvoreni
i ļudskoga sišli od traga:
bogatac me čuj jednaga
i ubogar potišteni.
[4] Nauk razborne pun stavnosti
srca moga misô izrit će
i mâ usta besjedit će
rieči od znańa i od mudrosti.
[5] Vi ćet' mene, ja slišat ću
boga kî mû rieč svjedoči,
i što uzstavļam vam prid oči
sve pod saltier pripievat ću.
[6] Recite mi, što sharati
najveće me može i strti?
od šta na dan strašni od smrti
imam bojat se i prēdati?
Ne od drugoga razmi od zloće[c]
nepravednich mo'ih stupajâ
kâ smrtnoga blizu kraja [str. 157.]
vrtjet mi se okolo će.
[7] I jes naći tko uzda se
tad svo'om snagom pomoć steći
ter se gizda oholeći,
er množ blaga ima uza se?
[8] Uteć smrtnoj nie vrlini:
zaman mita tuj se ulože;
brata odkupit brat ne može,
a negli će čovjek ini.
Nie priblaznit sudca boga
tuj kroz platu, časti i dare:
[9] nie se odkupit tuj s privare,
ni s moljeńa ni s razloga.
[10] Jaoh nezgodne gorke česti!
žive grešnik za dospjeti,
a dospieva za živjeti
trudu u vječnom i bolesti.
[11] Čemu on poznat neće očito
smrt pristupuu, videć mrieti
mudroznance, kî živjeti
dostojni su vjekovito?

Za'edno s mudriem i lud gine,
znan i neznan svršit ima
za ostavit pak druzima
svo'a bogastva i baštine.
[12] Stan i kuća ńima uvike
crn i tiesan grob će biti,
a unuci će posvojiti
ńih dvorove svekolike.
Zaman ime svo'e nazvaše
zemļam svojiem i gradovim
i spomenam zaman ovim [str. 158.]
bit neumrli nastojaše.
[13] N'jedan prava što 'e visina,[b]
dok bî čestit, živ ne pozna,
ter s življeńa nekreposna
uze sliku od živiná.
[14] Po putu se oni tomu
potaknuše tisućkrati,
uživajuć pak kazati
i svoj glasit grieh svakomu.
[15] Tiem sagnanu doli u pakô
stadu od dušâ ńih grešnicâ
smrt će biti pastjerica
bez pristańa vrieme u svako.
Tad pravedni, kî su u raju
sveđ na iztoči vječne sriće,
pod sobom ih gledati će
u vječnom se pržit vaju;
a oni, ozdala videć drage
slave kê puk rajski ćuti,
umirat će i čeznuti
bez pomoći i bez snage.
[16] Ah bog, kad me s zemļe primi,
mû će, ufam se, dušu oteti,
da 'e ne stisne pakô kleti
svo'im noktima grabećimi.
[17] Ter se, o srce mê, ne smuća',
od grešnikâ pazeć ovih
bitje obilno i ńihovih
uzmnoženu slavu od kućâ.

[18] N'jedan od ńih, kad primine,
neće s sobom ništa odniti,
ni će š ńime u grob siti [str. 159.]
slava izprazne veličine.
[19] Dokle živje, ļudi ostali
hvališe ga rad potrebe,
er tko dobro prima od tebe,
dočiem prima, svak te hvali.
[20] Nu se od mrtva svak odstrani,
a on uljeze k svo'im djedima,
za ne vidjet za'edno š ńima
doviek viekâ zrak sunčani.
[21] Srećniem ļudem na visini
svies i mudros bliešti i gine,
uzme sliku od živine
i prikladna ńoj se učini.
Oče, sinko, duše, tebi
slava, kā se svud raznit će,
kā bî, kā jes, kā sved bit će
do prošastja zemļe i nebi.

13—14 inclinabo in parabolam aurem meam — Ludol.: audiam spiritum in me loquentem; 22 calcanei mei — Symmac.: gressuum meorum; 67 depascet eos — S. Aug.: pastor est eis; 76 auxilium — Flam.: fortitudo; 78 redimet — Hebr.: eruet; 81—82 timueris — Hebr.: turberis admirando; 92 contitebitur tibi — Titel.: laudabit te assentator.

a) Čas od smrti otvora oči svakomu, i grijesi, od kojijeh nijesmo činili scjenu za života, ukažu nam se tad u pravoj ńihovoj strahovitoj prilici.

b) Bog je sam na pravoj visini: tko ne ide k ńemu, na visinu ne ide. Zato grešničko uzvišeńe zvat se ima nizkoća i poniżeńe, pokli nijedno nije zbiļno uzvišeńe koje gleda nizdoli put pakla.

Pjesan XLIX. [str. 160.]

Prikažuje došastje božanstveno i ńegov sud, na komu pohvaļiva i draguje pravedne i pravovjerne, učeći ih da u dvorňijeh posvetilištijeh ne stoji dobrota neg u harnu srcu i bogohvalećemu. A s druge strane kara žestoko grešnike, prijeteći im vjekovitu pedepsu i osudjeńe.[1]

[1] Od bogovâ bog neumrli,
kî sve grli
svo'om oblasti što gleda se,
svevlaštitom rieči kliknu,

— pj. 49, natpis: [1] ,usudiegne' S, ,odsudiegne A.

ter zaviknu
na sud[a)] zemļu svu prida se
i sve što je nać narodâ
od iztoka do zahoda.
   Rieh: „Sviet dozva na sud k sebi“,
riet je er triebi
da koju god je odlučio
bog, kî misli svo'om djeluje,
jur svaku je
misô u djelo postavio:
[2] tiem rieh: „Dođe“, er doć ima
družen rajskiem ljepostima.
   [3] Doće, doće bog očiti
za suditi:
doće, i veće mučat neće,
neće tajat naše istine
već krivine,
ter jak straža prid ńime će
hrlit ogań plah veomi,
a oko ńega triesi i gromi.
   [4] Obłasno će zvat tadara [str. 161.]
nebo odzgara,
ozdal zemļu prid svo'e lice,
da razluče na dvie strane
odabrane
dobre duše i grešnice,
i dà prvo svekolike
pridań skupe pravednike;
   [5] to jes onieh kî ga štuju
i sređuju
svetilišta zakonito.
[6] Tad veseo raj gizdavu
dat će slavu
višńoj pravdi glasovito,
vapeć: „Bog je sudac koji
sam zna sudit kô pristoji“.
   [7] A on počet će: „Čuj me, puče,
vriedni unuče
Izraela pravednoga:
što ti moja rieč svjedoči

stav' prid oči
i sred srca hrani tvoga:
ja sam tvoj bog, bog općeni,
a ti moj puk obļubjeni.
[8] Ne straši se: nie potrebė
karat tebe
zarad ma*l*ieh svetilišta —
jedno, er tvoja posvećeńa
cieć pošteńa
moga činiš sva godišta:
drugo, er meni niesu od sejene
živinice posvećene.
[9] Neću kravje ja živuće
tvoje iz kuće
ni skot kozji tvoga iz stada:
[10] zvieri u lugu, znaš, svakoje
sve su moje: [str. 162.
mene stvorca sve dopada
što najljepše zemļa plodi
[11] i što pase, leti i hodi.
[12] Ter još da bih glad ćutio,
ne bih htio
prosit, puče, hranu u tebe.
Moj vas sviet je; u ńem što je
sve spravno je
[13] za samirit mê potrebe.
Ja bog li ću jesti ikada
meso i pi*t*i krv od stada?!
[14] Tvê poklone neću od krvi
ni da vrvi
množ živinska na mê otare,
neg da srce tvoje u sejeni
poda meni
vjernich hvalâ[b] draže dare;
mene slavi, meni svete
izvršivaj tvê zavjete.
[15] Tad nevoļe svake u vr*i*me
zazovi me,
i ured ću te slobođiti;
a ti izbavļen od nesgode

sred slobode
želno me ćeš počastiti
i ugodno nad sva ostala
svetilište dat mi od hvalâ“.
[16] Kad reče ovo pravedn*i*ma,
zatiem ima
karat grešno množtvo opako,
ter u licu svom kažući
plam gorući
napasti će nań ovako:
„Čemu rieči tvôm besjediš
mû pravednos kû ne sliediš?
Čemu u usta smieš uzeti [str. 163.]
zakon sveti
i hiniti krepos sada,
[17] kad moj nauk mrzio si
i vrgô si
zapoviedi mê nazada,
[18] s lupežim si ti hrlio
i s hotimim prišô u dio?
[19] Eto su usta tvâ himbena
napuńena
svakom zlobom i nevjerom;
tvoj jezik je varke skladô
i popadô
svieh, trujući zliem čemerom;
po posjedieh ti si tvoga
zloglasio bra*t*a istoga.
[20] I da tvoje sin matere
ne prostere
napried svoje bitje i sreću,
stavlô mu si zaprječice
protivnice,
da ne uzraste na č*a*s veću;
[21] i kad ova ti učinî,
ne ozvah se tvôj krivini.
Jeda, er mučah, scienio si
da stekô si

---

94 ‚nagne‘ docn. ispr. u ‚nagn‘ A.

sudca, krivu slična tebi?
Došlo 'e vrieme pravde ļute!
stavit ću te
za svjedoka suproć sebi,
nek tvo'im zloćam, do najmańe,
bezoči te tvê spoznańe.
[22] Svak vid, kakva mā prietńa je,
tko ne haje
za dobrotu, pravdu i boga;
ńu pametuj, da ne bu*d*e
s teške osude [str. 164.]
podbjen plamom gńieva moga,
ter ne na*d*e tko će smjeti
neizmjernoj ga ruci oteti.
[23] A ja, kada k mu*k*am hud*i*m
ńega osudim,
steću od hvalâ svetilište;
pravedni me svi hvalit će,
čiem pazit će
kud mā pravda zlobne tište,
i taj izgled strahoviti
ńim spaseńi put će biti".
I sad i sved, dokle godi
sina uzplodi
vječnom sviesti ćaćko u raju,
nek u sku*p*u svi jedinu
ćaćku i sinu
i ńih duhu č*as* pjevaju,
kô 'e s početka na pošteńe
pjevalo im sve stvoreńe.

16 Sion — Lor.: paradiso; 49—56 conspectu meo — Bell.: altari meo; 116 scandalum — Hebr.: inpedimentum.

a) Ne besjedi se odi o sudu napokońemu od svijeta, neg o sudu osobitomu koji unutrńem nadahnutjem svakčas bog čini u srcijeh našijeh, hvaleći što je dobro i karajući što je zlo. A što veli sveti pjesnik da će tuj biti trjeskovi i gromovi etc., tijem samo kaže božiju naravnu strahovitos i svemogućstvo. I*l*iti, za rijet boļe, u ovoj se pjesni zaricaju dva došastja božija: jedno u umiljenstvu Isukrstovu, kad dođe za naučit umrle zakon krstjanski; drugo u slavi i u stra-

139 ‚stècchiu' S, ‚stecchiu' A.

hoći za napokon osudit grešnike. I jedno i drugo došastje, kako došastje od boga, jes u svemogućstvu i velikosti; nu u prvomu veličanstvo bî skrovito, a u drugomu bit će očigledno. *V. S. Bedam in argum. huius psal.*

b) Pokaživa se odi pričestito posvetilište od našega novoga zakona koje nasta iza živinskijeh posvetilišta zakona staroga, to jes prikazańe od prislavnoga tijela krvi Isukrstove, koje se nazivļe grčki *Eucharistia,* to jes zahvaljeńe *a*liti prikazańe od hvale.

Pjesan L. [str. 165.]

Razlicijem srčanijem razlozima nastoji prignuti božije milosrdje i[1] *ne samo pita prošteńe vrh minutoga ubojstva od Urije, neg i pomoć za unaprijed u taka krivovańa ne upasti.*[a]

[3] Smi*l*uj mi se i za utjehu
ne brani mi, vječna diko,
mi*l*osrdje tvê veliko
mom velikom slično griehu,
i po možtvu tvo'ih smi*l*jeńa,
kiem nie naći mjere u broju,
smrsi tamnu zloću moju
vedriem zrakom od prošteńa.
[4] Još i praštaj grieh prošteni,
još i peri zloće oprane,
da najmańe ne ostane
obiļeže grieha u meni.
[5] Poznam, poznam sebe kriva,
pokli moj grieh, od svieh gorî,
bezoči me, toči i kori
stojeći mi sved protiva.
[6] Tebi skrivih, kî tvôm vlasti
sam bog svietu zapoviedaš,
ah prid tobom, kî sve gledaš,
smjeh u grdu zloću upasti,
nek se ukažu rieči istine
i pravedne kiem ti obeća
da će biti vazda veća
tvoja mi*l*os od krivine;
i nek, sa mnom s blaga di*l*a [str. 166.]
kad milostiv ti se odkriješ,

— pj. 50, natpis: [1] .i[1] nema A.

svieh zabušiš i dobiješ
kî te sude za nemi*l*a.
[7] Ah pogledaj mê slabosti!
od začetja grieh je uza me:
ista ma*t*i začela me
u grešničkoj nejakosti.
[8] Eto ti znaš kā je bila
jur mā vjernos prema tebi,
kû vazda je, kraļu od nebi,
blagodarnos tvā ļubila,
ter si meni bez zasjene
objavļivô u radosti
tvoga znańa otajnosti
nepoznane i skrovene.
[9] Sipantom[c)] ćeš okropiti,[b)]
ufam, dušu mû svakako;
oprat ćeš me, i opran tako
od sniega ću bjeļi iziti.
[10] Arajdat ćeš uši moje
odgovorom tvê mi*l*osti;
uzigrat će bolne kosti,
kē tvoj silni strah satro je.
[11] Svrni, ah svrni rajsko lice
s potištene mê krivine
i sve opačtvo čin' da izgine
s moje duše izdavnice.
[12] Stvori, o bože, kî mož jedan,
srce u meni čisto od zlobe,
ponovi mi sred utrobe
neockvrńeni duh pravedan.
]13] Tvê me lice k sebi primi, [str. 167.]
ne odvrzi me tvoja osveta;
nadahnutja tvā prisveta,
o moj ćaćko, ne ugrabi mi.
[14] Povrati mi pun radosti
mir spaseńa vrhnaravni,
suproć paklu daj mi stavni
duh poglavne hrabrenosti.

---

30 ,facechia' A; 38 ,obiaugliuo' docn. ispr. u ,obiauio' A; 41 u S slovo *,b)'* iza ,sipantom' a *,c)'* iza ,okropiti'.

[15] A priblage dare na te
za uzdarje mê ļubavi
zlobne učit ću tvoj put pravi,
da se vjerno k tebi obrate.
[16] O moj bože, mê spaseńe,
bože, kru*no* neba i svieta,
prosti i ne daj meni opeta
pasti u krvno sagrješeńe.
[17] A moj jezik sude svete
pripievat će pravde tvoje;
otvorit ćeš usne moje
i mâ usta hvalit će te.
[18] Da bi htio da grieh platim
svetilištom od živinâ,
smakla bi se mâ krivina
svetilištim pribogat*i*m.
[19] Prikazańe nu 'e najveće,
kê ti držiš, bože, u scjeni,
duh moj snižen i skrušeni
i mê srce sej boleće.
[20] Smi*l*uj mi se[d)] i unaprieda
s blagostive voļe učini
da dospjene na visini
Jeruzalem m*i*re ugleda;
[21] er ćeš prave dare tade [str. 168.]
posvetjene tuj primati,
kad ti uzbu*d*e puk stavļati
vrh otara junce mlade.
Otac i sin, kiem su svaka,
i duh, druži kî ńih oba,
bu*d*i u svako hvaļen doba,
kako sprva, sad i paka.

34 veritatem — Camp.: candorem et fidem meam; 48 humiliata — S. Hier.: quae confregisti.

a) Prigledaj[1] poglavje XVII. živ. Davidova.
b) Čistit se od gnusobe zakonito zabrańene puk izraelski po božijoj naredbi ovako običajaše: uzimaše posvetiteļ ki*t*u sipanta i ńu predenom crļenijem vezaše na prutac od čedra, pak ńom, zamočenom u krv od živine na č*as* bogu zaklane,

82 ‚szieni' s ostruganim ‚s' A; napom. *a)*: [1] ‚prigleda' A;

aliti u vodu zamućenu pepelom iste živine izgorjene vrh otara, kropijaše puk koji takoga očistjeńa potrebovaše. *V. Levit. cap. 14. Num. cap. 19. Exodi cap. 12.* A to sve bješe zlameńe od našega kršteńa aliti očistjeńa od grijeha iztočnoga, koje svu svoju krepos steći imaše po krvi gospodina Isukrsta, propeta i prikazana za grijehe ļudske na posvetilište svomu ćaćku svemogućemu. *V. S. August. in Quaest. sup. Num. cap. 33. et Theodoret. hic.*

c) Sipant jes trava koja visoko ne raste i raste u kamenu. Drobna je lista, kimâ poduļijeh i dobra mirisa. Služi za vele lijeka od tijela, a po svomu zlamenu za vele većijeh od duše. U ńoj je slika od pravednosti, er na način od te nizoke trave pravednos ima bit ponižena; na način od tvrda mjesta, odkle ta trava izrasta, pravednos ima biti[1] temeļita, i na način od mirisa, kojijem slove ta trava, pravednos ima prostrijeti k iskrńemu miris od svoga sveta izgleda. *De hac herba v. Columel. lib. 6. P. cap. 10. Plin. lib. 25. cap. 11. Macrum, Apuleum et prae caeteris Dioscor[i]dem eiusque commentatorem Mattheolum[2], item S. Bernard. in Cant. sermon. 44.[3] et serm. de Dedic. Gulielmum Durandum 1. Ration. cap. 7. num. 20.*

d) Odi moli da mu nebeska pedepsa ne digne život telesni, neka bi mogô podpuno dovršit na pošteńe božije mire svetoga grada Jeruzalema i u ńemu sazidat[1] (kako tad mišļaše) priveliko templo, koje poslije, po višńoj naredbi, ne on neg Salamun, sin ńegov, plemenito sagradi. *V. Tirin. hic.*

Pjesan LI. [str. 169.]

Prijeća se David po božijemu nadahnutju na svoga zlotvora Doega Idumerca koji, izvan što ga bješe prid kraļom Saulom nepravedno okrivio, još i svojijem zlobnijem dopovidjeńem bijaše doradio da cio skup božijeh[1] posvetiteļa, zajedno s ńihovijem gradom, ostane poražen i satarisan. Nariče mu pedepsu od boga i kaže, da ne samo ne bjehu sebi ńegove zasjede naudile, neg da još svakčas čestitiji imaše se uzvišivati pod štitom svoga neumrloga pomoćnika.

[3] Ah[d)] čemu zlobom svôm misli se tvê diče,
nepravdom kî samom mogué si, grešniče?
[4] Tvoj jezik, na zlo dan, nepravo smišļô je
i snovô po vasdan krivine svakoje.
Živote prikraća privara tvā kleta,
kô tanka brijaća kā reže što sreta.
[5] Ļubeći srcem ti već zloću neg blagos,
nepravdu htje rieti, a mrzje pravednos;
[6] obļubî ter svake, jeziče žarovit,
besjede opake, za druziem poraz bit.
[7] Ali uviek rasuti bog će te rad tega
i dalek tisnuti iz stana tvojega;

— pj. 50, napom. *c)*: [1] bit A; [2] ‚Mattiolum' A; [3] ‚45' A; napom. *d)* [1] ‚ſaſidat' A; — pj. 51, natpis: [1] ‚Boſcieh' SA.

paček će za tvoj grieh brzo do koriena
  iz zemļe od živieh podriet te satrena.
[8] Pravedni gledat će pedepsu tvû tada
  i smjerno prēdat će prid višńem kî je da.
[9] Rugat se[b] pak će poć i riet: „Nut čovjeka [str.170.]
  kî ne htje svoju pomoć s nebesâ da čeka,
neg samo ufô je u blago kê ima
  i jaki bio je zasjedam tašt*i*ma[a].
[10] A ja, kroz tvoj govor progońen kî bih prav,
  za vječni tvoj prikor cavtjet ću živ i zdrav,
uzras put visinâ veselo sterući,
  kô plodna maslina, božijoj u kući,
a to što dosleka priko svieh vremena
  ufô sam dovieka u boga smi*l*jena.
[11] Hvaļe ću t' sveđ dati, moj stvorče jedini,
  pokli sām mene ti slobodniem učinî:
čekat ću još tvoje mi*l*osti za tvê[c] ime,
  kê sladko i dobro je, prid svetiem tvojime.
Bud' slavom k nebu uzpet, kô sprva, sad i uv*i*k
  otac, sin i duh svet — kraļ, odkup, odvjetnik.

10 praecipitationis — Flam.: perditionis.

a) Viđ živ. Davidov na pogl. VIII.
b) Ne smiju se pravednici o pedepsi od grešnika, kô da mu se naslađuju, neg se čude i rugaju ńegovom ludosti, er budući mu u ruci raj, sasvijemtijeme po svojoj zlotvornosti obrô je pakô.
c) Drugovdje David naziva boga smi*l*jenikom mi*l*osrdnijem i u ovo božije ime uzda se odi, to jes u ime najslade od svijeh božanstvenijeh imenâ.

Pjesan LII. [str. 171.]

Žali najprije onijeh sljepos koji ne vjeruju da jes bog, zatijem inokupno sve krivine od ļudî, dočijem i istijeh pravednikâ djela ne ostaju opravdana, ako se primjere k bogu, koji je prvi izgled od neoskvrńene pravednosti. Na svrhu, videći da tolici o silah, o grabsah i o maloj časti božijoj rade, zaziva ištećenom svijetu na pomoć došastje Isukrsta, obećanoga spasiteļa i izpravnika od duša pravovjernijeh.

Nerazborni grešnik reče
u svom srcu bezobrazno:
„Nejma boga: nebo prazno
bez vladaoca zemļu obtječe

— pj. 51, 32 odvjetnik] ļubovnik AB.

i nie ruke kā zgar čini
svojiem trieskom strah krivini“.
[2] Tiem dostojni svačje omraze
mnozi ostaju i ištećeni,
er tom misli zasliepjeni
od grieha se v*i*k ne paze.
i nie naći među ńima
tko pravedan jes dje*l*ima.
[3] S rajskoga se[a] svoga dvora
nazdre višńi kraļ na ļudi
i naokolo pronie svudi
svo'e zenice stavne odzgora
za pod suncem, daj, jednoga[b]
nać kî sviesno ište boga.
[4] A*l*i nađe da svi ujedno
na sviet biše man stvoreni,
ter, stranputa zaneseni. [str. 172.]
živu krivo i neredno
î među ńim' nejma n'jedan
stvorom dobar i pravedan.
[5] Tad zavapî: „Dali neće
poznat jakos mû nikako
tko, dje*l*ujuć sved opako,
ruke stere svo'e grabeće
na puk slabi i priprosti
ter ga ždere bez mi*l*osti?
[6] Ne htješe oni u potrebi
zvat i molit mene boga,
i bojat se neizmjernoga
ne hajaše stvorca od nebi.
a oni će se u nesviesti
i od izpraznieh sje*n*â[c] tresti.
Ja pogrdih[d] ńih jakosti,
neka im se sva č*a*s smuti;
ja ću teško razmetnuti
sviemkoliciem snagu i kosti
kî, ļudima da ugode,
moj korisni strah ohode“.
[7] Nu, o mâ slavo, taka odluka
nemoj da se vrši s nama,

er tko je neg ti stavna i sama
izraelskoga pomoć puka?
tko će mu ini raja iz tvoga
spasiteļa dat dragoga?
Kad pakļene od silností
s puka tvoga robstvo odvratiš
i dug poraz mirom skratiš,
uzigrat će pun radosti
trag Jakobov i vesela
kuća tvoja Izrae*l*a.
Vječni sinko, ćaćka tvoga [str. 173.]
neockvrńeni svietli izglede,
kî neizrečne rieč besjede,
sunce od sunca, bog si od boga,
s ćaćkom, s duhom sveđ pun dike,
kô bî, bu*d*i sad i uv*i*ke.

18 aut — S. Hier.: amovet *τὸ aut;* 29 plebem — Camp.: plebeculam.

a) Prigledaj pjes. 13, *b).*
b) Viđ istu pjes. 13, *a).*
c) Pogledaj[1] na listu 30 [= pj. 13, *a)*].
d) Kî mene pogrđuju ostat će potišteni, veli bog *1. Reg. c. 2.*

Pjesan LIII.

Progońen utječe se k bogu; ufa pomoć i obećava mu iza obrane harna zahvaļeńa i posvetilišta.

[3] Za slavno[a] tvê ime, moj bože, ugrabi me
zlotvorim hud*i*me i si*l*i zlieh ļudi.
Da kriv sam, sudče moj, ti vlasti po tvojoj
sudi me, ter nemoj da mene sviet sudi.
[4] Što vapi molba mā, usliši i tvojima
prigrli ušima što t' usta žude riet,
[5] er na me vrlîna skočî zlieh tuđinâ,[b]
i snažna skupština ište mi dušu uzet.
Vaj, zloba ńim' ne da promišļat naprieda
da oko tvê gleda ńihovo smjeńe toj

— pj. 52, 57 ‚neiſrecene' A; napom. *c):* [1] pogledaj A.

[6] i da si tvû pomoć jur meni dô za moć
silnike mê primoć, ter život čuvaš moj.
[7] Mā žeļo, ukloni zled kā me progoni
i čini da oni pate je[c] za mene:
pusti zrak da sine tvê slavne istine, [str. 174.]
razmetni. kô tmine. ńih sile satrene.
[8] Povoļno tad ću prit dar tebi posvetit
i ime tvê slavit, er sveto i dobro je.
[9] kad mene rukom tvôm ugrabiš zlu svakom,
ter vidim poda mnom zlobnike sve moje.
Trojstvu se hvala daj kā ne zna svrhu i kraj;
sadružen sviet i raj slavi ga i časti;
kô sprva ńekada bilo je, bud' sada,
za ne proć nikada u vas viek došasti.

12 susceptor — Hebr.: tutela.

a) Ova pjesan aliti molitva bî po Davidu složena kad ga izdaše cifevski uhode, ter dođe s vojskom Saul i obkruži ga. Vid Davidov život na poglav. IX.

b) Tuđini se odi zovu mještani od Cifa, er se s Davidom podniješe kô najgori tuđini. *V. Bellarm. hic.*

c) Ne žudi sveti prorok zlo neprijateļima, neg proročanski priviđa što im je bog odredio, i molbu svoju ugađa ńegovoj voļi božanstvenoj. Premda, kad se ne može inako, dopušteno je molit privišńega da odvrati tuge od nas i obrati ih na naše zlotvore; er tada osobito ištemo naše dobro, a zlo tuđe ne ištemo neg kô stvar bez koje nam ne može pristupiti naše dobro. *V. S. Greg. lib. 2. Moral. cap. 6. vel 11. D. Thomam 2. 2. quaest. 76. art. 1.*

Pjesan LIV. [str. 175.]

U prilici Davida, silno progońena od svojijeh odmetnijeh podložnika i neharno izdana od svoga poglavitoga prijateļa Akitofeļa, gospodin Isukrs tuži se vječnomu ćaćku na svoje progonitele, a najliše na Judu, svoga izdavnoga učenika.[a]

[2] Umoli se meni, umoli,
ne pogrdi mê besjede;
na mê tužbe pruži doli
milostive tvê poglede.
[3] i prid tugam bezbrojnime,
višńa obrano, usliši me.

Zlovoļan sam i bez l*i*ka
sred krvava nepokoja.
[4] prietńam ļuta protivnika
smetena je duša moja,
kû sred vaje sve najgore
zli grešnici muče i more.
Oni krivo potvoraju
izmišļeniem zloćam mene
i gorko mi dodievaju
s rasrdnosti neizrečene.
bez ozira, bez razloga
pu*n*i jieda nemi*l*oga.
[5] Srce u prsieh mê je smućeno,
strah od smrti pade na me:
[6] tielo mi je ustreseno
od pripasti kâ rańa me,
i moj pogled ueviļeni
prikriven je mrklom sje*n*i.
[7] Je *li*, ah je *li* (rieh) tkogodi, [str. 176.]
za smirit mi dušu i lice,
da mi poda tajčas odi
krila od brze golubice.
da iz nevoļe kojom ginem
već poletim i počinem?
[8] Evo. bježeć s tega uzroka
nadaleče stupaj spravih
i bez družbe se[b] i svjedoka
sred zabiti gluhe ustavih,
[9] čekajući żeļno onoga
kî sved bļude pravednoga:
sudca onoga čekajući
koji i prije pomaga me,
kad poraznik[c] moj mogući
kô vihar se tište na me.
ter strahoćam nenadn*i*mi
srce i smjenstvo prigrabî mi.
[10] Vrzi ih[d], snažni gospodine.
u ko*l*ovrat vrzi ih dolu:
rieči im[e] razdvoj i hitrine
i razvrzi družbu oholu,

neka mańu, razlučeni,
snagu imaju suproć meni.
Dostojni se zaisto čine
da ih pedepse te dopadu:
znam neizbrojne ńih krivine
kiem hebronskom[f)] biesne u gradu;
znam da tebi suprotivi
skup se ńihov nabunlivi.
[11] Kad dan siva, kad utječe,
od ńihova mire grada,
jäk stražnica, zloća obtječe:
ona vas grad pun nesklada
odspried, odzad, ozdo, odzgara [str. 177.]
crniem rukam obšešara.
Usred ńega sila 'e luta,
kā 'e podložniem teška od truda,
[12] i nepravda uzdignuta,
kā ne gleda mjere od suda,
po prostorich ter se šeta
zla kamata, himba kleta.
[13] Nu najveće mê nevole
niesu što me zlobni psuju,
pokli, kô bih mogô bole,
podnio bih što djeluju:
da protivnik zlo mi priti,
mogô bih se ukloniti, —
[14] nu ne od tebe, moj prjatelu,[g)]
s kiem jur mene lubav stučî,
koji izdavnu skrovnu želu
grdo izrigat na me odlučî,
o vojvodo moj izbrani,
poznan, lubjen — nu zamani!
[15] Tebe od mojieh vitezovâ
jur sliediše bojni stiezi;
sladke jestbe ti blagova
sa mnom mojoj na trpezi,
častio si ti jednoga
svetu u templu sa mnom boga.

83 Cjastitiò S.

[16] I pak da izdaš ti me ovako?!
Ah, o vječna pravdo, gdje si?
Izdajnike sej svakako
grdom smrti sve zanesi,
pače ih tisni, da još živi
sidu u pakô boleznivi.
Take plate ńim' pristoje,
čiem sva opačtva nauzdanu
u ńihovieh kućah stoje [str. 178.]
kô vlaštitom svomu u stanu,
ter ohola zloba sjedi
kô gospođa ńim' po sriedi.
[17] A ja dalek zloće opake
vapim bogom prid samieme:
od umrle česti svake
on, čes rajska, spasit će me.
[18] kad' ga uzhvalim s pravom vjerom
jutrom, podnom i večerom.
[19] On će uslišit moje glase
i moj život mirno izbavit
si*l*e, koja približa se
za umorit me i udavit.
pokli, vajmeh, mnozi, da me
skrovno ubiju, stoje uza me.
[20] Meni će se umoliti
tko je rodjen prie svieh v*i*ka.
on će k zemļi poniziti
glave mojieh nevjernikâ,
kî ne miene ćud u sebi
i ne ćute straha od nebi.
[21] Tako je! eto jur platiše
ńihova se bezakońa:
svieh kî zakon ockvrniše
[22] nađe boles napokońa,
vječnoga ih sred nemira
božje lice gńevno ot*i*ra.
I bî pra*v*o da bič teški
ńim' smrt poda strašnu i plahu,
mir bo licem a viteški

110 ‚vjeka' S, ‚uieka' A.

tamniem srcem boj nosahu:
bješe hitros ńih govora
striela iznutra, pomas sdvora.
[23] O tko god si bogu vjeran [str. 179.]
spusti u ńega misli i svje*t*e:
on ļubovnik tvoj neizmjeran,
rekbi majka, gojit će te;
on u tugah ne da v*i*ku
potonuti pravedniku.
[24] U grob vječnoj on k ložnici
skoro svesti sve zlobne će,
ter krvnici i izdavnici
pripolovit[h)] danke neće.
a ja, da moj duh ne izgine,
u te ufat ću, gospodine.
Duše slavni, kiem se mi*l*o
otac i sin zaļubļuju,
rajski plame, sladka str*i*lo,
kû ńih srca żeļno čuju,
slavu, kû si primô, primi
sad i viecim neizbrojn*i*mi.

8 exercitatione mea — Tirin.: afflictione, qua exerceor; 71 super me magna locutus — Titelm.: mihi gravia comminatus; 124 appropinquavit cor illius — Hebr.: bellum gerit cor illorum; 125 eius — Hebr.: eorum; 131—132 non dabit . . . fluctuationem iusto — Camp.: non sinet obrui iustum.

a) Zgodu rad koje bî ova pjesan učińena nać ćeš[1] na poglav. XVIII. od živ. Davidova, to jes odmetnutje Absalo*n*ovo.

b) Bez družbe se može rijeti tko, premda je u ļudskoj družbi tijelom, nije srcem. koje drži u samom bogu.

c) To jes Saul s ńegovijem nasljednicim.

d) Vid pjes. 5, *c)*, pjes. 68, *h)*, pjes. 18, *a)*.

e) Tako i bî, er svjetnici Absalo*n*ovi, ne ugađajući se među sobom, pustiše zgodno vrijeme i daše Davidu podobna doba za sku*p*it vojsku i obranit se suproć ńima. *V. 2. Reg. cap. 17.*

f) U gradu od Hebrona utvrdî se Absalon[1] suproć ocu, ter se nazva kraļ evrijenski. *V. 2. Reg. cap. 15.*

g) Govori o Akitofelu svomu ńekadašńem[1] prijateļu a poslije odmetniku.

h) Neće opaci svoje dnevi pripoloviti, to jes ma*l*o će živjeti, er još da grešnik uzžive[1] sto godištâ, za kratko žive. Nije bo [život][2] živjet u grijehu, i samo se živ rijet može tko žive u bogu. Paće, kako se igda[3] živ[3] rijet će čovjek koji gri-

napom. *a)*: [1] ‚nàcchjesc‘ S, ‚nachiesc‘ A; napom. *f)*: [1] ‚Asalon‘ S; napom. *g)*: [1] ‚gnekadasegnemu‘ (?) s ostruganim ‚segnemu‘ A; napom. *h)*: [1] ‚uſ-ſcive‘ S: [2] iz AB, nema S; [3] živ igda A.

ješeći ne žive kô čovjek negoli kô živina nerazložita? S druge strane, tko i malo žive, a dobro, duh sveti veli da dugo žive. *Consumatus in brevi explevit tempora multa (Sap. cap. 4).* Može se još razumjet da će grešnicima bog život telesni prikinuti prije vremena, kako se dogodî ńekada poluvjernom česaru Anastaziju, komu se prikaza strašna sjena s ńigom u ruci, i smaknući ingvastom [str. 180.] š ńe broj koji bješe upisan, reče: *Evo ti za tvoje grijehe dižem četrnes godiš života.* Prilagam, da živući grešnici bez bojazni, koliko da nikad neće umrijeti, iznenadne se nađu privareni, i vele prije umru neg su se nadali, ter se nađu na svrsi, kad su bit scijenili na polovici.

Pjesan LV.

Boli se prid bogom na svoje neprijateļe, koji ga odasvud[1] obsijedahu za pridat ga u ruke kraļu Saulu, i kaže da s višńom pomoći ne boji se er mu će sila umrla nauditi.

[2] Ti se smili, raju mili,
pokli neće čovjek, na me;
on me čepļe, on me mori,
on, da obori,
svakčas silno nadstupa me.
[3] Prem gorko me svakdańome
žestočinom plešu i meću
zasjednici uzmnoženi,
kî proć meni
urekoše rat boleću.
[4] Kad dan sine i visine
kad nebeske sunce okrunî,
stranputice grem krijući,
prědajûći
suprotivnoj pri nabuni.
[5] Ufam u te! mê prignute
rieči u hvalu tvû su, o bože:
tvrd ufańem ja sam tvojim,
ni se bojim
da me uvriedit čovjek može.
[6] Mo'i krvnici zavidnici [str. 181.]
sva mâ djela kunu i zlobe;
ńih mišļeńa sva pristaju

— pj. 55, natpis: [1] odasvuda A; stih 15 prid A; 23 ‚miscgljena' S.

k mońu vaju,
da me iznadu, pak zarobe.
[7] Usred tminá ńih skupština
nasljeduje drum skroviti,
naoštrena mê stupaje
po sve kraje
za moj poraz uhoditi:
Ah kako oni, bože sioni,
čeka'u život moj da svrši,
[8] tač ne spasi ńih nikako,
negli opako
sve toj množtvo slomi i skrši.
[9] Pravdo od nebi, život tebi
odkrih; ti znaš srce moje,
ti si suze mê primila
i stavila
prid smi*l*jeno lice tvoje.
Znaš, kriv niesam, a ļute sam
sred nevoļe tiesno u vr*i*me;
ti kî obeća pomoć sv*i*ma
pravedn*i*ma,
ti pravedna pomozi me.
[10] Nu što velim? evo dje*l*im
znam i vidim moj bog da si;
evo, odkle te zazvah doći
k môj pomoći,
pobjegnuše ļudi plasi.
[11] Hvalit ću te, ćaćko, i u te
mê ću ufańe stavit svudi,
ni se strašim da svojiemi
si*l*am će mi [str. 182.]
nauditi bies od ļudî.
[12] Svi zavjeti na pameti,
kê ti obećah, meni stoje;
stavna hvala i svakdańe
pripievańe
na č*a*s tvoju spravļeno je,
[13] er ne pustî da sred ustî
tamne smrti mâ duša je;
ti mê uzpregnu òči od cv*i*la

a od nemi*l*a
potaknutja mê stupaje,
  nek ti mnome, ja tobome
uživamo sveđ blaženi
sred svjetlosti tvoje u raju,
gdi primaju
duše život nesvršeni.
  Veličina božja očina,
sina i duha slavom sini,
kô s početka, sad i odsleka
sveđ dovieka
po svoj višńoj kraļevini.

22 verba — Hebr.: facta; 26 inhabitabunt — Cald.: congregabuntur; 31—33 sustinuerunt animam meam, pro nihilo — Bellarm.: expectaverunt vitam meam, ut perderent, ita nullo modo; 63 Graec. adiicit: *τοὺς ὀφθαλμούς μου ἀπὸ δακρύων,* oculos meos a lacrimis.

Pjesan LVI. [str. 183.]

Budući prostio život kraļu Saulu koji ńemu, skrovenu u Engadskoj spili, bješe upô u ruke, i budući jur odašla vojska Saulova koja ga smrtno obsijedaše, zahvaļiva vječnomu sahraniteļu rad svoje stečene slobode i izbavļeńa od gotove smrti.[a]

  [2] Smi*l*uj mi se, smi*l*i, er u te,
bože, uzdańe moj duh ima;
ufam tvojiem pod krilima
nać zasjenu si*l*e ļute,
dokle udes moj nepravi
sasviem prođe, ter me ostavi.
  [3] Sveđ ću vapit k bogu momu,
kî svieh stvarî najviši je,
k bogu, koji još i odprije
u svom skutu priobilnomu
prikazô je meni dosti
blagodarstva i mi*l*ostî.
  [4] Eto i sada zgar s nebesa
posla ter me jadim ote,
eto utopî sred sramote
tko me uhilî, vrže i splesa,

i ukaza mi sred najtvrdje
tuge istino *milo*srdje.
[5] Pristupnomu sad skončańu
moju ugrabî dušu i strahu,
izmedu onieh kî režahu
jak lavići biesni na ńu:
i što ne spah smeten prije
dô žudjeni pokoj mi je.
Rieh mom stvorcu sred pogube: [str. 184.]
„Eto ištu me oštri i hudi
nerazlični zvierim ļudi,
kî za ogńene zvjerske zube
striele imaju i kopjače
a za jezik bridke mače.
[6] Sad je, ak' ikad, vrieme, o bože,
za moguéstvo tvoje odkriti,
nek vrh neba i u svem sv*i*ti
tvê se ohole dike uzmnože;
[7] viđ: nogam su mo'im spravili
uze i dušu mi ucvilili.“
Moj glas primî višńi ureda,
ter (o čuda!) iznenade
moj zasjednik isti upade
u pogubu svo'ih zasjedâ,
satarisan u dno jame
koju izdube ńekad za me.
[8] Zato srce mê jes spravno,
bože, srce mê spravno je
za uzvisit ime tvoje
kroz pjevańe nepristavno.
[9] Ustan', četro, poj gizdavo,
o saltieru, [b]) o mâ slavo!
Ustajat ću sved izrana,
[10] i zemaļske vrh širine
razglasit ću, gospodine,
veličanstva tvâ spievana,
da se pjesan mâ razliega
po narodieh svieta svega.

---

30 britke A.

[11] Veće bo je uzrastjelo
mi*l*osrdje tvê do zv*i*zdâ;
[12] tvã se istina bani i gizda,
vrh oblakâ dižuć čelo,
ah, nad suncem, bože, svudi [str. 185.]
i pod suńcem slavan bu*d*i.
Sina u ćaćku, ćaćka u sinu,
i ńih ļubav vječnu u ńima,
čàsti hvalam dostojn*i*ma
i ńih glási veličinu,
vjerni puče, sad i v*i*ku
prvieh viekâ na priliku.

23 conturbatus — Alii: qui eram turbatus; 29 arma — S. Hier.: lanceae; 36 incurvaverunt — Lor.: maestificaverunt.

a) Viđ život Dav. na poglav. IX.
b) Viđ pjes. 32, *a)*.

Pjesan LVII.

Kara lizimirstvo od umrlijeh, koji kažu riječim pravednos a ne djelim, ter opaci[1] *od poroda, ne haju biti dobrijem svjetom na krepos privedeni. Navjestiva im strašne biće od boga i priviđa veseļe od pravednijeh, kad vide božiju pravdu takom pedepsom proslavjenu.*

[2] Ako 'e istino pravdâ u vami,
vašom rieči kû hvalite,
ńu ne samiem besjedami
neg i dje*l*om ukažite,
o sinovi ļudski, kî ste
sada, a skoro bit nećete,
koji zemļa na zemļi ste,
i u zemļu s zemļe idete.
[3] Nu je srce vaše inako
i nepravdu sveđ dje*l*uje,
ter na svietu sve što 'e opako [str. 186.]
vaša ruka sklada i snuje.
[4] Vječna oblasti, vid gdi oni,
zadojeni prieke od zlobe,

— pj. 57, natpis: [1] ,opazi' docn. ispr. u ,opazim' A; stih 4 ukažite] još kažite A.

mudrosvjetniem tvo'im zakoni
odmeću se iz utrobe.[a]
Potom padu iz matere,
vas put zadu od istine,
steku jezik pun nevjere,
motre, lažu, tlape, hine.
[5] I što 'e gore, povratiti
na pravednos moći ih nije,
er je ńihov bies mahniti
sličan biesu gluhe zmije.
[6] Crnokrug[b] su vidjet ļuti,
kudom uši kî zatvara
za vileniku ogluhnuti
kî ga vješto travi i čara.
[7] A*l*i da nas ne pogube,
ti ćeš, bože, s suda pra*v*a
sred usta im smrvit zube
i slomiti kutńe od lava.
[8] Na ništa će doći preče
po ńihovu nerazboru,
rekbi voda kã protječe
ter se brzo gubi u mo*r*u.
Ti tvoj nape luk, da zgodi
ńih oholas tešku i mnogu,
i neć pristat, dokle godi
pod udorcim ne obnemogu.
[9] Jakno vosak kî se topi
razčinit će se i razniet će,
i kad tvoj ih plam priklopi, [str. 187.]
neće vidjet sunca veće.
[10] Prie neg vašieh mislî uzbudu
drače uzrasle i otvrdnute
kiem prietite, nu zaludu,
pravedniema ra*ń*e ļute,
vas će, o zlobni, s svo'e namjere
proždriet srǵba božanstvena,
kako žive ļudi ždere
val od mo*r*a rasrčena.

42 ‚Raſ-cinitchjese' S.

[11] Skupština se pravednikâ
tom osvetom veselit će[c)]
i u krvi od grešnikâ
cieć radosti ruke umit će.
[12] Riet će tada svaki od ļudî:
„Plata 'e dobriem gori samo,
nu i na zemļi bog da sudi
zlobne duše, sad poznamo“.
Najvišijeh vrh visinâ
trojstvo budi slavno svieme,
kako od davnieh bî davninâ,
sad i vazda svako u vrieme.

4 recta iudicate — Bellarm.: nolite mala facere; 5 hominum — Hebr.: ac; 46 intelligerent spinae vestrae rhamnum — S. Hier.: crescant spinae vestrae hamnum.

Kako može se čovjek rijeti grešnik još u utrobi materinoj, na tri načina iztomačivam: prvo, er uń najprije duša dođe iztočnijem grijehom zabiļežena; drugo, er premda ne djelom ni htjeńem, ali se može zvat grešnik cieć naravi prignute na grijeh; treće, er i tada bog, komu su sva došasta prid očima, vidi onijeh koji bit imaju grešnici, prem koliko več da su. Nu tijem vidjeńem ne[1] veže ih ni sili da u svoje doba imaju potrebito sagriješiti, i da[2] ne mogu učinit[3] inako. Ne er bog zna naše dohodno sagrješeńe, mi potrebito griješimo; neg, er ćemo u svoje vrijeme mi povoļno sagriješiti, bog svojom svijesti neizmjernom pozna naše sagrješeńe pridošasto, koliko da je več učińeno.

Aspid, koga ja odi zovem crnokrugom, jes zmija sasma ļuta, i za ńe otrovi, vele, nejma lijeka. Toliko je jedovita da, kad je udrena, ako se ne može osvetiti, crkne sama po sebi. Kad upekne, ištom osta|vi na mesu biļeg od upeknutja, str. 188.
er ne pomalo, neg vas objednom ńe[1] čemer prostre[2] se do srca. Tko je od ńe rańen, ćuti ńeku sanļivos, ter tutako[3] silom zaspi za veće se ne probuditi. *V. Deuteron. cap. 32. Aristot. lib. 8. Hist. animal. cap. 29. Nicandr. in Theriac. Elian. lib. 9. Hist. animal. cap. 21. et 22. Euthym. hic, Rhodigin. lib. 27. cap. 14.*

Kad je ištu začarat vilenici, ona, za ne čuti ńihove zakletve čarovite, pritisne jedno uho k zemļi a drugo kudom zatisne, i tako nikakva vilinstva ne haje se. *V. August. Theodoret. Euthym. Cassiodor. hic, Bedam in cap. 10. Matth. Isidor. 12. Orig. cap. 4. Bernard. serm. 13. in psal. 90.*

S. Grgur Nisseno *(Tract. 2. in psalm. 15[4].)* veli da ona, za ne ostat ukroćjena vilinskijem šapatom, uzdrži duh, ter se nadme i napuni daha jedovita, i stoga ili ne čuje ili pogrđuje zakletve od čarovnikâ. A Apolinarijo, grčki tomačiteļ od pjesnî Davidovijeh, pripovijeda da ona, cieć privelike smeće i rasrgbe, zagluhne i čarovničkijeh žamorâ[5] ne pripada se.

Bud' da je dobra i sveta pedepsa koju bog posila grešnicimâ, nejma se pravednik u ńoj nasladiti, neg samo koliko se ńom proslavļa pravda svemoguća,

napom. *a):* [1] ni A; [2] nema A; [3] načinit A; napom. *b):* [1] nema A; [2] roſtere‘ A; [3] tu kako A; [4] ‚cap. 15‘ A; [5] ‚scjamoraa‘ S. ‚sciamoraa‘ A.

a s druge strane ima žaliti er je uevi|en i pedepsan izkrni negov. Tako se raduju blaženici u raju cijeć pedepse od osuđenikâ, ne er su nihovi izkrni mučeni, neg er se tijem višni kaže pravedan i svemoguć. Za rijet u ma*l*o: dopušteno je dobrom se veseliti, nu ne zlom. Dobro je bogu svoje uzvišene, zlo je pedepsaniku svoje patjene; zato se jednijem možemo veseliti, nu ne druzijem.

Može se još i ovako razumjeti[1] riječ Davidova: da će se pravedni radovati cijeć er oni nijesu taku pedepsu dostojali. i cijeć er su se po temu strašnu izgledu naučili pomnivije čuvat od grijeha. Zato se ma*l*o niže govori da će oni umit ruke u krvi od grešnikâ, to jes da će očistiti, koliko većma mogu, nihova dje*l*ovana, videći da tvorbe nečiste i opake sretaju krvavo i strahovito pedepsane. *V. S. Ambros. in ps. 118. D. Thom. 2. 2. quaest. 25. art. 6.*

Pjesan LVIII. [str. 189.]

Posla Saul bojnike i obujmi dvor Davidov za pogubit ga. Negova |ubovca Mikol spusti ga niz prozor, da uteče. S ovake zgode David ovom pjesni ište biti u svomu pobjegnutju sadružen pomoćim s nebesa, i nariče svojijem nastupnicima žestoko od boga pedepsane. Prilika od Isukrsta na smrt iskana od Židovâ.[a)]

[2] O nebeski pomoćniče,
ugrabi me nepr'jate|u,
komu ognenu smrtnu že|u
nenavidos zla potiče;
slobodi me svieh kî oholo
usta*l*i su na me okolo.
[3] Sahrani me sej nesreće
i otmi me nepravedn*i*m,
[4] er mê krvi rukam žedn*i*m
moj podbiše život veće,
ter su na moj stan u si*l*i
kô jakosnê guse udri*l*i.
[5] Taj mi poraz došô nije
za mê griehe[b)] i krivine:
pra*v*iem stupom, gospodine,
k tebi hrlih, znaš, odprije;
[6] vaj, ustani, sad je vr*i*me,
sad pomoći tvôm sreti me.
Daj, o bože, svieh krepostî,
izraelski snažni bože,

— pj. 57, napom. *c)*: [1] razumjet A;

— pj. 58, 3 ‚komu' s ostruganim ‚u' A; 5 ‚oholo' docn. ispr. u ‚okolo' A 6 ‚okolo' docn. ispr. u ‚oholo' A; 17 ‚Vai' docn. ispr. u ‚Ah' A.

da pogledu tvom podlože
prigorke se mê žalosti:
ah ne mene, neg tvā osveta [str. 190.]
stiži odmetne puke od svieta.
Probudi se[c] proć hud*i*ma,
a pravedna mene obrani:
na smi*l*jeńe v*i*k ne gani
nepraviem se proć ļudima:
nikad, bože, tvôm mi*l*osti
mo'im krvnicim grieh ne prosti.
[7] Iz ńihove premda ruke
izmaknuh se, neće ostati
svudier oni mene iskati
napuńeni smrtne odluke,
ter i u noćnoj za mnom sje*ni*
svud će obraćat tiek smamļeni.
Kô psi kieh je glad pribio
sve će obhodit grada kraje
[8] i pitati: „Jeda ga je
tkogod čuo i vidio?“
iz čeļustî rigajući
prietńe jakno mač gorući.
[9] Nu ńih pomńom zasjednicom
rugat ćeš se, rajska kru*no*,
pokli možeš ti podpu*no*
ne ńih samo, tvôm desnicom
neg i puke svieh godištâ
strahovito zbi*t*i u ništa.
[10] Svu ću jakos mû hraniti,
o moj ćaćko, na tvû slavu:
ti me u raspu mom krvavu
obra pod tvoj štit primiti,
[11] ti mi*l*osti tvôm najpreče
istu molbu mû priteče.[d]
[12] Kad zlotvore mê satrti
bu*d*eš, ti ćeš mi objaviti:
nu, moj sudče, ńih ubiti [str. 191.]
običajnom nemoj smrti.

26 ‚I‘ docn. ispr. u ‚A‘ A; 30 ‚grieh ne‘ docn. ispr. najprije u ‚grieh suoj‘, pa opet u ‚svoj grieh‘ A.

neka u puciel svieh vremenâ
žive strašna uspomena.
Razprša' ih i razmetni,
nek tukači tudieh stranâ
sobom nose svud osvetni
izgled grieha pedepsana
i u tugah i u potrebi
dugom smrti ginu u sebi.
Razmetni ih tvôm jakosti,
ter ńihove iz visine,
o mā obrano, gospodine,
satariši ih bez mi*l*osti,
da ńih duše potisnute
svo'u krivinu svide i ćute.
[13] Ah krivine teške odviše,
jur smotrene ńih ustima,
ah nevjerne rieči k*î*ma
tolikrat me potvoriše;
ah ńihove oholasti
čin' da bu*d*u na ńih pasti.
Na zrake se biela dana
ńih rug izniet će i glasit će,
ter ńihova zloba bit će
prid sviem svietom prikarana,
sve štó su se kleli krivo,
vuhovito i laživo.
[14] Tako svi bez požaljeńa
izkinuti do koriena,
kad osuda pukne ogńena
rad ńihova pogubjeńa,
tad će poznat da bog odi
svoj puk i vas sviet gospodi.
[15] Utoliko vrtjet će se, [str. 192.]
moj trag noćno uhodeći
i kô lačni psi sliedeći
kî na želni lov ku*p*e se;
za stupajim mo'im zamani
obiskat će grad prostrani.

---

85 ‚poſciagliegna' s prevučenim prvim ‚g' A; 86 ‚iſkinuti' docn. ispr. u ‚iſghinut chie' A.

[16] Razit će se za proždriti
mene sve što mogu ļutje;
i ako se ńih smagnutje
mojom krvi ne nasiti.
mrmošit će gńevno tade
što im u vjetar vas trud pade.
[17] A ja, dočiem oni trude,
vele ljepšoj u zabavi
tvoju jakos vrh naravi
pripievat ću pun razblude,
i s' početkom zrake dańe
tvê slaviti smilovańe.
Ti me primî tužna u krilo,
utočište ti mi otvorî;
ti mi pomoć posla odzgori:
[18] zatoj ću te pjevat milo,
er me grliš ļubko dosti,
o moj bože, mā milosti.
Oče, kî sved i sve plodiš,
sinko, očinom zdan pameti,
i kî jednak, duše sveti,
iz ńihova srca izhodiš.
kô s početka, sad budite
sve dni slavni vjekovite.

a) Pročti život Dav. na poglav. VI.

b) To jes, nije te krivine u meni za koju me progoni Saul.

c) Viđ pjes. 5, c), pjes. 68, h), pjes. 108.

d) Pade ļudska narav po grijehu Adamovu ter toliko oslabi i obnemože da, bez osobite božije milosti i pomoći, nije jaka sama po sebi ni htjeti ni djelovati nikakva dobra po komu bi dostojala vrhnaravno uzdarje i platu neumrloga bla- [str. 193.] ženstva. Cijeća toga milosrdni providionik svemogući nijednoj duši ne zabrańiva svoju višńu pomoć za dobročiniti i za po dobročińeńu[1] steći slavu rajsku za platu. Nu ta milos aliti pomoć onolika je kolika je prem zadosta, to jes nigda nije tolika, da priuzme jakos duši i da je siluje dobrodjelovati. Ta milos samo dušu podpomaga i čini da ona sama po sebi dobrovoļno svetodjeluje, er inako ne bi se zvalo ńe dobro djelo neg samo božije, ter tako ne bi dostojala plate vrhnaravne. Pomaga nas bog, nu uz tu pomoć hoće da se i mi po nami pripomožemo, er on koji nas bez nas stvorî, neće nas bez nas sahraniti. Ova pomoć koja nam je potrebita (kako rijeh odizgara) i za htjeti i za izpunit

---

100 ‚karuim' s prevučenim ‚m' A: napom. *d)*: [1] ‚dobro-ciniegnu' s drugim ‚i' nad retkom A.

dobro, i koja našu volju gańiva i probuduje, zove se od bogoslovaca mi*l*os pritekuća; pritječe bo svako naše povoljno prignutje, tako da ne možemo po samijem nami u boga ni prosit tu mi*l*os, ako našu molbu i prošeńe ista mi*l*os ne priteče. Ako se naša volja k ńoj prigne, tad se ona zove mi*l*os družeća, er druži volju našu na izvršeńe od dobra dje*l*a. Akoli mi svršeno izpu*n*imo to dobročińeńe,[1] tad se ona naziva mi*l*os slijedeća, er slijedi i temelji naše htjeńe do ispu*n*osti od dje*l*ovańa. Dokle god ta pomoć ne gane našu volju a*l*iti, š ńom združena, ne side u dje*l*o, zove se mi*l*os zadovoljna a*l*i[2]— su*f*ičijenta, zašto je podobna i zadovoljna—[2] za samo podpomoć, a ne primoć, našu volju. Ako ńu naša volja prigrli i š ńom pride na dje*l*ovańe, tad se imenuje dje*l*otvorna, jakostiva a*l*iti e*f*ikača. Višńi na običajnu dava nam, kako rekoh, sved pomoć zadovoljnu: nu u ńegovoj 'mnokrat volji stoji učiniti da bu*d*e jakostiva i dje*l*otvorna, to jes dajući ńu duši prem u ono doba kad on privida da će je zaisto duša dobrovoljno primiti i prigrliti. Tako po našoj volji, a ne po nijednoj si*l*i vrhnaravnoj, mi dobrodje*l*ujemo, er bog može nas bez našeg trudjeńa i povoljna dje*l*ovańa sahraniti, a*l*i neće; raj bo se s trudom dobiva. Ovo je sve nauk pravovjerni izvadjen[3] iz svetijeh naučitelјâ: *Aug. Enchir. cap. 22.*[4] *et Tract. de nat. et grat. cap. 31. Greg. Hom. 9. in Ezech. et lib. 33. Mor. cap. 20. vel 25. Fulgent. 1. ad Monim. cap. 9. et 11. et de fide ad Petrum cap. 32. Bern. serm. 67. in Cant.* A ja ga odi ma*l*o podilje upisah i poskupih, pokli se osobito suprotivi sadańijem poluvjernicima koji se zovu Ǵanseniste.

Pjesan LIX. [str. 194.]

Uzdignut na kraljevstvo, spozna iz božije ruke ne samo sva dobra koja je stekô, neg i štete i razmirja koja nahodi razsijana po svojoj kralјevini. Zatoj se moli privišńemu, da ga pomože za smiriti i uzvisiti svoj puk, ter po nebeskom nadahnutju, staveći se er je uslišen, pripovijeda svoja dobitja više bližńijeh neprijatelјskijeh državâ i narodâ, po kojijeh na proročansku privida da će se prostrijeti ńegova oblas i vladańe.

[3] Iz srca nas tvoga odvrže
eto, o bože, cieć krivine,
mač od pravde podbî i trže,
rasu[a)] naše pokrajine.
Rasrčî se, a*l*i opeta,
videć da smo uevilјeni,
pravda u mi*l*os a osveta
u sladki se[b)] mir promienî.
[4] Nu još pokli zemlja 'e naša
rastresena kroz zled vrlu

a) — pj. 58, napom. *d)*: [1] ,dobrociniegne' A; [2]—[2] nema A; [3] izveden A; [4] ,32' A.

ter je smeta i ustraša
protivnički mač na grlu,
i er s bojnoga raztreseńa
još smućena sva boravi,
ah izvidaj ńe satreńa
i ńe rańe ļute ozdravi.
[5] Vaj! kê dosle tvrde boli,
bože, puku tvom ukaza,
pojeći nas gorko toli
vinom plača i poraza!
[6] Nu ni tada ti ne odstranî [str. 195.]
tihu blagos ruke tvoje
i u općenom zlu sahranî
svieh kî te se drže i boje.
Ńim zlameńe poda i reče
kô će otet se raspa toga,
nek na vrieme svaki uteče
izprid luka pogubnoga.
[7] Tiem se umoli sad i meni
ter me izbavi od nezgode,
da se puci tvo'i ļubjeni
môm desnicom oslobode.
[8] Čujem! eto vječni udesi,
eto višńi blag i mio
besjedom je svo'om s nebesi
što mu prosih potvrdio.
Veselo ću s nas priniti
jaram naše na silnike,
rodnu zemļu sloboditi
i potlačit protivnike.
Od Sikema[c] grad dielit ću,
koga uļudna jes ljepota,
i mom puku razmjerit ću
pitnu prodol od Sokota.[d]
[9] Jur moj rusag od Galada,
rod Manasov[e] moj se rit će,
i Efraim[f] sve što vlada
mojoj kruni tvrđa bit će.

18 ‚tuomu' ispr. u ‚tuom' A; 37 ‚prinjeti' S, ‚prinieti' s ostruganim ‚e' A.

Sve Judino[g] carsko pleme
već tuđinim služit neće;
[10] puk Moabski[h] pritustieme
jestojskami gostit me će.

Pružim stupaj kad uzmnožan, [str. 196.]
pridat mi će se Idumea;[i]
vidim meni jur podložan
trag nevjernieh Filisteâ.[k]

[11] Nu provesti tko će mene
i moj bojni mač hrabreni,
da razlupim utvrdjene
idumevske grade u stieni?

[12] Nitko neg ti, sred potrebe
koga naše srce uzdiše,
kî nas prvo vrže od sebe
za uzpet nas pak naviše.

Dali nećeš sad, o bože,
ustat prid nam voj vodeći?
i vlas tvoja, kā sve može,
s nam na poļe mrzi izteći?

[13] Ah pomoć nam daj u trudu,
pokli svakoj pri nezgodi
znam da obrana jes zaludu
kā iz umrlieh rukâ izhodi.

[14] S tvê pomoći vrhnaravne
steć neizmjernu krepos ćemo,
da viteške tvorbe slavne
nedobitni dje*l*ujemo.

Tač mi s tobom — ti sam pače
s tvoga snažna zatočišta,
svieh ćeš kî naś more i tlače
trjeskovito svrći u ništa.

Bog u trojstvu vječnom kî je,
kiem sve iz ništa zene i raste,
sad i vazda, kako i prije,
primô slave neprošaste.

84 ‚primo' docn. ispr. u ‚primio' A.

20 vino compunctionis — Glos. Ord.: tribulatione; 35 in sancto — S. Hier.: in sanctuario; 44 tabernaculorum — S. Hier.: Soccoth; 56 alienigenae — Hebr.: Philištaei; 66 virtutibus — S. Hier.: exercitibus.

a) Kad filistevski puci pridobiše i pogubiše Saula, osta evrijenska kraļevina sva [str. 197.] smetena, pristrašena i dobar dio rasuta od dobitnikâ neprijateļâ i od zavadâ domaćijeh: ustaše bo tad u ńoj dva kraļa zatočnika, to jes David i Izbozet, sin Saulov. *V. lib. 2. Reg.*

b) Osta mirna zemļa i počinu od kućnoga boja po smrti Izbozetovoj, nu ne još od nasrtańa filistevskoga, koji ńu često s oružjem zatjecivahu i držahu je u ki dio koliko pod jarmom podložnu i uharačenu.

c) Sikem je grad u zemļi od obećańa, koji se poslije nazva Samarija. *V. Tirinum hic.*

Ńemu poda prvo ime Sikem, ńegov gospoditeļ, koji, budući obļubio i ugrabio Dinu, hćer Jakoba patrijarke, bî od ńe bratje posječen sa svijem svojijem podložnicima. *V. Genes. cap. 34.*

d) Sokot je prodol nedaleko od grada Sikema, u kojoj prostrije svoje šatore Jakob patrijarka, kad se najprije vratî iz službe svoga tasta Labana u rodnu zemļu od obećańa. *V. Genes. cap. 33.*

e) Galad je država s one strane Jordanskoj rijeci put iztoka, koja, kad dođe iz Eǵipta puk izabrani i posvoji zemļu obećanu, pade u dio koljenu Manasovu. *V. Josue cap. 13.* A Manas bî sin Jozefa, koji je jedan od dvanes sinovâ Jakobovijeh.

f) Efraim bî mlađi sin istoga Jozefa, i ọdi pod ńegovijem imenom ńegovi unuci razumiju se. Oni bjehu vitezovi ogńeni za boja, ter ih zatoj naziv|e David tvrđom kru*n*e svoje. *V. Zachar. 10.* Viđ pjes. 77, *b).*

g) Koljeno Jude, sina Jakobova, a*l*iti kraljevsko koljeno (er kući Judinoj bî od boga narečena kru*n*a i oblas više puka izraelskoga) po Davidu bî zajedno s inijem evrijenskijem narodom oslobodjeno od harača koji davaše svojijem hudovjernijem susjedima Filisteim. *V. 2. Reg. cap. 8.*

h) Moabski puk držaše dio Arapske zemļe ne blizu evrijenske kraļevine. Ovi puk izide od Moaba, koji bî sin Lo*t*a, sinovca Abramova; i budući po hrabrenosti Davidovoj ostô uharačen, plaćaše na godište kru*n*i izraelskoj sto tisuć ovnova i sto tisuć jagańaca. *V. 2. Reg. cap. 8 et 4. Reg. cap. 3.* Viđ pjes. 82, *c).*

i) Idumea bî država u susjestvu svete zemļe, jur naseļena porođajom unukâ izišlijeh od Ezau, sina Izaka patrijarke a bra*t*a Jakobova. Ezau zvaše se još i druzijem imenom *Edom;* stoga ova država još se nazva i zemļa Edomska, a mještani Edomci a*l*iti Idumevci. Ńu David svukoliku podloži svojoj kru*n*i, premda prijakosna i nedobitna bješe cijeć visocijeh i utvrdjenijeh svojijeh braništâ i gradovâ. *V. 2. Reg. cap. 8. Add. cap. 1.*

k) Zemļa Filistevska, a*l*iti poznanijem imenom *Palestina*, bješe na granicah kraļevine Izraelske. Ńoj za koje doba bî haračar puk izbrani, danu David slomi ńe oholas i privrže joj na vrat jaram svoga puka. On Filistee mnokrati grdo razbî u boju, pak veći dio podložî i uharačî svomu mogućemu samovladańu. *(V. 1. et 2. Reg. passim).* Viđ život Davidov na poglavju petomu, trinestomu i petnestomu.

Pjesan LX. [str. 198.]

Zatjeran nadaleko progonstvom kraļa Saula i po granicah rodne svoje države tukući se, uzdiše za vratit se u stan svoj vlaštiti i u posvećeni šator gospodinov. Uzda se po nebeskoj pomoći bit tamo priveden, dugo živjet u svomu kraljevstvu,[1] uživat raj i harno slaviti privišnje ime i veličanstvo.[a)]

[2] Usliši, bože moj, moj teški nepokoj
i molbe moje;
prigni se gdi molim, gani se mo'im bolim,
er vriem' ovo je.
[3] Gdje stojim, zemļe 'e kraj, i šļem ti moj vapaj,
mnim, ne zaludu,
čiem rodne zemļe van nemilo iztjeran
živem u trudu.
Nu što se brinem ja, kad pomoć svud tvoja
vjérno me sl*i*di?
Ti stupaj moj stavî, da krepko boravi
kako na hridi.
[4] Ti si mê uzdańe, kê doći na mańe
nè može v*i*ku;
ti si tvôm mi*l*osti tvrđa mê jakosti
suproć zlobniku.
[5] Ah ufam, ne zaman, vratit se rodni u stan
i u crkvu mi*l*u,
gdi ću sved boravit, i brańen i skrovit,
u tvomu krilu.
[6] O kraļu svieh viši, ti kad me uslišî, [str. 199.]
što da me smete?
dieliš bo ti sv*i*ma što 'e triebi ļudima
kî se boje te.
[7] I meni, kî kraļ[b)] sam tvo'im vjerniem državam
podan sam odi,
život ćeš uzmnožit,[c)] dokle god bu*d*u bit
na sviet narodi.

Natpis: [1] kraljestvu A.

[8] A pak ću ńa nebi prid licem stat tebi
napuńen darâ,
gdi mjere tvomu *ni* smi*l*jeńu i istini
vječnieh dobara.
[9] Tako ću po vas v*i*k uredni bit pjesnik
imena tvoga,
haran ti sve dni bit, dar noseć za zav*i*t
srca vjernoga.
S početka, kô ńekad, u ovo vrieme sad
i viecim sv*i*mi
i oca i sina i duha visina
sličnu čas primi.

23 hereditatem — Camp: quibus opus habent; 31 requiret — Bellar.: assequetur vel investigabit.

a) Viđ poglav. IX. života Dav.
b) Bî David još za života Saulova po Samue*l*u proroku od strane božije pomazan za kraļa izraelskoga. Viđ život Davidov na pogl. III.
c) Najprvo u unucijeh, koji će kraļevat do došastja Isukrstova, a paka u Isukrstu, koji će kraļevat do svrhe od svijeta, navlaštito u crkvi pravovjernoj, a poslije priko svijeh vijekâ u sla*v*i vrhnaravnoj.

Pjesan LXI. [str. 200.]

Zasve i skrovno i očito, ter do smrti i do pogube progońen od svojijeh zavidnikâ, i zasve da sam i nejaki među množtvom suprotivnijem, ništarnemańe ne boji se, živući podložan višńemu i zastupjen obranom svemogućom. Zatoj svjetuje umrle da se u samoga boga uzdaju, koji je i jakostan da može, i milostiv da hoće ńih u potrebah obraniti.

[2] Dali duša moja neće
bit podložna stvorcu svomu,
kad spaseńe mê najveće
u ńemu je, znam, samomu?
[3] On je moj bog, mâ sahrana:
ńemu u ruke primjen prit ću;
on je pomoć moja uzdana,
kôm zaslońen stavan bit ću.
[4] Dokle ćete tač na mene,
zlobne duše, jaoh srnuti,

kî ne od gvozdja a*li* od stiene
neg sam čovjek slabe od pu*ti*?
S goliem sabļam u desnici,
koje očiti poraz priete,
čemu ovako svikolici
pogubit me krivo ištete?
Ah nejakos[a] mû satrenu
kud tiskate silnom vlasti,
rekbi gradu razorenu
i prignutu zid za pasti?
[5] Sve što imah scjeńenije [str. 201.]
odlučiste pometnuti;
bježah od vas, trčeć prije
neg zvier žedna kad se uputi;
er ne vaše prietńe same
neg i hvale bježah iste,
ustima bo dobro na me
a zlo srcem govoristę.
[6] Nu, mâ dušo, ti pravedna
i podložna višńem bu*di*,
er pravedniem si*l*a n'jedna
v*i*k ne može da naudi.
[7] Da me spasi, čekam boga:
on pomoćnik moj će biti,
ter se neću s svieta ovoga
smrtno iztjeran odieliti.
[8] Mê je u bogu sačuvańe
i mâ slava, kad je triebi;
bog je pomoć, bog mê ufańe,
kî sva dobra hrani u sebi.
[9] Gdje si, o puče, kî nepravi
uzdaš se u sviet bez razloga?
ah spoznaj se ter postavi
tvoje uzdańe samo u boga.
Tvoga iz srca ogńevita
prid ńim lievâj suzâ rieke;
on je nada stanovita,
on je obrana naša uvieke.

20 ‚prighnutu‘ docn. ispr. u ‚prighnuti‘, A.

[10] A*l*i umrli prem piršeći,
tašti u varkah i u nevjeri,
prema raju sviet mjereći,
nahode se krivi u mjeri,

[11] ter ne samo da ńih svaki [str. 202.]
sviet sliedeći sebe vara,
neg i družbu na put taki
rieči izpraznom nagovara.

Kud srnete u plahosti
tamna srca bez spoznańa?
nie na zemļi nać stavnosti,
nije u zloći nać ufańa.

Srcu u vašem pohlepnomu
tuđe grabit ne žudite,
ni k bogastvu zalihnomu
srce i ļubav pridružite. —

[12] Ovi nauk bog izustí
jednom, koga ja mnokrati
mudroznanieh čuh iz ustî
inokupno spoviedati,

[13] to jes, oblas da višńemu
i smi*l*jeńe naravno je,
zadovoļit kî će u svemu
svačja dje*l*a što dostoje.

Ć*as* i slava, koju općenu
jur mu zemļa da stvorena,
bud' sad trojstvu u vremenu,
a pak uviek bez vremena.

21 pretium — S. Aug.: honorem, Alii: honorabile vel pretiosum; 33 patientia mea — S. Hier.: praestolatio; 47 adiutor noster — S. Hier.: spes nostra; 55 in idipsum — Hebr.: in consortio; 66 duo — Lorin.: bis, id est multoties.

a) Prem taka je ćud od opake čeļadi, da sveđ nas i*l*i zlijem dje*l*ima, i*l*i zlijem riječima nasréu s one strane s koje smo slabiji. Ako vide u nami kojugod krepos i dostojnos od hvale, muče je i taje; ako li ugledaju i malahno pomańkańe, trube ga, zloglase i uzveličivaju po svemu puku. Zato i vidimo da nejmaju dobra, i da na ńih padaju sva proklestva od progoniteļâ Davidovijeh.

Pjesan LXII. [str. 203.]

Pobjegnć prid Saulom, nahodeći se u gladnoj i praznoj pustińi, razmišļańem od raja i od božije milosti razgovara se sam sobom u tešku uboživu i neimańu telesnomu. Zatijem uf́a se bit obrańen od neprijateļa i priveden u mnogoj slavi na svoje izraelsko kraljevstvo.[1] Slika od srca pravedna, u svijeh nevoļah čestita.

[2] San pusteći ʒorom, bože,
k tebi, o bože moj, ustajem,
nek se tuge moje odlože,
nek ti izrana hvalu dajem,
nek obasjam s prve istoči
tobom srce, suncem oči.
Žedna 'e tebe duša moja,
er si dobro mê najviše,
a i mê tielo bez pokoja
s mnogo uzrokâ k tebi uzdiše
[3] sred pustoši inostrane
i bez pitja i bez hrane.
Nu premda sam stranputice
i u zabitnu sušnom mjesti,
do nebesa prid tvê lice
ne propuštam misô uzvesti
i razmišļat za zabavu
tvû neizmjernu snagu i slavu.
[4] Ne ištem život: tvā dobrota
daj mi mi*l*os sred nevoļe,
pokli umrlich svieh životâ
mi*l*osrdje tvê je boļe,
a za uzdarje, kô pra*v*o je, [str. 204.]
hvalit će te usne moje.
[5] Blagoslov ću t' dat sve vr*i*me,
dokle god me smrt ne umori;
uzdizat ću tvoje u ime
obje ruke k nebu uzgori;
daj mi, ah, mi*l*os i ogńeviti
lačno uz tielo duh nasi*t*i.
[6] S tielom duša strena od glada
rajskom pićom daj da otusti,[a]

Natpis: [1] kraljestvo A; stih 1 ‚pustechi' docn. ispr. u ‚pustiusci' A.

neka pjesan moja tada
sladkoglasnieh klikne iz ustî
u ļuvezni i radosti
veličanstva tvê jakosti.
[7] Ako u odru tebe unutra
i noćno sam[b)] još mislio,
mislit ću te s biela jutra,
[8] dosle er pomoć mā si bio,
i er odsle sved tvojima
počivat ću pod krilima.
[9] Ter kô bez svrhe i pokoja
da te srce mê ne slavi,
ako 'e k tebi duša moja
prionula po ļubavi,
a ti opet si ńu primio
i desnicom zagrlio?
[10] Tiem moj život strt i smesti
man doslek su zlobni iska*l*i,
e prie mene svi će uljesti
u dno zemļe, smrtim pa*l*i,
i smrt moju jur gotova
zaklonit će smrt ńihova.
[11] Pridat će se, da ih gvozdeno
pedepsańe mača umori,
i ńih tielo razkideno [str. 205.]
raznosit će kune u gori,
a ja tvoj kraļ, kraļu od nebi,
radovat ću sved se u tebi.
[12] Tad će carskoj mȏj šibici
svak pohvale nosit više
i sviem kî se podložnici
meni kletvom zavjeriše,
pokli ostat će zatisnuta
svieh zlorecieh usta ļuta.
Roditeļu i porodu
i ńih duhu daj se slava,
koju od svieta još na izhodu
vas stvor ńima donie i dava,
ter ih slavi svak nad svieme
i ne pristaj n'jedno u vrieme.

15—16 in sancto apparui tibi — Bellar.: mente conscendi ad sanctuarium tuum caeleste.

a) Tijelo pretili hranom a duša božijom milosti. er je ńoj milos božija što hrana tijelu, koja je pokrjepļiva, podpomaga i živu uzdrži.

b) Sveti mole boga i speći; oni bo. prigrļivajući[1] san samo za steći snagu na službi božanstvenoj, spe zacijeć boga, i tako čine molitvu, er se bog ne samo riječima moli neg i djelovańem našijem, na svrhu i slavu božiju učińenijem. I tako ima se razumjet što reče Isukrs u vandeļu: „Trijeba je sved boga moliti: *Oportet semper orare*“, to jes, potrebno je svako djelo na privišńu čas i svrhu tvorit i određivati. *V. S. Hier. Epist. 22.*

Pjesan LXIII. [str. 206.]

Naripļen od himbenijeh neprijateļa, capi pomoć s nebesa i pripovijeda da ļudske carke i dubine ne mogu se utajat pribistrom oku svemogućemu, i da bog s malijem i bez truda satira sile umrle svekolike.[a]

[2] Gdi te molim, usliši me
i moj život otmi iz ruke,
bože, strašnom protivniku;
[3] ti mi obranu daj na vrime,
er se na me smrtne odluke
snuju u zlobnom vieću priku,
čiem s pobunom motre i zbore
nepravedni, da me umore.
[4] Naoštriše svo'e jezike
jak bodezan mača ogńena
za smrtno me poraziti,
i s gorkostim bez prilike
na me prava neockvrńena
luk napeše vrloviti,
[5] da izdavnu kroz požudu
ustrielit me skrovńo uzbudu.
[6] I ako, żeļo mā, na vrieme
tvā mi pomoć ne prispije,
izvršit će djelo ļuto:
smiono tajčas ranit će me,
er narekli što su odprije

pj. 62. napom. *b)*: [1] prigrlivajući A.
pj. 63. 12 gorkosti A.

u ńima je otvrdnuto;
oni rieše: „Očca skrimo,
da ga u potaj uhitimo“.
[7] Pače iskaše (nek bi očitu
svo'u nepravdu opravdali)
jeda 'e kîgod grieh u meni; [str. 207.]
nu su istinom pridobitu
pomńu izpraznu svo'u spozna*li*
i osta*li* privareni;
[8] bud' visoko srce u ļudî,
viši bog je, kî sve sudi.
Iz višega on visine
ļudske gleda svekolike
i svo'u pravdu na ńih nuka;
on bez truda iz tišine
eto ra*n*î mê zlobnike
djetinskoga[b)] strielom luka,
[9] donie slabos ńih lažima
i obratî ih suproć ńima.
Tko ńih vidje tač satrene,
svak se od čuda smutî i svaka
duša streptje od pripasti;
[10] zatiem biše razglašene,
kud god svietli sunčja zra*k*a,
božjieh dje*l*â slave i časti,
i razumje svak očito
što 'e mogućstvo vjekovito.
[11] Svak stavno se veselit će
u svom dragom gospodinu
tko 'e pravedne žeļe i sviesti;
uń će ufati, uń stavit će
svoga uzdańa veličinu
za opriet se svakoj česti,
i tko srca jes vjernoga
steć će hvalu hvaleć boga.
Otac stvorim zapovieda,
sin umrle znańem pu*n*i,
duh darovim duše uzmnaža;

---

46 ‚Boſcieh‘ SA; 56 ‚Stècchje‘ S, ‚Stecchie‘ A.

tiem ńih slavi, ńih spovieda,
ńih uzvisi, ńih okru*n*i
dika, hvala, *ča*s najdraža
bez svršeńa, bez zapada [str. 208.]
sad i odsad, kô do sada.

4 protexisti — Hebr.: protege; 7 multitudine — S. Hier.: tumultu.

a) Ova pjesan bî po Davidu složena u vrijeme od nabune Absalo*n*ove. Pogledaj život Davidov na pogl. XVIII.

b) Ne znoji se bog za pedepsat ļudi, i čini da ma*l*e i slabe i potištene stvari izvrše ńegovu osvetu, kako se zgodi Absalo*n*u, komu ko*s*e, zadje*l*e se za granu hrastovu, doniješe poraz, i Akitofe*l*u, koji svojom sta*r*om rukom osta zadavļen.

Pjesan LXIV.

Puk izraelski, mnogo vremena po smrti Davidovoj, bî pridobit i zarobjen od babilonskoga kraļa Nabukodonozora. Ovu došastu nezgodu privideći sveti prorok, sklada u ovoj pjesni požude i molbe od svoga naroda povedena u Babiloniju, i żeļna za vratit se opeta k božijemu templu i k gradu od Jeruzalema. Uz to hvali i privišńe svemoguéstvo, ter moli božanstvenu desnicu da nadari i napuni svoja stvoreńa dobrima svakojakijem.

[2] Rajski kraļu, pristojno je
da pod draga glas romona
tvojega se sred Siona[a)]
pripievaju hvale tvoje
i Solimskoj[b)] da se u strani
vrši zavjet obećani.
[3] Tiem prid tobom, ah, da steče
uslišeńe moj glas sada,
da vas narod tvoj, iz grada
svoga otjeran nadaleče,
iznova se k tebi i k tvomu
vrati templu žudjenomu!
[4] Zasve da su sasma od ļudî [str. 209.]
primogle nas zlobnieh si*l*e
i s Sionske gore mi*l*e
otjerô nas grieh prihudi,
znam, ti smi*l*jen sveto u mjesti
opeta ćeš nas privesti.

[5] Bla*g*o onomu, bože, koga
srećno obrô si,[c)] da u slavi
još i sada tuj boravi
u pridvorju templa tvoga
i uživa tvê jedine
sved nablizu veličine.
A i mi, skoro privedeni,
inokupno svi ufamo
nasi*t*it se dobrim tamo
kã tvoj plodi stan blaženi,
pokli tvoj dvor, templo tvoje
[6] sveto, čudno, pravedno je.
Brzo uslìši naš glas plačni,
porod vruće od požude,
i na naše gorke trude
daj spaseńe, mi*l*os začni,
rajska ufanco, kã se odzgora
stereš priko zemļe i mo*r*a.
[7] Ti neobhitnom tvôm kreposti
uzvišene tvrdiš gore,
[8] vladaš morske ti ponore
primogućom tvôm jakosti
i smirivaš snažno ozdala
uzavre*l*ieh bu*k*u od valâ.
[9] Puci straše se i smetaju
pazeć gori tvã zlameńa —
zviezde, koje carska streńa
kobniem zrakom naricaju,
vlažne dúge, muńe ogńene, [str. 210.]
gro*m*e i trieske rasrčene.
Ńim za rados daš opeta
jutro i večer vedra lica,
naki*t*jena kad danica
proz perivoj ʒorni izšeta
i kad sunce sred zahoda
zlatan ures nebu poda.
[10] Sušnu zemļu ti pohodiš
i ńu opojiš iz oblaka,
blago obilno dobra svaka
u ńe skutu srećnom plodiš,

napuńivaš ti velike
romonitiem vodam *rike*;
ter po tebi spravļena je
sviem umrliem pića i hrana,
napravom se tvôm prostrana
zemļa gizda po sve kraje:
sliedi, ah bože, tač s tvojieme
blagodarstvom neizmjernieme.
[11] Čin' da tonu vodnom slasti
pod težačkiem brazde ra*l*om,
obilnosti neprista*l*om
uzmnoži nam plod došasti,
daj da zenu radostive
tvojom rosom poļa i *ń*ive.
[12] Blagosovi, neka l*i*to
s tvê dobrote kru*ne* plo*di*,
i tvoj stupaj kud prohodi
blago ostavļaj uzmnožito,
[13] kiem i puste još goleti
otustjet će i oliepjeti.
Veseļe će brda obteći
[14] na ovnovieh run rast*i*ti,
doline će napu*n*iti [str. 211.]
pod vjetricom kl*a*s trepteći,
i svak glasom od radosti
pripievat će tvê mi*l*osti.
Kô sved dosle po razlogu
dô si, o sviete, nad sve ostale
triema sobstvim jedne hvale,
troje hvale jednom bogu,
tač kô tvomu kraļu samu
dava' ih i sad i vazda mu.

12 veniet — Lyr.: veniat; 13 verba — Hebr.: facta; 38 praeparans — Bellar.: stabiliens; 41 conturbas — Hebr.: mitigas; 59—60 flumen dei repletum est — Vatabl.: flumina magna abundant; 64 praeparatio — Camp.: ornatus; 68 rivos — Flamin.: sulcos; 74 benignitatis tuae — S. Hier.: in bonitate tua: 75—76 Et campi tui replebuntur ubertate — Camp.: In vestigiis tuis apparebunt signa fertilitatis.

a) Viđ pjes. 2, *b)* i u životu Dav. na poglav. XIV.

---

69 ,obilnostim' s ostruganim ,m' A.

b) Latinci[1] Jeruzalem Solimom[2] zovu.

c) [Odi se u riječi govori o onijeh koji iz babilonskoga sužanstva jur se bjehu u svoj rodni Jeruzalem povratili, a u otajstvu i prilici o blaženicijeh koji su od vijeka obrani za Jeruzalema nebeskoga. Tkoga je višńi svojijem pribistrijem poznańem od vijeka prividio da će po svojoj slobodnoj voļi, a s pomoći i milosti ńegovom dobrodjelovati do svrhe, tega je i obrô za raja. To prividjeńe ne samosili slobodu voļe naše (kako bi je silovalo, da bog, koji se ne može u svojemu vidjeńu privariti, vidi naša djela prije neg su učińena), pokli prid ńime nejma prije ni poslije, i što se ima od ļudi učiniti, u ńegovu je znańu jur učińeno. Za sve rijet u malo: ļudi ne djeluju dobro, također ni zlo, er bog priviđa da će tako djelovati, neg bog priviđa, er će povoļno oni tako djelovati i učiniti da im božija zadovoļna pomoć ne bude zaludu; iliti: ļudi ne djeluju dobro, er ih je bog obrô za sebe, neg ih je bog obrô za sebe, er imaju djelovat dobro po svojoj slobodnoj povoļnosti. *V. Chrysost. Hom. in Epis. ad Rom., cap. 9., Origen. in Epist. ad Rom., cap. 7., super illud „An non habet potestatem figulus luti etc.“, Ambros. in Epis. ad Rom. in illud „Iis, qui secundum propositum vocati sunt sancti etc.“, Hieron. in Epis. ad Galat., cap. 1. super illud „Cum au. placuit ei, qui me segregavit“, Augus. lib. propos. ex Epis. ad Rom. in illa verba „Jacob dilexi etc.“, Doctor Angelicus p[a]. p[e]. quest. 23.* Ovo malo rijeh suproć ńekijem sadańijem poluvjernicima koji, postavļajući sve naše spaseńe u goloj i samoj božijoj voļi i određeńu, a ne u nikakvu našemu dobrodjelovańu, malone nauk od udesa aliti nadsipa turskoga uvode među krstjane.]

Pjesan LXV.

Isti puk izraelski, izbavļen iz robstva babilonskoga, zahvaļuje svomu vječnomu slobodniku i razlike ńegove predńe milosti spomeńiva, nagovarajući svakoga na božiju proslavu i na pohvaljeńe tolikoga višńega dobročinstva. Pjesan proročkijem prividjeńem složena po Davidu.

O zemļo sva, slavi s radosti i ļubavi
tko je tvoj bog pravi i tvoj raj gizdavi;
[2] romonom sladk*i*me ńegovo poj ime
i hvale hvalami uzmnažaj sve vr*i*me.
[3] Rec': „Bože, strašno je tvê dje*l*o svakoje,
čiem snage od tvoje srca se sva boje;
tiem zlobni protivi, kieh te bies okrivî,
uz mnogu tvû krepos ostaju laživi.
[4] Ńega bez pristańa, o sviete vas, klańa'
i ńemu svakdańa posvećuj spievańa:
nek svoga imena prislavna spomena [str. 212.]
glašena svud leti, poznana, hvaļena.

— pj. 64, napom. *b)*: [1] ‚Latinizi‘ S, ali je na str. 511 ispravļeno, ‚Latinizi‘ docn. ispr. u „Latinzi‘ A, ‚Latinzi‘ B; [2] Solimon S, Solim B; napom. *c)* iz AB, nema je S.

[5] Privišńe hodite da stvore vidite,
da dike hvalite kê lica ńih ki*t*e;
viđ'te kô nad sv*i*ma stvoreniem ļudima
tko ļudsku svies stvorî čudniju svies ima.
[6] On prinie[a] ne zaman u suhos val prostran,
on pješke puk izbran provede proz Jordan.
ostasmo rad česa, videć vlas s nebesa,
radosni u ńemu s tolicieh čudesa.
[7] On moguć zadosti sred vječne stavnosti
vlada svo'om jakosti sve stvorne ljeposti,
on dje*l*a od ļudî i srca i ćudi
sve pozna, sve mjeri, sve gleda, sve sudi.
Ah što se gizdate, vi kî ga vriedate,
er gizde on na te spravļa vam zle plate;
[8] ah ńega slavite, narodi, i činite
da vas saj sviet čuje svo'e hvale čestite.
[9] On duši môj vratî drag život mnokrati,
mo'im nogam zakratî tresti se i padati;
[10] srce je on nama, kô srebro sred plama,
izkušô za boļe prigorkiem tugama.
[11] Ti si nas uveo sred uzâ, ti spleo,
ti nam jad dreseo vrh plećî naveo,
[12] ti, bože, ti stavî da nam su na glavi
i da nas vladaju tamnici nepravi.
Nu proz plam zle česti, proz mo*r*e od bolesti
rajskoga put mjesti ti ćeš nas provesti,
da predńe sve trude kon tvoje razblude
svies naša smirena rasladit uzbude.
[13] Zatoj s svetilištim u tvoj dom prit ću i sv*i*m
[14] dat svrhu zavjetim kê narieh dikam tv*i*m.
kê izrieh uredno, kê smislih pravedno [str. 213.]
kad nasta prieka čes rvat me neredno.
[15] Za mi*l*os i za har bogat ću tusti dar
vrh plama stavit zgar na sveti tvoj otar;
spravni su i gotovi obilni darovi:
kozji plod i snažni s ovnovim volovi.
[16] Duše, kê čestite višńi strah ćutite,
sve k meni hodite ter pomno slišite,
er ću vam riet koje mi*l*osti poslô je
svedržac neizmjerni nevoļe na moje.

[17] K ńemu jur zavapih nezgodah u mojih,
hvalih ga i slavih, pak ove rieči r*i*h:
[18] „Ako ikad k jednoj krivini, bože moj,
srcem sam pogledô, čut molbu mû nemoj“.
[19] On se tad ne ogluša, neg moj glas posluša,
nek želni mir kuša radosna mâ duša;
[20] blažen bog, ureda kî meni pomoć da
i želne molbe mê smi*lj*eńem ugleda.
Svak vječnom trojstvu u glas poj slavu na svak čas,
da višńu kru*n*i vlas sad i sveđ dika i *ča*s,
kâ neće u zabit poć vieku neg živ*i*t,
kako je živjela odkad je stvoren sv*i*t.

16 terribilis — Hebr.: admirabilis; 36 homines — Camp.: homines nihili.

a) Kad izraelski sinovi bježahu iz Egipta, svemogući pomoćnik učini da se u suhos utvrdi Crljeno mo*r*e, i da im priko sebe slobodan put dopusti. Također i kad oni ulazahu u zemlju od obećańa, vodjeni od vojvode Jozua, po višńoj zapovijedi raztvorî se rijeka od Jordana i propustî ih proza se neuvrijeđeno.

Pjesan LXVI. [str. 214.]

Uz svoje duhovno prosvjetljeńe[1] prosi u boga prosvjetljeńe i obraćeńe na pravu vjeru od svijeh inokupno hudovjernijeh narodâ.

[2] Blagosov nam tvoj udieli,
pomi*l*uj nas tvôm lubavi,
za mi*l*os nam, bože, objavi
tvoga lica zrak veseli,
[3] da umrle sred tegote
puti nam su tvo'i poznani
i da u svakom puku i strani
za spaseńe držimo te.
[4] Bože, komu su u desnici
naše česti poglavite,
ah narodi slavili te,
slavili te svikolici.
[5] Svieh narodâ uzigra*l*a
radostiva srca ujedno,

— pj. 65, 55 ‚jednoj‘ S, ‚ijednoj‘ A;
— pj. 66, natpis: [1] prosvjetlјeńe A.

er ti sudiš ńih pravedno
i upravļaš k nebu ozdala.
  [6] Ah narodi slavili te,
slavili te svikolici,
[7] er s pomoći tvê razlici
pitni vienci zemļu kite.
  Blagosovi bog nas,[a] kî je
naš bog, bog nas blagosovi;
strasi obtekli svud ńegovi
kraje od svieta najskrovnije.
  Veličanstvu trojstva sveta [str. 215.]
slava ugodna, slična i mila
bud' sad i sveđ, kā mu 'e bila
jur s početka segaj svieta.

a) Odi se zariče sveto trojstvo, o komu viđ na listu 230 [pj. 79, *i)*].

Pjesan LXVII.

Obasjan proročanskijem zrakom slavi i nariče u ovoj pridubokoj zlamenitoj pjesni priuzvišena djela Isukrstova, otajstva ńegove smrti i života, obratjeńe od narodâ i čestitosti općene matere crkve pravo-krstjanske, po ńemu utvrdjene, uzmnožene i uzdržane.

  [2] Bog ustani:[a] prid ńime se
razbjegnite, protivnici;
bjež'te, višńi zlohotnici.
pogled kiem se pakô trese;
pače svi bez utočišta
tiem pogledom pođ'te u ništa.
  [3] Kako sjever raztjeriva
pobjegući dim na časc.
kako vosak raztapa se
prid vrućinom plama živa,
tako i lice sudca odzgara
sve grešnike smakni i shara'.
  [4] A bezgrešnoj u slobodi,
tko si dobar i pravedan,
kušaj srcem mir naredan,
gozbe časti, tance izvodi,

nu s tiem misli upóreda [str. 216.]
da što činiš sve bog gleda.
[5] Pojte višńem i ńegovo
ime u pjesnieh razglasite;
u srce ga svi primite,
cieć er vas je pomilovô,
kad svo'om smrti pridobitu
smrt poplesa vjekovitu.
Gospodin se on naziva,
nad sva imena slove imenom;
ah s radosti neizrečenom
prid ńim, vjerna dušo, uživa',
a nek trne i smeta se
tko krivinu ćuti uza se.
[6] Nek se smeta poznajući
da 'e sirotam ćaćko istini
bog kî tužne brani i čini
udovicam sud mogući,
ter pedepše sve nemile
ļudî opacieh grabse i sile.
[7] On je u raju, nu još ima
prizamjerni stan na svietu —
inokupnu crkvu svetu,
narečenu svo'im vjernima,
da u ńoj budu jedno ufati,
ļubit, sliedit, vjerovati.
Ńih on snažno svekolike
iz pakļena robstva izbavļa,
i što 'e veće, ne ostavļa
ni svoje iste odmetnike,
neg ih k sebi zove[b)] iz groba,
u kom leže, griehâ i zlobâ.
[8] Nadnebeski kraļu, kada
ti prid nama voj[c)] vođaše
proz pustińu ter sliedaše [str. 217.]
čudotvorni put ńekada,
[9] ustresena sva zemļa je
oćutjela tvê stupaje.

20 pjesnih A.

Sinai[d] gora pripadena
streptje, pazeć tvā čudesa,
[10] prid tobome zgar s nebesa
zdaždje ma*n*a primedena,
kā tvoj narod pri nevoļi
izraelski zadovoļî.
Danu s većom ti kreposti
i opet ćeš zgar proliti[e]
blagodarni i osobiti
svetotajnieh daž mi*l*ostî,
nek ogrezne ńim jedina
crkva, nova tvā baština.
[11] Ti ćeš, kad god obnemože,
ńu pokriepit vriedno i jako;
tvoje ovčice vrieme u svako
pribivat će u ńoj, bože,
pokli u ńoj si sladku izbranu
sviem potrebniem spravio hranu.[f]
[12] Ti ćeš, nek se svudier čuju,
tvo'im glasnicim[g] vlas donieti,
da, kud žarko sunce svieti,
novi zakon navještuju
ter ga, i videć smrt uza se,
prihrabreno liče i glase.
[13] Uhitit će kraļi[h] ruku
i uvje*t*it se meu sobome
sa vojnicom bezbrojnome
poraz doniet vjernom puku,
nu će skoro prīdobîti
crkvu plienom naresiti.
[14] Vjerni o ļudi, sred plamena [str. 218.
još za vjeru da i umrete,
iz plamena izit ćete
golubica neockvrńena,
kojoj srebrom pera mi*l*a,
kojoj gore zlatom krila.
[15] Pače i kraļi protivnici,
kad ih udre vlas nebeska,

---

64 ,daſc' docn. ispr. u ,daſcd' A; 69 ,tũe' A; 81 ,ſa' A.

prid vrlinom biča i trieska
spoznat će se svikolici
i pobieļet obratjeni
kô selmonskoj[i] snieg na stieni.
[16] Crkva općena gora 'e[k] sveta,
gora u kojoj bog gospodi,
vrhom jasne zviezde izhodi
ńe visina k raju uzpeta,
tusta, obilna, moćna sv*i*ma
napu*n*it nas darovima.
Tusta 'e gora, dušu 'er svaku
tuj sladosti rajske si*t*e;
[17] u inieh gorah ne sumńite,
ļudi, obilnos nać jednaku;
ovo 'e gora u kôj svoje
vječno stańe višńi obrô je.
[18] Ḑeset tisuć svo'ih anđelâ,
radostiva če*t*a ohola,
biše uresna bogu ko*l*a
koja ga su zgar doniela,
kad nam zakon dat dolet*i*
na sinajski vrh prisveti.
[19] Taki opeta ti se uzvede[l]
eto k nebu, gospodine,
čiem dobitnik vječne tmine
ize iz robstva tvê pradjede
i na vjerne prolî odzgara [str. 219.]
vrhsunčanieh potop darâ;[m]
ter i onieh[[n]] prizva k sebi
hudovjerno kî živ'jahu,
kî u crkvi ne scieńahu
da pribiva kraļ od nebi
i da, uputjen po ļubavi,
među umrliem bog boravi.
[20] Gospod blažen sve dni bu*d*i,
sahrańeńa bog našega;
on nas putim svieta ovega
provesti će srećno svudi,

122 ‚ſcivjahu‘ S.

[21] bog spasiteļ, naš bog kî je
više smrti kraļ svačije.
[22] Porazit će on neprave
protivničke si*l*e u jiedu,
svieh kî grešniem drumom gredu
udarit će povrh glave
i za kose naježene
oborit ih bjene i strene.
[23] Rekô 'e višńi: „Basanskoga[o]
jur moj pod mač kraļa obratih
i vodeniem raspom stra*t*ih
Farauna srditoga;
tač mā ruka rasut ima
zlobne kî su slični ńima“.
[24] Nek tvoj stupaj om*a*ka se
vas u krvi, puče verni,
i ńom tvojî psi čemerni
žedan jezik maste i kvase,
kad po zemļi nadaleče
iz zlotvorskieh ra*n*â uzteče.
[25] Slave, časti, kru*n*e tvoje,
kad ti u ćaćkov dvor se uvede,
tvê jakosti svietle izglede [str. 220.]
raj zapańen vidio je,
o moj slavni kraļu i bože,
smrt i pakô kî primože.
[26] Tad prid tobom, kî sad gori
u prisvetom sjediš mjestu,
skladno u sku*p*u krasnu i čestu
dvorba[p] iđaše kā ti udvorî,
glas od ustâ svoj draz*i*ma
družeć žicam meden*i*ma.
Meu mlađahniem djevicami,
koje u bubńe udarahu,
ovu pjesan svi pjevahu:
[27] „Daj blagosov stvorcu s nami,
nova crkvo, kā si izvre*l*a
rodom[q] staroga Izrae*l*a“.

134 ‚jiedu‘ S. ‚ijedu‘ A.

[28] Tuj bijahu oci sveti
kieh tvā jakos ize iz tminâ,
rod mladoga Benjamina,[r]
cieć vesela van pameti
i š ńim glave primoguće
od Judine carske[s] kuće.
Tuj gospode i vojvodâ
izbori se bjehu stali
kiem Zabulon, kiem Neptali[t]
glasovito pleme poda,
tebe slaveć kî tvôm krvi
nov da zakon, smaknû prvi.
[29] Vienče od raja, ah naredi
da tvā snažna ruka iznova
sve potvrdi što djelova
ti medu nam ńegda i sredî, —
to jes vrh tvê crkve tvoga
pošli duha prisvetoga.
[30] Pokli u templu krali ovomu [str. 221.]
nosit će ti dare više[t bis]
darâ od onieh kiem častiše
jur te u templu solimskomu,
samo, o ćaćko naš uzdani,
zaštiti ga, čuva' i brani.
[31] Tko zapina nam zasjedu,
rekbi u trstju zvier skrovena,
ti ga uzpregni, er skuplena
vojstva i puci na nas gredu
tere biesne jak ogńeni
baci u krave ražeženi;
a to da bi otjerali
iz tvê vjerne kralevine
tko, očistjen od krivine,
nad srebrom se svietli i hvali;
ah narode ti razmetni
kî boj ištu hudi i štetni.
[32] Poklisari[u] tad prikloni
iz Egipta k tebi prit će,

198 u] ‚uſ‘ A.

etiopski[x] trag hrlit će
za pridat se tvo'im zakoni,
tebe častit želno odveće
sve nevjerne države će.
[33] O zemaļske kraļevine,
kiem se spravļa čes tolika,
pojte od boga slobodnika
nedohitne veličine,
pojte, pojte mogućega
nadglavnika svieta svega.
[34] On kî jakos svo'u svjedoči
i boj bije kad je trieba,
jašuć vrhu neba od neba
i vrh sunca od istoči,
on će viknut snažno [i] svuda [str. 222.]
svo'e razglasit vlasti i čuda.
[35] Ńemu, eȓ za svoj prigrlio je
izraelski[y] narod novi,
svak daj hvalu, svak ga zovi,
svak naricaj slave svoje;
svak, tko pozna da ga on stvorî,
šļi mu drage pjesni uzgori.
Veličanstvo ńegovo se
u oblacieh vidi i snaga;
vihar, muńa, grom jednaga
ńemu posluh daju i nose,
zamjerniji nu je opeta
sred rajskoga sku*p*a sveta.
[36] Izrae*l*a on novoga
bog je i stražnik neizmjeniti;
on će ukriepit i usnažiti
nelagodnos puka svoga;
blagosovjen on je u sebi
i pod nebom i na nebi.
Vjerna crkvo, ćaćka slavi
i ćaćkovu sina sliku;
duhu od dušâ ļubovniku
časti i hvale svak pripravi
kako viecim minutieme,
sad i odsad po sve vrieme.

24 ascendit super occasum — S. Greg. Magn.: calcavit mortem; 41 domo — S. Beda: ecclesia; 46 eos, qui exasperant — Lor. ex Hebr.: rebelles; 56 Sinai — Camp.: Sinai contremuit; 64 voluntariam — Vatabl.: liberalitatum; 68 perfecisti — Pagnin.: confirmasti; 79—80 rex virtutum dilecti dilecti — S. Hier.: reges exercituum foederabuntur, foederabuntur; 85—86 cleros — Lorin: tripodes igni usuales; 90 posteriora dorsi — Pagn.: alae; 92 discernit — Hebr.: percutit; 99—100 coagulatus — S. Hier.: excelsus; 109 laetantium — Lyran.: angelorum; 119—120 accepisti dona in hominibus — Bellar.: accepta dona dedisti hominibus; 121 etenim — S. Hier.: insuper et; 137 verticem capilli — Lorin.: comas hirsutas; 139—144 Ex Basan convertam, convertam in profundum maris — Lor.: Ut olim Og, regem ex Basan, converti sub gladium et Pharaonem in profundam maris. sic eos convertam in ruinam; 149—150 ex inimicis ab ipso — Bellar.: ab ipso sanguine ex inimicis effuso; 161 principes — S. Hier.: cantatores; 167—168 de fontibus Israel — Hebr.: vos, qui originem ducitis ex Israel; 188—190 a templo tuo in Jerusalem — Camp. ex Hebr.: magnificentius quam olim in templo Hierosolymitano; 198 in vaccis — Psalt. Ambros.: inter vaccas; 202 argento — Lyran.: magis quam argentum; 207 praeveniet — Alii apud Lorin.: accelerabit; 219 qui ascendit — Hebr.: equitanti.

a) Zariče se odi uzkrsnutje gospodinovo, prid kijem stražnici od groba ńegova ostaše rad pripasti prinemoženi i poluživi.

b) Gospodin ne samo izbrani[1] puk prizva u općinu crkve svoje neg još i pogane i nevjernike, pružeći priko svijeta svega zrake od svoga vanđeļa.

c) Bog bî provodič izraelskomu puku pobjegućemu iz Eģipta. On ga čudnovito prinese priko mora Crļenoga u prilijepu zemļu od obećańa. On ga po putu zasjenî u dne stupom od oblaka, a u noći prosvijetlî jasnostim od plama. On ga napita u pustińi prisladkom manom poslanom s nebesa, ter ga namirî svakom žudjenom blagodarnosti.

d) Gora od Sinai jes u Arapskoj zemļi. Kroza ńu evrijenski narod prođe idući put obećane kraļevine, i na ńoj Moizes, svêti zakonitеļ i | vojvoda, primi deset zapovijedî, od boga pisanijeh i udjeļanijeh u pločah kamenitijeh, trepteći tad, bućeći i plamenujući svekoliko brdo gromovim, trjeskovim i svakojakijem strahoćam cijeća pridošastja božijega. [str. 223.]

e) Odi se zariču dari duha svetoga, koji se na dan od rusaļâ prosuše i zadaždješe više crkve pravovjerne. *V. Lorinum hic.*

f) Odi se razumije ili tijelo Isukrstovo ili osobita božija milos, kojijem se objema hrańe i pitaju duše od pravovjernijeh.

g) Svetijem apostolim i inijem apostolskijem spovijedaocim, koji po svemu svijetu vanđelje razglasiše.

h) Ah koji se kraļevi s početka nabuniše suproć našoj svetoj vjeri za porazit je i izkorijepit! Ah koji slavni mučenici na tisuće od tisućâ proliše krv za svjedočanstvo od pravovjernosti! Sasvijemtijeme krstjanska vjera tom krvi, koliko voćka daždom polita, ljepša zenu, plodnija i stanovitija, tako da kraljevstva od ńe najsrditijeh[1] progoniteļâ ostaše joj podložena, i veliki Rim, gospoditeļ od svijeta, poļubî stupaje i prigrlî vrhnaravnu oblas od Isukrstovijeh namjesnikâ.

Napom. *b):* [1] izabrani A; napom. *h):* [1] ‚najsarditjieh‘ S, ‚naisarditijeh‘ A.

i) Selmon je gora kamenita i dubjem divijem[1] obrasla kon rijeke od Jordana u svetoj zemļi. *V. Jud. cap. 9.*

k) Općena crkva krstjanska zove se gora, prvo, er kako u starom zakonu bog na Sionskoj gori u svomu posvećenom šatoru osobno pribivaše, kô sad pribiva u crkvi krstjanskoj *aliti* u skupštini od pravovjernijeh: drugo, er je privisoka svojom dostojnosti, pacek je ona prilika od raja i od raja put i uzlazište. Zove se tusta i obiļna, er svako dobro i sreću ima, imajući u sebi nepomičnu *inilos* božanstvenu [Viđ[1]- još i na listu 195-[1]] [= Pjes. 62 ili 63].

l) Kaže se odi Isukrstovo uzišastje na nebesa, vodeći s sobom duše svetijeh otaca izete iz limba.

m) Ovo su dari duha svetoga, koga on, sin božiji, ne do vele iza svoga uzhoda nebeskoga, posla više svojijeh učenikâ.

n) Zarice se obratjeńe od pogana na svetu vjeru, početo doma*lo* iza došastja duha svetoga vrh apostolâ.

o) Država od Basana prostire se u sasma pitnoj širini s one strane Jordanske rijeke. Ńu pod vojvodstvom Moizesovijem izraelski puk podloži i pogubi Oga, ńe kraļa, koji primoguć bješe u boju i tijelom gorostasan.

p) To jesu duše iz limba izbavļene, koje s[1] prisvijetlom dvorbom sadružiše u raj uzlazećega Isukrsta.

q) Isukrs, postaviteļ i narednik crkve svete, izide od plemena Jakoba patrijarke, koji se drugijem imenom zvaše Izrael.

r) Benjamin bî sin najmlađi Jakoba patrijarke.

s) Porodu Jude, sina Jakobova, obećana bî od boga, i poslije dana u Davidu, kru*n*a evrijenske kraļevine.

t) Imenovana su odi ova četiri: Benjamin, Juda i Zabulon i Neptali za sve ine sinove Jakobove i za sve izraelske pravednike, koji od Jakobovijeh sinovâ izidoše.

[*tbis)* Može li se viši i plemenitiji dar neg je tijelo i krv boga i čovjeka koje se na čâs višńemu ćaćku prikaživa u crkvi pravokrstjanskoj?]

u) Egipat jes kraļevina od poludnevi, nu najbližńa[1] iztoku. Drži se da ona najprva među nevjernijem državami oćutje kojegod poznańe od krstjanske vjere, kad prosvijetļena[2] majka božija i sveti Jozef pridoše tamo s djetetcom Isukrstom, pobjegući izprid samosilnosti Irudove.

x) Etiopska je zemļa na privruću mjestu u samom poludne postavļena, pod najvišijem okolišom *aliti* pasom nebeskijem, na koji kad sunce stupi, čini dnevi s noćima jednake. Stoga su crnci ńe mještani. Ńoj doskoro iza došastja duha svetoga donese pravu vjeru hadum kraļičin, koju on primi po Fili*p*u, jednomu od sedandeset i dva učenikâ Isukrstovijeh. *V. Act. Apost. cap. 9.*[1] [str.

y) To jes krstjane, koji su sada božiji puk izabrani, kako ńekad bî puk evrijenski *aliti* izraelski.

Napom. *i)*: [1] ‚divjem' S, ‚diuiem' A; napom. *k)*: [1]—[1] iz AB, nema S; napom. *p)*: [1] nema A; napom. *tbis)*: iz AB, nema S; napom. *u)*: [1] ‚naiblisćena' A; [2] ‚prosvjegljena' S, ‚prosuiegliena' A — *oboje mjesto* proslavgliena? napom. *x)*: [1] ‚8' A.

Pjesan LXVIII.

Na proročansku privideći obružeńa, muke i bolesti Isukrstove, kô da iz usta istoga spasiteļa pripovijeda ih, i moli ćaćka vječnoga da mu u pomoć priđe. Nariče zatijem, u način od proklestva, pedepse koje pasti imahu na božije ubojnike, i prigovara uzvišeńe od crkve krstjanske i obratjeńe od Židovâ na pravu vjeru.

[2] Sahrani me[a] sej nezgode,
pomoćniče moj neumrli,
erbo od tugâ gorke vode
do duše su mê doprli.
[3] U dubokom vodnom[b] kalu
zabjeno mi tielo ostaje
i nie stavnost nać ni ma*l*u
za podpomoć mê stupaje.
Jur me od jada vihar ļuti
zanie, mo*r*e gdi 'e najviše,
ter valovi podignuti
nemi*l*o me priklopiše.
[4] Meni umornu izmuklo je
grlo, pomoć tvû zovući:
oslabiše oči moje
svеđ put neba gledajući.
Jeda, jeda sine s nebi [str. 225.]
slobodjeńe mê žudjeno,
pokli, o bože, sve je u tebi
moje ufańe postavļeno.
[5] Eto moje vlase i prame
sve nadtječe množ žestoka
onieh koji mrze ńa me
ter me zlobe bez uzroka.
Progoniteļ jaki u svemu
nepravo me napopada:
što ne ugrabih vraćam ńemu,
što ne skrivih plaćam sada.
[6] Prav sam, bože, sad i prije,
tudiem griehom moj duh gine:

---

3 ‚Erbo' s ostruganim ‚bo' A; 10 ‚gdjie' S, ‚gdije' A.

moj nerazbor, znaš, moj nije,
moje niesu mê krivine!
[7] Tiem brani me i čuva' me,[c]
ah moj ćaćko, tešku u vaju,
da se vjerni ne zasrame,
kî se obrani toj nadaju.
Tko tvû pomoć čeka i sl*i*di,
o jakosti božanstvena,
nemoj da se sa mnom stidi,
videći me neuslišena.
Ostavļena videći me,
ne daj da se muče i smute
svi kî putim pravedn*i*me,
izraelski bože, ištu te.
[8] Er što patim tebe 'e cieća,
s tebe ḅitje mê ružno je,
s tebe nemir, bri*g*a i smeća
prikri*l*a je lice moje.
[9] Za svoga me mrze i neće [str. 226.]
ista bratja[d)] mâ bez vjere,
i kô tuđin ostah veće
prid siņovim mê matere,
[10] kî, er pomnih żeļno odviše
u tvôj crkvi[e)] č*a*s da ti je,
na me psovkam naripiše
kiem ružiše tebe odprije.
[11] Kad zaklońen gdje na strani
plačni moj duh postit uze,
od ńih biše narugani
mo'i skrušeni posti i suze.
[12] Kad li s mu*k*am pokorn*i*ma
oštru obukoh kostret na se,
više toga među ńima
pronie u smiehu besjeda se.
[13] Kî na vratieh[f)] grada u vlasti
sjede, na me zlo govore,
i po krčmah pivci tmasti
popievaju mê prikore.

---

40 ,Vidiechi' A.

[14] A ja k tebi put visine
molbe upravļam, er je vrieme
da se smi*l*iš, gospodine,
mojiem trudim bezbrojnieme.
Ti, kî istinom rieči obeća
sahranit me zla svakoga,
sahrani me tvoga cieća
mi*l*osrdja neizmjernoga.
[15] Blatna iz kala ugrabi me,
prie neg bu*d*em uń zapasti,
vodna iz jaza slobodi me,
protivnoj me otmi oblasti,
[16] da ne proždru sred dubine [str. 227.]
utopne me grde ja*m*e
i da propas sej pučine
strašni u ponor ne ukopa me.
[17] Jaoh, mê glase primi, er tvoja
mi*l*os pu*n*a jes blagosti;
po smi*l*jeńieh tvo'ih bez broja
viđ tegotu mê gorkosti.
[18] Brzo usliši mê skrušene
molbe između jada i tugâ
i ne uklańaj lice od mene
kî sam tvoje diete i sluga.
[19] Vrh mê duše pomńu stavi,
slobodi je zla velika,
izbavi me, jaoh, izbavi
od pogubnieh protivnikâ.
[20] Znaš moj prikor, znaš zlobnici
koliko me ruže i srame;
[21] prid tobom su svikolici
kî nemi*l*o srnu na me;
ter mê srce još i veće
ruge unapried neg dosleka,
veće boli, trude i smeće
i nevoļe, vajmeh, čeka.
Man se nadah nać ikade
tko bi mene požalio*g*)

87 ‚smigliegnieh‘ ispr. u ‚smilliegnieh‘ A.

i mê gorke tuge i jade
razgovorom osladio.
[22] Pače oni mješte toga
za piću mi žuč don*i*še,
čašom octa žestokoga
u žedi me napojiše.
[23] Ah ńih tako udavila[h] [str. 228.]
svo'a trpeza i satrla,
hrana im se upriečila
za pedepsu usred grla.
[24] Da ne vide sunca draga,
na ńih oči magle pa*l*e,
sva ńihova pošla snaga,
a skučene pleći osta*l*e.
[25] Ńih popadi, ńih zahiti
tvojiem gńievom, kô dostoje;
proli, sudče strahoviti,
na ńih potop srgbe tvoje.
[26] Čini ńihov stan da opustí,
prazne ostavi kuće ńima
i nitkomu stat ne pusti
pod šatorim ńihov*i*ma,
[27] pokli život moj boleći,
koji udorce tvoje oćuće,
progoniše, priložeći[i]
k predńiem ra*n*am ra*n*e ļuće.
[28] Zatoj i ti, bože, ńima
više duga dug nadstavi,
da mu*k*ami dvostruk*i*ma
pra*v*o plate grieh nepravi.
Ne doprli s dje*l*â kriv*i*h
u raj, dobriem kî se hrani;
[29] bili otreni s broja od živ*i*h
i s rajnicim neupisani.
[30] Premda ja sam s gorcieh mu*k*â
tužan, ubog i pun cv*i*la,
poznam da me jur tvā ruka
pod spaseńi štit primila.

107 ‚tughe jade‘ S; 133 zato A.

[31] Tiem glasit ću i spievati [str. 229.]
božanstveno tvoje ime,
slavit ga ću i uzmnažáti
pohvaljeńem neumrl*i*me.
[32] I draža će t' bit *ča*s ova,
posvetit ću kû veselo,
neg mlad junčić komu iznova
stupaji se tvrde i čelo.
[33] Tko si u tugah i u potrebi
viđ i uživaj s moje sreće;
išti pomoć kraļa od nebi,
i tvā duša sveđ živjet će.
[34] Bog usliši, kad ga zove,
glas od svojieh potrebnikâ,
kojieh drži si*l*a pr*i*ka
u verigah za robove.
[35] Hvalite ga, o nebesa,
zemļo i mo*r*e, hvaĺe plodi,
i što stvorno iz ničesa
po vam leti, plove i hodi.
[36] Er će on spasit Sion vjerni,
to jes crkvu, kû ja prvi,
podnoseći trud neizmjerni,
eto uzdižem mojom krvi.
Hoće, on hoće da sahrani
pravovjerne sve ńegove
i židovskoj zida u strani
nove grade, crkve nove.
Tuj će moji nasljednici
sveđ pribivat po načinu,
tuj će dobri svikolici
steć blaženstvo za baštinu.
[37] Višńieh slugâ rod čestiti [str. 230.]
stan će osvojit tuj sve vr*i*me,
tuj će srećno boraviti
svi kî ļube božije ime.
Kô s početka, sad, dov*i*ka
svak trojici vapi i glasi:
„Bud' slavjena ti, koja si
svemu raju *ča*s i dika".

---

148 ‚neumarljeme' S, ‚neumarlieme' A.

7 substantia — Chald.: subsistentia; 27 tunc [exolvebam] — Particula ‚tunc' abest a textu hebraeo; 57 operui — Titelm.: abscondi; 71 beneplaciti — Symmach.: reconciliationis idest miserationis; 84 puteus — Hebr.: sepulcrum; 98 reverentiam — Chald.: ignominiam; 115—116 retributionem . . . scandalum — Symmach.: supplicium . . . offendiculum; 138 iustitiam tuam — Cassiod.: regnum iustitiae; 174 eam — Cassiod.: aeternam Jerusalem.

a) 1. Viđ pjes. 21 *a), b).*

b) Pod imenom i prilikom od vodâ *a*liti od mo*r*a čestokrat evrijenska pisma razumiju gorkos od velike suprotive. *V. Idiotismos Hebraeorum num. 7.*

c) Ne ište odi Isukrs bit sačuvan od smrti, koju povoļno prigrļivaše, neg uskrsnut i povraćen na život za smireńe od svojijeh nasljednikâ i za proslavjeńe crkve pravovjerne.

d) To jes židovski narod, u komu se Isukrs rodî.

e) Jezus karô je velekrati židovske crkovńake cijeć ńihove ma*l*e bogoļubnosti i otjerô iz crkve trgovce, koji je ńihovom potištenom trgovinom ockvrńivahu.

f) Običajahu u staro doba iztočna gospoda na vratijeh od gradovâ sud činiti i ku*p*iti zbore od puka. Zato pod imenom od vratâ na vele mjestâ od svetoga pisma razumije se oblas, sud i vladańe. Paće i dan današńi tijem imenom Turci ńihovo carsko pristoļe nazivaju. *V. S. Hier. in cap. 5. Amos.*

g) Imô je Isukrs u ńegovoj muci tko ga je žalio, nu odi ovako govori, er taj malahan broj ńegovijeh prijateļâ prema privelikom množtvu ńegovijeh zlohotnikâ bijaše koliko ništa.

h) Nije dopušteno nitkoga proklinati i naricat mu zlu sreću, er kad naričemo zlo tkomu, i*l*i mu ga tad naričemo iz srca, *i tako griješimo u opakoj požudi*[1]; *ili mu ga iz srca* ne naričemo, i tako zlijem riječima davamo hud izgled sdvora, ter izkrńega, komu zlo slutimo, ražaļivamo suproć nami. Odi Isukrs ne proklina, neg kô bog i[1] čovjek očituje pedepse koje znaše da je ńegov vječni ćaćko po svojoj pravdi odredio ńegovijem uvrjediteļima. Viđ pjes. 5, *c)* i također pjes 108, *b).*

i) Priložiše Židovi više ra*n*â telesnijeh još i ļûtje ra*n*e Isukrstovoj duši. On bo priviđaše da mnozi od ńih neće se na pravi put obratiti i da ńegova prislavna krv bit će za ńih zaludu prolita.

Pjesan LXIX. [str. 231.]

Nasrnut neprijateļskijem progonstvom i gotov za poginuti, utječe se k općenom sahraniteļu i vapi pomoć od ńega.

[2] Stupi me za pomoć, o kru*n*o svieh kru*n*â,
i ne ckni k meni doć tvā pomoć podpu*n*a,
[3] nek smeta dan se i noć i strahom sto'i pu*n*a,
ište me kā primoć, zlieh ļudî nabuna.

— pj. 68, napom. *h):* [1] nema A.

[4] Nek nazad odstupe, sobom se nek srame
na me se kî kupe i mrze kî na me,
nek svrnu svo'e stupe sramotne i same
veselo kî upe kad vide tuge mê.
[5] A raduj se u tebi, kladenče svieh dobâr,
tko god svo'oj potrebi ište te steć u dar;
tko ļubi nać sebi spaseńe tvoje zgar
rec': „Hvaļen bog s nebi kî sviem je gospodar“.
[6] A ja sam potreban i ubog, bože moj;
pomoć me naglo ustan' u tuzi ovakoj:
pomoćnik ti si uzdan, ti moj štit, ah ne stoj,
neg hrli tjerat van moj teški nepokoj.
Jur biše hvaļena od vieka prvoga
tri sobstva združena s jedinstvom od boga;
tiem prava bud' scjena, bud' ńima čas mnoga
i segaj vremena i doba vječnoga.

15 liberator — Alii: protector.

Pjesan LXX. [str. 232.]

Pod staros iztjeran po silnosti svoga sina Absalona iz kraljevskoga dvora i iz stolnoga grada od Jeruzalema, gorućom molitvom prosi obranu u boga i sačuvańe svoje krune i života.[a]

U te ufam, gospodine,
i neću se uviek smesti;
[2] tvojom pravdom iz visine
slobodi me hude česti,
ugrabi me, da ne izgine
smrtnom duša mā bolesti.
Uši tvoje prigni k meni
i viteški sahrani me,
[3] ti braniteļ moj hrabreni
budi u ovo gorko vrime,
budi moj stan utvrdjeni
prema silam protivnime.
Sahrani me sad, kô mi si
sveđ branište temeļito,
ter me, o bože (ako ti si
utočište moje očito),

otmi zlobniem, da ńih gr*is*i
ne satru me vjekovito.
[4] Otmi mene od silnosti
svich kî živu bezakono.
[5] Ah moj ćaćko, sej žalosti
ti mi trpjet činiš smiono,
pokli prve od mladosti
mê si ufańe nerazdiono.
[6] Pače stekoh tobom snagu
iz utrobe materine;
odkad vidjeh svjetlos blagu, [str. 233.]
tvâ mi obrana htje da sine,
tiem pjevat ću pjesan dragu
tebi uvieke, gospodine.
[7] Eto množtvo mnom se čudi
cieć promjene bitja moga,
gdje s pristoļa silnik hudi
otjerô me bez razloga,
a*l*i ti si jačî od ļudî,
ti pomagaš pravednoga.
[8] Zato 'e razlog usta moja
da tvôm hvalom napu*n*e se
i da pjevam dje*l*a tvoja
kâ te dikom kru*n*e i rese,
nek povazdan bez pokoja
veličine tvê slave se.
[9] Samo staros moju ugleda'
i ne ostavi mê sjedine,
izprid tvoga, jaoh, pogleda
ne vrzi me smrtne u tmine;
pokriepi me hrlo i ne da'
môj slabosti da pogine.
[10] Er protivni, kî bezredno
čuvaju me, da me umore,
sta*l*i su se svi najedno
kroz izdavne dogovore
i viećaju nepravedno
[11] među sobom ter govore:

---

22 čini A.

„Tjerajte ga i sliedite,
er ga 'e višńi ostavio;
slobodno ga uhitite,
er on nejma tko bi smio
naše iz ruke strahovite
zaklonit mu pogibio".
[12] Tiem, o rajski spasiteļu, [str. 234.]
ah za milos stoj uza me,
pošļi pomoć na mû żeļu
i tvoj svrni pogled na me;
[13] smeti odluke nepr'jateļu
kî se oružô, da shara me.
Ti mogućom rukom skrati
tko sa mnome mira neće;
tko zlo moje srne iskati
ti napuni srama i smeće,
[14] a ja ću u te sved ufati,
ja te hvalit svakčas veće.
[15] Ti prav sudac, ti si meni
sahraniteļ — slavit ću te,
slavit ću te, kad zlatjeni
s istoka se zraci upute,
dokle god se dan zamieni
s tminam noći zamrknute.
[16] Premda slave tvê bez broja
nie mi zbrojit moć zadosti,
uljesti će misô moja
u pučinu tvo'ih krepostî
i, kô uzmože, djela tvoja
pripievat će s svom jakosti.
Ter i ako moćna nije
sve riet što je dično u tebi,
daj napriet će da tvû odkrije
pravdu, o živa pravdo od nebi;
ńu samu ću pjet, pokli je
prem podobna môj potrebi.
[17] Još od prvieh mladieh danâ
po tebi sam naučio

81 uljestit A.

tvoja otajstva nepoznana
kā sam dosle sveđ slavio,
da tvā čuda pripievana [str. 235.]
svaki oćuti svieta dio.
[18] Tiem pod staros ne ostavi me,
prigrli me k tvomu licu;
u nejako siedo vr*i*me
daj mi obranu pomoćnicu,
nek i ļudem došast*i*me
glasim snažnu tvû desnicu;
nek mogućstvo tvoje, o bože,
ponosito nad sva ina,
[19] nek tvû pravdu, kôm se uzmnože
vječne plate svieh krivinâ,
moja uzdignut pjesan može
najvišijeh do visinâ.
O kê dosle dje*l*ovô si
velikosti od čudesâ!
vrhu sebe sviet ne nosi,
pače ni raj ni nebesa
slična tebi, kî sazdô si
nebo i zemļu iz ničesa.
[20] Ah kolikrat ti me ucv*i*lî
mnogom boli ļutieh štetâ,
pak se obratî ter mi ud*i*li
izdahnući duh opeta,
da kô iz groba, raju mi*l*i,
ljepši život moj procvjeta.
[21] Ti ukaza blagodarno
za me jakos tvû najveću,
ti se, o dobro neprivarno,
vratî i smirî mû nesreću;
[22] tiem istinu tvû č*a*s harno
riet orudjem pjetnieme ću.
Pjet ću četrom tvê sve što je,
izraelski bože sveti;
[23] uzigrat će usne moje [str. 236.]
pjesni pojuć izbrane ti,
mā će uživat duša, koje
ti bî odkup sam na svieti.

[24] Nad sve jezik moj će u tomu
slavit pravdu tvê dobrote,
kad pri gńievu tvom strašnomu
zlobnici se moji ukrote,
ter kî rade o zlu momu
pristraše se i osramote.
Triema kipim, s kieh su svaka,
jedne oblasti, bitja i ćudi
dika, hvala, *čas* jednaka
svega od raja, svieh od ļudî,
kako sprva, sad i paka
sved uvieke viekâ bu*d*i.

11 locum — S. Hier.: habitaculum; 48 cum — Hebr.: cum nunc; 68—69 detrahentes animae meae — Hebr.: adversarii mei; 79 literaturam — Vatabl.: numerum; 87 memorabor — Hebr.: celebrator ero; 94 pronunciabo — Hebr.: annunciavi; 97 usque in senectam et senium — Camp.: in senecta et senio; 122 magnificentiam — Hebr.: potentiam; 126 in vasis psalmi — Hebr.: organo.

a) Vid Davidov život na poglav. XVIII.

Pjesan LXXI.

Prorokuje sinu Salamunu, koga on na svoje mjesto još za života okrunî, dobročestno kraļevańe; ali, za boļe rijeti, pod prilikom Salamunovom pripovijeda vrhnaravno i priblaženo kraļevstvo Isukrstovo u svetoj crkvi i u općini od pravovjernijeh.

[2] Daj suditi sviesno, o bože,
kraļu evrienskieh svieh zemaļa,
daj tvû pravdu, kā sve može,
okruńenom sinu od kraļa,
nek s pravedna suda svoga [str. 237.]
tvoj puk vlada, brani uboga;
[3] nek za rados množtva svega
brda i gore kamenite
dikom mira[a)] najslađega
veselo se kru*n*e i ki*t*e,
ter se pravda s dobrom česti
i u zasjedne hridi umjesti.

— pj. 71, 1 ‚o‘ ostrugano A; 2 ‚svieh‘ iz AB, nema S.

[4] Er on parac, da svud slove,
sviem potrebniem bit će u puku,
za obranit ńih sinove
kraljevsku će pružit ruku
i ponižit tko s laživa
progonstva ih okrivļiva.
[5] Ńegova će uzvišena
kru*n*a pored s suncem biti,
duļinom će od vremena
zviezde i mjesec nadživ*i*ti
i od unûk do unukâ
vrh podložna sidjet puka.
[6] Doće mirno[b] kô daž tihi
kad vunasti na run pada,
ter kô sunčan plam zalihi
rosa taži kon zapada;
on će utažit[c] i otjerati
sva razmirja, smeće i ra*t*i.
[7] U ńegovo sinut doba
uzmnožiti pokoj ima
i sve mrake krutieh zlobâ
pravda obasjat svo'im zracima
stanovita, dokle godi
mjesec tminam uzgospodi.
[8] Od mo*r*a će tja do mo*r*a
i svom zemļom, kû val kruži,
i gdje istječe jasna ʒora [str. 238.]
i gdje k zviezdam noć se udruži,
podložene kraje od sv*i*ti
svo'em gospostvom[d] prikriliti.
[9] Padat će mu prid stupaje
etiopski[e] tad narodi,
a množ, kā mu protivna je,
tle ļubiti po kom hodi,
[10] dar nosit će svi najdaļi
od otokâ morskieh kraļi.
Kraļi arapski[f] poklon ńemu
i sabevski[g] prikazat će,

45 a] ‚i‘ A.

[11] ńega u carstvu najvišemu
kru*ne* od svieta sve klańat će;
zemļe mu će sve najjače
nosit posluh i harače.
[12] On dostojan tieh je darâ,
er će oteti silnoj moći
inokosna zabogara
bez obrane, bez pomoći,
[13] i er će se vazdakrati
potrebniku smi*l*ovati,
ter će spasit među nami
svieh nevoļnieh duše strene
[14] i nepraviem kamatami
izkupit ih zadužene;
neće povrć u nescjenu
krv ubošku neosvetjenu.
[15] Za riet boļe — š ńim i ńime
priprosti će puk živ*i*ti:
zlatniem rudam arapsk*i*me
po ńem će se nasi*t*iti,
ńega klańat i gotov*i*m
sveđ častiti blagosovim.
[16] Tad ne samo žito u poļu [str. 239.]
neg vrh gorâ još cavtit će,
voćke obilne sviem na voļu
gaj libanski[h)] privisit će;
puk će od grada buknut tade
kô množ travâ vrh livade.
[17] Bud' svoje ime sveđ blaženo,
kê će suncu viek priteći;
svaka vrsta i koljeno
čes ńegovoj steci u sreći;
harniem slavam sve što 'e jaki
uzmnažaj ga narod svaki.
[18] Blagosovjen gospod gori,
izraelski bog gizdavi;
[19] on, čudesa kî sam tvori,
imenito živi u slavi.

---

59 „uasdakrati“ A; 65 „neszienu“ s ostruganim „s“ A.

i ńegoviem sviet pun svudi
veličanstvom budi, budi.
Boga u trojstvu sad pjeva'mo,
premda od hvale nejma triebi,
er on, sobom slavan, samo
zadovoļna hvala 'e sebi;
pjevajmo ga sasviemtieme,
kako od vieka, vječno u vrieme.

8 montes — Tirin.: montana latibula latronum et ferarum; 22 ante — S. Hier.: ultra; 35—36 donec auferatur — Lor.: dum lucebit; 39—40 a flumine usque ad terminos orbis terrarum — Camp.: ab oceano orientali usque ad extremos occidentis fines; 48 Tharsis — Hebr.: maris; 60 parcet — Flamin.: miserebitur; 65—66 honorabile nomen — S. Hieron.: pretiosus erit sanguis; 67—69 vivet et dabitur ei de auro — Camp.: cum rege illo vivet pauper et participem faciet eum auri; 73 firmamentum — S. Hier.: triticum.

a) To jes, da ne bude razbojnika i gusara koji po planinah drumove zasijeda putnicima.

b) Ne oćutje majka djevica kad u ńe pričistu utrobu dođe sin božiji, ni mańe kad se porodî ter izide na svijet.

c) Porodî se Jezus kad mirovaše vas svijet.

d) To jes vjerom, koju svijetu svemu navijestit imaše.

e) Viđ što rijeh o ovijeh narodijeh u nadomjerju od pjesni LXVII. [1- na listu 210 -1].

f) Arapska zemļa aliti Arabija stere se među Egiptom i zemļom od obećańa. Ona je plodna tamjanom, mirom i razlicijem inijem dragomirisnijem travami i dubovima. Viđ pjes. 82, *b)*, pjes. 119, *a)*.

g) Sabea je kraļevina u susjestvu od Arabije kon mora Crļenoga.[1] *V. Plin. lib. 6. cap. 28.* Mni se da iz Sabee i iz Arabije biše trî kraļa sveta ona koji, provedeni od zvijezde, darovima počastiše rodjena Isukrsta u betlemskoj spili.

k) Vid pjes. 28, *b)*.

Pjesan LXXII.

[str. 240.]

Razgovara pravednike, kažući da uzvišeńe, slava i bogastvo od ļudi opacijeh, još da vidjet je ponosito[1] i zamjerno, ništarnemańe zamalo sińe i popršî. Prilaga k tomu i uči nas da samo uživańe u bogu jes stanovito, ter da tko za sebe žudi čestitos ispunu i istinitu, prime srcem k dobru vjekuvječnomu.

Misleć rajsku sreću mnogu
kû nam spravļa bog svakako,
srcu odoļjet mom ne mogu
da ne oglasim ja se ovako:

— pjes. 71, 91 ‚Pievamo' A; napom. *e)*: 1-1 iz A; napom. *g)*: 1 crljenoga A;
— pjes. 72. natpis: 1 podnosito A.

„Ah koli je dobar sviema
izraelski bog dobriema!“
[2] Nu kad opet svratim doli
moju pamet i misljeńe,
ter pogledam svud okoli
ļudsko bitje i življeńe,
moj oma*l*u stupaj tade
ne krene se i ne pade;
[3] ma*l*o stupaj srca moga
ne popuzne u krivinu,
ćuteć gńeva potajnoga
netrpeću žestočinu,
pokli vidi svud toliku
sreću i pokoj u grešniku.
[4] Kô za ńega smrt da nije,
dugo čestit viek provodi,
i ako mu najposlije
nevoļa se kā prigodi,
nestavna je i najbrže [str. 241.]
u dobru se čes provrže.
[5] On počiva, ni se s trudom
ļudskiem ńegov trud jednači:
stječe sve što snî požudom,
još je i s truda svakčas jači,
i zań niesu pripravļeni
od nezgodâ biči općeni.
[6] Sliepa oholas bez razloga
nadimat ga ne pristaje,
od vrh čela do dno noga
prikri*l*a ga nepravda je,
[7] iz srca mu zloba tmasta
kô iz priti*l*e zemļe izrasta.
Bržek se on vas pritvorio
grde u żeļe srca opaka;
[8] nije izricô ni mislio
negli samo krivstva svaka,
rieči pu*n*om zloće i biesâ
prostiruć se do nebesa.

15 ‚ghgneua‘ docn. ispr. u ‚ghgnjeua‘ A.

[9] Sad uzdiže svoj otrovni
jezik rajskieh do visinâ;
sada slazi ter svjetovni
zloglasiti trag počina,
ružeć kroz svoj govor hudi
nebo i zemļu, boga i ļudi.
[10] Vaj, strašim se da ne svrne
skoro i dobri puk tudara,
u što vidi, kud se obrne,
zlobni život pun dobara
i svjetlosti sred svakdańe
uzdignuto krivovańe.
[11] Svaki od ńih riet će: „Je *l*i
sudca umrlo na činjeńe?
zna li višńi il' haje li [str. 242.]
kazat svoje providjeńe?
a*l*i bržek vrh visine
nejma tko se svietom brine?
[12] Eto grešnik, kom obstrle
duh su očite zloće smione;
stječe obilnos sreće umrle
i u blagu plove i tone,
ter zločincim svo'u podatu
plače krepos kru*n*u i platu.
[13] Dakle višńoj ja na službi
man očistih griehe opake
i bezgrešnieh ļudî u družbi
umih[a)] ruke zlobe od svake,
[14] ako tugam bez pomoći
od jutra sam bjen do noći?!"
[15] Mnim da riet bi tko 'e pravedan
u neznani mogô ovako;
ter da govor kroz neredan
i ja odlučim rieti tako,
osudio bih da na sv*i*ti
ma*l*o prudi tvoj sin biti.
Osudio bih da je boļe
s nepravedniem uživati
negli trpjet sve nevoļe
a za ćaćka tebe imati

koji hraniš tvo'im dobrima
rajsko očinstvo sinovima.
[16] Zatoj mislim kako od svega
dosegô bih pravu istinu;
vidim opet truda tega
nedohitnu veličinu,
pokli sude tvoje, o bože,
dopriet ļudska svies ne može.
[17] Toj dohitit nie moć viku, [str. 243.]
dok ne priđem stan u sveti
za izmolit tvû veliku
rajsku svjetlos môj pameti
i za izkušat otoleka
kâ grešnike svrha čeka.
[18] Eto, obasjan zrakom tvojim,
poznam da u ńih sve bî sjena
i himbeniem da pokojim
gizdaše se do vremena;
ńih uzvisî ti vrh svega,
neka padu iz višega.
[19] Nut kô u čas pusti ostaše
i u bitju svom skratjeni!
satrše se, polipsaše
pometnuti, pogubjeni,
plateć mukom kâ ne mine
kratku slados svo'e krivine.
[20] Kô sne prazne, kî u javi
brzo s očî lete i padu,
ti u ništa slavu im stavi,
kôm hvastaše po tvom gradu,
i ukaza ńih visina
da bî prikaz a ne istina.
[21] Ah ter zato mê sumńivo
srce na ńih srǵbu oćuti!
zato li se ludo i krivo
plam u bocieh mo'ih razļutî —
tašta gńeva plam priprosti
s veće dima neg svjetlosti!

---

88 nedobitnu S; 98 ńim A; 119 ,ghgnjeua' s dod. ,j' A.

[22] Ter prid tobom, kî s nebesa
sam si mudros neockvrńena,
ukazah se za ničesa,
pun neznańa, pun zasje*ńâ*,
[23] pače tamna kô živina, [str. 244.]
bez razbora, bez načina.

[24] Nu ne odmetnu, ćaćko, ti me,
er bî u tebi sved mã utjeha;
za desnicu držô si me,
da ne stupim tad do grieha,
i priveo na put pravi
tvojiem svje*t*om i ļubavi.

[25] Primit ćeš me još zatieme
u nebesku slavu tvoju,
da te uživam po sve vrieme
nepristavnom u pokoju;
er što u raju, što na svieti
razmi tebe meni ʾe htjeti?

[26] Ah za tobom duša vene,
ah uz dušu čezne i t*i*lo!
Bože, kî mê srce i mene
priuzimaš sladko i mi*l*o,
bože od rajske sreće i dike,
ti si očinstvo moje uv*i*ke.

[27] Tko se uklańa lica od tvoga
poginut će bez mi*l*osti;
pogubit ćeš ti svakoga
tko umrle zrak ljeposti
bez razloga, bez potrebe
ļubi i sliedi već neg tebe.

[28] Meni ʾe dobro i ugodno
k tebi dušom prionuti,
u te ufati sved slobodno,
k tebi uzdańe sve prignuti,
tebe hvalit nad sve ine
pravovjerne sred skupštine.

Tko bî rodjen, tko porodî,
tko ʾe duh ńihov — sve bog jedan;

---

138 ‚menjie‘ S, ‚menije‘ s dod. ‚j‘ A; 151 ‚Menjie‘ S, ‚menije‘ A.

proslavite, o narodi, [str. 245.]
a najliše tko 'e pravedan,
kô s početka, tako i sada,
za ne pristat već nikada.

19—20 non est respectus mortis eorum — Beda: mors non respicit eos et non est, Gloss. Ordin.: diu vivunt et non est; 37 transierunt — Bellar.: conversi sunt; 52—54 et dies pleni invenientur in eis — Titelm.: quia dies pleni inveniuntur in impiorum prosperitate; 71 et [fui] — Flamin.: quandoquidem; 73—74 in matutinis — Tirin: a mane incipit; 78 reprobavi — Titelm.: iudicavi vane agentem; 96 in novissimis eorum — Flam.: quem exitum habeant impii; 119—120 commutati sunt — S. Hier.: velut ignis fumigans; 132 in voluntate tua — Graec.: *ἐν τῇ βουλῇ σου,* in consilio tuo; 133—134 cum gloria suscepisti — S. Hier.: postea in gloria suscipies; 144 pars — Landul.: hereditas; 148—150 fornicantur abs te — Cassiod.: a tuo amore deviant; 156 in portis filiae Sion — Bellar.: coram multitudine fidelium.

a) Vid pjes. 25, *b)*.

Pjesan LXXIII.

Privida satrene od Jeruzalema, koje nakon vele vijekâ slijedit imaše po oblasti Tita Vespazijana, rimskoga česara, i žestoko žaleći svoj ucviļeni grad, moli se bogu, ne toliko da ukloni telesno, koliko duhovno pogubjeńe i rasutje od svoga nevoļnoga puka.

Što nas tjeraš izprid lica,
ter nie svrhe tvôj vrlini?
što se gńeviš više ovčica
kiem si pastier ti jedini?
[2] Jaoh, ne daj nam sasvîem pasti!
spomeni se, ah spomeni
da smo tvojom, bože, oblasti
još s početka posvojeni.
Jur eģipskom ti silniku
ugrabî nas s blage odluke,
za dat carsku nam šibiku,
kî baština tvâ smo, u ruke.
Ti Sionskoj[a)] davno u gori
sred našega vjerna grada

— pj. 73, 5 ‚dàji' S, ‚dai' A; 14 ‚uierna' docn. dod. poviše provučenoga ‚uriedna' A.

stan čestiti sebi otvorî,
gdje pribiva sved dosada.
[3] Ah podigni ruke tvoje, [str. 246.
tries popadi ter uvike
satariši, kô dostoje,
naše ohole pogubnike.
Viđ kā templu zla doniše,
čiem zavidni tvê visine
[4] nevjerstvom se svo'em dičiše
usred tvoje svetkovine.
[5] Na izhod grada ńih biļezi
i vrh zidâ stoje očiti
usadjeni bojni stiezi
za zlameńe od dobiti.
Kô u lugu siečac kada
orit gvozdjem dubje uzima,
[6] sva jednaga vrata od grada
izciepaše željezima;
pače vas grad i najviše
svietlieh dvorâ zgrade i mire
udorcima potlačiše
tvrde od bradve i sjekire.
[7] Posvetjeno templo tvoje
streno leži sred plamena;
pognušeno, vrženo je
pristalište tvoga imena.
[8] Ter u srcu svom poganu
vape i ne, jaoh, zamani:
„Čin'mo na sviet da pristanu
bogu evrienskom dni svečani.“
[9] Opet vjerni tvoji odsvuda
ucviljeni vele: „Ah, bože,
što nie vidjet predńieh čudâ
kiem nas stokrat ti pomože?
Nie proroka da nesreće [str. 247.]
dobriem glasom naše skrati;
jaoh sumńimo da ti veće
za tvojich nas neć poznati!“

25 ‚bilieſi‘ izpr. u ‚biglieſi‘ A.

[10] Tako vape na osvete,
a ti krzmaš s tvôm oblasti?
dokle, ah dokle ružit će te
u tvom gradu protiv tmasti?
Čemu za sved ime tvoje
zlotvorska će dražit si*l*a?
[11] čemu uklańaš ruke oboje
s nas kî ti smo posred krila?
[12] Ti, o kraļu poglaviti,
još prie vieka stavno odredî
svoje u doba sviet spasiti
zemļi u našoj, svieta[b)] u sriedi.
[13] Ti tvôm snagom vale tvrde
stvorî ter nas oslobodî
i pomečî glave grde
od eǵipskieh zmajâ u vodi.
[14] Ti, mnoglava kô drokuna,
skršî slavnom tvôm dobiti
ohologa Farauna
i vranove ńim ńasitî.
[15] Probî stienu ti, da dođe
voda otole sviem prostrana;
ti prisušî[c)], čiem puk prođe,
moćnu rieku od Jordana.
[16] Noć od magle, dań od plama
tvoj istječe, tvoj mre u mo*r*u,
ti izhitrî tvo'im rukama
žarko sunce, svietlu ȝoru.
[17] Kraj od mo*r*a i od nebesi [str. 248.]
s tebe grli zemļu općeno,
tvâ desnica lje*t*o umiesî
i proljetje nakićeno.
[18] Ti si moguć! vlasti od tvoje
spomeni se, kad je triebi;
ne zabudi tvoj sve što je
zlotvor rekô suproć tebi.
Viđ kolikrat puk nesviesni,
kî hud poraz bî tvojime,
pružî jezik svoj obiesni
i opsova tvoje ime.

[19] Ne pridaj nas, ah, dov*i*ka
kî hvalimo tebe svudi
tieh bezumnieh poraznika
vrlovitoj zvjerskoj ćudi.
Ah nemoj nas u zabiti
za sveđ imat, neg pomozi,
er smo narod tvoj vlaštiti,
er smo vjerni tvoji ubozi.
[20] Viđ zakone tvoje svete
kî odavna vrh nas stoje,
viđ pogađaj[d)] i uvje*t*e
kiem potvrdî nas za tvoje.
Viđ gdi čeļad tamna od kala
i nepravdom svo'om moguća
zajažena jur je osta*l*a
blagom našieh strenieh kućâ.
[21] Nemoj da se puk sniženi
izprid tebe smeten vrati;
čin' da ubogar uslišeni
ime bu*d*e tvê spievati.
[22] Ustan', bože, brani i sudi [str. 249.]
tvoj i tvoga razlog grada;
nesviesnike ne zabu*d*i
i što rieše na te ikada.
[23] Ne zabu*d*i od zlobnika
psovke, er svakčas k nebu uzhodi
vapaj tvojieh zlohotnikâ
prem oholoj u slobodi.
Kako 'e bilo, kad sviet poče,
sad i vas viek nepristavan,
bu*d*i u trojstvu slavan, oče,
slavan, sinko, duše, slavan.

9—11 virgam — Flamin.: ex Aegypto sceptrum; 21 sancto — S. Hier.: sanctuario; 26—27 signa et non cognoverunt — S. Hier.: in trophaeum manifesta; 41—43 Dixerunt in corde suo cognatio eorum simul: Quiescere — Hebr.: Dicunt in cordibus suis: Cessare; 47 vidimus — Psalt. Rom.: videmus; 68 draconum — Genebr.: Aegyptiorum; 72 Aethiopum — Lorin.: corvorum; 76 Ethan — Aquil.: fortes; 92 incitavit — Flamin.: blasphemavit; 103 testamentum — Hebr.: pactum; 108 iniquitatum — Bellar.: inique nobis ereptis; 116 tota die — Hebr.: nullo non tempore; 117 servorum — S. Hier.: hostium.

a) Viđ pjes. 2, *b)*.

b) Evrijenska kraļevina *a*liti zemļa od obećańa sjedi među sva trî dijela od svijeta koja u vrijeme Davidovo bijahu poznana, to jes prostire se na granicah od Azije, od[1] Afrike i od Evrope, ter je vidjet kô da je usred svega okoliša svjetovnoga postavļena. *Bellarm. hic.*

c) Viđ pjes. 65, *a)*.

d) To jes zakon po komu se bog puku izbranom uvje*t*ova da ga će pomagat i držat za puk svoj, ako ga nađe poslušna svojijem zakonitijem zapovijedima.

Pjesan LXXIV.

Kaže da bog kreposna i opaka djelovańa po pravdi plaća, da sreće i dobra nije od inudje ufati razmi od ńega, i da on vazdakrat ima bit hvaļen i slavjen od svoga stvoreńa.

[2] Hvalit ćemo tebe i slavit
i zvat ime tvê s nebesa,
v*i*k nećemo tvā čudesa
u zabitju, bože, ostavit,
neg ih žeļno tisućkrati [str. 250.]
sviem umrliem spoviedati.
[3] Odgovaraš ti mi ovako:
„A ja, kada pride vrieme,
mojiem sudom pravednieme
platit ću vam toj svakako
i grešnicim stan sred plama
dat a život rajski vama.
[4] Tad, kad na sud dođem odi,
zemļa u sebi sva skopnit će,
trag se umrli razčinit će
kî se na ńoj uznahodi;
ja utvrdih temeļ svieta,
ja ga i razvrć mogu opeta“.
[5] Ti tač veliš, a ja, o bože,
priuzimam zlobńiem rieti:
„Ne dje*l*ujte grieh prokleti,
er je sudac tko sve može;

— pjes. 73, napom. *b)*: [1] od] i od A;

— pjes. 74, 1 tebe] ostrugano u A; ‚slavit‘ docn. ispr. u ‚slaviti‘ A; 3—4 u A docn. ispr. u ‚niti ćemo pozabiti, | bože, uvike na čudesa‘; 5 tisućkrati] u A docn. ispr. u ‚vazdakrati‘; 10 to A.

nemojte se oholiti,
o grešnici ponositi.
[6] Tač visoko ne uzdižite
glave tašte i laživе,
ni pogrdne rieči krive
proć višńemu govorite,
kad od drugdje, van od ńega,
nie napredka steć našega“.
[7] Ni s istoka ni s zapada,
ni će iz podne prić nam sreća:
[8] dieli dobra sva najveća
sam bog, koji svietom vlada,
kî razmiera, sudi i broji
što se tkomu dat pristoji.
Gori uzdiže, nisko vaļa,
jedne uzmnaža, druge hara;
po svo'oj voļi on pritvara [str. 251.]
kraļa u roba, roba u krāļa:
zamjeńuje ter do ma*l*a
s suknom grimiz, s kru*n*am ra*l*a.
[9] Gospodinu u ruci je
čaša vinom cieliem pu*n*a:
cjelovita i podpu*n*a
u ńoj rados rajska plije,
ńom pravedni puk čestiti
žeļno će se napojiti.
A*l*i u čaši toj opeta
gorki mutež na dnu ostaje;
svaku dušu kā grešna je
ńim će opojit višńa osveta,
da sva doba vjekovita
žive tugom pu*n*a i si*t*a.
[10] A ja na *ča*s pravde take
uživat ću vazda u meni,
prostirat ću glas ļuveni
i pripievat pjesni svake
na pošteńe neizmjernoga
Jakobova stvorca i boga.
[11] Ter nebeskom po izgledu
hoću kršit sved dovi*k*a

i ja oholas od grešnika,
ńek se dobri više uzvedu
i, kad satre puk zlobni se,
svo'e mogućstvo većma uzvìse.
Oče, kî sveđ i sve plodiš,
sinkò, očinom zdan pameti,
i kî svakčas, duše sveti,
iz ńihova srca izhodiš,
kô s početka, sad budite
sve dni slavni vjekovite.

9 iustitias — Hebr.: iuste; 14 liquefacta est — S. Hier.: dissolvetur; 20 dixi — Hebr.: dicam; 32—33 a desertis montibus — Camp.: a meridie cuiquam continget, quod magnum faciat illum; 45 plenus misto — S. Hier.: usque ad plenum mistus; 47—48 inclinavit ex hoc in hoc — Camp.: ex hoc porriget piis; 56 annunciabo — Graec.: *ἀγαλλιάσομαι*, gaudebo.

a) Viđ pjes. 19, *a)*.

Pjesan LXXV. [str. 252.]

Senakerib, asirski kraļ, jur s nebrojenijem[1] možtvom podiže se na vazetje grada Jeruzalema u doba Ezekije, priizvrsna samovladaoca židovskoga. Svemogućа pomoć posla nebeskoga anđela na obranu svoga grada, koji u jednu noć posiječe ne mańe od osamdeset i pet tisuća obsjednikâ Asirijanâ. Ovo dobitje slavi David po znańu proročanskomu, pokli se sve to dogodî do vele po smrti ńegovoj.

[2] Bog je slave očitovô
po židovskoj zemļi svoje,
ime u puku ter ńegovo
izraelskom veliko je,
odkad ļuti boj iztira
iz Salema[a] grada od mira.
[3] Eto učinî svo'e pristoļe
da u mjestu mirnu stoji,
sred Siona[b] on najboļe
sad dobitni trud pokoji,
kad potlačî sam pobjene
čete asirske[c] nebrojene.

— pj. 75, natpis: [1] nebrojnijem A.

[4] Na bojnike kî svoj stolni
Jeruzalem obkružiše
zdaždje odzgara rasap bolni,
da ih općeno satariše;
rat dovršî i nemi*l*e
slomî štite, mače i stri*l*e.
[5] Bože, s neba uznosita
ti jak s gorâ[d] vječnieh sinu,
trieska[e] udorcim čudnovita [str. 253.]
tvoju objaví ti vrlinu,
[6] da se smetu i poplaše
kî te ludo zatjecaše.
Zaspaše oni snom smrtnieme
bez bogastva, kê je steći
uľô s plienom tad našieme
silni ńihov bies grabeći,
ter izdani u odluci
ne nadoše ništa u ruci.
[7] Tvê karańe gromovito,
o Jakobov bože slavni,
svieh pogubî kî srdito
na poraze naše spravni
bjehu sebi napokońe
uzjahali bojne końe.
[8] Ti si strašan! tko da tebi
*vi*k opriet se može i smije,
kad tvā lica pri potrebi
rasrčeni plam pokrije?
Netom s neba tvoj glas pukne,
zemļa utrne, strepti, umukne.
[9] Puče s neba tvoj glas, kieme
na smrt zlobnu vojsku osudî,
[10] i ti s plamom tvo'em sudńieme
podiže se i probudî,
da bi od smrti nas otimô
kî na zemļi mir ļubimo.
[11] Ovo misleć, sviem hvalami
častit ćemo te u ļubavi,
i veseļe, koje u nami
ta za sobom misô ostavi,

pomńivo će svetkovati
toli slavne dan od rati.

[12] Sad tvom bogu, sad izbrane [str. 254.]
dare obietaj više darâ,
sad zavjete obećane
izvršivaj vrh otara
tko god dvoriš ńega i tvima
općiš častit darovima.

[13] On strahovit strahovita
jačom silom krała stiže,
on gospodi segaj svita
kada hoće život diže;
š ńega trnu, ńega u scjeni
drže cari pripadeni.

Bože, u sobstvieh kî raztrojen
a u bitju jedan jesi,
kî sve svojiš sām neosvojen
vrhu zemłe, vrh nebesî,
kā bî tebi čas dosleka,
budi odsada sveđ dovieka.

18 potentias arcuum — Felix: volatilia arcus; 39—40 ex tunc — Flam.: cum exarserit; 42 quievit — Hebr.: siluit.

a) Jeruzalem se naziva još i *Salem* i *Solima,* kako i drugovdje rekosmo.

b) Viđ pjes. 2, *b).*

c) Viđ pjes. 82, *g).*

d) Kako na zemłi nejma stvari više od gorâ, tako se ńima nebeska visina odi podobno prilikuje.

e) To jes objavî tvoje svemogućstvo, šałući anđela, da posiječe protivne Asirijane.

---

65 ‚szieni' s ostruganim ‚s' A; napom. *b):* ‚Prigledaj lis 3' A.

Pjesan LXXVI. [str. 255.]

Uči da je najsladi u tugah razgovor razmišļańe gospodinova milosrdja, ali da s druge strane strahoviti su sudi i pravda ńegova, koja k neprošastijem mukami[1] prisudira grešnike i ne ostavļa im ufańa od nikakva spaseńa u paklu. Hvali na svrhu božanstveno svemogućstvo i pripijeva čudnoviti način kijem puk izraelski bî priveden priko mora Crļenoga s očitijem pogubjeńem od svekolike vojske Faraunove.

[2] Zavapih u glase k bogu, kî gospodî
svaku čes koja se pod suncem nahodi.
A on, videć teški vaj kî srce mê pati,
razumje moj vapaj i mi*l*os ne krati.
[3] Iskah ga cieć mu*k*e, ter još i prikonoć
uzdigoh mê ruke i prosih svo'u pomoć.
On mojiem pitańem ganu se u potrebi,
i molba s ufańem izdana mâ ne bî.
Tiem duša mâ veće sred jada svojega
nikakav, znaj, neće razgovor van ńega;
[4] misli ga sved duh moj, naslada ter meni
sama je u sladkoj ńegovoj spomeni.
I mirna pamet mâ sred takieh zabavâ
sladostim dra*z*ima żeļno se skončava.
[5] Za višńiem smi*l*jeńem višńi sud pak mislih,
pripaden mišļeńem prie ʒore san pustih.
Smutih se: rieč i glas sveza mi strah mrazni, [str. 256.]
zabušen ostah vas i zabjen s bojazni;
[6] er smišļah u sebi, što je viek svieh viekâ,
početka kom ne bî, kî svrhe ne čeka,
i kô se uzmnoži vrh grieha i stere
bez mjere bič božji u vieku bez mjere.
[7] Razbirah srcem toj mučećoj po noći,
duh čisteć grešni moj izgnušen u zloći,
[8] i veļah: „Tako li grešnike bog meće
bezsvršne u boli, u vječne nesreće?
ter nije moć ufat da će se on ikad
s nebesa smi*l*ovat na ńihov plač i jad?

Natpis: [1] mukam A.

[9] dali za ńihov gr*i*h za vazda bog će več
osvetniem mačom š ńih smi*l*jeńe svoje odsjeć?
Uzimļu nek izgled iz narôd narodi,
koliko teška zled grešnike nahodi.
[10] Tako je! u zabit, jaoh, vječni sudac ļut
mi*l*ôs će svo'u stavit, i srǵbom ustegnut."
[11] Priložih još rieti: „Za uteć krivini
odsle ću početi života red ini."
Ova mā promjena nie mnome nikadar,
nego je spuštena iz ruke višńe zgar.
[12] Zatoj, kô dosleka, hranit ću u pameti
kā čuda odvieka dje*l*ova, stvorče, ti.
[13] Srcem ću razbrajat tvā dje*l*a svakoja
i sve što tolikrat izmislî svies tvoja;
[14] pjevat ću ovakoj k mogućstvu tvom prignut:
„Tvē ruke, raju moj, način je svet i put.
[15] Dje*l*uju čuda se desnicom tvojome: [str. 257.
kî drugi bog da se omjer*i* s tobome?
Po pucieh raznie ti neizmjernu višńu vlas,
nek s suncem svud leti tvā dika, slava i *ča*s.
[16] Ti snažno rod,[a] gotov da na zlu smrt stupi,
slobodî Jakobov, Jozeńov odkupî.
[17] Mo*r*e se pripade i stvorî kako pań,
vidje te on kade gdi vodiš puk prozań.
Usta pak na vale i smutî ponore
za proždriet upa*l*e eǵipske zlotvore.
[18] Množ vodâ zareža, i š ńome jednaka
rasrǵba najteža zagrmje s oblaka.
Udriše gromovi, plam trieska ohola
zlotvorska sva povî oružja i ko*l*a.
[19] Muńe sviet prikriše, strese se iz propasti
sve, što bî najviše vrh zemļe, za pasti,
pokli tud prođe moj spasiteļ mogući
vrh mo*r*a strašni boj proć zlobniem bijući.
[20] Prođe tud nevidjen: vrh mo*r*a, vrh kraja
ne osta ni zlamen od svojieh stupaja.
[21] Jak ovce tudar on svoj narod pritjeri,
Moizes i Aron[b] kom bjehu pastieri.

Kiem nosi sviet posluh, kiem nebo s propasti,
sąd otac, sin i duh slavom se počasti,
da slavna ńih dika svo'a krila prostere
od vieka do v*i*ka bez svrhe, bez mjere.

44 sancto — Flam.: sanctitate; 58 in rota — Bellar.: super rotas curruum Pharaonis.

a) To jes puk izbrani, koji od Jakoba patrijarke i od Jozefa, ńegova sina, izide i kojega svemogući slobodî izpod si*l*e kraļa eģipskoga Farauna ter ga provede priko mo*r*a Crļenoga, utopivši u istom mo*r*u i Farauna i ńegovu svu vojsku, koja za pogubit sinove izraelske za ńima u potjeru tecijaše.
b) Viđ pjes. 98, *c)*, *d)*.

Pjesan LXXVII.

Pripovijeda kolika dobra i milosti primî jur iz ruke svemoguće narod izraelski i koliko se na ńe nespoznan i neharan ukaza.

[1] O moj puče, slišat hrli
što ti usta mā narede,
uši prigni ter prigrli
za tvoj zakon mê besjede,
[2] er nauke mê ću otvorit
u pričicah stavnieh odi;
objavit ću i govorit
od davninâ što se zgodì;
[3] od starine to jes naše
sve što čusmo po besjedi
i sve što nam spoviedaše
mudrosviesni oci i djedi:
[4] zgode slavne nada sv*i*ma
kê ne skriše srcu u svomu
oni pozniem sinovima
i porodù došastomu,
navještujuć vjerno dosti
i hvaleći po istini
čuda koja svo'om kreposti
samodržac rajski učinî.
[5] Jakobovu on koljenu
da svjedoģbu svo'e ļubavi,

kad svoj zakon za spomenu [str. 259.]
izraelskom puku stavî;
i naredî još, neka se
svakčas zakon taj temeļi,
da ga svojoj djeci glase
bogoļubni roditeļi.
[6] i da unuci, kî će ustati
i rodit se, sve to čuju,
ter što čuše spoviedati
svo'im porodim navještuju:
[7] nek svi u boga ufat bu*d*u,
vjerniem mi*l*os kî ne štedi,
i ne puste ni zabu*d*u
dje*l*a i vječne zapoviedi.
[8] Pokli inako bio bi svaki,
prem kô i svoji stari[a] biše,
zli naraštaj i opaki
kî razļutî boga odviše. —
zli naraštaj kî krivieme
žeļam srce svo'e darova
i naredbam nebeskieme
zlobnom dušom ne vjerova.
[9] Efraimov[b] rod ńekade
za izgled nam bu*d*i od toga,
kî pobjegnu ružno i pade
sred rvańa viteškoga,
zasve u bojnu suprotivu
da on priđe snažnieh rukâ
natežući brz tetivu
i strieļajuć vješto iz luka;
[10] ter se izgubî, er zataja
uvjet[c] s višńem koji uhiti,
i ustupî i ne haja [str. 260.]
po zakonu božjem iti.
[11] Ah u srce svo'e ne udjeļa
čuda kā mu višńi objavi
i svojega stvoriteļa
dobročinstvo zaboravî.
[12] Čujte sve što ńih djedima
eǵipskoga cieć poraza

nad poļanam taneosk*i*ma[d)]
čudotvornos vječna ukaza!
[13] Prodrie mo*r*e. *čete* izbrane
tud provede i u prohodu
podignu im s obje strane
tvrd u nalog plahu vodu.
[14] Ńih sadružî svo'om pomoći,
ńih oblakom u dne obsjenî,
ńim za žarko sunce od noći
s neba posla stup ogńeni.
[15] Nebeska je ruka silna
u pustińi hrid prosjekla,
da ih napoji voda obilna
jakno iz pu*n*ich jazâ iztekla;
[16] er iz stanca kad se izvadî
bistro vre*l*o, sred slobode
protekoše po livadi
romonite riekom vode.
[17] Nu neharni puk ne uspreže
krivovańa tiek svojega,
na rasrǵbu neg podžeže
u pustińi toj višńega.
[18] Rotniem srcem svi nastaše
podkušivat moć ńegovu,
nabuniše se i pitaše [str. 261.]
svom životu hranu novu.
[19] Brzi k bogu psovkam proći
kroz bezputno rieše sm*i*ńe:
„Jeda nam će višńi moći
gozbu sredit sred pustińe?
[20] Znamo udrene da iz ļuti
vodu otvorî svo'om desnicom,
ter se vidje ogreznuti
zemļa čudnom poplavicom;
nu nie vriedan prostriet ŕuku
i s neba nam kruh don*i*ti,
i trpezu gladnom puku
strani u pustoj pripraviti“.
[21] Čujuć stvorac gdi se bole,
mješte smirit ńih da side,

srǵbom planu, kā na ohole
svoje u doba glave uzide, —
svoje u doba, kad ńegovo
ražaljeńe već ne uzpreže,
neg kô plamen Jakobovo
tvrdoglavo množtvo užeže.
[22] A to, u ńega er nejmaše
vjeru srcem bez temeļa,
ni se u svoga pouzdaše
mogućega shraniteļa.
[23] Tiem, bud' da ga ražališe,
on za tadar bič ustavî
s strane od neba ter najviše
dopušta im daž gizdavi.
Zapovidje oblacima
i nebeska vrata otvorî,
[24] da kruh rajski dažde ńima [str. 262.]
i prisladku ma*n*u odzgori.
[25] Premda čovjek tuj blagova
kruh anđelski, još bog k temu
posla dare vrh darovâ
i obilne jestojske mu.
[26] Vjetre iztočne diže i prin*i*
i dovede jug s poludne,
da zatjera po planini
k puku izbranom hrane uļudne.
[27] Sdaždje, kô prah od ravnice
tad množ mesa iz visine,
i letušte perjem ptice
biše u način od pržine.
[28] One evrienskieh sred taborâ
zanesene tieku u plahu
okolo se svieh šatorâ
brziem ja*t*om prolietahu.
[29] Gostiše se i nasi*t*iše
lačni umrli u potrebi;
bog im donie što prosiše
[30] i ńih żeļa zaman ne bî.

---

120 prislatku A; 129 ‚ſdaſcdie' A.

A*l*i im predńi grieh ne pustí,
ni na psovke već se ogluší,
ter s jestivom još sred ustí
[31] rasrǵbom ih svo'om pridušî;
i za poraz teži i jači
među ńima po sve strane
pobî snažnieh i potlačí
cviet mladosti izabrane.
[32] Sasviemtieme tvrd u zloći
na krivine stupî iznova
i božije čudne moći [str. 263.]
puk zasliepjen ne vjerova.
[33] Tiem kô magla, dim i sje*n*a
živļeńe se ńih razčiní,
i ńihova lje*t*a strena
prominuše u brzini.
[34] Kad ih odzgar ubijaše,
iskahu ga smjerno u strahu;
vraćahu se, čiem se straše,
ter pospješno k ńemu iđahu,
[35] prizivajuć na um da je
on jedina pomoć svoja,
i da višńi obrana je
od svakoga nepokoja.
[36] Nu ńih misô, jaoh, s riečima
ne ugađa se ni u toj vrieme:
ulajaše samo ustima
i jezikom himbenieme.
[37] Tvrdiem srcem i usion*i*m
pra*v*i s bogom ne živ*i*še,
ni nebeskiem pod zakonim
službenici vjerni biše.
[38] Tko ovo čuje, svak mni da će
bog îh rasut svo'im trjeskovim,
nu dobrostiv on podat će
novu mi*l*os griesim no*v*im.
On s obilniem mi*l*osrđem
svoj uklonî bič sliedeći
i prid zloćam ńih najgrđiem
svu rasrǵbu ne htje užeći,

[39] pametujuć bitje umrlo
da pùt ima slabu uza se
i duh, koji zgledno i hrlo [str. 264.]
bježi i nazad ne vraća se.
[40] Tiem bî smi*l*jen, čiem srčiše
tolikrat ga svo'om obiesti,
čiem plam ńegov probudiše
u pustinskom sušnom mjesti,
[41] čiem svrnuše na zlo iznova,
čiem kušaše ńega opeta,
često dražeć Izrae*l*ova
pomoćnika slavna i sveta.
[42] Sve to zlobna napas do*n*i,
er nejmaše na pameti
vječnu jakos i dan oni
kad iz robstva biše oteti;
[43] kad eǵipskoj po državi
bog zamjerna dje*l*a u stvoru
i zlameńa strašna objavî
taneoskom[e)] po prostoru;
[44] kad za skupno poharati
žeđom svoje protivnike
u tekuću krv obratî
zamutjene dažde i ri*k*e;
[45] kad da izjedu svieh do ma*l*a
posla obadnieh muhâ oblake
i probudî žabe iz kala
za rasuti ļudi opake;
[46] kad lje*t*ine sve u puku
prida crni, da ih otima,
i težačku stoku i mu*k*u
nebrojeniem prugovima.
[47] Pobî gra*d*om loze ugodne
i u pustu golet stvorî
i razkošne voćke plodne [str. 265.]
u studenoj slani umorî.
[48] S gra*d*ovita ogńa učinî
životinam doć na mańe

181 ‚bitchie' A; 191 ‚Israellova' S.

i nevjersko sve popl*i*nî
u daždivom plamu imańe.

[49] Razlutî se ter ne odole
srcu ogńenom, neg najbrže
vrh mještanâ sve nevole
po hudobskieh rukah vrže.

[50] Put izravnî svo'oj srdnosti.
da slobodno na ńih pada,
ńih životu smrt ne oprostî,
ńih živine zakla i stada.

[51] Prvorodne sve doskora
krvavo udrî tuj po glavi
i Kamovieh[f] sred šatorâ
sve prvine strašno udavî.

[52] Ter, jak ovce vucim, tada
svoj puk ote mjesta iz tega
i u način krotka stada
proz pustińu provede ga.

[53] Množtvo prede bez bojazni,
čiem se u višńoj ufa obrani,
a crleni ponor jazni
nepr'jatele proždrie i zan*i*.

[54] Pak svo'e drage bog uvede
svoju u zemlu posvećenu,
do ove gore[g] kû posjede
on desnicom svo'om stečenu.

Tra*g*u izprid ńih svu nepravu
odtle izagna s bojne si*l*e
i podložnu tu državu str. 266.]
razlučî im pra*v*o u d*i*le.

[55] Ńih nastanî po koljenieh,
nek im slove č*a*s dov*i*ka.
u šatorieh zaplieńenieh
od pobjenieh protivnikâ.

[56] A*l*i učinî toj zaludu
sahranitel blagodarni,
er ne parja narav hudu
i griešeńe puk neharni.

Razjiediše i kušaše
opet jakos privišńega.
slavni zakon ne čuvaše
kî svjedoči svetiem ńega.

[57] Grdeć sreću kû su stekli
odvrnuše svo'e stupaje
i kê s nebom bjehu urekli
pristupiše pogodaje.

Ah čiem u ńih zloća nova
zloće od otâc svo'ih jednači,
svetińa se sva ńihova
kô luk[h] zločes izopačî.

[58] Bog se ogńievi s rajske strane
gdje po brdieh[i] pakô štuju
i gdi slike izdjeļane
s stvoriteļom zamjeńuju;

[59] ter kad začu vapaj grdi
i glas tamnieh svetilištâ,
Izraelov rod pogrdî
i dovede sasma u ništa.

[60] Zatiem šator[k] gdi vlas svoja
meu ļudem je boravila
pun ogńena nepokoja [str. 267.]
u rasrǵbi vrže iz Sila.[l]

[61] U sužanstvo[m] svukoliku
prida jakos svoga puka,
da mu ljepos, slavu i diku
inostrana satre ruka.

[62] Ńih zateče stavne u griehu
smrtniem mačom iz visinâ,
ńih potište, premda bjehu
ńegov narod i baština.

[63] U pepeo mladce obratî
tad protivne plam desnice,
tada nejma tko plakati
posječene djevojčice.

[64] Ne bî udove kâ bi svoju
procvilila djecu tade,
tad pod bridko gvozdje u boju
posvetiteļ ubjen pade.

257 ‚Raſjiedisce‘ S, A.

[65] Danu iza sna kô velika
gospod našem pri zabitju
usta u način zatočnika
komu uzavri srce u pitju.
[66] Nas osvetî, a zlobnike
ružnom boli udrî odzada,
da ńih prikor žive uv*i*ke
i sramota ne zapada.
[67] Joʒefovu[n)] ne htje kuću,
Efraimovo ne obra pleme,
[68] neg da kru*n*u svo'u moguću
unucima Judinieme.
Ter Sionsku[o)] goru uzô je
za ļubjeni stan čestiti
[69] i dvor u ńoj zgradio je [str. 268.]
pored s svietom temeļiti, —
dvor prisveti, dvor oholi,
stańe ukrasno nad sva ina,
strahovito stańe koli
jednorozieh[p)] od živinâ.
[70] Zatiem sebi služećega
Davida iza[q)] stada diže;
iza skotnîc uze ńega
na kraljevstvo ter ga uzdiže.
[71] neka mješte stada toga
pase i vlada po načinu
rod Jakoba sluge svoga,
obļubjenu svo'u baštinu.
[72] Tiem kraļ pastier ńih pasô je
u srčanoj pravednosti[r)]
i, kô umješe ruke svoje,
vodio ih u mudrosti.
Dajte trojstvu, kê vas vlada,
slavu, duše svekolike:
kô bî śprva, bu*d*i sada,
a kô sada, bu*d*i uv*i*ke.

8 ab initio — S. Hier.: antiquas; 35 exquirant — Hebr.: servent; 44 est creditus cum — S. Hier.: credidit; 54 testamentum — Hebr.: foedus; 68 in utre — S. Hier.: acervum; 84 inaquoso — Flam.: solitudine; 88 animabus suis — Hebr.: vitae suae; 126 Austrum ... Africum — S. Hier.: Eurum; 147 pingues

— Hebr.: robustos; 147—148 electos Israel impedivit — Camp.: florem iuventutis Israel prostravit; 160 diluculo — Glos. Ord.: sedulo; 163 redemptor — Hebr.: vindex et defensor; 167—168 mentiti — Felix: adulati; 171 testamento — Hebr.: lege; 188 inaquoso — S. Hier.: solitudine; 206 coenomyam — Graec.: κυνομυῖαν, muscam caninam; 215 moros — Titelm.: arbores fructiferas; 242 montem — Camp.: regionem; 243 montem [, quem . . .] — Camp.: usque ad hunc montem; 291 non sunt lamentatae — S. Hier.: nemo luxit; 293—294 plorabantur — Titel.: ploraverunt; 299 potens — Hebr.: bellator; 311 sanctificium — Chald.: sanctuarium; 312 in terra — Flam.: velut terram.

a) Sinovi izraelski a*l*iti stari narod izabrani, kad iz Eǵipta bješe od boga vodjen priko arapskijeh pustińâ u zemļu od obećańa, ne hajući za čudesa koja višńi za ńegovu pomoć i obranu po ruke Moizesove tada blagodarno dje*l*ovaše, odvrže se od svoga obraniteļa velekrati ter ga vrijeđa mrmošeńem, neposluhom i hudovjernosti, klańajući junca od zlata i vragodušno bogove madijanske.

b) Efraim bî sin Jozefa a unuk Jakoba patrijarke, i od ńega izide jedno od dvanes a*l*iti od trines koljenâ izraelskijeh. Viđ pjes. 59, *f)*, pjes. 77, *n)*.

O kojemu se boju Efraimova koljena besjedi odi, ne zna se, er se ne nahodi u svetomu pismu. Ako se nejma razumjeti ovi dio od puka izraelskoga odi, kako i drugovdje, za vas puk izraelski, koji mnokrat za svoje krivine po dopušteńu božijemu bî pridobit od neprijateļâ.

c) Viđ pjes. 73, *d)*.

d) Tani grad a*l*iti grad taneoski bî ńekada prvostolni[1] u Eǵiptu. U ńem bjehu dvorovi i kraljevsko pribivalište Faraunovo, i tuj vidje se Moizes | dje*l*ovati [str. 269.] čudesa kojijem udrî i slomî kraljevo tvrdoglavstvo. *V. Hieronym. in cap. 30. Esaiae.*

e) Viđ na broju 4. [= napom. *d)*] u istoj pjesni.

f) Kam bî opak sin dobroga Noe koji, budući se narugô ocem opojenijem i odkrivenijem, osta od ńega proklet po svijeh koljenijeh pridošastijeh. Od Kamova sina Mizraima izidoše eǵipski puci; i zato i dan današńi Turci Eǵipat nazivļu *Mizra,* a ńegov poglaviti grad *Misir.*

g) To jes do evrijenske zemļe obećane koja, budući brdasta i visoka, za ti uzrok odi gorom nazivļe se. *V. Bellarm. et Tirin. hic.*

h) Kriv luk i zločes ne izmeće strijele uprav; tako i duša ostane kriva i izopačena, kad god svoje htjeńe k bogu ne upravļa, koji je sam pravo zamjerje i svrha čovječanskoga pohotjeńa.

i) Evrijenci, uvedeni u lijepu zemļu od obećańa, ne do vele popuznuše na hudovjernos, ter lažive bogove po gorah i brjegovijeh sje*n*astijeh i dubovitijeh častijahu.

k) Pod kojijem pribivaše arka svetouvjetna. Viđ život Davidov na poglav. XIV.

l) *Silo* bî grad sazidan na sasma ugodnu i razkošnu mjestu, četr tisuće sežańa a*l*iti četr miļa daleko od Jeruzalema. U ńemu arka sveta, prije neg bî na Sionski brijeg prinesena, pribiva četrsta sedandeset i šes godištâ. *V. Joseph. lib. 5. Antiq. cap. 1., Abulensem qu. 8. in cap. 1. Reg.*

Napom. *d)*: [1] ‚primostolni' A; napom. *e)*: ‚Viđ gori na listu 242' A.

m) Ovako prođe sva zgoda: Eli, veliki posvetitel, imaše s sobom u Silu dva sina posvoćenika. Ovi budući sasma opaci i ockvrnivi od crkve božanstvene a ostali puk izraelski prignut na poganska posvećeńa, dopustî vječna pravda da filistevski razbojnici na ńih naripe, da ih primogu u boju, da im poplijene državo da posijeku posvetitelo i da ugrabe arku prisvetu. Nu doskoro opet učińî da pod *silu* od pedepse povrate arku protivnici[1], er im posla krvavice u tijelo a u svekolike sjetbe i ljetine neizvidno množtvo mišâ pogubnijeh i nenasitnijeh. *V. primum Reg.*

n) Jakob patrijarka îma dvanes sinova, od kojijeh izidoše dvanes koljena od puka izraelskoga *a*liti evrijenskoga. Imena od tijeh sinova jesu: *Ruben, Simeon, Levi, Juda, Ʒabulon, Izakar, Dan, Aser, Neftali, Gad, Beniamin, Jozef*, koga koljeno u dva se razlučivaše, to jes u koljena Manasa i Efraima, ńegovijeh sinova. Koljenu Judinu samomu bî od boga obećana evrijenska kru*na*. i poce u Davidu je uživati.

o) Viđ pjes. 2, *b)*, i život Dav. na poglav. XIII. i XIV

p) Viđ pjes. 21, *e)*.

q) Pogledaj u životu Davidovu na poglav. II. i III.

r) Viđ pjes. 132, *a)*.

Pjesan LXXVIII. [str. 270.]

Po Antioku, opakomu kralu od Surije, bî poplijeńen grad od Jeruzalema, opogańeno templo božije, i mnozi sveti građani strahovito za vjeru[1] mučeni i pogubjeni. Ovu dohodnu nezgodu svoga puka privida u duhu prosvijetleni David i nastoji bolesnivom molitvom božanstvenu pedepsu s glavâ pravovjernijeh odvratiti.

[1] Eto,[a] o bože, silno udriše
u baštinu tvû nevjerni
i kroz luti bies čemerni
tvoje templo ockvrniše.
Jeruzalem ne dostoji
već grad zvat se svietla lica
neg priprosta kućarica
kā za stražu voću stoji.
[2] Tvojieh slugâ tiela daju
pticam ruke vrlovite;
svetom pu*ti* svoj glad si*te*
prieke zvieri kud stupaju.
[3] Rieka od krvi teče i hodi
Jeruzalemu oko mi*r*â;

-----

pjes. 77, napom. *m)*: [1] iza ‚protivnici' još ‚i' (u A tačka i zarez!) S; pj. 78, natpis: [1] ‚viru' S.

n'jednu pomoć tko umira,
pače ni grob ne nahodi.
[4] Ružnieh s naše, jaoh, nesreće
susjedi nas sciene oholi;
prid sviem kî su nami okoli
prikorni smo, bože, odveće.
[5] Dokle ćeš se, gospodine, [str. 271.]
smrtno ļutit proć tvojima?
dokle, vajmeh, gorjet ima
plam od tvoje žestočine?
[6] Čemu na nas? tvoj gńev prolij
na onieh kî te ne poznaju;
ona carstva metni doli
kā zvat ime tvê ne haju.
[7] Ah viđ zlobni gdi proždriše
puk Jakobov tvoj izbrani
i stan ńegov poharani
gluhu u zabit obratiše.
[8] Stare griehe tamne i grube
naše ne drž' u spomeni,
tvê milosti zrak žudjeni
pospješi nam prie pogube.
Jaoh, naš ured vaj požali,
daj nam brzo milosrdje,
pokli tuge sred najgrdje
ubozi smo sasma ostali.
[9] Ti bog, naše ti spaseńe,
pomozi nas sieh vremenâ
i za slavu tvoga imena
priluči nam slobodjeńe.
Smiluj nam se ter nam prosti
krivovańa za tvê ime,
kā tvorismo predńe u vrime
prema tvojoj neizmjernosti;
[10] da ne reče: „Ńih bog gdi je?"
tko nas ište tiem da osrami,
i da ta rieč u obraz nami
po pucieh se ne rasije.

25 „prolji" S; 25 „ghgnjieu" s dod. „j" A.

Krv tvo'ih slugâ čin' da oglasi [str. 272.]
osvetom se tvê desnice,
[11] čin' da prođu prid tvê lice
zakovanieh robâ uzdasi.

Tvā neizmjerna moć odreni,
vaj, silnike svrh nas ove;
ah ti posvoj sam sinove
kieh ostaše oci ubjeni.

[12] A i susjedim zliem s visine
sedmerostruk zajam vrati,
er te smješe prikarati
i naružit, gospodine.

[13] A mi tvoj puk verni odsleka,
i tvê paše mirne ovčice,
slavit ćemo tvê desnice
nadnaravnu vlas dovieka.

Hvale ćemo tvê po sviti,
er nam želnu pomoć poda,
od narodâ do narodâ
navještivat i glasiti.

Otac moguć, sin umjetni,
duh, kî vazda s mi*l*osti je,
bud' proslavjen, kô svеđ prije,
sad i vas viek nedospjetni.

a) V. lib. 1. Machab. cap. 1. et lib. 2. cap. 5. et seqq.

Napom. *a)*: ‚V. lib. 1.um et 2.um Machab.' A.

Pjesan LXXIX. [str. 273.]

Izraelski puk za svoje grijehe većekrati bî od boga pušten u neprijateļske ruke i zarobjen od asirskijeh i babilonskijeh kraljevâ. Krocijeć česa David ovom pjesni prorokuje te došaste nevoļe naroda svoga pod prilikom od vinograda božijom rukom uzgojena[1], a pak zapuštena u rasutje. Moli nada sve privišńega da zarad Isukrsta, koji se od koljena izraelskoga porodit imaše, prosti izbranom puku krivine ter mu iza i[2] priteške pečali od sužanstva opeta svoju povrati rodjenu kraļevinu.

[2] Razumjej nas, kî kraļ jesi
izraelskiem nad narodom,
čuj nas, bože, zgar s nebesi
toli teškom prid nezgodom,
ti, koji si svemogući
Jozefovoj[a]) pastier kući.
Ti, kî sjediš na pristoļu
od neumrlieh kerubina[b]),
odkri' lice, viđ nevoļu
i vrh našieh șini tminâ;
i očituj slavno tvoje
veličanstvo koliko je.
[3] Viđ žalosti puka tvoga
sveizpravniem tvo'im očima:
ah Manasa[c]), ah plačnoga
Benjamina[c]), Efraima[c]),
ah pomozi sve sinove
ucviļene Jakobove!
Svemogućstvo tvê probudi, [str. 274.]
hod' sahrani tvê priverne,
[4] obrati se k nam i budi
liek od boli sej čemerne;
izasjaj nam, er s pogleda
tvoga uteć će tuga ureda.
[5] Dokle, ah dokle tvoj gńev, bože,
bistri izhode svieh krepostî,

Natpis: [1] ,uʃgojna' S; [2] nema A; stih 24 ,utècchje' S, ,utechie' A; 25 ,ghgnjeu' s dod. ,j' A.

na naše se tužbe može
produḷivat u gorkosti
i svakdańa bit zapr*i*ka
molbi tvojieh službenikâ?
[6] Dali ćeš nas ti pi*t*ati
kruhom plača sveđ nemi*l*a
i pitje nam, jaoh, davati
priobilno suzâ i cv*i*la,
da sveđ mremo, da naša se
duša trudom samiem pase?
[7] Obružeńu zlieh besjedâ
ti si, vajmeh, nas pustio,
ti nas psovkam od susjedâ
za zamjerak postavio;
nek se jadom za jad cjeḷi
našiem ša*l*e nepr'jateḷi.
[8] Bože, koji tvôm desnicom
gospoduješ bojne sreće,
obrati nas k tebi i licom
prosvietli nas mirniem veće,
er tvoj smi*l*jen pogled jedan
spasit nas je jaki i vriedan.
[9] Ti vinograd[d] jur tvoj prin*i*
iz Égipta ove u strane,
iz kieh tište u vrlini
nevjernike iztjerane,
i protivnoj pri zavadi [str. 275.]
ti ga osvoji, ti posadî.
[10] Ti ga otriebî[e], ti mu odzgara
svu poskube travu štetnu;
ti mu ži*l*e cieć vjetara
u duboko spustî i metnu;
ti po zemḷi tvojoj odi
razvede ga i razplodî.
[11] Razpletenom[f] svojom sje*n*i
on površje prikrî od gorâ,
čiem visociem uzvišeni
nad čedrima lis otvora
[12] i čiem prute svo'e bez mjere
k mo*r*u i riekam pruža i stere.

[13] Dakle čemu tač zapustî
sad vinograd tvoj gizdavi?
čemu smaknu svoj plot[g] gusti
ter mu ogradu strenu ostavî,
da ga trga u slobodi
i satira tko prohodi?
[14] Eto i vepar[h] od planine
s korienom ga jur pohara,
i zvier[h] ļuta nad sve ine
popasla ga je odsvudara.
[15] Što ckniš, snažni bože? Ureda
k ńem se obrati, nań pogleda'.
Pohodi ga, nek se uresi,
kako i prije, drag i mio;
[16] spomeni se da tvôm jesi
desnicom ga posadio
i da iz ńega sviem ļudima
sahraniteļ ustat ima, —
sahraniteļ, tvoj sin pravi
i čovječki sin ujedno,
koga vječnom tvôm ļubavi [str. 276.]
ti potvrdî krepko i vriedno
za tvoj porod i dovika
za tvojega baštinika.
[17] Zla, po kieh nam prieko djelo
grad podkopa, bitje užeže,
kad razļutiš na ńih čelo,
potrebno je da učas bježe,
ter nam svrhu svieh nezgodâ
naš poražen poraz poda.
[18] Bud' tvê ruke pomoć stavna
vrh viteza kî će doći,
vrh viteza sina[i] slavna
tvê desnice[i] snage i moći,
sina[i] u vieku čovječkoga,
a prie vieka i uviek tvoga.
[19] Kad on side svoje u doba
k nam slobodnik plemeniti,
s tobom veće grieh i zloba
moć nas neće raztaviti;

tad zvat ćemo tvoje ime
s pohvalama neumrl*i*me.
[20] Utoliko tuge skrati
kê nas rvu nesmi*l*jeno;
obrati nas k tebi, obrati,
lice ukaži tvê žudjeno,
nek budemo smrtne od sje*n*i
tvojiem zrakom slobodjeni.
Božanstvene slavi urese,
slavi, o zemļo radostiva,
nedohitno trojstvo kê se
u božanstvu sjediňiva;
kô bî, kô jes, bu*d*i tako
svud, prid svakiem, sveđ, svakako.

21 converte — Hebr.: convertere ad; 30 servi tui — Graec.: *τῶν δούλων σου*, servorum tuorum; 34 mensura — Fel.: maxima mensura; 37—38 posuisti nos in contradictionem — Camp.: exposuisti nos maledicentiae; 44 virtutum — S. Hier.: exercituum; 55—56 dux itineris fuisti in conspectu — Flamin.: repurgasti locum; 63 dei — Tirin.: proceras; 85 filium hominis — S. Aug., Euthym., Cassiod.: Christum dominum.

a) Uzima odi kuću i koljeno Jozefovo za sva koljena izraelska, to jes dio za sve. Prigledaj pjes. 77, *n)*. (str. 27

b) Dva kerubina, to jes dva od najpoglavitijeh[1] anđelâ, izhitrena od zlata, stahu s prostrtijem krilima više arke i čiňahu kô jedno sjedište *a*liti pristoļe božanstveno. Viđ još i pjes. 17, *a)*.

c) Vid pjes. 77, *n)*.

d) To jes puk izabrani, razumjen pod prilikom od vino grada.

e) To jes ti između tvoga naroda otrijebi i otjera sve narode hudovjerne i ti ga utvrdî suproć izvaňijem suprotivam.

f) To jes slavom se uzmnoži i uzdiže više inijeh narodâ, pružeći svoju kraļevinu do velikoga mo*r*a Medite*r*anea put zapada a put istoka do velike rijeke od Eufrata, koja priko asirskijeh i babilonskijeh stranâ teče *a*l*i*ti (kako Turci zovu) priko države od Bagdata.

g) To jes tvoju pomoć i obranu, kojom ga si kô plo*t*om jur bio ogradio prema svakom neprijateļskom nasrtaňu.

h) Pod imenom od ovijeh živinâ razumiju se kraļevi od Babilonije, sveđ vrloviti i zlosrdni suprotiva puku izabranomu.

i) Bog, odkad je bog, svojom neizmjernom pameti pozna i obhita sebe neizmjernoga; a to, er da sebe ne pozna, ne bi blažen bio: prvo, er se uzdrži sve blaženstvo u poznaňu božijemu; drugo, er se blažen rijet ne može tko ne pozna dobro koje ima. Zato bog, sve dobro imajući u samu sebi, trijebi je da sebe pozna i da blažen ostaje u poznaňu od svoga neizmjernoga dobra. A*l*i nijedna

110 nesmiļeno A; napon. *b)*: [1] ‚najpoglavitjeh‘ S, ‚naipoglauitich‘ A.

pamet ne može nijednu stvar poznati, ako u sebi ne začne jednu priliku od te stvari a*l*iti ńeki unutrńi izgled toj stvari prikladan. To ćutimo u nami, da kad kojugodi stvar poznamo, još da ńe nije prid nami, ńe priliku gledamo u pameti. Tako i bog poznajući se, nu neizrečnijem načinom izvrsnije, očitije i neockvrńenije negli ijednu stvar pozna slaba svijes čovječanska, ima u sebi i u svojoj pribistroj i neobsjeńenoj pameti priliku od sebe istoga. Ova prilika, budući podpu*n*a prilika od boga, neizmjerna je zaisto, živuća, svemoguća i pripu*n*a svijeh božijeh[1] nesmišļenijeh izvrsnostî, pokli inako ne bi bila podpu*n*o slična bogu. Tot je i ona bog: jedno, er što je neizmjerno u izvrsnosti bog je; drugo, er sve je bog što je u bogu. Tako bog, ukoliko u sebi začińe porađa ovu svoju neizmjernu priliku, zove se bog otac; u koliko je isti bog ta prilika, zove se bog sin. Ovi vrhnaravni porod odi je nazvan od Davida sinom desnice božanstvene, pokli svemogućstvo, koje je sama desnica božija, nigdjer[2] se toliko ne očituje, koliko u ovem unutrńemu božijem dje*l*ovańu, to es u sobstvenom porodjeńu sina vjekovitoga, koga sveđ i svakčas podpu*n*o i cjelovito porađa, dočiem sveđ i[3] svakčas podpu*n*o i[3] cjelovito bog sebe pozna i poznavat će priko duļine od svega vjekuvječanstva. Sin je s ocem jednobitan, to jes sin je jedno bitje, jedna narav, jedan bog s ocem, er bog ne može biti neg jedan; nu se opet isti sin u svomu sobstvu a*l*iti kipu od oca razlučuje, er otac nije sin; i[4] tako sin jes što je otac, a*l*i nije tko je otac. Bog otac poznajući sebe u sinu, koji je (kako rijeh odizgara) svoja podpu*n*a prilika, i tuj videći svoju neizmjernu ljepos i dobrotu, neizmjerno sebe ļubi prilikovana u sinu; također i bog sin ļubi oca, ter ta ļubav budući u ńima, kojijem je narav božanstvo, i budući naravna ńima, i ona ne može biti[5] neg bog. Ovo je treće sobstvo od trojstva prislavnoga, i zove se duh sveti, er ļubeći se otac i sin, odišu ga iz sebe zamjenito. *V.* [*S.*[6] *Aug. de Trinit.*[6],] *S. Fulgent. de fide ad Petrum etc.*

Pjesan LXXX. [str. 278.]

U staromu zakonu običajaše puk izabrani osobitom svetkovinom častiti svoga stvoriteļa u mijenu mjeseca rujna aliti setembra, a to zaciječ milosti primjene, kad na gori Sinajskoj s bukom od trjeskovâ i s trubńom gromovitom primî od ńega po ruke Moizesove zakon upisani. Ta svetkovina zvaše se blagdan od trubaļa, na svetkovańe od koga David odi nuka vaskolik narod evrijenski, napomeńivajući mu prvo božija dobročinstva, po kojijeh bî oslobodjen iz Egipta, a paka iz ustâ privišńega ńegovu mimošastu neharnos karajući.

[2] Svi se bogu Jakobovu,
kî je nam pomoć, veselite
i za sličnu čas ńegovu
[3] ustim, rukam, dajte, uzmite

— pj. 79, napom. *i*): [1] ‚Boſcieh' SA; [2] ‚nidjer' S; [3-3] nema A, gdje su riječi ‚porađa, dočijem sveđ cjelovito' dodane sa strane; [4] a A; [5] bit A; [6-6] iz A.

pjesan dragu i narednu,
bubań, saltier[a], četru mednu.
[4] Eto poče mjesec, eto
svetoslavni danci ustaju;
vrieme hoće sej početo
da se skupno razliegaju
zvekom našieh od trubaļa
mjesta okolo bližńa i daļa.
[5] A to, er višńi tako osudî
i naredî puku svuda;
višńi običaj tu probudî,
i ńu od svojieh davnieh čudâ
za spomenu sveđ živuću [str. 279.]
Joẕefovu stavî u kuću.
[6] Po ńem bo se iznie i pron*i*
iz Eǵipta pleme naše
kê, tuj slišeć jezik oni
razumjeti kî ne znaše
[7] i pod krošńam[b] priteškieme
služeć, parja s plećî breme.
[8] Čujte! eto vam sviem za boļe
slobiteļ vaš govori:
„Zazvaste me sred nevoļe
kā vam s tielom dušu izmorî,
a ja donieh na cviljeńe
žudjeno vań izbavļeńe.
Usliših vas, kad stah skrovan
u oblaku srǵbe pu*n*u,
kiem daždijah nesmi*l*ovan
na eǵipsku raspe kru*n*u
i kiem vami bjeh vojvoda
i provodič priko vodâ.
Nu je prid vam sve to osta*l*o
u neharstvu i čemeru,
er kad kušah vašu ma*l*o
u pustińi žednoj[c] vjeru,
ne ufaste nabuńeni
żeļnu pomoć nać u meni.
[9] Zato, o puče, slišaj sada
što svjedočim tebi i hoću:

drž' moj zakon, nek te vlada
za ubjegnut grieh i zloću,
[10] i ne klańaj v*i*ku iznova
slike tuđieh od bogovâ.
[11] Ja tvoj bog sam, ja jedini
pomnik bitja sveđ tvojega;
ja te izvedoh po pučini [str. 280.]
iz Eǵipta mrzećega;
żeļe uzmnoži — ja ću sv*i*ma
napu*n*it ih darovima.
[12] Ah ter moj puk, ter i sade
Izrae*l*ov još rod neće
da me čuje i popade
żeļniem srcem moj glas veće;
neće k mojiem da zakoni
otvrdnutu svies prikloni.
[13] Zato puštam[d] ńih u voļah
neredbenieh svo'ih pohlepa,
da trtaju po svevoļah
koje izmišļa duša sliepa,
da smamļeni u nevidu
na pokońi poraz idu.
[14] Da 'e moj narod mene čuo
i sliedio moje pute,
[15] u ništa bih potisnuo
protivnike svo'e rasute
i udrio sve zlotvore
kî ga zlobe, muče i more“.
[16] Tač čeļadi zloća izbrane
usta nebu suprotiva,
tač pogodbe obećane
pride, stvorcu svom laživa,
pače višńoj u pogrdi
po sve vieke srce utvrdî,
[17] premda ih je on čestitom
zemļom za stan nadario,
premda ih je tustiem ži*t*om
napuńivô i si*t*io
i gostio svieh vremenâ
sladkiem me*d*om[e] iz kamena.[e]

Slavnom trojstvu božanstvenu, [str. 281.]
izvrsnosti zarad svoje,
kô s početka, slavu i scjenu
sad pjevati pristojno je
i ńu pojuć vazdakrati
uviek viekâ ne pristati.

31—34 in abscondito tempestatis — Bellar. et Titelm.: quando latens in columna nubis tempestate percutiebam Aegyptios; 69 pro nihilo forsitan — S. Hier.. quasi nihilum; 73 inimici domini — Lyran.: perversi Iudaei.

a) Viđ pjes. 32,. *a)*.

b) Puk izraelski bî sasma stren[1] u Eǵiptu, cineći mu kraļ Faraun rabiti o[2] trudijeh potištenijeh, ku*p*it šu*m*u, sjeći drva, peć[3] opeke i u krošńah nositi što je potrebito graditeļim od gradovâ. *V. lib. Exodi.*

c) Pomańka puku izraelskomu, kad pustińom prohođaše, voda potrebita, a on, što bi ufô u pomoć svemoguću, posumńî prema bogu i nabunî se na svoga provodića Moizesa.

d) Nejma veće pedepse božije negli kad on s nas digne svoju ruku i pomoć ter nas pusti našoj voļi i slabosti, da iz grijeha u grijeh upadamo, što se događa na običajno grešnicima ustaranijem, zlonaučnijem i otvrdnutijem.

e) Evrijenska zemļa na vele mjestâ hridna je i gorovita, a*l*i plodna. Tijem David odi ńe plodnos zove me*d*om a ńu kamenom.

Pjesan LXXXI.

Kara nepravde i bezakońa od opacijeh sudbinâ, stavļa sudcima prid oči smrt došastu; [i][1] *zaziva opeta s nebesa na svijet božiju pravdu i istinu, koje se veće bjehu kô podpuno odijelile između ļudî.*

[1] Bog je sred skupštine svieh koji sud čine,
ter su kô ńegovi ńamjesni bogovi.
On sudac svieh veći tuj skrovno sjedeći,
vas ńihov sud sudi kroz svoj sud mučeći.
[2] Šapće im: „Što krivo sudite i laživo?
što vam će ta slika od tamna grešnika?
[3] Dajte se razlogu, sudite po bogu
potrebnoj siroti, sniženom ubogu.
[4] Vi vašom pomoći ne dajte primoći [str. 282.]
grešničkoj silnosti ubožke slabosti;

— pj. 80, napom. *a)*: nema je u A, premda u tekstu ima na svojemu mjestu broj ‚1'; napom. *b)*: [1] tren A; [2] od A; [3] ‚pec' S.

— pj. 81, natpis: [1] iz A, nema S; stih 10 uboške A.

potrebna vi preče, kad se k vam utječe,
nepravdi ugrabite koja ga zatječe.“
[5] Tač veli, nu mani; er oni neznani
bez sviesti i mudrosti vrte se u tamnosti.
Ah brzo sviet će prit, zemļa se izkoriepit,
kad pravda poginu, uzdrži kôm se svit.
[6] Rieh odzgar da ste vi namjesni bogovi
i slavni vrh svega sinovi višńega;
nemojte po sreći oholas tiem steći,
er i vas smrt ište i sliedi leteći.
[7] S vašome svom vlasti imate vi pasti,
kô čovjek najgori, koga smrt umori;
kad se ona razgńievi, padaju kraļevi,
kraļevstva padaju — imate pasti i vi.
[8] O bože, ti budi sam sudac od ļudi,
pokli već umrla pravda se satrla;
čin' pravda i istina da side s visinâ
vrhu svieh narodâ, kî su tvā baština.
Kad sviet i nebesa bog stvorî iz ničesa,
vas red od naravi taj čas ga proslavî;
tiem, vjerni, hodite kroz pjesni čestite
da trojstvo neizmjerno sad i sveđ slavite.

11—12 humilem et pauperem iustificate — S. Hier.: humili et pauperi iuste facite.

Pjesan LXXXII. [str. 283.]

Vapi u svoju pomoć vječnoga sahraniteļa suproć oružju kraļa amonskoga, svoga uvrjediteļa i protivnika, i suproć inijem pucima, u vojnicu tega kraļa sadruženijem, aliti zove desnicu božanstvenu prema nevjernicima na pravovjerni narod podignutijem, i moli je da za obranu od svojijeh satre vojstvo suprotivno, kako jur bijaše satrla madijanske i kananevske[1] čete i vojvode.*

[2] Tko bit sličan može ikada,
nedobitni bože, tebi?
Ah pomučat nemoj sada
pridohodnoj u potrebi

— pj. 81, 24 kraljestva A.
— pj. 82, natpis: [1] ‚Kananevscke‘ S.

i za obranu puka tvoga
ah ne uzpregni tebe istoga!
[3] Eto grme pogansk*i*ma
trubļam poļa, kada zamn*e*,
i kî mrze na te š ńima
podigli su glave tamne
[4] i skupili zlobno odveće
proć tvojiema vjerniem vieće.
Proć tvo'im svetiem zboreć hudi
[5] rieše: „Hod'te, druzi, ovamo,
da između živieh ļudî
podremo ih i sharamo,
da ne ostane uspomena
Izrae*l*ova nigdje imena".
[6] Toj smisliše svi jedino
i uvje*te* vjere stavne
[suproć tebi, vječna istino,
uhitiše če*te* izdavne —
7] s Idumevcim[a] razbojnieme [str. 284.]
izmaelsko[b] vojstvo i pleme,
Moab[c], Amon[c] i od Agara[d]
kî sidoše bojni unuci,
[8] skup ǵebalskieh[e] vojničarâ
i Amalek[f] snažni u ruci,
kon ńih stiege svo'e prostira
s Filisteim puk od Tira[i].
[9] Rasap vjernieh od žîvotâ —
tu je asirska[g] sva vojnica,
kā staroga djeci Lo*ta*[h]
oruža se pomoćnica
vrlovitoj u pohlepi,
da nas satre i izkoriepi.
[10] Ah, naš bože, ńima učini
što učinî ti odprije
Madianovoj[k] kraļevini,
kā jur usta, da nas bije,
a*li* omastî na boj prvi
našu zemļu svojom krvi.
Kon potoka Čisonskoga[m]
ti Jabina[l] razbî kraļa,

kad Sizaru, bana svoga,
smete našieh glas trubaļa,
tač da ružnom smrti pade
pod udorcom dikle mlade.
[11] Tuj ńegovo množtvo izginu
žitorodnieh sred prostorâ
i veliku uz planinu
prostranoga od Endora[n],
ter telesa ńih su ost*a*l*a*
jak pogani k*o* sred kala.
[12] Daj, od boja kraļu ogńeni,
mahom strašne tvê desnice
da ostanu poraženi [str. 285.]
protivnički poglavice,
kô si smakô i puk ini
ńima jednak u vrlini,
to jes[o] Ʒeba i Salmanu
i s Ʒebeom biesna Oreba,
svietle kraļe kî sunčanu
prisivahu zra*k*u od neba
[13] ter veļahu: „Primoguću
posvojimo božju kuću“.
Danu snažni voj vodeći
i u sku*p*u vapeć tako,
podložiše vrat trepteći
pod naš jaram svi jednako,
kad im sklonî srca smiona
mač bojnoga Ǵedeona.
[14] Ah i sada, bože, oholo
daj oholiem slične vaje:
stvori ih prid nam jakno ko*l*o,
kê na zemļi čas ne staje,
jakno sla*m*u, kā ne ima
mira zimńiem prid vjetrima.
[15] Poznam, poznam, tvā će osveta
ustat naše cieć obrane,
kô brz ogań kî prolieta
gore i luge poharane,
obraćajuć nagliem plami
u pepeo lies i kami.

[16] Dočiem oni skupno srnu
gvozdjem, ogńem prieteć nama,
ti godinu na ńih crnu
oborit ćeš gra*d*a i plama;
ńih ćeš tjerat, ńih obiesti
rasrǵbom ćeš tvojom smesti.

[17] Napu*n*i im sramom lica, [str. 286.]
nek svoj prikor sami kupe;
čin' da 'e zaman ńih desnica,
čin' da nazad ružno ustupe;
tad će poznat, tad će iskati
slavno ime tvê klańati.

[18] Smećom, sramom, smrtim pa*l*i
i porazom neumr*l*ime,
[19] svideli se i pozna*l*i
da je tebi gospod ime
i da nad svom zemļom tvoje
privisoko mogućstvo je.

Sveđ, kô sprva, sad, naprieda
klańa', o sviete, trojstvo i reci:
„S ocem slavu porod steci,
očin izgled bez izgleda,
i kî oba druži i grli
svemogući duh neumrli“.

13—14 cogitaverunt — Flam.: consultaverunt; 20—22 testamentum disposuerunt — S. Hier.: foedus pepigerunt; 30 alienigenae — Chald.: Philistaei: 66 hereditate — in Hebr. deest.

* *V. Cajetan. hic.* Viđ život Davidov na poglavju XVI.

a) Viđ pjes, 59, *i)*.

b) Arapski puci, izišli rodom od Izmae*l*a sina Abramova, grabeća, nestavna i nevjerna čeļad. Među ńima porodî se Mahumet, turski zakoniteļ. Pjeva ovako o ńima Gundulić u Osmanu na pjev. 4. [st. 277—284]:

Arapâ se uz ńih često
tri tisuće trikrat sta*l*o,
kî nikada n'jedno mjesto
ne opće držat ni zama*l*o, —
čeļad bez stana i bez časti,
gdi se dere, plieni i šte*t*i,
boļa skrovno za ukrasti
negli očito za oteti.

Viđ pjes. 71, *f)*.

c) Puk narodjen od Lo*t*a, sinovca Abramova, koji ima dvoje dijeti: Amona i Moaba: od jednoga amonski narod, od drugoga moabski razplodî se. Moabska kraļevina, dio od prostrane Arapske[1] zemļe[1], prostiraše se tja do rijeke od Eufrata. *V. Lorin. hic.* Viđ pjes. 59, *h)*.

d) Druzijem opet imenom naziv!e Arape, pokli Izmae*l*a, ńihova prvoroditeļa, porodî Abramu Agar Eǵicijanka, službenica. *V. Genes. cap. 16.*

e) Ǵebalska je država dio od Idumevske kraļevine. *V. Hier. in cap. 1. Abdiae.*

f) Ovi nevjerski narod bî sasma moguć, i držaše svu širinu među Arabijom i Eǵiptom. On, kad izraelske če*t*e iđahu iz Eǵipta u zemļu obećanu, oprije im se do krvi. Podloži ga na svrhu kraļ David zajedno s kru*n*om amonskom. *V. 2. Reg. cap. 8.*

g) Asirija a*l*iti Surija jes država privelika i pribogata od Azije s strane | istočne[1] [str. 287.] izraelskoj zemļi, iz koje amonski kraļ Amnon platom naimi vojnicu suproć Davidu. *V. 2. Reg. cap. 10.*

h) To jes amonskomu puku, koji od Amona, Lo*t*ova sina, izide. Ovi narod bî susjed s sjeverne strane Davidovoj kraļevini, ter budući obružio Davidove poklisare, osta za pedepsu satren i podložen. Viđ poglav. XVI. života Davidova.

i) Primorski grad u Feničiji, rusagu surijanskomu, pridruženu s iztočne i sjeverne strane Judei a*l*iti svetoj zemļi. Taj grad sad pod turskom vlasti zove se *Sur. V. Guillelmum Tyrium de Bello sacro.*

k) Puk arapski a*l*iti madijanski komu, vele prije neg se David porodî, robova podložen puk izabrani. Bî čudnovitijem načinom pridobit od izraelskoga poglavice Ǵedeona. Ovi vrijedni vojvoda, za slobodit svoj narod, uze s sobom po božijoj zapovijedi samo trista bojnikâ, i svakomu poda u ruke trubļu i kameni sud, u komu skrovena bješe zubļa goruća, ter tako noćno u potaj pristupî gdje se nebrojeno množtvo madijansko bješe utaborilo. Budući dakle razbio sve ujedno sude, odokrio zubļe i s[1] trista trubaļa iznenade zatrubio[2], tako smete neprijateļe, da ne znajući bježat kud ni kamo i scijeneći da su od uzmnožene vojske nasrnuti, pobiše se i porazište među sobom. *V. Judic. c. 7.*

l) Davno prije Davidova doba Jabin, samosilni kraļ kananevski, ujarmî evrijenske države. Barak, izraelski načelnik, oprije mu se i ńegova vojvodu Sizaru razbî i zatjera, tako da bježeći osta pogubjen od ženske ruke; a to, er budući se on skrio u šator hrabrene žene, na ime Jae*l*e, i tuj zaspô, bî od ńe probjen gvozdenijem čavlom proz veze. *V. cap. [4.][1] Judic.*

m) Ovi potok iztječe izpod gore od Tabora. *V. Lorin. hic.*

n) Veliko selo kon taborske gore, koja se stoga nazvat može Endorska planina. *V. Hieron. de loc. Hebraic.*

o) Imena od četr madijanska kraļa, koji s vojskom ostaše razbjeni po nedobitnom Ǵedeonu.

Napom. *c)*: [1]—[1] zemļe arapske A; napom. *g)*: [1] ‚iſtocne' A; napom. *k)*: [1] nema A; [2] ‚ſatrubito' S; napom. *l)*: [1] nema S.

Pjesan LXXXIII.

Otjeran nadaleko po krału Saulu iz mjesta rodnoga[1] i sasma želeći povratit se za tuj častiti privišńega u ńegovu zlamenitom šatoru posvećenomu, žestoko uzdiše i prosi u neizmjernoga pomoćnika svoje žudjeno povratjeńe. Prilika od duše požudne rajskoga neumrloga uživańa.

[2] Koliko su, ah, łubjeni
i ugodni svo'om ljeposti
tvo'i dvorovi posvećeni,
gospodine svich krepostî!
[3] želi i gine bez pokoja [str. 288.]
za prić u ńe duša moja.
Smagne duša tvoje od kuće
u pridvorje stupit milo,
za'edno s dušom mê goruće
uzigrava srce i tilo,
tere, djelom što ne mogu,
żełom lete k živom bogu.
[4] Dali gniezda iznahode
plahi vrabac i grlica
gdi će stavit svo'e porode,
a mâ duša łubovnica
jošter zaman ište i hlepi
steć uza te stan priliepi?
Ah otari, tvoji otari,
o jakosni gospodine,
gdje su, da te tuj obdari
harnos żełne žestočine?
gdje si, ah gdje si, tužnu meni,
krału i bože moj žudjeni?
[5] Blago oniema koji uza te
u tvôj kući pribivaju
ter požudom već ne pate,
neg ti stavnu hvalu daju;
[6] blago onomu kî u potrebe
stječe pomoć tvû kon tebe.

Natpis: [1] rodjenoga A; stih 1 ,koliko su ah gliubieni' docn. ispr. u ,Ah kako su pogliubieni' A; 4 ,svich' docn. ispr. u ,od' A.

Taj s priliepe, znam, zamjere
tvoga stana svjetovnoga
lasno uzgori srce stere
i razmišļa tebe boga,
[7] jakno iz vira tuj pijući
riekom bistri med tekući.

[8] Tuj tvoje učiš sluge i ńima
tuj blagosov daš ufani,
da kreposti krepostima str. 289.]
uzmnažaju opravdani,
pak te vide i uživaju,
svieh bogova bože, u raju.

[9] Vaj, gani se mojom tužbom,
o moj snažni pomoćniče,
[10] čuj me, o kraļu, koga službom
evrienski se puci diče;
naša obrano, gledaj s nebi
na me kî sam kraļ[a] po tebi.

Privedi me k licu tvomu
u stan slavni plemeniti,
[11] pokli i za dan pridragomu
u pridvorju tvomu biti
čin*i* da se mni za ništa
drugdje živjet na godišta.

Volim, volim rob priprosti
u božijoj služit kući
negli carske velikosti
i kraljevski prut mogući,
neg se banit pod zlatn*i*ma
grešna svieta šatorima.

[12] Ufam, bože, dat ćeš ti mi
slavu i mi*l*os žudim koju,
er ti dje*l*im mi*l*osn*i*mi
ļubiš kazat blagos tvoju
i rieč nećeš tvoju priti
kôm si obečô smi*l*jen biti.

33 ‚uſgori‘ docn. ispr. u ‚uſgbrigh‘ A; 43 ‚Vai‘ docn. ispr. u ‚Ah‘ A.

[13] Uzdisanieh bez dobara
neć ti uhilit pravednoga,
o moj ćaćko, koji odzgara
jakostan si vrh sva*k*oga:
bla*g*o tko sred tuge ļute
uňa żeļniem srcem u te.
Duše sveti, dušo od raja, [str. 290.]
dušo od dušâ svieh pravednieh,
sved bez svrhe, mjere i kraja
primaj slavu glasâ mednieh,
s ocem, s sinom tere svudi
sad, kô sprva, hvaļen bu*d*i.

13—18 Subintellige ex Flamin.: At ego ad aras adire non possum, in quibus solis acquiesco; 35—36 in valle lacrimarum, in loco, quem posuit — Camp.: velut in valle limpidissimis plena fontibus; 37 legislator — S. Hier.: doctor; 48 Christi — Hebr.: regis; 59—60 in tabernaculis peccatorum — Cassiod.: in gloria saeculi.

a) Premda još tada ne bješe uzišô David na kraljevskó pristoļe, ništornemańe bješe jur kraļ, bješe bo od boga bio pomazan za kraļa.

Pjesan LXXXIV.

Zarica milosti koje odprije višňa blagodarnos izraelskomu puku bješe dopustila, i priporučiva se za dopušteńe od velc većijeh, to jes za pospješno na svijet poslańe od Mesije aliti Isukrsta, obećanoga kraļa i proslaviteļa od svijeh narodâ pravovjernijeh; zaglavļiva najposlije radujući se u općenoj sreći i kažući na proročansku, prem koliko da bješe jur sišô s nebesa taj žudjeni kraļ od pravednijeh i s sobom doveo svekolike žudjene čestitosti.

[2] Ti na zemļu s neba doňî
dugovječne blagosove,
kada s kuće Jakobove
nedostojno robstvo ukloňi.
[3] Tad tvom puku zloću oprostî,
grieħe sakrî sred zabiti,
[4] vas ugasî plam srditi,
gňiev promienî u mi*l*osti.
[5] Tiem i sada na nas, bože
spasiteļu, zgar pogleda*j*:

obrati nas k tebi i ne da' [str. 291.]
da nas srģba tvã primože.
[6] Dali za sveđ bez zahoda
tvoj se u srcu gńiev zasieče
za pronieti plam daleče
od narodâ do narodâ?
[7] Ah život ńam, mnim, blaženi
opet mi*l*os tvã doni*t* će!
ah uživat u tebi će
tvoj opeta puk ļubjeni!
[8] Zato ukaži pu*n*o sreće
mi*l*osrdje nami ufano
i spaseńe[a] uzdisano,
gospodine, daj nam veće.
[9] Stan'te, er čut ću što mi on veli,
čiem nadiše me i odgovara;
eto, eto nami odzgara
doglašuje mir veseli, —
[10] mir svom puku, mir sviem kî su
na službu mu posvetjeni,
kî sviet držeć u nescjeni,
k ńemu srca svrnuli su.
Namieńeni nami od v*i*ka
sahraniteļ jur došô je,[b]
da onieh kî se ńega boje
druži u način od stražnika.
Usred naše jur države
dika stavļa kuću svoju
ter kô u dragom perivoju
po ńoj sadi cvietje od slave.
[11] Eto, da nam raj počina,
sretoše se nauzdano
mi*l*osrdje obećano [str. 292.]
i privišńieh riečî istina.
Eto, neka' već se ugase
sve pedepse i boljezni,
mir prisladkoj u ļuvezni,
s vječnom pravdom celiva se.

---

30 posvećeni A; 31 ‚neszieni' s ostruganim ‚s' A.

[12] Eto zemla istinito
plod nam daje svieh dobara,
eto pravda gleda odzgara
za čuvat nas vjekovito.
[13] A i napried će svo'om blagosti
darivat naš kral od raja
i resiti svu do kraja
zemlu plodnom[c] razlikosti.
[14] Uzoritiem stupom teć će
svud pravednos u toj doba
i za očistit sviet od zlobâ
putovati prid ńime će.
Vječnom trojstvu nerazliku
daj se sada slava i hvala,
kā s početka nie prista*l*a
i prista*t*i neće v*i*ku.

8 avertisti — S. Hier.: conversus — Glos. Ordin.: conversus ab ira: 32 convertuntur ad cor — Ludolf.: cor ad deum convertunt; 34 salutare ipsius S. Beda et Glos. Interlin.: Christus salvator; 38 inhabitet — Alii: floreat; 60 eum — Flam.: deum.

a) To jes došastje Isukrsta spasitela od svijeta.
b) Odi David na proročansku besjedi o došastju Isukrstovu, i što se zgodit imaše, kaže koliko da se jur dogodi*l*o.
c) Zajedno s dobrima nebeskijem uzmnaža vječni blagodarnik i svjetovna dobra pravednicim.

Pjesan LXXXV. [str. 293.]

Ište obranu suproć neprijatelim, prosi stanovitos na pravednom putu i slavi mogućstvo i blagos svoga priuzvišenoga sahranitela.

[1] Rajska kru*n*o, uši tvoje
prigni k meni i usliši me.
viđ potrebno bitje moje
nad najbrižniem potrebni*m*e;
[2] ako srce mê čisto je,
rad svetińe mê pazi me
i slobodi boli lute,
er, moj bože, ufam u te.

— pj. 84, 57 ‚tècchje' S, ‚técchie' A;
— pj. 85, 4 ‚najbriſenjem' S, ‚naibriſeniem' A.

[3] Gospodine, smi*l*uj mi se,
gdi po vasdan vapim k tebi:
[4] obraduj me, da smiri se
sluge tvoga duh u sebi.
Ah eto se dižu i vise
žeļe ogńene mê put nebi,
ištući te kî pun dosti
blagoće si i sladosti;
[5] ištući te, kî sva*k*omu
mi*l*osrdan velmi jesi
tko u jadu svom gorkomu
zaziva te zgar s nebesi;
[6] tiem k moljeńu sad i momu
uši blage tvê prinesi
i razumjej glas kî doli
na pomoć te zove i moli.
[7] Uslišio ti si i prije
uzdisańa mā mnokrati;
tiem sred tuge najgorčije
i sada te kličem zvati,
[8] er drugoga boga nije [str. 294.]
kî te može slikovati,
o mā srećo, u tvojemu
dje*l*ovańu mogućemu.
[9] Ah od svieta svi narodi
klańali te stvoriteļa
i slavili sa mnom odi
ime tvoje sred veseļa:
[10] ti si velik, ti sve uzplodî,
ti vječnoga vrh temeļa
sam bog i sam neprošasti
čudotvorne kraļ si oblasti.
[11] Provedi me tvo'im putima
gdje istina sto'i blažena,
nek mê srce rados ima
mi*l*u u strahu tvoga imena:
[12] a srčaniem ja pjesnima
slavit ću te svieh vremenā.
videć da je tvā velika
blagos na me potrebnika.

[13] Kad si život moj dosleka
iz propasti tugâ oteo,
otmi i sada, gdje me prieka
si*l*a[a] i teški nemir smeo:
[14] eto opaka bies čovjeka
proć meni se strašno uzpeo,
ter me ubija skup mogući,
za tvû pravdu ne hajući.
[15] Ti, moj vedri gospodine,
smi*l*jenik si mi*l*osrdan:
tajčas ļudske na krivine
niesi žestok i rasrdan;
docna udaraš iz visine
tamnu zloću, grieh pogrdan,
a pospješno, vjerno i mi*l*o
dobriem plaćaš dobro di*l*o.
[16] Svrni, ah svrni tvê zenice, [str. 295.]
smi*l*uj mi se ter me izbavi;
k meni jakos tvê desnice
proć zlobnomu množtvu upravi:
ja sin tvoje službenice,
ja službenik tvoj sam pravi;
[17] ah dobrote tvê spaseńe
ukaži mi kê zlameńe!
Nek tiem tko me zlob*i* ostane
smućen, sreću mû videći,
gdi s nebeske tvoje obrane
vriedno otjerah jad najveći,
i gdje, srcu mom da svane
zamrknutu pri nesreći,
ti me utješî ļubko i moju
smirî boles, moj pokoju!
Izgled prvieh od davninâ,
o sadańe vrieme, primi,
da od trojstva veličina,
leteć s ko*l*im sunčan*i*mi,
svud se slavi, svud začina
draziem pjesnim meden*i*mi,
i svud živu hvale i dike
ocu, sinu, duhu uv*i*ke.

34—35 venient et adorabunt — Hebr.: veniant et adorent; 59—64 patiens et multae misericordiae et verax — Hebr.: tardus ad irascendum, benignus et fidelis; 67—70 imperium tuum puero — S. Hieron.: fortitudinem tuam servo; 71—72 in bonum — Lorin.: bonitatis et favoris tui.

a) Razumije pjesnik progonstvo Saulovo, koje viđ u životu Davidovu.

Pjesan LXXXVI. [str. 296.]

Prorokuje slave od tvrđe aliti grada sionskoga, po ńemu pribogato sazidana i pribivalištom od božanstvene urjetne arke urešena. Nariče porodjeńe Isukrsta iz svoga tuj gospodećega koljena, ter pod prilikom istoga Siona prigovara uzvišeńe svete crkve krstjanske i obratjeńe od poganskijeh narodâ na pravovjernos.

[1] Vrh temeļa svetieh gorâ
bog sionsku[a] tvrđu usadî
[2] i ńe vrata pazi odzgora
tvrdobojnoj proć zavadi
već neg ine sve gradove
otacbine Jakobove.
[3] On joj veli: „Narečene
tvê su slave, božji grade,
[4] i što narieh, s mê spomene
zaisto neće poć nikade:
babilonski[c] s eǵipskieme[b]
puk u tebi poznat će me.
Filistei[d] i Tirani[e]
s etiopskiem[f] množtvom gredu,[g]
da u tebi stan izbrani
utemeļe i posjedu
i da mene jedinoga
s mještanima časte boga.
[5] Nu je to malo! sasma veće
uzdignut ću tvoje urese:
svak zapańen jednom riet će:
„„Iz Siona[h] rod iznese
čovjek i bog isti kî je [str. 297.]
grad sionski zidô on prije.““

— pj. 86, 13 ‚Tiriani‘ A; 24 on] od A.

[6] Još će i napried uzmnažati
tvā se sreća obećana,
još će i višńi zapisati
u broj rajskieh od građanâ
poglavice i narode
u tebi se kî uznahode.
[7] Sred sladosti najmi*l*ije
plove srcem i pameti
tko nastańen u tebi je,
o Sione grade sveti,
pokli u tvomu licu gleda
nebeskoga sliku izgleda.
Svrhu i izhod svieh od stvarî
oca, sina, duha slavna,
puče, sada blagodari
sred hvaļeńa nepristavna,
koje s svietom htje početi
po sve vieke za živjeti.

5—6 super omnia tabernacúla Jacob — Trin.: plus quam reliquas civitates Israel; 9—12 memor ero Raab et Babilonis scientium me — Hebr. sent.: Quod promisi, adimplebo de Aegypto et Babilone cognituris me; 15—16 fuerunt illic — Bellar.: erunt cives Hierusalem; 22 Sion — Flam.: de Sion; 27—29 narrabit in scripturis populorum et principum, horum — Hebr.: numerabit scribendo populos et principes, hos.

a) Viđ život Dav. na poglav. XIII. XIV.[1]

b) Eǵipsko kraljevstvo odi po Davidu zvano je *Raab*, što u jezik evrijenski hoće rijeti ohô i ponosit; a to, er ńekada kraļ Faraun neprimjernu oholas ukaza prema bogu i prema puku božijemu. *V. Bellarm. hic.*

c) Babilonija bî grad prvostolni od Surijanske kraļevine, stavni suprotivnik i progoniteļ od puka izbranoga[1]. Odi, gdi se zariče obratjeńe od narodâ na vjeru krstjansku, osobito se imenuje babilonsko i eǵicijansko kraljevstvo, za ukazati da mi*l*os božanstvena mogućа je za pritegnuti na pravi put još i najtvrđe neprijateļe svoje i da ona još i grešnike najobiknutije ne krati se pomagati i prizivat na dobro.

d) Viđ pjes. 59. *k)*

e) Viđ pjes. 82, *i)*.

f) Viđ pjes. 67, *u)*.

g) Pod ova tri imena od Filisteâ, od Tirjanâ i od državnikâ etiopskijeh razumiju se svi narodi hudovjerni, er pokli odi pod prilikom[1] od Sionske gore razumjena je crkva krstjanska, u crkvu krstjansku oči*t*o je da su bili prizvani svi narodi i da u ńu pride od svijeh narodâ koji dio.

Napom. *a)*: [1] i XIX. Viđ još i na listu 3 [= Pjes. 2, *b)*] A; napom. *c)* [1] izabranoga A; napom. *g)*: [1] poviše prevučenoga ,krilom' A.

h) To jeś iz evrijenske zemļe, od koje najglasovitiji dio bješe grad Davidov aliti tvrđa sionska. Može se još razumjet da je Isukrs rod svoj iz gore Sionske iznio, pokli se on porodî od traga Davidova, komu kraljevski dvor bješe na gori od Siona.

Pjesan LXXXVII. [str. 298.]

Vapi k bogu i svoje prižestoke nevoļe pripovijeda, kad, zatvoren odasvud od vojske Saulove, viđaše gotovu smrt prid očima, aliti pod ime od svojijeh nevoļâ zarica i proroči prigorku muku gospodina Isukrsta.[*)]

[2] U noć, u dan plačniem usti
k tebi vapim pomoć koju;
[3] ah prid lice tvoje upusti
žalostivu molbu moju!
Ah moj bože, kî sam mene
mož ozdravit smrtne od muke.
prigni uši tvê smiljene
na mê grozne priporuke.
[4] Puna 'e gorka bolovańa
duša moja ter liek prosi,
i moj život bez pristańa
sličan paklu trud podnosi.
[5] Jur svršena svak me scieni
i gotova za u grob poći;
kô čovjek sam ostavļeni
bez jakosti, bez pomoći.
[6] Jäk rastavļen s mojom puti
prić od mrtvieh u broj mogu
i kô ubjen počinuti
grobnieh kostî u nalogu, —
[7] kostî grobnieh, kê tvā ruka
u dno zemļe smetnu i stavî.
kiem i kalu nie razluka, [str. 299.]
kieh ti, riet ću, zaboravî.
[8] Ukopan sam u jaz doli
i u tamnos smrtne sjene,
[9] a ti ukriepî srǵbu i prolî
sve valove tvê na mene.

S tebe znanci zlobni i tvrdi
pobjegli su nadaleče,
s tebe o*č*itoj u pogrdi
svaki od mene drug utječe.
Zatvoren sam za ne izljesti
[10] i oči su mê skončane,
potamni*l*e u bolesti
bez imańa i bez hrane.
Tiem razkrilih stokrat k tebi
put visinâ ruke oboje
i po vasdan, kraļu od nebi,
doglasih ti tužbe moje.
[11] veleć: „Čemu s boli ļute,
čemu puštaš mene umr*i*ti?
mrtviem li ćeš, kî ne ćute,
čuda kazat i tvoriti?
ljekar li će nas umrli
uzkrsnuti, kad umremo,
da te opeta zdravi i hrli
slavovito poštujemo?
[12] Tko je ukopne posred tmine
sred pogubna smrtna mjesti
da zahvale tvoje istine
i smi*l*jeńa tvȃ naviesti?
[13] Tko da može[**] tvȃ čudesa
u tamnosti toj pozriti
i tvȗ pravdu, kȃ sviet stresa, [str. 300.]
vjekuvječnoj u zabiti?“
[14] Vapih tako, i unaprieda
još ću vapit s boli klete,
i pomolna mȃ besjeda
još izrana sretat će te,
[15] glaseć: „Čemu tač neblago
tjeraš dušu moju iz mene?
čemu odvrćeš[a] lice drago
i poglede tvê žudjene?
[16] Nevoļan sam; viđ mê jade,
koje patim još iz mlada:
koli uzvišen bih ńekade,
toliko sam snižen sada.

[17] Vas sam smućen, er srdita
prikri*l*a me tvoja si*l*a
i tvo'e srǵbe trjeskovita
strahoća me pridušila.

[18] Obtekla me nepristavno,
sva objednom obtekla me
kô prostrano mo*r*e spravno
za potopom pasti na me.

[19] A ti, da mā tuga taka
ne odloži se u kî dio,
prijateļa i rodjaka
od mene si rastavio.

Od istoka do zapada
trojstvu slava pu*n*a dike,
kô bî sprva, bu*d*i sada,
a kô sada, bu*d*i uv*i*ke.

14 in lacum — Hebr.: in sepulcrum; 16 sine adiutorio — Felix: cui non est fortitudo; 17 liber — Flam.: corpore solutus; 19 vulnerati — S. Hier.: interfecti; 21 de manu tua — S. Hier.: manu tua; 33 traditus — S. Hier. clausus; 47—48 confitebuntur tibi — S. Aug.: ipsi resuscitati laudabunt te; 62 repellis orationem — S. Hier.: abiicis animam; 70 in — S. Hier.: super; 72 turbaverunt — Flam.: oppresserunt.

[*) Viđ život Davi. na poglav. IX.]

[**) Razumjej ovako riječi Davidove: nitko mrtav ne može telesnijem očima pogledat čudesa koja ti, o bože, pravedno i slavno djeluješ u podsunčanoj naravi: zatoj pusti me još u životu, neka te mogu slavit na zemļi i tijem proslavjeńem dostojati moć te slavit po sve vijeke u raju.]

a) Kad bog na svijetu bije suprotivam umrle, vidjet je kô da se na ńih rasrčio i odvrnuo lice, nu ih nikad većma ne ļubi neg kad ih pedepše u život za po smrti ih ne pedepsati.

— pj. 87, napom. *) iz A, nema S; napom. **) iz A, nema S.

Pjesan LXXXVIII. [str. 301.]

Prividеći sveti prorok pedepse i rasutja koja pasti imahu za ńihova krivovańa više došastijeh židovskijeh kraljeva, a ńegovijeh unukâ i praunukâ, poniženo se privišńemu potuživa i napomeńiva mu obećańa po kojijeh se on bješe objetovô sved Davidovo pleme pomagati, braniti i uzmnažati. Slavi uz to blagos od ćudi, istinitos od besjede i svemogućstvo od ruke božanstvene, prikažuje slabos od ļudske naravi i prosi na krivine od svojijeh porodâ blagodarno milosrdje.

[2] Uvieke ću tvā spievati
milosrdja[a], gospodine,
u glase ću spoviedati
tvê besjede pune istine
i proviet ih mojim ustima
pridohodniem unucima.
[3] Ti bo isti reče ovako:
„Na nebesieh viecim svima
utvrdjena stavno i jako
mā dobrota živjet ima,
i moj govor sved će biti
nepomični. temeļiti.
[4] Stisnuh uvjet jur s Davidom[*]
mojiem slugom izabranim,
zakleh mu se mòm besidom
[5] da mu uvieke[b] carstvo hranim
i da uzdržat sviեh vremenâ
ńegova ću plod koljena“.
[6] Tiem sve što se vrjednije može [str. 302.]
čudna djela tvā blažena
sved slavilo nebo, o bože,
kî gospodiš sva stvorena.
i tvê rieči vjerne i prave
svi hvalili sveti od slave.
[7] Er tko (da je ne pod nebi
neg vrh istieh još oblakâ)
iztakmit se može k tebi,
u kom. po kom, kiem su svaka?
tko li će ti medu istima
primjerit se rajnicima?

[8] Ti ponosit slavno sjediš
u neumrlom svetieh vieću:
ti strahovit, kad besjediš
riečim udes, čes i sreću,
pod tobome gledaš doli
svieh koji te dvore okoli.
[9] Gospoditelu uzmnožiti,
od anđelskieh bože četâ,
tko prikladan može biti
tvom mogućstvu, stvorcu od svieta?
Tebe vjernos tvā jed na,
tebe kru*n*i svietla istina.
[10] Tvā vlas vodam zakon dieli,
kad nadmene kraj zatječu:
vali vjetrom uzavre*l*i
krotku blagos tobom stječu;
na te gleda gniev pučine,
i*l*i ustane il' počine.
[11] Ohologa Lučifera
krutiem plamom ti probjena
na vrat vrže i otjera
doli u tamnos jaza ogńena,
i š ńim snagom tvê mišice [str. 303.]
srde rasu protivnice.
[12] Tvā je zemla, tvā nebesa;
sviet i na sviet ti sve utvrdî.
[13] ti satvorî iz ničesa
mrazni sjever, jug zlosrdi,
ti oba kraja s kieh brz*i*ma
dunu pla*t*am krila*t*ima.
S tebe brda privisoka
našem gradu štit su ugodni —
kitni Tabor[c] od istoka,
od zapada Ermon[d] plodni,
kî tvû hvale moć i ime
svo'em pogledom zelen*i*me.
[14] Tvê su ruke stavne i jake
uzvišene vrh sva*k*oga,

38 u A docn. ispr. u ‚anđelskijeh bože od četa'; 47 ‚ghgnjeu' s dod. ‚j' A
53 ‚desnize' docn. ispr. od? A.

[15] pravda i mudros sveđ jednake
podpomoć su stola tvoga,
a prid tobom dvorno gredu
vjernos, mi*l*os prve u redu.
[16] Bla*g*o puku kî se umije
tvôm blaženstvu veseliti,
er će ńega sveđ pomnije
tvoga lica zrak družiti,
tako obasjan da promine
pra*v*iem putim, gospodine.
[17] On imenu tvomu snižen
uživat će svakčas odi
i tvôm pravdom bit će uzdižen,
da pod suncem sviet gospodi,
pak kraļuje vrh naravi
dugovječnoj gori u slavi.
[18] Tobom jakos, zahvaļiva
tobom svaka čes naša se,
tvā nam voļa dobrostiva [str. 304.]
uzvišeńe vodi uza se;
[19] ti sam, kraļu naš prisveti,
visoko nas mož uznieti.
[20] Znaš kad tvojiem prorocima[e)]
u prikazni reče: „Odsleka
mā se pomoć prostriet ima
gospodična vrh čovjeka,
ter ću između puka moga
slugu okru*n*it izbranoga.
[21] Ja Davida, kî me s časti
sveđ dosada dvorio je,
nać ću i svetom môm pomasti
zabiļežit čelo svoje,
da s kraljevske zgar visine
vlada evrienske pokrajine.
[22] Mā će ruka stanovita
prigrlit ga svo'om pomoći,
mā mišica trjeskovita
pokriepit ga u dne i noći;

99 ‚Nàcchju‘ S, ‚nácchiu‘ A.

hudi zlotvor i nečisti
neće u ńemu nać koristi.
[23] Nać koristi sebi neće
tko zatočno nasrće ga,
neprav zlobnik man žudjet će
moć uvriedit dje*l*om ńega:
[24] nepr'jatele š ńega odbit ću,
a zlohotne poplašit ću.
[25] Rieč mā i riečim što mu obećam
vazda tvrdo stat će š ńime,
štitit će ga prid nesrećam
rajska blagos svako u vr*i*me;
on mogućstvo na najveće
mo'em mogućstvom uzrastjet će.
[26] Ruku i carski prut od zlata [str. 305.]
do mo*r*a[f] ću svoj pron*i*ti,
a do rieke od Eufrata[f]
svo'e vladańe razkriliti:
[27] dopustit ću rad ńegove
časti da me ćaćkom zove, —
da me zove ćaćkom prav*i*m,
spasitelom svo'em i bogom,
kad nad kralim najgizdav*i*m
uzvisim ga s dikom mnogom
[28] ter ga uzlubim s plama ugodna
rekbi sinka prvorodna.
[29] Mê smi*l*jeńe ńega čeka
i bez svrhe i bez mjere;
sve što urečem š ńim dovieka
nepomično bit će od vjere;
pored s kruzim nebesk*i*ma
svo'e pristole živjet ima.
[30] Priko tieka svieh vjekova
prostriet mu ću rod došasti;
[31] to li kadgod, daj, ńegova
djeca uzbudu griehom pasti
i moj zakon odu i svoje
srce odvrnu s pravde moje,

129 ‚najghiſdavjm‘ S, ‚naighiſdaujm‘ A.

[32] ter pravednos opogane
naredjeniem ne iduć putom.
ńih krivine pokarane
[33] pohodit ću tihiem[g] prutom
i ńih griehe i nevjere
platit bičim od matere.
[34] Nikad moje mi*l*osrdje
odlučiti š ńega neću,
i udorce teže i grdje
svo'im sinovim zaštedjet ću: [str. 306]
neću oni v*i*k da izginu,
kunem vam se po mû istinu.
[35] Moj pogođaj sklopjen š ńima
ne mnim nikad pristupiti;
što narečem mo'im ustima
man u vjetar ne dam iti;
[36] zaklet ću se ja Davidu
da prit neću mû bes*i*du.
[37] Môm prislavnom zaklet mu se
svetińom ću ne zamani,
da porodu ńegovu se
razplodjeńe vječno hrani:
[38] sja*t*i ńegov stô carski će,
kô prida mnom sunce svitće.
Rekbi mjesec s vedra plama
kad okoliš svoj izpu*n*i,
baneći se nad zvjezdama
od srebrnieh zrakâ u kru*n*i,
vazda sivat pu*n*o sreće
Davidovo pristole će.
Da na rieči sved ću stat:
bog sam svjedok meni bogu,
svjedok vjerni kî varati
neću, ne znam i ne mogu
i kî stavan nad nebesim
krepčinom se mojom resim“.
[39] Tako obeća ti ńekada!
tiem što je ovo da nas nećeš
na celove već tvê sada,
neg nas grdiš i odmećeš.

ter se gńieviš ļubjenoga
na Davida kraļa tvoga?
[40] Povrgô si davne uvje*t*e,
kê š ńim slugom tvôm utvrdî;
ńegovę si dvore svete [str. 307.]
nenadanoj u pogrdi
ļut, osvetan i nemio
ockvrnio, potlačio!
[41] Privisoke tvrde obzide,
kê štit grada ńegova su,
si*l*om šte*t*e tamne i bl*i*de
ti porazî, vrže i rasu,
i za mire pa*l*e doli
strahoćom nas obstrie okoli.
[42] Bez braništa grad pušteni
od ruga je susjedima:
ńega svaki putnik plieni
i na voļu blago uzima,
gdi ga vidi u samoći
bez stražnika, bez pomoći.
[43] Davidovė rasap d*i*ce
viđ, gdi pomoć tvû klikuju.
Ah što uzvisî tač desnice
onieh kî nas ponižuju?
čemu s našieh, jaoh, nezgodâ
protivnicim rados poda?
[44] Vajmeh, s mača ti našega
svukoliku jakos diže
i sred boja najtežega
tvā nas pomoć ne dostiže:
[45] svu si uļudnos s nas ponio
a pristoļem o tle udrio.
[46] Skratio si viek našieme
samodržcim koji obeća,
prisjekô si danke i vrieme
obećanieh našieh srećâ:
smutio si nas, gdi sve uńańe
došlo nam je, vaj, na mańe!
Dokle ćeš nam obraćati [str. 308.]
pleći, o bože? jeda uv*i*ke?

dokle će se razgarati
plam rasrǵbe tvê velike
protiv nami nesrećn*i*ma
Davidoviem unucima?
[47] Spomeni se s kiem se hitaš
i kô 'e slabo bitje naše;
ah što u pomoć ne dol*i*taš
proć nevoļam kê nastaše?
što nas čepļeš plačne i trudne
jakno stvore tvê zaludne?
[48] Nedostojni tvo'i smo biti:
svi smo zemļa i gnusoba,
[49] er tko žive za ne umr*i*ti?
tko li otet će sebe iz groba?
nu mi*l*ostiv ti si opeta
na stvoreńe, stvorče od svieta.
[50] Kamo dakle, gospodine,
smi*l*ovańa ona slavna
kā Davidu tvoje istine
obećaše kletve odavna,
kad za tvoje sve ńegove
utemeļî ti sinove?
[51] Ne povrzi, jaoh, s pameti
ļuti prikor tvojieh slugâ,
kiem nas mnozi puci kleti
za prilogaj ruže od tugâ
i kî skutom pokŕivamo,
kad ga osvetit vlas nejmamo;
[52] er smo od tvojieh protivnikâ,
bože, oholo prikoreni
da se naša carska dika
teško u robstvo, vaj, promieni.
[53] Blagosovjen sveđ i svudi, [str. 309.]
gospodine, bu*d*i, bu*d*i!
Odkad posta sviet napravjen,
u sadańa doba i stara,
jes, bî i bit će bog proslavjen,
dokle uzbude pametara:
tiem svi dajmo po razlogu
slavu u trojstvu jednom bogu.

7—10 misericordia aedificabitur in caelis, praeparabitur — Hebr.: bonitas duratura est in caelis, stabilietur; 13—14 disposui testamentum electis meis — Chald.: foedus pepigi cum electo meo; 17 praeparabo — Tirin.: stabiliam: 23 etenim — Flamin.: et; 38 virtutum — Hebr.: exercituum; 49 superbum — Glos. Ord. Pastura, Ludolf.: diabolum; 58 mare -- Theodot.: austrum; 67—68 firmetur manus tua et exaltetur — Hebr.: firmata est manus tua et exaltata est; 70 praeparatio — S. Hier.: firmamentum; 84 iustitia tua — S. Beda et Cassiod.: praemis aeterno; 113 concidam — Cassiod.: separabo; 120 nomine meo — Hebr.: potentia mea; 123—124 in fluminibus dexteram eius — Hebr.: imperium eius usque ad Euphratem; 135 testamentum — Hebr.: pactum; 144 iudiciis — Hebr.: iustis; 146 custodierint — Titelm.: observaverint; 157—158 profanabo testamentum — Camp.: violabo pactum; 164 sancto meo — Fel.: sanctitate; si David mentiar — Hebr.: quod Davidi non mentiar; 185—186 distulisti Christum — Hebr.: iratus es adversus regem; 187 evertisti testamentum — S. Hier.: attenuasti pactum; 197 firmamentum — S. Hier.: munitiones; 212 adiutorium — S. Hier.: robur; 215 destruxisti eum ab emundatione — Hebr.: abstulisti ornatum eius; 234 numquid enim vane constituisti omnes filios hominum — Flamin.: nonne videris nos frustra creavisse; 238 animam suam de manu inferi — Hebr.: se de sepulcro; 255 Christi — Hebr.: regis.

a) Nijedan od prorokâ ne spomeńuje toliko često božije mi*l*osrdje koliko David, i po temu se pozna osobita harnos prema bogu i poniženstvo ovoga prisvetoga kra*l*a, dočijem sved od svega dajući slavu svemogućemu smi*l*ovańu i blagodarnosti, spozna se da nejma po sebi nikakve sjene ni dobra neg po privišńoj mi*l*osti. A i boga nitko ne može većma pohvaliti neg zovući ga mi*l*osrdna, er, kako sveta crkva govori, on u ńegovu smi*l*jeńu najveće očituje svoje svemogućstvo. Tko dobra može učinit[1], taj se zvat ima moguć, a tko samo može zlo, taj nikako moguć nije negoli prem slab i nejakostan.

**)* Viđ život Davidov na poglav. XV.

b) Premda dospje vremenito kraljevańe od sinova i unukâ Davidovijeh, a*l*i vrhnaravno ne dospijeva, neg žive sveđ u Isukrstu, koji od Davidove kraljevske krvi porodî se. I ovako se razumjet ima i u druzijeh mjestijeh od ove pjesni, u kojijeh kru*n*a Davidova zove se vjekovita.

c) Na ovoj gori, koja se podiže s strane iztočne Jeruzalemu *(V. Flaminium et Bellarm. hic.)*, naš spasite*l* Isukrs u svoje se doba ukaza priobražen i bla*g*oslavan trijema učenicima. Ona je usred prostrana po*l*a posadjena i obla podpu*n*o. Ima ma*l*o mańe neg četr[1] tisuće krokaja a*l*iti četr mi*l*a u visinu. Ravna je po vrhu, i ta ravnica za tr*i* mi*l*a prostire se. Zdrava je, kitna i uzorita. *V. Adricom. in Theatro Terrae sanctae.* [Viđ još i na listu 133.][2] [= Pjes. 41, *a)*.

d) Viđ pjes. 41, *b)*.

e) To jes prvo Samue*l*u, pak Natanu. *V. 1. Reg. cap. 16. et 2. Reg. cap. 6.*

f) Viđ pjes. 79, *f)*.

g) Unuci Davidovi, kad se od pravovjernosti i od zakona odvrgoše, biše velekrati pedepsani robstvom, nemoćim, rasutjem i inijem prižestokijem suprotivam. Nu se sve to moglo zvat udorac od tanka pruta pri neizrečenijeh pak*l*enijeh mu*k*ah u koje ih tajčas mogô bješe vjekuvječni sudac cijeć grijeha ńihova oboriti.

———

Napom. *a)*: [1] učiniti A; napom. *c)*: [1] četiri A; [2] iz A. nema S.

Tijem sve ńihove, premda teške, suprotive vremenite bise pomilovańa ļubavi božanstvene, koja ih ponukivaše na pokajańe i na ubjegnutje od strašnoga poraza vjekovitoga.

Pjesan LXXXIX. [str. 310.]

Primijera božanstveni vjekovitos k čovječanskoj umrlosti, i kaže da grijeh prvoga oca pronije i razsija po došastijeh sinovijeh nelagodnos i nevoļe i da tadašńega ļudskoga života vjekuvječanstvo provrže se u tužno i kratko živjeńe. Priporučiva rišnemu sahranitelu općeno spasenje od dušâ, proseći u potrebah, toliko duhovnijeh koliko telesnijeh, pomoć, utjehu i prosvjetljeńe.

Ti stan našega utočišta
naše učuva oce i djede,
[2] ti, još prije negli iz ništa
gore, zemļu, sviet izvede,
bez početka, svrhe i slike
od vieka si bog uvike.
[3] Ne puštaj nas, ah, ovako,
gdi nas zloća snižî i splesa,
ti koji nam vrieme u svako
prikričivaš zgar s nebesa:
„O umrli zasliepjeni,
obraćajte stupaj k meni!“
Nemoj duše, dosta t' budi
što telesa smrt nam plieni
i što niesu ljeta od ļudî
kô tvôj život božanstveni,
kî na temeļ nepristańa
neizmjernos svo'u naslańa.
[4] Deset viekâ hipa mańi
prid tobom se sciene i broje,
prem kô danak jučerańi, [str. 311.]
kî čas po čas već prošô je,
i, tač ginuć, stokrati je
neg je prošô prošô prije.
[5] Naša, vajmeh, n'jedne od sejene
godišta su za u čas proći:

bježe, lete ter se miene
kô junačka straža u noći;
[6] zgledno venu, rekbi trava
primaljetnieh sred dubravâ.
Svo'im zatječe trava iz jutra
kitniem cvietjem cvietje od ʒore;
nu domalo. kad se unutra
zrak sunčani prigne u more,
sahne i gine, i već nije
svo'om ljepotom kā bî prije.
[7] Tako s davne srgbe tvoje.
kôm Adamov grieh se udarî.
u životu našem što je,
sve izčeznu. svenu. ostari:
gńiev tvoj griehom potaknuti
naše bitje shara i smutî.
[8] Ti razvidje tad ureda
ćaćku u prvom zloće od ļudî.
svietliem okom pak razgleda
naš tadašńi viek i osudî
da grešnički trag priprosti
ne ugađa se s neumrlosti.
[9] Tiem s velika doba u malo
naši danci skratiše se:
naše 'e bitje polipsalo.
vrlina ga tvā zanese.
ter prolietću dni brzi mu
jāk iz ustâ para u zimu.
[10] Sedamdeset godiš više [str. 312.]
itko jedva, znam. prilazi:
dajmo deset još saviše
oniem kî su jači u snazi,
pak što ostaje negli česti
trudi, nemoći i bolesti?
Tad se ukroti smionos naša,
tad priklonstvom duh se umili,
tad smrt. kā nas blizu ustraša.
nauke nam mudre dili

56 prolazi A; 60 nemoć A.

ter nas kara svieh napose,
čemu kasno spoznasmo se.
[11] Ah tko može v*i*k doprieti
tvā rasrǵba kû vlas ima?
tko treptećoj u pameti
tvoj će izmjerit gńev mislima?
[12] tko procienit broj od šte*tá*
kê nam donie tvoja osveta?
Daj, o ćaćko, da na vrieme
naše kratke dni poznamo,
nek spoznańem mudros tieme
naša u srca priđe ovamo
i sviet parja naša sejena
na komû smo do vremena.
[13] Obrati se na nas ma*lo*,
umoli se slugam tv*i*ma,
[14] nasi*ti* nas, rajska hvalo,
tvo'im pospješniem mi*l*ostima,
nek sva lje*t*a s tvê sladosti
uzigramo u radosti.
[15] Obraduj nas i zaplati
vrieme u kê nas jur poniżî:
trud namiri, boles skrati,
predńe cvile otri, i diži
[16] i ugledaj s dobrohtjeńa [str. 313.]
tvê pristave, tvā stvoreńa.
Našu djecu stavno upravi,
po zakonu da tvom idu;
[17] na nas, bože, tvoj zrak stavi,
da ne gremo u nevidu;
vladaj, vladaj naša d*i*l*a*
darom tvoga zgar svjetli*l*a.
Sad i vazda primaj slavu,
davn*i* oče svieh davninâ:
primaj divnu *čas* gizdavu
u jedinstvu duha i sina,
kô si primô ńu dosada
priko viekâ svieh nazada.

99 ‚diunu' docn. ispr. u ‚dieuu' A.

1—2 refugium factus es nobis a generatione in generationem — Hebr.: habitaculum refugii saeculis superioribus; 29 mane — Hebr.: subito: 54 sicut aranea meditabuntur — Chald.: quasi vapor oris in hieme; 58 potentatibus — Fel.: robustis; 64 corripiemur — Bellar.: erudiemur; 73—74 dexteram tuam sic notam fac — Hebr.: instrue nos, ut dies nostros numeremus, et fac; 79 usquequo — Ludolf.: aliquantulum; 81—84 repleti sumus mane misericordia tua. exultavimus et delectati sumus — Hebr.: repleamur cito misericordia tua. exultemus et delectemur; 85 laetati sumus — Hebr.: laetemur.

Pjesan XC.

Razgovara se s pravednikom i nariče mu koliko je korisno ufati u desnicu svemogućega i u ńe pomoć i kolika dobra vjernoj duši iz takoga ufańa izhode.

[1] Obranom će krała od nebi
bit prigrłen vrhu svega
tko utvrdî stańe sebi
u pomoći privišńega.
[2] Riet će on bogu: „Ti me primaš,
kad se utječem, vazdakrati:
ah u tebe kî moć imaš,
o moj bože, sveđ ću ufati.
[3] Ti me izbavî često i ne da
da se duša mā popuze
u pogubu zlieh zasjedá [str. 314.]
i u pakłenieh lovâc uze“.
Ah blažen si bitju u tvomu
s toga ufańa, pravedniče,
ah čuj što ti jošter ktomu
vjerni govor moj nariče.
[4] Sačuvańe tvê će biti
božanstveniem pod krilima,
ramenim će bog svojima
tebe u tugah zasjeniti.
[5] Štitit će te uokoli
istinita rieč ńegova,
kā liek doniet svake od boli
pravedniem se objetova.

14 toga] tvoga A.

[6] Tebe od zlobe striel letušta
neće uvriedit u dan moći.
strahoćam se ne dopušta
da te nikad plaše u noći.
N'jedan nastup tmine iz crne
moć te neće zastrašiti,
prid tvē lice još da usrne
usred podne vrag očiti.
[7] Tvā će lieva posred boja
na tisuće zlieh harati,
a desnica orit tvoja
množtvo veće desetkrati.
Dobitnik ćeš bez zaprjeke
ostat zlobnieh na sramotu
i poguba k tvom životu
približat se neće uvieke.
[8] Po djelu ćeš sve poznati
što pravednos tvā steć ima,
pače i platu još gledati [str. 315.]
pripravļenu grešnicima.
[9] Reci tako na obećańe
ti pun ļubke žestočine:
„O moj sladki gospodine.
o jedino moje uſańe!
ah kô żeļno i žestoko
tvoj stan gledam vrh nebesi
i razbiram kô visoko
utočište vjerniem jesi!“
[10] A ja sliedim sreće tvoje
neizbrojne još brojiti;
Čuj me! gorko zlo nikoje
ne smie k tebi pristupiti.
Bič k tvôj kući česti ļute
primaknut se svaki štedi,
[11] er anđelim bog naredi
da kud hodiš čuvaju te.
[12] na svo'e ruke da te uzpeńu
i prinesu kad trieba je,
neka grešnom po kameńu
ne uvriediš tvo'e stupaje.

[13] Tač bez sje*te*, bez pripasti
ti, sačuvat dušu um*i*tan,
dobitnik ćeš nedobitan
strt pakļene sve napasti.
Vrh poskoka, vrh strašnoga
it ćeš zmaja[a] zgledotrovna,
s drokunom ćeš ti nezgrovna
plesat lava srditoga.
[14] Još čuj, er bog veli: „Steć će
on sve dare te blažene.
čiem sva dobra, česti i sreće [str. 316.]
sveđ ufô je samo od mene.
U me ufô je, tiem ću ńega
otet jadim pristupn*i*me;
odkle mê je poznô ime,
ime moje branit će ga.
[15] On je k meni sveđ vapio:
ńegov vapaj man bit neće;
najgore ću sred nesreće
zastupat mu pogibio.
[16] Mojom kru*n*it slavom ga ću
i paklu ga ugrabiti,
rajski život ńemu dat ću
i spaseńe vječno odkriti".
Ocu slava bez skončańa,
sinu hvala bez zapada,
duhu bu*d*i *ča*s ne mańa
sad kô dosad, sveđ kô sada.

11 verbo aspero — S. Hier.: de morte insidiarum; 17 sperabis — Hebr.: tutus eris; 22 veritas — Hebr.: fidelis promissio; 33 latere tuo — Hebr.: sinistris tuis.

a) Ovo je zmaj koga mi običajno, nu tuđom riječi, *baziliškom* zovemo. Spovijeda se da pogledom ubija, a to pokli izmeće iz sebe toliko kužnu pa*r*u, da trujući sve okolo, tko god pristupi za vidjet ga, mrtav ostane, koliko da se ńegovim vidjeńem okužio. On je kratak i nije veći u diļini od osam prstâ. Glavu ima bijelijem zabilježenu, kô da nosi srebrnu kru*n*u, i stoga je zvan bazilišk o. što grčki rijet hoće kraļ mali. Ne smuca se po tle na običaj od inijeh zmijâ, neg ide uprosten do polovice i s glâvom upravļenom i visokom. Zviždom ostale

73 ‚Stècchje' S. ‚stécchie' A.

zmije otjeriva, i čini kud prodę posahnuti svakoj zeleni. *V. Plin. lib. 8. cap. 21., Solin. cap. 30., Isidor. lib. 12. Etymol. cap. 4., Delrium lib. 1. Disquis. Magic. cap. 3. qu. 4., Matthiol. lib. 6. cap. 55., Platin. in Leone IV., Rhodig. lib. 30. cap. 21., Andream Laurent. etc.* Ovo se sve o ńemu pripovijeda, nu ne znam s kolikom istinom, er ako je toliko otrovit, da samijem pogledom a*l*iti hakom sve uokolo okuživa i da i mrtav truje, ne znam tko je ti bio koji ga je izbliza razgledô za o ńemu upisati. Krocijeć česa od mudrijeh pisalaca držano je za pričicu i besjedu sve što je vrhų ńega pripovijedano. Prosvijetļeni David odi ga imenuje, ne kô istinitu stvar, neg kô stvar držanu od puka za istinitu, koliko da je rijet htio: Još da se pod nebom nahodi ta zgledotrovna zmija, pravednik bi je s božijom pomoći plesô bez šte*t*e i naudjeńa.

Pjesan XCI. [str. 317.]

Pripovijeda koliko je ugodno i korisno razmišļat u stvoreńu stvoriteļa ter ga bez pristanka proslavļati i kako grešnici, koji u telesnijeh zamjerah boga ne poznaju, poginut će uvijeke, a pravednici u svakomu blaženstvu nesvršeno uživati.

[2] Liepo 'e pjesnim navjesnicam
tebe, o bože, klikovati
i naredno udarati
tvoje hvale zlatniem žicam;
nek svud slove č*a*s i sejena,
o privišńi, tvoga imena.
[3] Tvoju mi*l*os ugodno je
još od ʒore glasit doći
i pripievat priko noći
istinite rieči tvoje,
[4] dočiem četra glas prostira
desetžična kon salt*i*ra.
[5] Ah kô duša mâ vesela
tebe u stvorieh sreta ištući!
ah kô uživam gledajući
tvojieh rukâ liepa dje*l*a,
i u ljepotah svieta svega
razmišļam te najljepšega!
[6] Sva stvoreńa, vidim, jesu
po mogućstvu svoga uzroka

---

5 ‚sziena' s ostruganim ‚s' A; 17 ‚liepotah' docn. ispr. u ‚liepotam' A; 20 ‚suoga' docn. ispr. u ‚tuoga' A.

privelika, privisoka
u kreposti i uresu,
nu svies tvoja još víša je,
kā stvor taki stvorila je.
[7] Dali može nać se ikada [str. 318.]
nerazborno srce toli,
kê, sviet pazeć uokoli,
napried mislim ne zapada
i u svietu ne dohita
svemoguću dušu od svita?
[8] Srca ovaka bez pameti,
kî sviet samo ļube sdvora
i ne haju stvorca odzgora
u stvoreńu razumjeti,
s taštom slavom, kā se krati,
zama*l*o će popršati.
Kroz čestitos uzvišenu
po nepravdah i krivini
oni kratkoj u taštini,
rekbi sieno, cavte i zenu
za poginut pak goreći
sred plamena vječne peći.
[9] A s visine tvê moguće
ti si, o bože, nepomičan:
[10] ńom tvoj zlotvor, paklu sličan,
ńom tvoj zlotvor izginut će;
pače riet ću: veće izginu
kroz tvû naglu žestočinu.
Nepravedne u prah strene
u vlas vjetrim dat ćeš hrlo;
[11] stavno u bitje i neumrlo
uzdignut ćeš ļubko mene
i proslavit kô snažnoga
medu zvierma jednoroga.[a)]
Bih ti vjeran vazdakrati;
tiem na staros prit ću zdravo
i pod staros prigizdavo
razkošit se ter plovati,
kô mirisne sred pomasti, [str. 319.]
sred bogastva, mira i časti.

[12] Poda mnom ću smrtnu u vaju
nepr'jateļe mê paziti.
čut ću poraz strahoviti
svieh kî na me zlobno ustaju.
[13] a dobri će sa mnom tade
ctit kô pôma sred livade.

Oni, rekbi čedri[b] kitni
nad planinam libanskieme.[b]
uzmnažat će po sve vrieme
visok uzras nedohitni
[14] i, naredno posadjeni,
dvor resiti božanstveni.

Božjemu će *vik* cavtjeti
u pridvorju ńih kreposti;
[15] plodni bit će u starosti
[16] i jakosni sved za pje*ti*
da naš bog je prav u svemu
i da zloće nejma u ńemu.

Kako doba u sadańe.
tač sve vrieme vjekovito
primaj trojstvo pričestito
č*a*s kã neće doć na mańe,
ter po izgledu prvieh dana
sved ga slavi, crkvo izbrana.

/

23 domine, nimis profundae — Cassiod.: altissimae: 40 cum exorti fuerint peccatores sicut foenum et apparuerint — S. Hier.: germinaverunt impii sicut foenum et floruerunt: 53 cornu meum — Titelm.: fortitudo et gloria mea: 59 in misericordia — Graec.: *ἐν ἐλαίῳ*, in oleo; 64 ab — S. Hier.: de: 70 multiplicabitur — Camp.: succrescet; 76 bene patientes — Graec.: *εὐπαθοῦντες*, fortes et bene complexionati.

[*a)* Vid na listu 62.] [= Pjes. 21. *c)*.

[*b)* Vid na listu 83.] [= Pjes. 28. *a)*.]

Napom. *a)* i *b)*: iz A. nema S.

Pjesan XCII. [str. 320.]

Slavi neumrlo svemogućstvo, erbo je vas saj svijet sazdalo i satvorilo.

[1] Premda, o bože, gori u slavi
kraļ si odjeven tvôm ljeposti,
još i doli ti objavî
izgled tvoje zamjernosti.
Na se obuče snagu i stavî,
vlas pripasa ponosito,
pak sviet stvorî i napravî
i utvrdî stanovito.
[2] tuj pristoļe držiš neka
vrh stvorene sv*e* naravi,
kê ti osnova još odvieka
i u sviesti tvôj pripravî.
[3] Tad za harnos, ah, kolike
pohvale ti zemļa ud*i*li!
Podigoše k tebi r*i*ke,
podigoše romon mi*l*i;
[4] i čiem one s množtvom valâ
slavno vape, svaka ustaje,
kô da uzrastom žudi ozdala
celivati tvê stupaje.
Vode ustajat k nebu idući
vidjet nam se čudo čini,
nu 'e čudniji bog mogući
vrhsunčanoj na visini.
[5] Ah tvoj zakon, gospodine,
i naredbe tvê blažene
sve su pu*n*e mnoge istine [str. 321.]
i dostojne vjere i scjene.
Tvā privjerna rieč se broji,
i duļinom od svieh dana
tvoja crkva bit dostoji
u svetińi poštovana.

23 ‚cjudnj' S. ‚ciudnij' A; 28 ‚sziene' s ostruganim ‚s' A.

Primi hvalu s svieh besjedâ
trojstvo, kê nam život daje,
i buď slavno sveđ naprieda,
kô bî sprva, kô sada je.

1—2 dominus regnavit, decorem indutus est — Hebr.: domine rex, decorem induisti; 5—6 indutus est dominus fortitudinem et praecinxit se — Hebr.: induisti, domine, fortitudinem et praecinxisti te; 8 correxit — Hebr.: fundasti; 11 ex tunc Flam.: ex omni aeternitate; 26 testimonia tua — Hebr.: quaecumque dixisti.

Pjesan XCIII.

Većekrat grešnici živu za koje vrijeme bez pedepse, kô da pririšna pravda ne haje za ļudske krivine, i kô da ne čuje plač i tužbe od nevoļnijeh pravednikâ, pritisnutijeh i poraženijeh grabsam, silam, nepravdam od samosilnikâ uzvišenijeh. Segaj radi sveti prorok s ovom pjesni božiji sud u pomoć od progońenijeh zazira, i kaže da svemoguće providjenstvo sve zna i vidi, da krzma do vremena, i da napokon pomaga pravedne a opake satira.

[1] Trjeskoviti[a] bože osvetni,
što se tajiš, što ckniš veće?
Odkri' lice ter izmetni
ogań srgbe netrpeće;
[2] uzvisi se, sudče od svita,
vrh pristoļa plamenita.

Na oholieh smjenstvo opako
teškom platom daj zamjenu.
[3] er dokle će, jaoh, ovako [str. 322.]
stjecat grešnik slavu i scjenu,
dokle cavtjet s ćudi smione
tko u zloćah grezne i tone?

[4] On iz ustâ poplavicom
rieči lieva ponosite,
on besjedom zatočnicom
rogoborno snahodi te,
pače i još se na te prieči
djelom hudiem hude od rieči.

